שבועון ידיעות אחרונות

שמואל קראוס חוזר • תקליט חדש, „20 שנה אחרי", מחזיר את המלחין והזמר שמואל קראוס ללב הבריות • אסי דיין משוחח איתו על הזמן הפרטי הרע, המוסיקה, המילים, החברים המתים

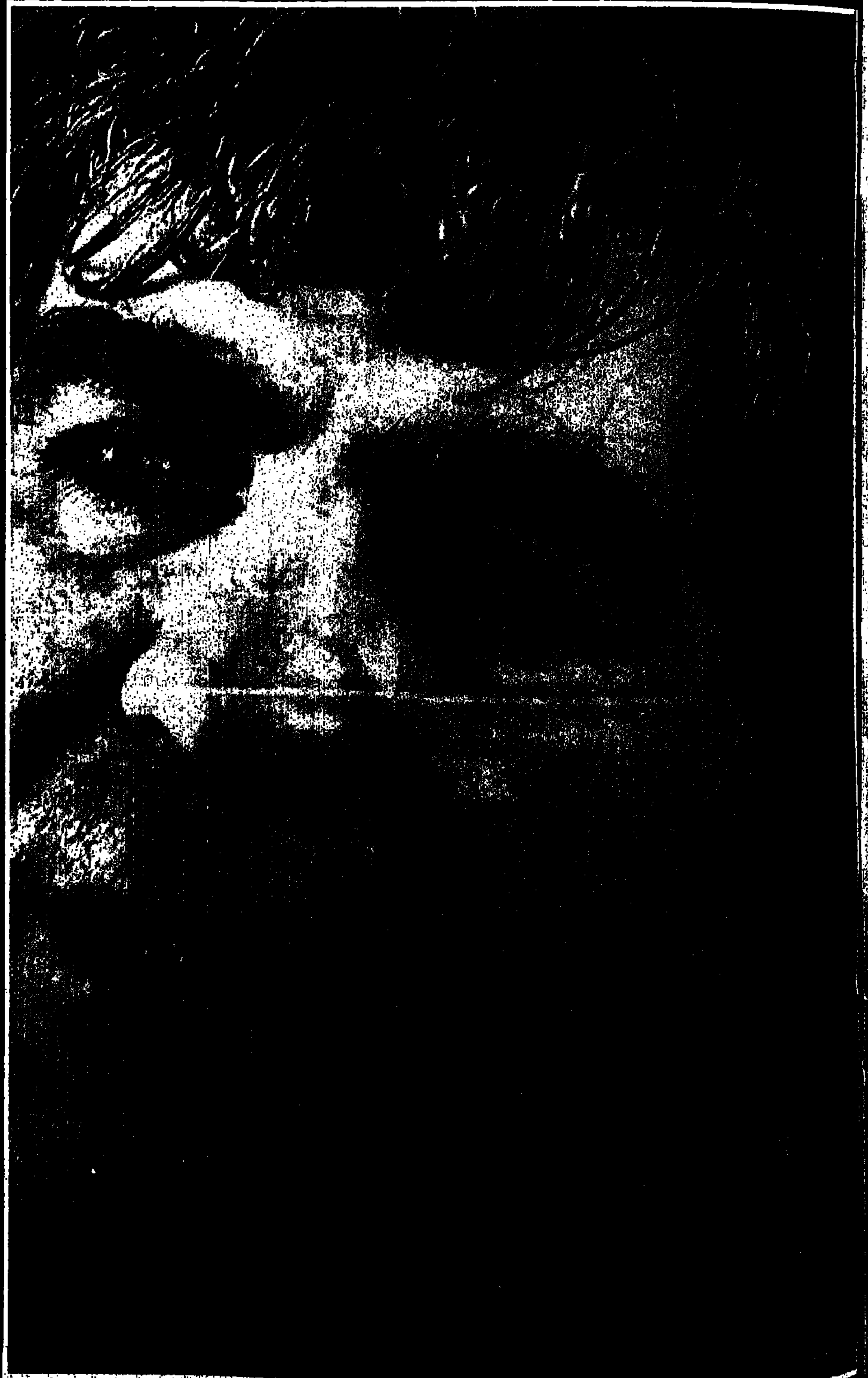

תצלום השער: גדי דגון

לאחור הרצח – מיכל עבאדי, אהובתו של האסיר הנמלט הרצל אביטן, מספרת על הרצח שאירע החודש במישפחתה • עמית רייכר

●

בעניין הרב כהנא – בשבוע הבא, תיפתח 'שנת המשפט תשמ"ט'. בג"צ יעמוד במרכז העצבים של החברה והפוליטיקה הישראליות. האם בג"צ יתיר לכהנא לרוץ לכנסת • חיים שיבי

●

צעצועי סטאטוס חדשים – גבי סבג, מנהל עסקים, על צעצועים אלקטרוניים, מחשבים, פלאפון, חברות ייעוץ • לאה אתגר

●

[illegible]

●

[illegible]

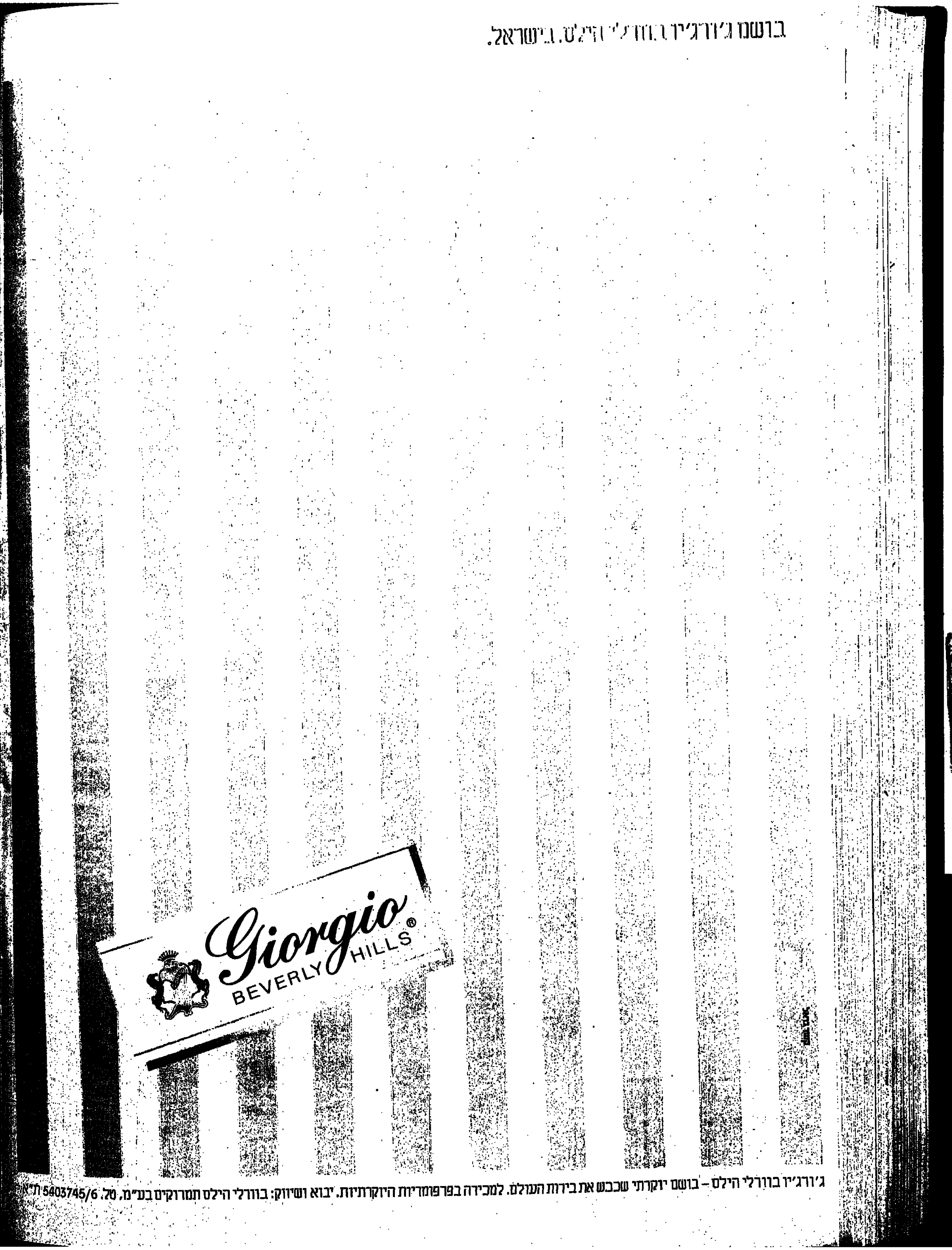

מבצע יצרן ברשת "רים"

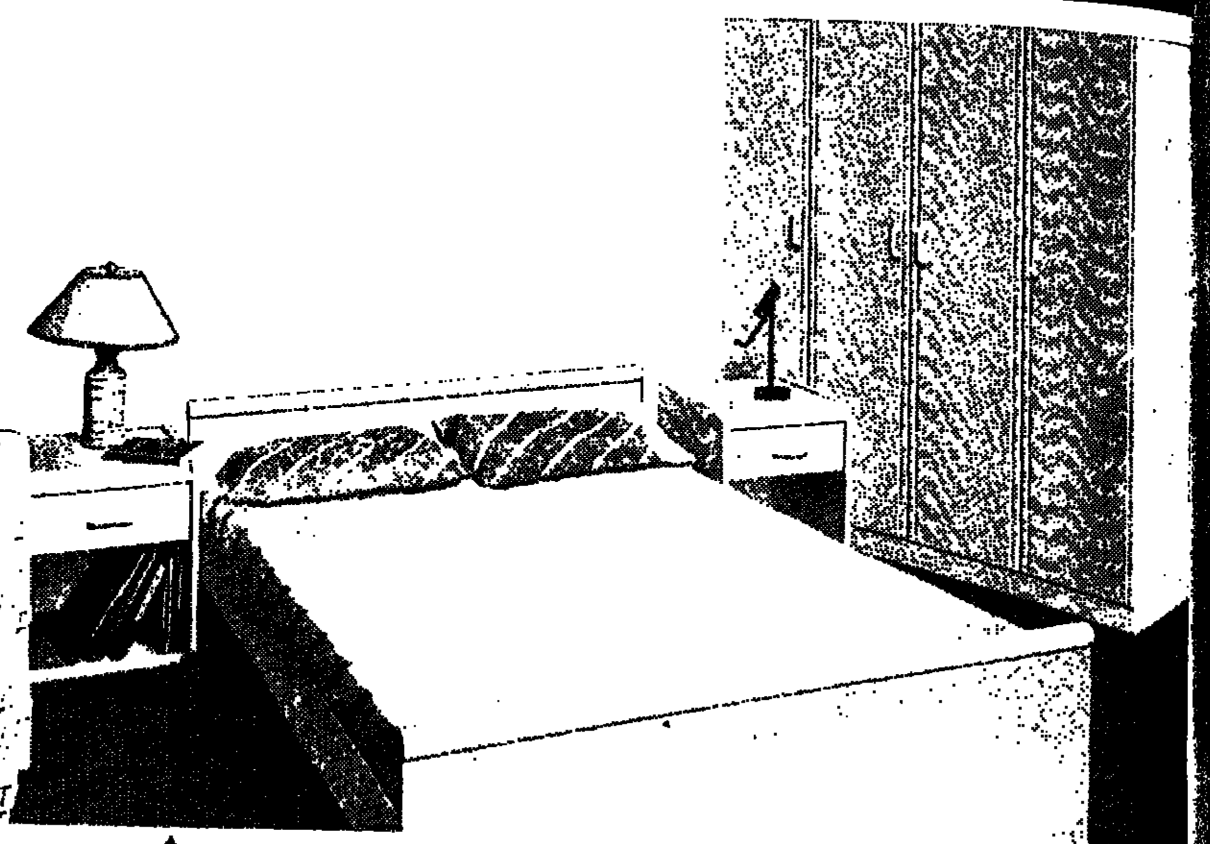

מוצר החודש

30% הנחה

חדר שינה דגם ניו־יורק
חדר שינה הכולל ארון קיר 4 דלתות 242 ס"מ × 156 ס"מ, מיטה 190 ס"מ × 140 ס"מ, 2½ שידות, בגוונים לבן חום ואלון,
במקום 2,141 ש"ח
עכשיו ב-**1,499** ש"ח
ניתן לרכוש את הארון או המיטה והשידות בניפרד ב-749 ש"ח כל אחד.

ארון פולדינג תריס
3 דלתות 242 ס"מ × 146 ס"מ בגוונים אלון וחום
במקום 1,731 ש"ח
עכשיו ב-**1,199** ש"ח

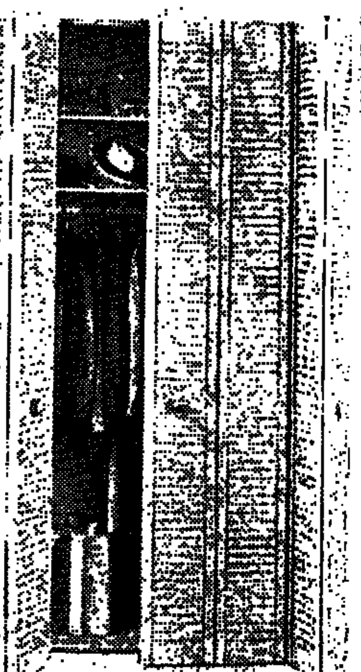

אפשרות רכישה ב-12 תשלומים*

VISA ויזה · דיינרס · ישראכרט

רים, רשת הריהוט הגדולה בישראל, מביאה אליך את הסגנון האמריקאי ביצור, עיצוב ומכירת רהיטים וסגנון אמריקאי פירושו - ללא פשרות. חומרים מהטיב המעולה ביותר. פיתוח מוצרים מתקדמים. עיצוב בסטנדרטים בינלאומיים - ויותר. ברשת חנויות רים מאמינים כי שירות טוב צריך להמשיך גם אחרי הקניה. ברשת רים אתה מקבל 5 שנות אחריות על מטבחים, ארונות קיר, חדרי שינה וחדרי ילדים.

מטבחי "פרובנס"
מטבח דגם פרובנס
בהנחה של **33%**
אפשרות ב-12 תשלומים

סט לסלון "מילאנו"
ספה תלת מושבית + דו מושבית + כורסא. במבחר בדים
במקום 2211 ש"ח
עכשיו **1658** ש"ח
בתשלומים: 12×169 ש"ח

חנויות רים: ■ **ירושלים:** שלומציון המלכה 18 • חנות המפעל, אזור התעשיה גבעת שאול ב' ■ **תל-אביב:** בן יהודה 108 • הרצל 102 • הרצל 32 • בוגרשוב 72 ■ **חיפה:** הרצל 67 • דרך חטיבת גולני 23 ■ **מפרץ חיפה:** "רים" צומת קרית אתא ■ **באר-שבע:** דרך חברון 4 ליד נעלי גלי ■ **אילת:** הוכמן שד' מדיין ■ **אשדוד:** רח' רוגוזין 25 ■ **אשקלון:** צה"ל 29 ■ **הרצליה:** ויצמן 20, פינת היובל ■ **חדרה:** הרברט סמואל 25 ■ **כפר-סבא:** שד' ירושלים 50 ■ **נהריה:** שד' געתון ■ **נצרת:** נמסוואי 720 ■ **נתניה:** שמואל הנציב 30 ■ **עפולה:** רח' מנחם פינת אולחוזוב ■ **פתח-תקוה:** בית "רים", בר כוכבא 23 ■ **צפת:** רח' ירושלים 18 ■ **קרית-שמונה:** מרכז מסחרי אחים אושרי ■ **רחובות:** אחד העם 27 ■ **רמלה:** הרצל 91 ליד התחנה המרכזית ■ **רמת גן:** ז'בוטינסקי 106
כל המחירים כוללים מע"מ, ואינם כוללים הובלה.
* בהסדרי הרכישה בתשלומים גלומה ריבית של 58%

חדר שינה חדיש
הכולל מיטה 190 ס"מ × 140 ס"מ (ללא מזרון), 2 שידות, שולחן טואלט ומראה, בגוונים אלון וחום.
במקום 1,828 ש"ח
עכשיו ב-**1,279** ש"ח
בלכה לבנה:
במקום 2,078 ש"ח
עכשיו ב-**1,455** ש"ח

חדרי ילדים קומבי
דגמי קומבי עם מפל בהנחה של 30%, יחידת ספריה 198 ס"מ × 82 ס"מ עם 2 דלתות עליונות ושולחן בנוי,
במקום 546 ש"ח
עכשיו ב-**382** ש"ח
מבצע: תיק חדיש לבית הספר לכל הרוכש פריטי ריהוט לחדר ילדים בסכום של 750 ש"ח ומעלה.

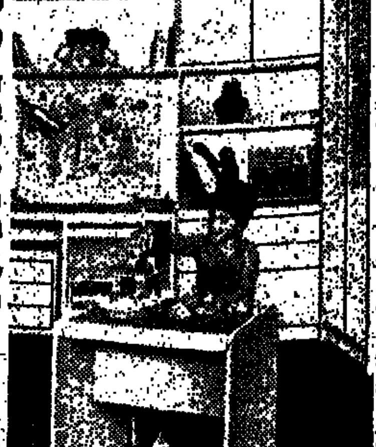

חורים
רשת הריהוט הגדולה בישראל

"רים" - קו של איכות

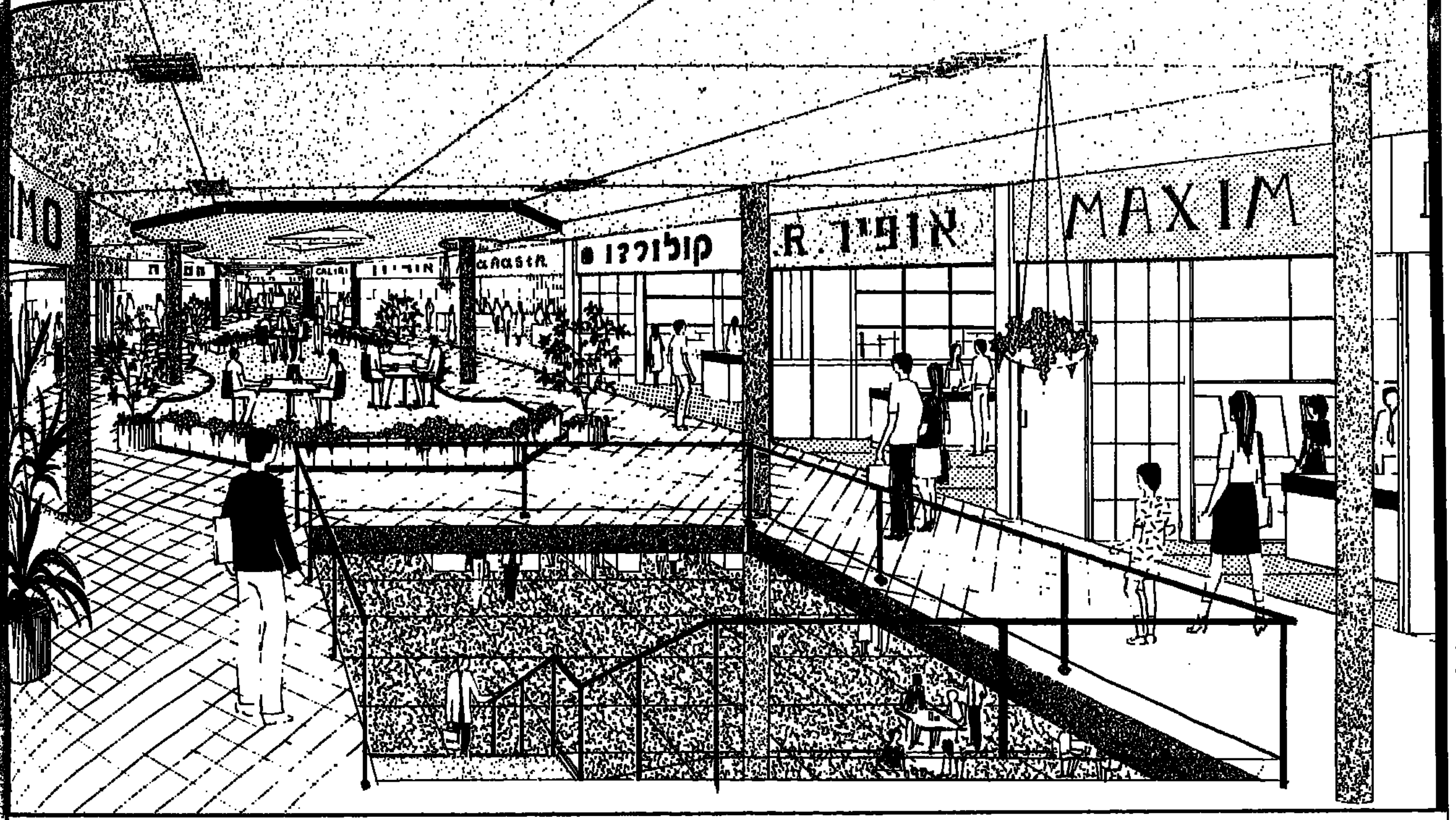

מיזוג של השקעה נבונה ובילוי מהנה

קניון העיר - אילת

המרכז הממוזג לקניות ולבידור באילת

אילת - מרכז תיירות עולמי
איזור סחר חופשי ומעצמת תיירות מוכרת בזכות עצמה. מאות אלפי תיירים המגיעים ישירות אליה ורק אליה בחורף ממערב אירופה וסקנדינביה, ועוד מאות אלפי ישראלים אחוזים בקדחת אילת, הפוקדים אותה בקיץ - הפכו אותה למוקד עסקי מושך ומשגשג בכל ימות השנה.

קניון העיר - המרכז החדש של אילת
בעשור האחרון, רוב העסקים המשגשגים מתרכזים במרכזי קניות סגורים, מוגנים וחדשניים. בקניון העיר - אלפי מטרים רבועים ועשרות בוטיקים, חנויות מפוארות ופעילויות בידור - והכל בתכנונו של אחד מאדריכלי ה"MALL'S" הידועים בעולם. בקניון העיר - חנייה בשפע, מיזוג אויר מלא, כניסות ומעברים רחבים, מקומות ישיבה למנוחה, והיתרון הגדול: הגנה בפני חום מתיש ורוחות מדבר טורדניות.

אל תחמיץ הזדמנות עסקית נדירה
קניון העיר ירכז בתוכו את העסקים הידועים ביותר של ענפי המסחר השונים.
עכשיו, כשבניית הקניון מתקרבת לסיומה, כדאי לך לשכור או לרכוש שטחים שיהפכו למכרה־הזהב של עסקיך.

לראשונים - מחירי מבצע ותנאים נוחים.

הגן גרינברג בע"מ
הנדסה, אדריכלות, בנין והשקעות
רח' סוקולוב 65, רמת השרון,
טל': 03-493349
משרדים באילת: טל' 059-32535
059-75735

ניהול הפרויקט: קניונית אילת, ניהול ואחזקות בע"מ

כדאי

מאת ג. יפית

הקנייה הגדולה לחג - כל־בו שלום
החל ממוצאי־שבת

כלי הבית הצטרפו למצעד האופנה. קו צעיר וסופר־מודרני מוצג בלעדית בכל־בו שלום • מתנות מקוריות והתחדשות חובה • מנהג: לפני שרוכשים מתנות קופצים לכל־בו שלום! אופנה, מוצרי חשמל, והיטים, קוסמטיקה – הכל תחת גג אחד, תענוג קניות מרוכז • לקראת החגים: מחירים מיוחדים ואפשרות לתשלומים • פתוח גם במוצ"ש

לראש השנה יש סימנים מקדימים: אויר הסתיו הפתאומי, תחילת שנת־הלימודים ואוירה קדחתנית של קניות והתחדשות. יש גם שלושה ימים מבוזבזים. יום אחד – מוקדש למחשבה והתלבטות בנושא הנצחי של מה כדאי להביא השנה, מה כדאי לקנות לעצמנו והיכן עדיף לעשות זאת. לבסוף מגיעים להחלטה: נלך לראות מה יש בעיר. כאן מבוזבזים שני הימים הנוספים: משוטטים בעיר, נכנסים ויוצאים מעשרות חנויות המשתרעות על פני קילומטרים רבים וחוזרים הביתה במפח־נפש ורגליים צבות.

אולם ישנם החכמים. אלו מתייצבים לפני החג בכל־בו שלום. זה כבר הפך מנהג. מבחר אדיר של מתנות מקוריות, שימושיות במחירים מיוחדים, תחת גג אחד.

הצבע השולט

המלכה הבלתי מעורערת של מתנות החג היא מחלקת כלי־הבית. הכניסה לאולם כלי־הבית היא ממש הלם־יופי. השנה התעלו כאן אפילו על עצמם. מאירה כרמון, הכוהנת הגדולה של הכלים היפים, חוללה שינוי כיוון – קו צעיר, חדשני וסופר־מודרני כבש את המדפים.

כל המחלקה עברה שינוי עיצוב מרשים. יואלה פטרוניס, מי שהצעידה קדימה את עיצוב תצוגות כלי הבית בישראל, הטביעה את חותמה גם בכל־בו שלום. כעת המחלקה מסודרת כמו במחלקות המהודרות של בתי הכלבו הגדולים בעולם.

רוח הנעורים כבשה

השנה הקו הוא הצבע. מאירה בילתה שעות בתערוכים הבינלאומיים של כלי הבית, והביאה לכאן את בשורת השינוי המרנין. במקום כלים מסורתיים במערכות סגורות ובדגמים מקובלים, עשה כל־בו שלום תפנית נוסח "הביטאט": עשרות פריטים בודדים כולם בצבע אופנתי אחד. אפשר להרכיב מערכת גדולה או קטנה לפי הצורך ולפי התקציב. כל סוגי הצלחות, מאגים עמוקים וגדולים למרק או לשוקו־חם וכלי הגשה באינספור צורות, גדלים וצבעים: מאדום עמוק ולוהט ועד צהוב פסטל צעיר ונועז.

מי שמעדיף את שליטי האופנה בוחר בשילובי שחור־לבן. מדהים מה שאפשר לחולל בשני הגוונים המקוטבים הללו. גודל המערכות האלו הוא מפריט אחד ועד מאה. מה שרוצים, מה שצריכים ומה שיכולים לממן. אפשר אפילו שלוש צלחות ועשרים מאגים והצלוחיות העמוקות דמויות הספל), הבחירה שלכם.

מערכת מרשימה במיוחד יוצרת התקהלות אמיתית. אלו הם כלים מתומנים (8 צלעות) מעוטרים בשוליהם בקוים מקוטעים בשחור. סופר־מודרניים ב־89.90 ש"ח ל־19 חלקים.

קלאסיקה – נכון לעכשיו

הקו – הצעיר והתוסס לא הביא לקיפוח האירות המהודר. גם הקו הקלאסי מעודכן ונכון להיום. ה־SUMMER CHINTZ מבית ג'ונסון ניתנת להשגה בכל־בו שלום בלבד. זוהי מערכת אוכל וקפה מהודרת, חדשה ותוגינית על כל פריטיה. כמו־כן, כלים מהודרים מצופים כסף, כלי פורצלן משובחים ודגמי קריסטל יחודיים.

במחלקת כלי הבית המחודשת של כל־בו שלום, מטמון של מתנות בכל מחיר

אופנת שולחן

ראינו סידור שולחן מקצועי המנצל את אפשרויות השילוב, והיופי מרקיע שחקים: מפה שחורה עם מפיות אדומות ועליה כלי קרמיקה באדום מסעיר. גביעי יין דקים ושקופים ניצבו בגאוה על רגל אדומה, כל הגביעים והכוסות נחו על תחתיות שחורות. הרושם היה אדיר. אין ספק, משהו מתרחש בממלכת כלי־הבית בכל־בו שלום.

כמו בעולם הגדול החלו להתיחס לתחום זה ממש כמו לאופנת הלבשה. גדולי המעצבים עושים היום לכלי־הבית היפים מה שעשו לפני מספר שנים לביגוד. כיום כבר אין מכינים כלי בית כנדוניה שיש להשתמש בה לכל החיים. כאן, בכל־בו שלום, מוצגת התפיסה החדשה: כלים נהדרים, אופנתיים, במחירים סבירים, הנאת ההתחדשות ושינוי הסגנון הופכת כדאית ואפשרית.

הקו החדש פלש לכל תחומי המטבח והשולחן. גם אם בחרתם בסדרת כלים מצומצמת, ניתן להשלים אותה בכלים תואמים לתנור ולמיקרוגל. סוף סוף הופכים התנורים לחלק לגיטימי מעולם ההגשה. שלל כלים מרהיבים לסופלה, מרק בצל, פאי, לזניה, על טהרת הקרמיקה (אדום, צהוב, לבן). מכניסים לתנור ומגישים – והכלי המקורי משלים את המערכת שכבר ממתינה על השולחן. הפתעות התנור האלו נמכרות אך ורק בכל־בו שלום.

אגב, זה רעיון אדיר למתנה: האריזות נהדרות, הכלי יפהפה והוא גם חדש לחלוטין, ולכן אין עדיין לאף אחד. ואחרי כל המעלות, זה גם לא יקר: מ־–16.90 ש"ח ועד –44. ש"ח לסיר המורכב והיקר ביותר.

נפלאות המטבח האיטלקי

הפתעה משמחת ממתינה בכל־בו שלום לחובבי המטבח האיטלקי. הכוונה איננה למי שרק אוהב לאכול, אלא לאוהבי הבישול הטוב. למשל, מערכת 13 חלקים לספגטי ב־–44.90 ש"ח בלבד. יש גם מכונת ערבוב בצק ושלל מכונות פסטה מקצועיות. ברוח דומה מוצעים כאן מוצרי עץ מהוקצעים לחובבי העשייה במטבח. הלהיט הכי נחטף: ארגז־עץ ללחם בעל מגירת סכו"ם בתחתיתו –49.90 ש"ח.

יש 3 סיבות לבקר במחלקה של מאירה כרמון: הראשונה: אפשר למצוא מטמון של מתנות בכל מחיר. השניה: כדאי לחדש משהו בבית לקראת החג. והשלישית: תענוג להתבונן, כמו במוזיאון, כל־בו שלום הוא ממש בית־אופנה.

יופי של מתנות

המתנה הקלאסית הגיעה תמיד מעולם הבשמים והקוסמטיקה. אין תחליף לבושם וקרם משובח. זה תמיד אישי, מרגש ומעיד על תשומת־לב.

לקראת החג כבשו את מדפי הקוסמטיקה בכל־בו שלום שלל אריזות אלגנטיות ומרשימות. סבונים ריחניים ומוצרים יוקרתיים במגוון גדול של מחירים, לכל כיס. כדי לשמח אותנו בפתיחה מוצלחת של השנה החדשה מוצעים המוצרים הנבחרים ב־20% הנחה, למשל: מוצרי אליזבט ארדן, פייר קארדן, יארדלי, בשמים של בוגארט, קריציה וסמנגה. פשוט כדאי.

חג גדול לילדים

הקניה המרוכזת תחת קורת גג אחד הופכת את הביקור בכל־בו שלום לבילוי לכל המשפחה. בשעה שההורים בולשים ונפעמים במחלקות לכלי־בית ואופנה, נישבים הילדים באופן מוחלט בקסם של הצעצועים והמשחקים שכמותם טרם ראו. מלבד אינסוף הפאזלים, מכשירי הספורט המעולים ומשחקי הנופש, הכינו עבורם בכל־בו שלום כיופים ייחודיים. למשל הטרולים, אלו בובות האימה המופלאות מיערות סקנדינביה, שהילדים פשוט אוהבים אותן. המחירים: החל מ־–9.90 ש"ח, ועד –114. ש"ח. משחקי חברה מעולים ומחכימים של חברת פארקר האמריקאית, ובתוכם גם המונופול המקורי.

שולחנות ביליארד לילדים וכאלו למקצוענים, מחבטי "בדמינגטון" (אלו עם הנוצות) ובקיצור – מה לא.

כדי להלביש את המלאכים הקטנים לקראת החג מוכרחים, פשוט מוכרחים להכנס למחלקת הילדים בכל־בו שלום. סגנון צרפתי מחניף מציג ויסקוזה בהדפסים קטנים בשחור־לבן: חולצות, חצאיות, מכנסים רחבים – נהדר. כמו אצל הגדולים – יש הרבה שחור לבן והרבה יופי של מיטב היצרנים.

הלהיט הכוכב: מצעים לתינוקות עם אפליקציות של בובות בד אמיתיות מחוברות כמו צעצוע למיטה.

וזוהי רק ההתחלה. גם אם נזכרים שעוד צריך למצוא משהו לחמות, משהו לחברים שמתארחים אצלם וגם מתנת פינוק לעצמכם – בכל־בו שלום כל המחלקות מציעות שפע מגוון של רעיונות ודברים יפים.

הילדים כבר רגילים לבוא להנות בכל־בו שלום. כל הקיץ דאגו להם כאן: שעת סיפור בימי ו' בזמן החופשות. ככה זה, אוהבים לחזור לדברים טובים.

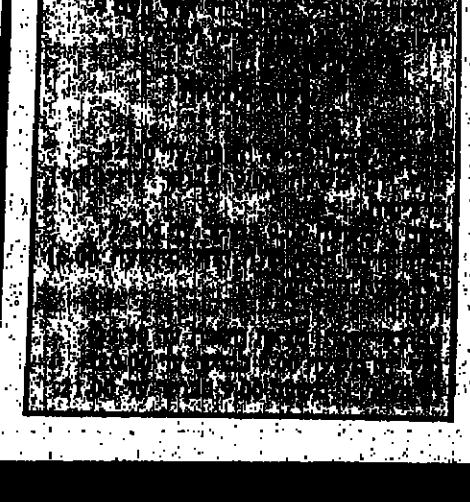
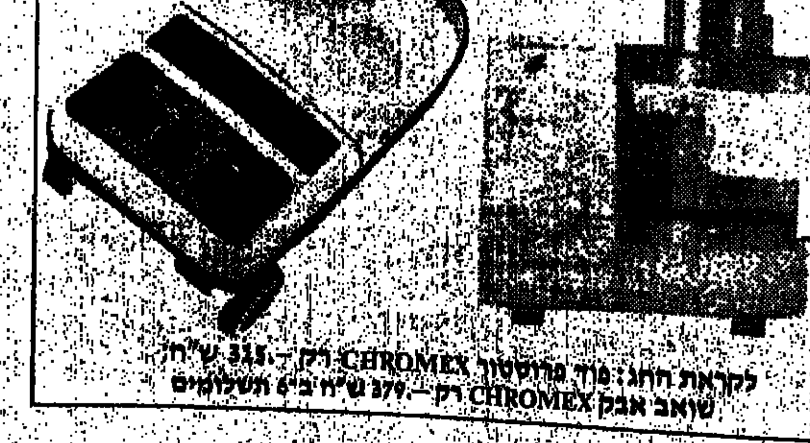

לקראת החג: פוד פרוססור CHROMEX רק –315 ש"ח
שואב אבק CHROMEX רק –379 ש"ח ב־6 תשלומים

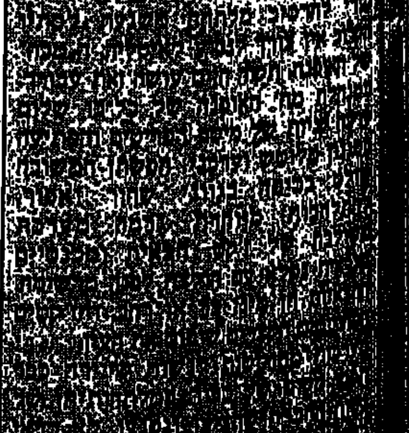

כל מה שצריך מתחת לגג
ברשת אחת

50% חסכון הנחה

מזנון מודולרי נמוך

בשיטת שלם וקח

דגם מודולד בצבע תיק

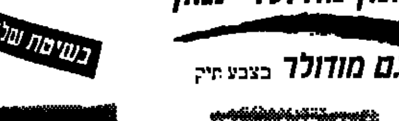

ברוחב 2.40 מ' כולל יחידה לטלביזיה, מעמד לתקליטים, מגרות, ארון, ספריה.
רק 385 ש"ח במזומן

יחידת ספריה בצבע אלון

בשיטת שלם וקח

אפשרות לתוספת יחידות
מחיר יחידה 75 ש"ח

חדר שינה "שחף"

בשיטת שלם וקח

עכשיו במבצע
רק 1490 ש"ח במקום 2684 ש"ח
לחדרי שינה מהתצוגה הכולל:
מיטה (ללא מזרון), 2 שידות, יחידת טואלט,
בצבע: לבן, אפור, אלון וקליר

מיטת נוער

בשיטת שלם וקח

מיטת נוער (ללא מזרון)
רק 295 ש"ח

יחידות חדר נוער "שיר"

בשיטת שלם וקח

מבחר יחידות מודולריות שונות של חדר נוער דגם "שיר".

חנויות מפעל ברחבי הארץ בשיטת "שלם וקח":
- תל־אביב: "סקאנדיה", "זדקה", בוגרשוב 21, 03-285545
- אור יהודה: אזור התעשיה, העמל 1, 03-344151
- הרצליה: אזור התעשיה ליד כביש חיפה, הכניסה מצומת אכדיה 052-572910

ירושלים: בנין האקים ישראל, שלומציון המלכה 18
חיפה: "זדקה", הרצל 59, 04-641401
ראשון לציון: "זדקה", הרצל 28, 03-9664063
באר־שבע: טרומפלדור 24, 057-70840
חדרה: "זדקה", הגיבורים 88, 06-326321
כרמיאל: "זדקה", הגליל 12 ב', 04-989820
נתניה: "זדקה", אזור התעשיה הישן, דרך הכדר
חדש נפתח:
נצרת: "זדקה", דרך ראשי 100 מ' מצומת

פתוח במוצ"ש*

מחיר ישראלי באיכות צרפתית.

זדקה הצרפתיה המתקפלת

הזדקה המקובלת בכל העולם. ארון עם תריס עם דלתות ממתכת עמידה, צבועה בצבע אפוקסי עמיד לשנים רבות.

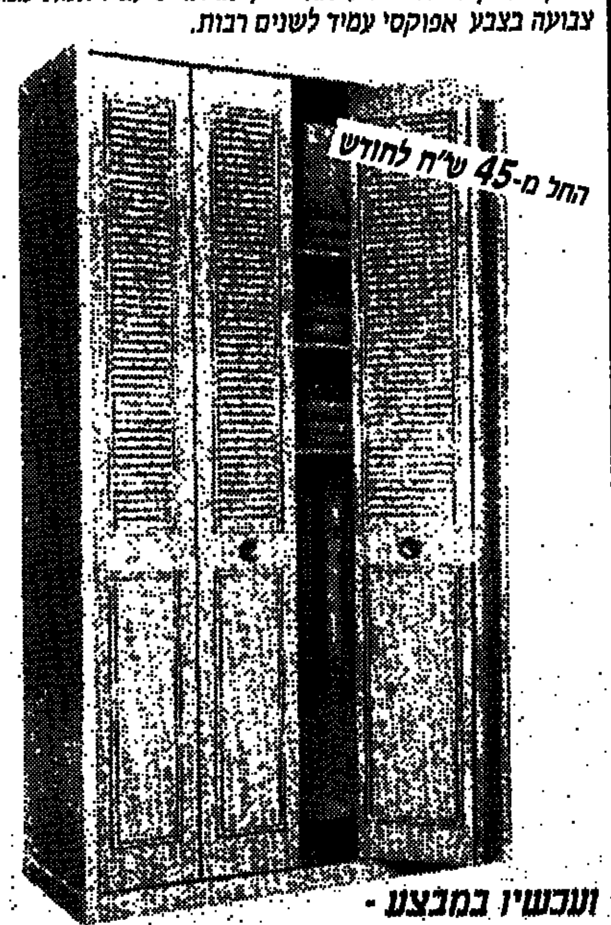

החל מ-45 ש"ח לחודש

ועכשיו במבצע -
אתה קונה, אנחנו משלמים לך
כל הקונה ארון, מקבל במקום המחאה בגובה דמי ההובלה וההתקנה. והארון אצלך לחגים.

ארון זדקה הזזה

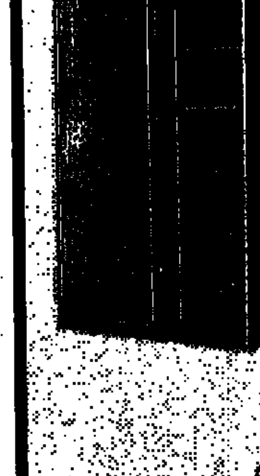

ארון זדקה באיכות תידועה מאפשר ניצול מקסימלי של החדר: ברוחב 1.55 מ'
החל מ־ 45 ש"ח לחודש

ארון לונג ליין

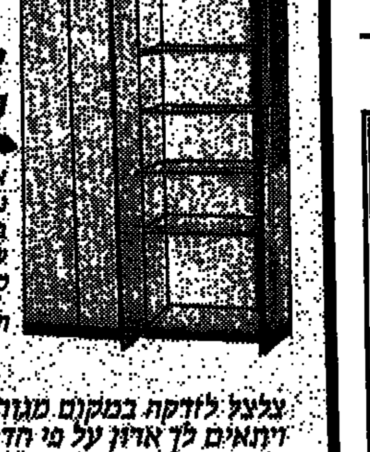

ארון לונג ליין בדלתות נפתחות במבחר דגמים ועיצובים שונים ברוחב 1.60 מ' כולל סידור מגים
החל מ־ 45 ש"ח לחודש

צלצל לזדקה במקום מגורייך ומומחה הארונות יבקר בביתך ויתאים לך ארון על פי הדרישה והצורך ללא התחייבות.

סקאנדיה-זדקה
"שלב וסע"

"שיטת הקניה הקלה"

מיטת ונוס מסוגננת

בשיטת שלם וקח

חדר שינה דגם ונוס בעיצוב יחודי הכולל גם 2 שידות

מחיר מבצע מזומן 299 ש"ח (ללא שידות)
אפשרות לתשלומים

פינת ישיבה לוטוס

סט ישיבה מושלם לסלון מעץ אורן טבעי.
אפשרויות סידור יח' מודולריות

החל מ-45 ש"ח לחודש

ספריה מודולרית גלבוע

בשיטת שלם וקח

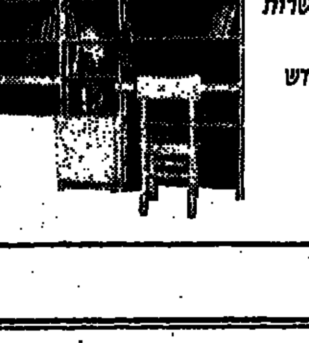

כולל שולחן כתיבה לחדר נוער
מעץ אורן טבעי. אפשרות לשילובים שונים

החל מ-45 ש"ח לחודש

חדש - במחירי מבצע

ספות נוער

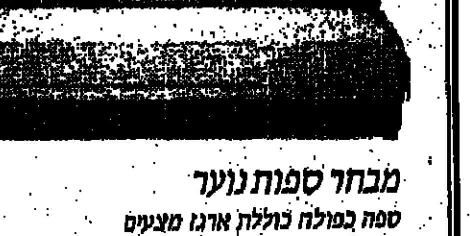

מבחר ספות נוער
ספה נפתחת כוללת ארגז מצעים
החל מ-395 ש"ח במזומן
אפשרות לתשלומים

מרים רהט מירושלים

מלכה ליום אחד

10.30 - להיות יפה בביוטי פאלאס - מכון היופי המוביל, דיזנגוף סנטר - קומה ב', טל' 204710, 03-292454.

9.30 - ארוחת בוקר מלכותית במלון הילטון.

8.30 - מכונית מפוארת תקח אותך מביתך למלון הילטון בת"א ותעמוד לרשותך במשך כל היום המלכותי.

13.30-16.30 - סוויטה מלכותית בהילטון תועמד לרשות המלכה. ארוחת צהריים מפוארת, סאונה, חדר כושר, קפה ועוגה.

ומי תהיה המלכה הבאה של ויטה?

12.30 - טבעת משובצת יהלומים של תכשיטי קרן - אור בע"מ. אמינות, איכות, שירות, מחיר, ארבעת קרני האור בתכשיטי קרן אור ר"ג.

17.00 - סיבוב קניות בכיכר המדינה וקניית מלתחה בסך של $1,000. בנוסף תקבל המלכה מוצרי חשמל בסך $1,000.

20.00 - ערב בלתי נשכח לבן זוגך ולך בלהיט הגדול "סאלח שבתי". הבימה, התיאטרון הלאומי.

קני 5 מוצרי ויטה ותוכלי גם את להיות מלכה ליום אחד

מרים רהט, מרח' נטורנאי גאון 4, קרית משה, ירושלים, לא תשכח את היום המלכותי הזה עוד שנים רבות. יום מלהיב, שכולו חלומות מופלאים שלפתע התגשמו. כי כשקונים ויטה, נהנים מהטעם המשובח, מהאיכות המעולה - ועכשיו גם מהסיכוי הגדול להיות מלכה של ממש!

אוספים, שולחים - ומרוויחים! כל כך פשוט, כל כך קל: צריך רק לאסוף תויות או שקיות של 5 מוצרים ממבחר מוצרי האיכות של ויטה או טית־בית: קטשופ, פרינגים וגלי דולצ'ה ויטה, שמנים, מרגרינה, ריבות וקונפיטוריות תותי־פרוטי, מרקים, רטבים, שימורי שעועית וקטניות. את האריזות שלחי ל"סופר פוסט", ת.ד. 29420 ת"א מיקוד 61293, עבור "מלכה ליום אחד". כך הרווחת מוצרי איכות מעולים וגם השתתפות בהגרלה הגדולה!

5 הגרלות - 5 מלכות

בכל שבועיים תערך הגרלה. בכל שבועיים תוכלי גם את להיות מלכה ליום אחד.

ההגרלות הבאות תערכנה ב-8.9.88 וב-22.9.88 בפיקוח רואה חשבון ונציג החברה.

ההשתתפות במבצע אסורה על עובדי ויטה, טית-בית, משרד הפרסום וסופר-פוסט, המבצע עפ"י התקנון.

לא טעית. צהל

ויטה

טעם בלתי נשכח. יום בלתי נשכח. ויטה.

קשר בזאל

סלון חינם! מייד

מתנה לקניית חדר שינה מפואר

מבצע לקראת ראש הש
של רהיטי אבגי מו

על כל קניה של:
חדר שינה (קומפלט)
המכיל: ארון 6 דלתות מסנדביץ', מיטה זוגית + ארגז מצעים, מזרון + 2 שידות, טואלט, מראה.
ב-6 תשלומים
מקבלים מייד
סלון מפואר
בשלל צבעים (כמו בתמונה)

■ רהיטי אבגי מורים בעלי תוא
צרכנות הוגנת 1988 וגם חברים
באיגוד יצרני העץ,
נותנים לך איכות
ואמינות בקניה.

צרכנות הוגנת 1988

איגוד יצרני...

■ במבצע מגוון רחב של חדרי שינה בשלל צבעים חדרי נוער וסלונים

במחירים לכל כיס.

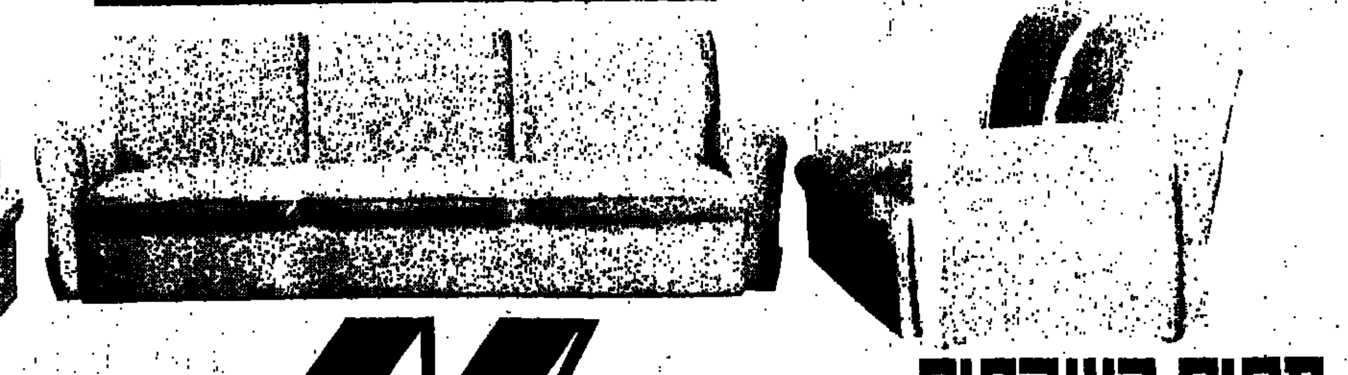

א. שירין

אבגי מורים - רהיטי איכות

פתוח בשבתות
מצאת השבת עד 23.00
פתוח כל יום
מ 9.00 עד 20.00

אזור התעשיה חולון, הבנאי 32 טל': 5568171/3, 3-807879

מי שקנה שטיחים הפסיד!..

עד 60% הנחה אמת!

מבצע חיסול המלאי

199 שטיחי אריגה בדוגמאות פרסיות

• כרמל – "קינג דיויד ירושלים"	200×300 ס"מ	רק 1399 ש"ח.	12 יח'*
• כרמל – "קינג דיויד צמר"	200×300 ס"מ	רק 1199 ש"ח.	10 יח'*
• כרמל – "קינג צמר"	200×300 ס"מ	רק 999 ש"ח.	13 יח'*
• כרמל – "קלאסי"	250×312 ס"מ	רק 299 ש"ח.	15 יח'*
• כרמל – "אבאדן"	200×300 ס"מ	רק 449 ש"ח.	35 יח'
• שולטן – "קלאסי"	200×280 ס"מ	רק 249 ש"ח.	15 יח'
• שולטן – "קלאסי"	145×200 ס"מ	רק 119 ש"ח.	18 יח'
• שולטן – "גלאקסי"	200×290 ס"מ	רק 439 ש"ח.	28 יח'
• שולטן – "גלאקסי"	150×200 ס"מ	רק 219 ש"ח.	10 יח'
• "אימפריאל" – תוצרת בלגיה	200×300 ס"מ	רק 699 ש"ח.	28 יח'
• "רויאל צמר" – תוצרת בלגיה	200×290 ס"מ	רק 799 ש"ח.	15 יח'

* בחנות המפעל בפ"ת בלבד.

השטיחים הנ"ל סוג א'.
התשלום במזומן ו/או – באמצעות כרטיסי אשראי. המחירים כוללים מע"מ.

שטיחים מקיר לקיר

ארבעים סוגים שונים – במאות דוגמאות משגעות של טובי היצרנים בעולם.

החל מ־12 ש"ח למ"ר (כולל מע"מ)

להשיג בחנויות המפעל הנ"ל וגם אצל כל המפיצים המורשים הר"מ.
דרוש לראות את קטלוג השטיחים מקיר לקיר של „שטיחי ראובן"

לשבוע ימים בלבד!

ממוצ"ש 3.9.88 מצאת השבת עד 24.00.
בחנות המפעל בפתח-תקוה,
קרית-אריה רח' שנקר 11.

ומיום א' 4.9.88
גם בחנות המפעל בתל-אביב
רח' העליה 11 (פינת לוינסקי).

חנות המפעל-פ"ת טל. 03-9230404

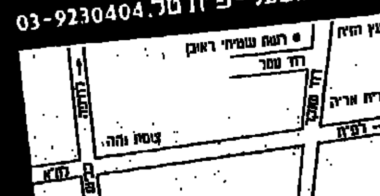

חנות המפעל-ת"א טל. 03-374392

רשת שטיחי ראובן
גדול יבואני השטיחים בישראל

חנויות המפעל:
פתח-תקוה, קרית-אריה, שנקר 11 (ליד "עץ הזית") טל. 03-9230404 פתוח גם במוצ"ש.
תל-אביב: העליה 11 (פינת לוינסקי) טל. 03-374392

מפיצים מורשים לשטיחים מקיר לקיר:
• אשדוד שטיחי צרפתי בע"מ, אזור תעשיה קלה.
• אולת אחים טופלי, מרכז סולל בונה.
• אשקלון שטיחי ראובן, צה"ל, בנין סולל בונה 8.
• באר־שבע שטיחי ראובן, יאיר 26.
• בת־ים • ישראטקס, בלפור 97.
• שחף, העצמאות 28.
• הרצליה קניון השטיחים, בן גוריון 35.
• חולון • שטיחי ראובן, סוקולוב 88 (בפסאז').
• שטיחי ראובן, דב הוז 14.
• חיפה • שיח, הרצל 48.
• שוח, ארלוזורוב 4.
• פאר הטקסט, י"ל 30.
• פאר הטקסט, ים 7.
• טבריה • ארון אקוסטיקה, רח' העמקים.
• יפו ח. כרמל, יהודה הימית 36 (בפסטה).
• ירושלים • אינטרדקור, בית וייסמן, ליד בית לחם 120.
• אינטרדקור, הלל 24.
• דקורטקס, הלל 23 (מסאג' רסקו).
• אחים בקשי, יד חרוצים, תלפיות.
• שטיחי שמר, יפו 44.
• שטיחי דל, יפו 56.
• כפר סבא שטיחי ראובן, ויצמן 34.
• נהריה חן שטיחים (בנין אגד).
• נצרת דקור אל קרדס (מול מלון נצרת).
• נתניה • שטיחי ראובן, הרצל 53.
• דקורה, שער העמק 1.
• פתח תקוה שוהם, הרצל, הסתדרות 11.
• קרית־גת דקור סוגר, שד' לכיש 39.
• קרית־אתא שטיחי ראובן, ומלון 14/12 (בפסאז').
• רחובות • טפטים צניקה, בית העולים 6.
• טפטים זין, הרצל 146.
• רעננה שטיחי צמרת, אחוזה 153.
• רמת־גן • קירות השטיחים, ז'בוטינסקי 124.
• שטיחי שלום, כצנלסון 132.
• קונטק 67, ביאליק 68.
• רמת־השרון שטיחי ראובן, אוסישקין 61.
• תל־אביב • שטיחי אקסטן, דרך יפו 9.
• ש.ט.ר. יהודה, בוגרשוב 54.
• ש.ט.ר. יהודה, פינסקר 42.
• ברבו השטיחים והדקורציה, בן־יהודה 139.
• שטיחי מוריה, דיזנגוף סנטר

42 סניפים ועוד כ־200 חנויות נוספות ברחבי הארץ!

חדש בשוק

מאת ג. יפה

פטנטים לכביסה ואחסון

בעוד החיפושים אחר מתנה ייחודית לחג בעיצומם – פרצו לשוק תלי־סט של „תעליפלסט", סדרות מוצרים מקוריים ורעננים לתליית ביגוד, כביסה והנעלה ● פטנטים משהו משהו ● המחירים: מ־10 ש"ח – 25 ש"ח למוצר ● בעלי החנויות מזמינים. הלקוחות דורשים.

התקופה הסוערת שלפני החגים היא הפריחה הגדולה של החנויות. החנויות הקטנות ורשתות השיווק הגדולות, כולן משתדלות להשיג דברים מיוחדים, מוצרים שאין בשום מקום אחר. סיבוב קצר בחלונות הראווה וכמעמקי בתי־הממכר מגלה שלא תמיד ההשתדלות מוכתרת בהצלחה.

השבוע הופיע לפתע בשוק להיט חדש, מקורי ורענן. טרי – ישר מפס הייצור. למעשה, לא להיט בודד, אלא סדרה שלמה ונהדרת. קוראים לה תלי־סט של „תעליפלסט". אלו הם מוצרים שטרם הכרנו כמוהם לתליית בגדים ונעליים לאחר כביסה וגם בלי קשר לכביסה. פטנטים יפים, צבעוניים, משובחים, שאין עוד לאף אחד.

מקורי וחדש

טוב, לא בדיוק לאף אחד. המוני בריטים וצרפתים מכירים היטב את המוצרים השימושיים והאסתטיים הללו. הם פוגשים אותם בקניות הגדולות ברשתות הענק. גם ישראלים שביקרו בבתי־הכל־בו הגדולים באירופה ונאנחו „חבל שגם אצלנו אין", ישמחו לגלות שכבר יש.

תלייסט של „תעליפלסט" היא סדרת מוצרים שבכל אחד מהם הושקע מאמץ של „הראש היהודי" ממציא הפטנטים. בבחינת „איך לא חשבו על זה קודם":

מיתליה – כשהיא מקופלת זה אביזר שאינו תופס מקום ונחבא בפינת הארון. כשהיא

פרושה היא מתקן נוח ושימושי לתליית כביסה. האטבים (מקלות כביסה) מחוברים למתקן ולכן אינם „נעלמים" מדי פעם. המיתליה נתלית בשמחה גם על מוט וגם על חבל כביסה, ומספקת מרחב ייבוש נוסף. אפשר בבית, אפשר בחוץ, אפשר בכל מקום.

שלא כמו מתקנים מסובכים ומסורבלים שהציעו לנו בעבר, המיתליה היא פשוטה ונוחה לשימוש. פשוט תענוג.

מתלה לייבוש נעליים – המתקן שמאות אלפי אמהות ציפו לו בקוצר רוח. לאחר שמכבסים את הסניקרס (נעלי הספורט) של הצאצאים המשתובבים, נותרים עם בעיה מטפטפת: איפה מייבשים את הנעלים?

הן מסתובבות לנו בכל מקום, מפריע עד להתייבשות הנכספת. המתלה הגאוני הזה פותר באלגנטיות את הבעיה. „נועלים" עליו את הנעליים ותולים מעל לאמבטיה או על חוטי הכביסה. המים מטפטפים בלי להטריד אותנו והנעליים מתייבשות בצורה מסודרת.

למתלה שני מצבים: האחד לייבוש, והאחר לאחסנה. כך יכולה הנעל להשאר תלויה עד לשעת השימוש.

מתלה לדלת – דלת האמבטיה קורצת לנו תמיד כשטח בלתי מנוצל. הבעיה היא שלאחר התעסקות מייגעת במסמרים ודבק ... לעולם אינן משביעות רצון. תלייסט „תעליפלסט" הוא הבחירה האלגנטית: ... מניחים אותו במקום – וזהו. הוא לא ... וישרת אתכם נאמנה.

זהו גם פריט אסתטי במיוחד: ... בוהק המשמש בסיס לווים ... כצבעי־פסטל רכים.

ברומה יש מתלה קטן יותר לדלת ...

תלייסט לחולצות – מכרה ... טוענת בתוקף שזוהי המצאת המאה. על ... פלסטי דמוי האות ר' תולים חולצות ... קולבים. הממציא התכוון לאפשר ... בלא קמטים ובלא צורך בגיהוץ. אלא ... פריז ולונדון „אימצו" את החידוש ... ולחדרי ארונות. מיד לאחר היבוש ... את כל הכבודה לארון, וחוסכות ... המתלה המיוחד מונע התקמטות ... בארון עצמו.

מחיריהם של המוצרים השונים ... ש"ח לצרכן ועד 25 ש"ח.

צפור קטנה לחשה לנו כי מבית ... „תעליפלסט" עומד להגיח פטנט נוסף ... לעניבות וחגורות. צופים כי גם ... הצלחה סוחפת בשוק.

מתנה מקורית ביותר לח...

ישראלים רבים משאירים את קניית ... לחג עד לרגע האחרון. מקווים ... שאין לחותנת, לחברים, לדודה ... הכל, לא נעים להתאמץ ולבחור ...

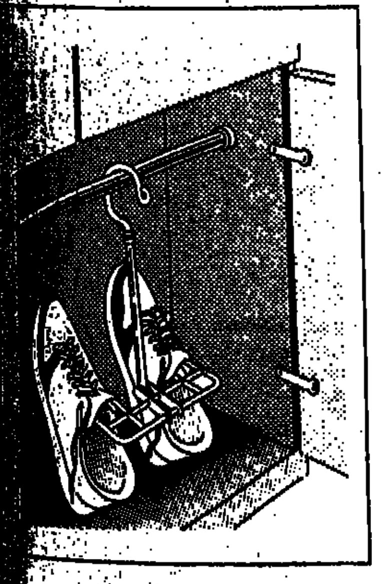

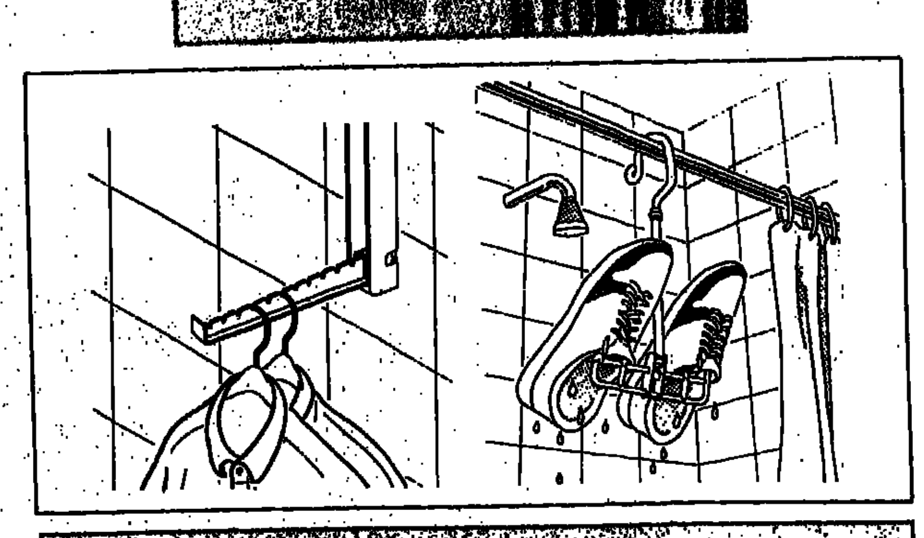

תגמור את הקריירה בארון ... כפילים משנים קודמות.

לכן, הופעתם של מוצרי „תע... בימים אלו, היתה בבחינת גאולה ... ממהרים גם בעלי החנויות להתקשר ... למה שיקנו „תעליפלסט" אצל ... ולא אצלם?

וגם לעצמך, הנקיון הגדול ... חודשה מעודד להכניס שיפורים ... הבית. והנה מוצרים שבאמת ... מוצרים שגם יקלו על המלאכה ... וגם נעים להשתמש בהם.

הגיע הזמן שגם אצלנו ... הבית יכולות להעשות בנעימים.

כחול־לבן בינלאומי

מי שחשב שהמוצרים שהגיעו ... וצרפת הם יבוא, יופתע לטובה ... בקרית־גת, יושבת חברת „תעליפלסט" ... 24 שנה בשקט. ביסודיות ובמקצועיות ... מופלאה הם מתכננים ומבצעים ... בפלסטיק, שהעולם הגדול שמח ... מדברים הרבה יצוא, הרבה ... גם לנו:

רעיון מקורי למועדים

זו משימה לא קלה למצוא מתנה ... [illegible]

תני לו 30 שניות ו...

הוא יטחן ... ילוש...

יערבל... ירסק... יגרר...

יקצוץ... יחתוך...

יפרוס... יסחט... ועוד...

מבצע לחגים
מג'ימיקס 2000
המחיר הרגיל 325.- ש"ח
עכשיו 296.- ש"ח
מג'ימיקס 2800S
המחיר הרגיל 398.- ש"ח
עכשיו 364.- ש"ח

- מג'ימיקס, המכשיר המשוכלל בעולם, הנותן לך תמורה מלאה עבור כספך.
- עיצוב סופר מודרני ונוח להפעלה.
- מנוע רב עוצמה לביצועים מעולים ולאריכות ימים.
- בקרת הספק אוטומטית.

מג'ימיקס

יצרן ROBOT-COUPE, צרפת
יבואן סלקו - חיים אלקלעי בע"מ

רק למג'ימיקס המקורי מצרפת 3 שנים אחריות

magimix®

מג'ימיקס - אחת ולתמיד

ס.אבנר

כדאי

מאת ג. יפית

נוטרוג'ינה ב„גן העיר": חלון ראווה בינלאומי (די־כניון 2)

Neutrogena

יותר חיים לעור

החיפוש הנצחי אחר שלמות היופי מביא רבים/רבות להשתמש בתכשירים שונים ולהחדיר לעור חומרים בלתי מזוהים • ניוטרוג'ינה! תכשירי בריאות ויופי, פותחו במעבדות רפואיות • סבונים, שמפו ומוצרים קוסמטיים, בעלי בסיס בריאותי, רובם היפו־אלרגניים ויוצאי־דופן • תפישה אחרת באסתטיקה של הפנים והגוף • אריזות מתנה מרנינות לחג

מי שנכנס לחדרו במלון היוקרה וולדורף אסטוריה בניו־יורק, יודע כי את פניו תקבל סלסלה עם מוצרי „ניוטרוג'ינה". סלסלה כזו ממתינה גם בחדרי המלך דוד בירושלים, מרידיאן בפריס, ובבתיה המהודרים של בברלי־הילס. צוללים לאמבט מענג עם הסבון היחיד במינו של „ניוטרוג'ינה", מפנקים את השיער בשמפו נהדר ומלטפים את הגוף בקרם הנעים. כשעוזבים את חדר האמבטיה, מרגישים כמו אדם חדש.

כולנו, כל אחד ואחד מאתנו, ניסה בחייו עשרות סוגי סבונים, שמפו, קרם גוף, קרם ידיים ומה לא. יש מוצרים נעימים אבל לא אפקטיביים, יש אפקטיביים ולא נעימים ויש ארוזים להפליא ואינם מועילים. בתוך עולם הקוסמטיקה הגדוש תכשירים, אשר גל אחר עונה חלקית על הצרכים, מתבלטים מוצרי „ניוטרוג'ינה" המציעים פתרון כולל. ומסיבה זו הפכה „ניוטרוג'ינה" ל־MUST (הכרח) בכל בית אמריקאי המכבד את עצמו, זה 25 שנה.

כבר מהפעם הראשונה

מי שניסה אחד ממוצרי „ניוטרוג'ינה" אפילו פעם אחת ויחידה, יודע שההצלחה טמונה בהבדל. בדרך־כלל כשניגשים למוצר חדש, נותנים לו תקופת חסד. לא מצפים שיחולל הטבה מיידית ושינוי בולט בשימוש ראשון. מנסים, מנסים ובינתיים כבר בזבזת זמן וכסף וצברת עוגמת נפש מיותרת. עם „ניוטרוג'ינה" חסל סדר טיפולים אינסופיים „רק לנסיון". את מקום התקוה המתבדה והולכת תופס השינוי המשמעותי. מנסים – ומיד יש תוצאות. השיער רך ומבריק, והעור גמיש וקורן וההרגשה נהדרת.

למשל, מגיעים הביתה לאחר יום מעייף ולוהט בקיץ התל־אביבי (אגב, זה נכון גם בטבריה ובאר־שבע...). העור שואף להתכווצות, הגוף שואף לשכב אפרקדן, השיער שמוט וההרגשה כמו סמרטוט. ממלאים אמבט פושר, טובלים מכף רגל ועד קצה השערה, ומקציפים ג'אל רחצה „ניוטרוג'ינה" על פני כל העור. אחרי שמספיגים את המים במגבת, טופחים קלות בשמן גוף על כל פיסת עור. תחושת הרעננות היא מיידית. העור מתעורר לחיים ונעימות פתאומית חודרת לכל הנקבוביות. מפתיע, אבל בדוק!

אסתטיקה של בריאות – נוסחאות יופי

למעשה, סוד ההצלחה איננו סוד כלל. התפיסה של „ניוטרוג'ינה" איננה קוסמטית בלבד, אלא היא פארא־רפואית. בשוק הקוסמטיקה יש מוצרים רבים המכילים מרכיבים שלא תמיד היינו רוצים לדעת מה הם... לחשוב שאת כל אלו אנו מספיגים בגוף, בעור, בשיער. מפחיד. „ניוטרוג'ינה" מציגה גישה שונה לגמרי. אלו הם מוצרים המבוססים על נוסחאות ייחודיות, אשר הבריאות היא נקודת המוצא שלהם. הם מומלצים לטיפול לא רק בעור רגיל, אלא גם בעור רגיש או בעייתי במיוחד.

בעצם, זה צריך לחיות מובן מאליו: רק כשהבסיס בריא ומטופל כהלכה, אפשר להראות טוב באמת. לכן ממוזגות הנוסחאות של „ניוטרוג'ינה" רמה דרמטולוגית גבוהה ביותר עם צרכים אסתטיים. תהליך הפיתוח שנעשה בעיקרו בעזרת רופאי עור הביא בחשבון את הצד הרפואי־בריאותי ואת העדפותיהן האישיות של נשים בכל רחבי העולם.

התוצאה: מוצרים שאי־אפשר לעמוד בפניהם כבר מ„טעימה" ראשונה. פשוט חוויה אסתטית. סדרת הטיפוח הנהדרת מענגת מכף רגל ועד ראש:

הסבון עם הפס – מלך הסבונים פותח ע"י הכימאי והקוסמטיקאי הבלגי אדמונד פרומונט, והוא טהור והיפו־אלרגני. כל מרכיביו טבעיים לחלוטין ואושרו ע"י רשות המזון והתרופות האמריקאית. הוא מכיל: חלב בקר, שמן קיק, שמן אגוזים, טריטנולאמין וגליצרין. אלו יוצרים פעולה משולבת של טיפוח ושמירה על בריאות במקביל למגע קוסמטי מענג.

דרמטולוגים ואלרגיסטים ממליצים על השימוש בסבונים אלו מכיוון שהם מנקים את העור ביסודיות ואינם משפיעים על ה־PH של העור יותר מאשר מים; תענוג לראות באיזו רכות הם מתמוססים במים; מענגים את העור ומותירים אותו נקי, רענן וקורן.

סבון „ניוטרוג'ינה" מופיע במספר אריזות: הפס השחור – לעור רגיל, הפס הבורדו – לעור יבש; הפס התכלת – לעור שמן, הפס הכתום – לעור בעייתי או נגוע ב„אקנה" והפס הוורוד – לתינוקות וילדים.

ג'אל רחצה – בעל כושר חדירה גבוה לנקבוביות העור. מחסל עד היסוד שכבות מיקרוסקופיות של לכלוך ואבק ודואג לנקיון לעומק. מגביר את רכות העור עד להרגשה של ליטוף משיי.

במבדקי מעבדה נמצא כי רמת רכות העור עלתה ב־28% כבר לאחר שימוש ראשון בג'אל „ניוטרוג'ינה".

סבון פנים נוזלי – יחיד מסוגו בארץ. מדהים לדעת כמה מקדישים ב„ניוטרוג'ינה" לעור פניך! הסבון בעל כושר הניקוי המופלא מועשר בחומרי לחות החודרים לנקבוביות העמוקות ביותר. תרכובת טבעית מיוחדת ויוצאת דופן זו מעניקה לו רכות וקלילות נהדרות העושה אותו אידיאלי לשטיפת עור הפנים. היפואלרגני!

הסרת האיפור בסבון הנוזלי חוסכת את השימוש בתחליב ובמי פנים.

קרם גוף – קרם זה עשיר על בסיס מימי ולא שומני! מכיל חומרי הזנה פעילים המתרפקים על הגוף לאחר הרחצה. מחזיר לעור את הגמישות הטבעית מבלי לסתום את הנקבוביות.

שמן גוף – בארה"ב מכנים אותו „השמן ללא שמן". הוא מחליף בהצלחה את שמני האמבט המוכרים. אידיאלי לבעלות עור יבש. נספג במהירות רבה בנקבוביות העור ויוצר שכבת מגן דקה ובלתי מורגשת המונעת איבוד לחות. נעים כל היום.

שמפו – גם השמפו הנהדר ביותר משאיר בשערך משקעים בלתי רצויים. שאריות שמפו וקונדישנר מצטברות ופוגעות בשיער. הן מונעות ממנו „לנשום" והוא הופך לבד, דהוי ושבור.

השמפו הטבעי המיוחד של „ניוטרוג'ינה" עושה את הבלתי אפשרי! כבר לאחר השטיפה הראשונה הוא מצליח לחדור מבעד לשכבות הרובצות ומפריעות ולהסיר אותן לחלוטין. השערה נותרה נקיה ובריאה. לאחר שימוש של שבועיים, חוזרים הברק והגמישות לשיער.

קרם לחות לפנים – באקלים הישראלי הקשה, כולנו זקוקים להגנה בפני „התנכלויות" בלתי פוסקות. השמש, הרוח, והיובש, כולם חודרים באכזריות לעור החשוף. קרם הלחות של „ניוטרוג'ינה" מסנן את קרני השמש ויוצר על העור שכבת מגן מפני פגעי האקלים. ייחודו בעובדה המפתיעה, שאינו מכיל מינרלים, שמנים וחומרי צבע או ריח העלולים לגרות את העור ולפגוע בגמישותו וכושר נשימתו. ניסויי מעבדה הוכיחו כי תוך שלוש שעות בממוצע לאחר השימוש בקרם הוכפלה מידת הלחות בעור!

קרם גוף מועשר תחליב לעור יבש מתאים במיוחד לאקלים הישראלי (נוסחא נורבגית) מומלץ ביותר.

קרם ידיים – ראה מסגרת בעמ' זה.

חלון הראווה של היופי

ל„ניוטרוג'ינה" יש שני חלונות ראווה בישראל. הראשון (או הראשונה) היא גילה לפידות. גילה היא פרסומת חיה למוצרים שהיא עומדת מאחוריהם. אשה אסתטית, מטופחת, מלכת האסתטיקה. בקיצור – יופי אמיתית. מתוך הכרות אינטימית והבנה עמוקה יזמה את הבאת מוצרי „ניוטרוג'ינה" לישראל.

חלון הראווה השני הוא „גן העיר", כמו ה„די־כניון" הקימה גילה מרכז [illegible] אתר מעניין בפני עצמו. [illegible] ומרתקת ברמה בינלאומית.

יחד עם זאת, לאור הדרישה הגוברת ברחבי הארץ, ניתן להשיג את מוצרי „ניוטרוג'ינה" בבתי־מרקחת, [illegible] בלבד שלום, המשביר [illegible] נבחרות.

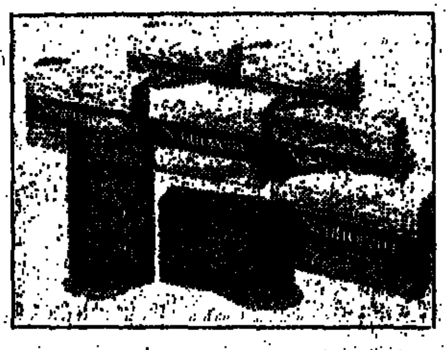

הדייגים הנורבגיים וקרם הידיים

קרם הידיים של „ניוטרוג'ינה" פותח במיוחד עבור הדייגים הנורבגים. הם זקוקים להגנה מיוחדת מפגיעות הרוח [illegible] רק הנוסחא הנורבגית של „ניוטרוג'ינה" מאפשרת להם את [illegible] הקפוריות החזקות.

מי שסובלת מידיים יבשות, סדוקות ומחוספסות, או [illegible] הראשונות, תמצא ב„ניוטרוג'ינה" את הגאולה. זה לא עובד רק על נורבגים. מיליוני נשים ברחבי העולם, שכבר [illegible]

[illegible]

הברקת השנה! אוסקר!

תכשיר ניקוי מהפכני המסיר שומנים מכל דבר במטבח,
אפילו מתנורים קרים.

החגים בפתח וזו סיבה טובה להציג בפניך את
אוסקר – מסיר שומנים כל יכול.
לראשונה בישראל תכשיר המיוצר
בטכנולוגיות מתקדמות לפי ידע אירופי.
אוסקר מנקה במהירות ובקלות ללא אדים
וריחות לא נעימים. בשיטת הניקוי הקר –
אין צורך לחמם את הכלי או התנור
או כל מקום במטבח שנדבקו בו שומנים.
אוסקר, מסיר שומנים כל יכול, מנקה
תנורים קרים, סירים, מחבתות, כיריים, חרסינה,
שיש וארונות פורמייקה. הכיני את המטבח
שלך לחג וקבלי אוסקר על הנקיון!

מגיע לך אוסקר במטבח

מיוצר ע״י איזו כימיקלים בע״מ

חמישה ימים אחרונים!!!

חיסול!

כל מלאי השטיחים

כל מלאי 88'
ימכר בחמישה ימים בלבד
החל ממוצ״ש 3.9.88
כל הקודם זוכה

לדוגמא:
שטיח כרמל באריגת שתי וערב
דוגמא פרסית גודל 2.00×3.00
סוג א'
רק 290 ש״ח כולל מע״מ
לכל השטיח

שטיחים מקיר לקיר
במבחר סוגים ודוגמאות
במחירים החל מ-17 ש״ח
למ״ר כולל מ.ע.מ

יוסף מלך השטיחים בבית מרס

ת״א – בית מרס, הרצל 158, טל׳ 829188, 836286, אוטובוסים אגד 90, 85. דן 1, 2, 3, 4, 41 – פתוח כל יום מ־8:30־19:00, יום ו׳ עד 14:30

פתוח במוצ״ש מ־19:30 עד 23:00

אפשרות תשלום ב׳ דיסקונט

7 ימים

16
הזמר החי
לאחר שנים קשות, כולל התמוטטות ואישפוז, הזמר שמוליק קראוס חוזר עם תקליט חדש • אסי דיין, יגאל תומרקין

22
שנת המשפט
השנה יוכרע דינו של דמיאניוק ושוב בית המשפט העליון ייחשב 'מעוז הדמוקרטיה הישראלי האחרון'. האם יוציאו את מיעארי ואת כהנא אל מחוץ לחוק
• חיים שיבי

27
תבלינים
איך לבשל בשמונה ידיים ולהישאר עם חוש הומור. „ספר הבדיחה והבישול" של דידי מנוסי ושות', יצא לאור בימים אלה
• נורית זרחי

28
הרצל ומיכל
הסיפור המלא של משפחת עבאדי. אחרי מות האם והאח, מיכל שוב בכותרות, עם הרצל אביטן •
עמית דייכר

34
זך ושדה
שיחה עם נתן זך ופנחס שדה על מצב האומה, על מצב האמן, ועל הקשר ביניהם • זהון לנדון

אסתר עופרים. תצלום: ארתור הומבו. מה־24 בספטמבר סידרת קונצרטים, 'מי יתנני עוף', 'ציוניוני הדרך' ושירים חדשים

הרב כהנא. תצלום: רוני נעמן. אם אמנון רובינשטיין או דוד ליבאי יהיו שר המשפטים

מיכל עבאדי. תצלום: שלום בר־טל. עם בריחת הרצל אביטן, התברר סיפור אהבתם. רענן עבאדי מתראיין לראשונה

38
משחקי מנהלים
המנהל החדש מקיף את עצמו בצעצועים משרדיים, מחשבים. חברות יעוץ נותנות לו שירותים, מהכנת משכורת ועד משלוחי פרחים ביום הנישואין
• לאה אתגר

45
עין־חרוד בתמונה
הביאנלה הישראלית השניה לצילום, במוזיאון עין־חרוד, תהיה השנה בינלאומית. האירופאים והאמריקאים מציגים צילום כאמנות, הישראלים מציגים תזה
• עמנואל בר־קדמא

50
אסתר עופרים
הזמרת הנודעת באה לסיבוב הופעות בישראל. התחנות בחייה, מצמד העופרים, הופעות בפני גדולי עולם, הקהל המקומי הנאמן
• איציק יושע

56
שנה טובה
לוח השנה ירד מקירות המטבח ועבר לסלון, משדר סממני יוקרה. מיספרים, מחירים, היצע וביקוש
• שושנה חן

61
סוף דבר
הסיפור המופלא של עדי עודה־מורחי, צעיר ערבי שהתגייר, הלך לצבא ונהרג בלבנון
• עמוס נבו

62
שלמה מינץ
הכנר חוזר הביתה, גם כשינהל את התזמורת הקאמרית הישראלית, בעונה הקרובה, ויופיע כסולן •
עדית נעמן

שמואל קראוס, אוגוסט 88', תל אביב. תצלום: מי דגן. „גאון הרוטבליט הזה, שסידר לו אישה את הפרינצים שאהבת עולם היא אהבת חינם"

שמואל קראוס חוזר עם תקליט וחזיון, „20 שנה אחרי" ● נכס־טבע שביר וסדוק של התרבות הישראלית

והרי הוא ילד טוב

אסי דיין

אחרי הראיון איתו, חזרתי הביתה והקשבתי לעשרות השירים שהלחין, למלים שנכתבו אליו, לקולות שלו ושל חבריו במשך יותר מ־20 שנה. הקשבתי לשנים, לארץ, למשק כנפי האהבה של הטובים בחברי, למוות שלקח, ולמוות שהשאיר. הקשבתי לשגעון עד כלות המנגינה. שמעתי אותו כמו שותף לדבר אבידה, רואה קרוב רואה טירוף. שמעתי את חיי, ואחרים מחייכם, ומצאתי את עצמי בוכה.

עם הבכי הזה אני מגיע אל הכתבה, שנועדה לדווח לכם על שמוליק קראוס, היוצא עם תקליט חדש, אבל העיתונאי שבי הלך וקטן, ואני מתקתק אליכם בלגן שלם. ראיון שהפך לשיחה, חלקי־שירים במקום תשובות, מכניס את עצמי בין השורות, לא מוותר על הסובייקטיביות שלי ולא מתנצל על הדמעות.

■■■

נפגשנו במסעדה. באתי מוכן עם תקליטו הבא, שנקרא „אחרי 20 שנה". הלחנים, פרט לאחד, שלו. המלים, פרט לשיר אחר, של יענקלה רוטבליט, שהשאיר רגל אחת במלחמת ששת־הימים, ועם הרגל הזאת הוא מהלך בשמוליק קראוס, המדדה אליו עם תהפוכות חייו. בזמר העברי, הם איש אחד בעל שלוש רגליים ושני ראשים בגובה השמים, ועירת פיסגה של הטוב בפזמונאים, והמלחין, שאני מדרג כנכון ביותר לעכשיו, של שני העשורים האחרונים. את הפזמונים־שירים מעבר, רוב הזמן, אילן וירצברג, מפיק מוסיקאלי של השיגעון בעידן הסחורה והזומרים סטייל „לואי להב לקח אותו בידיים ו..."

קראוס מגיע למסעדה עם יותר מ־20 שנה ועיניים בהירות, שקלטו הרבה ים מחלון דירתו בטרומפלדור, שהשאיר יד בתל־חי, ועכשיו הוא זורם מבית־הקברות הישן דרך שמוליק אל גבולה הכחול של מדינת הגלשנים.

והים שלו זה חתיכת אוקיאנוס של חיים. ביוגראפיה שחוצה גלים כימאי, עוברת את החוק, נכנסת פה ושם לחדרי מעצר, חוקרת באופן כימאי יסודות נרקוטיים בטבע החולשות, נעצרת בדקות רבות של דומיה לטובת חברים, שהקדימו לצאת מחייו, מתאשפזות, לפרקים של טירוף, במוסדות סגורים, מחליפה מהלומות, פותחת ראשים, מועדונים והופעות, משמשת בסיס לכל השמועות.

חזותו מהלכת אימה ויופי. הוא מרבה לבחון את הסביבה במבט של פתיל השהייה, ואיכשהו, אתה רואה שבין השיער המלבין לאף הפחוס משהו מקשיב למנגינות, מתזמר את פיסות חייו.

אחרי 20 שנה/ שוב אינני ילד/ תמו נעורי/ שיבה זרקה במלך.

■■■

– אז ננסח ראיון מסודר, מכל זה אתה יכול להגיד לי בבקשה בן כמה אתה?

„52. עוד מעט שלוש. בשנות החמישים כזה, הולך להצביע לגימלאים".

– אולי בלך עם רשימות נגמלים. או למה קוראים לתקליט „20 שנה אחרי"?

„אני יודע? זה 20 שנה של תקופה. של „חלונות הגבוהים" של זובי. שאלות קשות יש לך".

– התחלת או נולדת בבאר־שבע, לא?

„ירושלים. אחר כך, כתיים, חולון, באר־שבע, חיפה, תל־אביב טרומפלדור".

– בכל זאת אני יכול לכתוב באר־שבע בשביל הצבע. אין עליך 'שורשים' יוון? כפר טודרה? רומניה?

„אתה יכול לכתוב 'שמואל כל הארץ'".

■■■

קורא לעצמו שמואל. פעם נטרף והחליט שהוא הנביא שמואל. עבר לנבי־סמואל ושוטט בגרה, עם כמה מאמינים, בעיקר מאמינות. עכשיו, נרמה לי שהוא המלחין היחיד עם שם של נביא. וזה מה שנשאר מהחוויה הדתית לסוגיה. לא נראה לי מאמין. לא נראית לו החזרה בתשובה. אני חושב שזה, החזרה בתשובה, מתחיל מכימיקלים. והוא סבור שאורי זוהר פשוט גמר את הקטע שלו, איקה ישראלי שקע בחובות. עכשיו, הם מסודרים עם אלוהים.

קראוס: „עברתי בין הישיבות האלה, לפני מאה שנה. ראיתי יורדים בתשובה. באמת מילמלו דברי תורה, אבל גם"...

– מגלגלים חומרי תורה?

„תהילים, תהילים".

■■■

הביוגרפיה שלו מכילה שירים עם אפשרות לאלוהים. אבל, שיר אחד שחיים חפר כתב ל„חלונות הגבוהים" הוחרם זמנית בהשפעת המפלגות לענייני תועבה שליד הממשלה: הנביא יחזקאל הוא בומבה של נביא... עם מלאכים הוא אכל ושתה/ הוא ואלוהים כמו אני ואתה עצם אל עצם הוא חיבר ואסף/ אלף חתיכות אז חלבו אחריו/ אל אל אל יחזקאל..."

ואם חסר, אז קראוס זוכר לו את חסד המלים, ומספר שחיים היה שומע מנגינה, ותוך דקות מסדר לה תוכן. ואני נזכר בקסם הזה שבין חפר במיטבו וקראוס במיטב קולה של ג'וזי כץ, שהיתה כל הזמן אשתו, עם הקול שעושה לבכות את „התשמע קולי", לפי „זמר נוגה" של רחל, ו„ילדה קטנה" שחפר וקראוס כתבו והנציחו את הפשוט: „האור על הטיילת צהוב צהוב/ ולא רואים אף ילד על החוף/ אז בואי כבר ילדה קטנה/ אני חלום אתן לך במתנה".

ואני מקשיב ל„חלונות הגבוהים". סוף ילדותי, וההתחלה של מה שמכונה בשם המוזר: „חיים". קראוס, לפחות, סידר מנגינה צרופת־געגועים לזמן המתאבד שלי. ילד מי שלא בוכה כשג'וזי, אינשטיין וקראוס נכנעים למרים ילן שטקלים, הקוסמת מארץ הצעצועים: „אך לפתע קמה נורית/ אבא אבא היא קוראה/ בוא מהר גרש החושך/ הוא מפריע ילד רע/ צחקה בובה זהבה/ וצחק מאור הדב/ למה לגרש החושך/ והרי הוא ילד טוב".

■■■

– חייכו בשורשים, ילדות...

„ילדות? אני יודע, 11־12".

ללא ספק ילדות קצרה. למרות שהאיש אוהב ויודע לספר אזורים מחייו, פניו אינן אומרות געגועים. והתשובה מגיעה היישר מרוטבליט, והמלים: „זה קורה שהדרך מתמשכת/ זה קורה, יש ללכת ללכת/ שום דבר לא ידוע/ לא שעה לא שבוע/ רק לנוע/ לנוע/ ולזכור שהייתי יכול/ לחזור על הכל/ אבל בן אדם..."

אבל בן־אדם. ואת השורש הוא מחפש בשיר הטוב ביותר ששמעתי מעודי: „רואים רחוק רואים שקוף". קראוס ורוטבליט מנחיתים פה מכה קטלנית על יד גורלם. ואני, אולי גם אתם, רואה בסך הכל מין חזיון צליל קולי של זמן קצר מלכת ויד הגורל לא מושטת.

אולי קראוס ורוטבליט מהמרים על הלבד. וגם אם לא, הלבד מנסה כאן את כוחו לנוע לנוע על דרך כל הבשר המתמשך הזה. אז שאני לא אבכה?

„בן אדם בעין שתול על מים/ שורש מבקש/ בן אדם כסנה מול השמים/ בו בוערת אש/ צר היה כל כך/ הייתי אז מוכרח/ לפרוש כנפיים ולעוף/ אל מקום שבו/ אולי כמו הר נבו/ רואים רחוק רואים שקוף".

■■■

קראוס לא מתרפק על שואה יד־שניה ולא על מחאה בשלט רחוק. ב־68', כבר שר והלחין את חנוך לוין, „חייל של שוקולד", שצונזר להשמעה.

גם היום, אחרי 20 שנה, המלים של חנוך לוין מצמררות, וקראוס מה'גימלאים' יכול לשבת במלב"ן ולשאול 'יורים ושוכחים'? או הנה בית אחר של לוין, בתור דוגמא: „הטבח מגיש בשר לרב הטבחים/ רב הטבחים מגיש בשר לתותחים/ כל האנשים אחים מתחת לפרחים/ רועמים התותחים הילדים בוכים/ בוא חייל של שוקולד/ שב אצלי על כף היד/ שב תנוח אל תירא/ ותשוב אל עפרך".

כל השנים אותו הקול והטובות שבמלים. לא מצטרד, או מחשמל את האקוסטיקה בציור שעבר את המכס עם הרוק הכבד והבוס. לא שופך בטן מול אלפי־ילדים, שזה עתה אגמלו מנורות האטרקס, ועכשיו מתיכים שעווה, וזוכרים את המלים שנכתבו על ידי זמרים בגיל 30־40. והמלים נוגעות בילדים כמו תאונה בין הצמה מנפאל לעגיל מהודו.

קראוס היה בוודסטוק והוא חושב שעניין אנרות התחיל, בכלל, במציתים. „איזו בחורה ביקשה אש לציגרלה שלה ועשרות אלפי מציתים נדלקו לטובתה", והוא לא מאחל לעצמו לעלות על הבמה כמו המתחנפים שבפארק, ובטח היה מקלל, מסרב להזיע באופן מאורגן ויורד על זה שהדפיס את המלה 'קונצרט'.

■■■

סרבן שורשים. אין בשיריו רומניה, יוון או כפר טודרה. ולא זוכר פרשיות מוחל. יש לו סיפור של מלחין וזמר שהגיטרה, כפי שרוטבליט ריווח: „אמרו עליו שלא יחזור יותר מן הגלות/ גמרו עליו חזק בכל טורי הרכילות/ סיפרו שהשתגע, בולע, מעשן/ אבל יותר מכל אהב הוא לנגן..בגיטרה".

ויש סיפור אהבות חפוזות ואהבה אחת, אחרת. אני מעז לכתוב שהמלים בתקליט החדש הן על ג'וזי, שעזבה עם הילדים. „[illegible] אהבה פשוט/ אהבת עולם/ אהבה [illegible] אהבה חינם".

גאון הרוטבליט הזה שסידר לו אישה [illegible] הפרינצים שאהבת עולם היא אהבה חינם. [illegible] יש לקראוס חשבון, הוא חוזר ומנהל אותו [illegible] הגורל ששולח אותו לכל הרוחות. [illegible] לסרטים שבהם שיחק, רע קבוע, את הרע [illegible] לו גם להיות כוכב בסרט „הצייר המלכותי של השמש", לפי מחזהו של שייפר. הוא [illegible] אצטקי, אינדיאני בשמש, מול רוברט [illegible] ומול אבק הכוכבים, שמקסימום הגיע לו [illegible] לאף.

והגורל החזיר אותו לארץ המלחמות [illegible] סרט שבו השתתף והלחין את שיר [illegible] עוד פיצוץ מבית־המרקחת „רוטבליט [illegible] קראוס", רואי השחורות והחשבון עם [illegible] השיר הפך את הסדר הטוב וקבע, כ[illegible] שיר שעשו עליו סרט. „סוסעץ", [illegible] אריק איינשטיין, שכל עיתונאי קטן [illegible] אחד מהטובים בשיריו. קראוס גם [illegible] ב„בית הערבה", „ארץ ישראל", „כשאת [illegible] את לא יפה". ויחד איתו, ועם [illegible] שאל: „מה איתי".

אז קחו את קראוס בחשבון, כשאתם [illegible] את הבית שחוזר לעולם: „בן אדם [illegible] עד הקץ קצה הדרך/ הן סוסעץ [illegible] תחדל/ זאת הדרך שלך/ בן ניסת [illegible] ושמעת את צחוק הגורל/ בן שמעת [illegible] הגורל".

אז איך שלא אבכה?

■■■

– רוטבליט יודע שהוא כותב [illegible] זה הולך איתו?

„כן. הוא מביא את הטכסט. [illegible] מתחיל מהלחן".

– יש בתקליט „השיר החי" [illegible] הולך בכה: „אהבתי ועוד אוהב [illegible] השיר החי על הזמר המת". מי [illegible] המת? הוא? אתה?

„אני. המת זה אני. רואים לא? לא רואים כלום שיהיה לי ברור".

– והתיאור שם בשיר „ר[illegible] משוגעים, כבולים עד הבוקר/ [illegible] מטורפים ובמכות חשמל" [illegible] רוטבליט? אתה?... אני?

„אני, ורוטבליט ברוכו [illegible] אנחנו מתכננים אולי להופיע יחד [illegible] שם ללהקה, „דרייפוס" ועד [illegible] טמבל. דרייפוס, שלוש רגלים, [illegible]

אני צוחק. נזכר שרוטבליט [illegible] שחור, כמו שכתב לקראוס את [illegible] עושים תקליט"? והכניס שם [illegible] „רוטבליט כתב את השיר על [illegible] ובשיר „הגיטרה" כתב על קראוס [illegible] הסוף שלו/ אמרו שהוא הלך/ א[illegible] הכל/ התחיל ללמוד תנ"ך".

ושניהם התחילו בשיר לפני 20 [illegible] היום מתאים למערך: „בלדה [illegible] עם השורות שרצות היום בעש[illegible] שאומרים חושב בשמאל חי לו [illegible] שבנח אי שם בהרצליה... הוא [illegible] ובתקליט החדש, רשומה ארוכה [illegible] ביניהן: „שוש המתרוממת שה[illegible] שאראה לה את קסריס מן הגן [illegible]

■■■

– שאלה מ„עד סוף", מה [illegible] שכתבת?

„שיר לאסתר ולאבי עופר[illegible] דייגים 'שוב יהיו דייגים, [illegible] זוכר".

– מי כתב את הטכסט? [illegible]

„לא זוכר. אני חושב שאני [illegible]

> קראוס סידר מנגינה צרופת־געגועים לזמן המתאבד שלי. ילד מי שלא בוכה כשג'וזי, אינשטיין וקראוס נכנעים למרים ילן שטקלים

יגאל תומרקין

מה עכשיו, שמואל

שמוליק קראוס עבורי הוא פלח חיים רציני. משקלו יותר מכעשרים שנה. אולי כפליים מזה. שמוליק הוא מין ראי. ואולי אדייק יותר אם אומר: פאטה מורגנה של יחסים שאין בהם רציפות ו/או הגיון. יחסים שלעיתים דוברות בהם העיניים, ולעיתים הכוס, הסביבה והלילה. ולפעמים, השיחה או ההקשבה. יש לילות של קולניות ואלימות ושל אטימות מכוונת. ויש לילות של עדנה ורוך, הגולשים בשתיה אל תוך הבוקר התל אביבי החם, שעוד מעט ישרוף כל דבר.

אתה נאחז במשב־רוח אחרון, כניצול הנאחז בקש. בבקרים אלה אתה נדון. אינך יכול להניח את הראש ולנום את שתיית הלילה. הפקחון צף על גב השכרון, הזיעה הכא, שטוף זיעה, כשלקראת הצהרים מתחילות מכונות ההבל והתוקפנות להיטען, ולהריץ עצמן לקראת הערב שיבוא, הרי בערב שוב לא ירגיש הגוף את מצוקות האקלים, והנפש שוב לא תתפלסף, השאלות לא תשאלנה והאוזניים לא תגבנה לרעשים.

עם מות הזכרון, יחדל הזמן מלתקתק, והסיפורים על מה שעשינו באותם לילות ישובו אלינו כבומרנג מאוחר, כתביעות של מס־הכנסה כרואר הטס־טס, הרכילות והטורים הכתובים.

■■■

התשמע קולי, רחוקי שלי? כן, אמרתי באותו בוקר, כאשר שמוליק ביקש ממני לבוא ולשמוע חזרה של ״האלוהות הגבוהים״.

ואז לא [illegible] רוח מלוחה וגלים

אנחנו משוכנעים שגם לצלילו של השם יש השפעה על האדם. הרי אילו היה שמו קלמן הר־ירוק ולא קלואדיו מונטוורדי, לא יכול היה לכתוב „וספרו" נפלא שכזה.

זקס לא ידע גם שכשאומרים לשמוליק: „מלצר, כירה", זה מסתיים במפל הבירה על הראש. כאן, שורשי שערו איתנים. אז הכיר זקס את קראוס.

■■■

התשמע קולי, רחוקי שלי.

ימים קצרים נבלעים בלילות ארוכים, אהבות, שנאות, רכילויות, אלימות, ושיחות אל תוך הבוקר. על מה דיברנו איני זוכר. אני נזכר במשפט אותו שרה לוטה לניה בשירו של ברכט (תרגום חופשי):

„לבנת בילבאו זקנה/ שם האהבה שווה/ איני יודע את הטכסט יותר/ עבר המון זמן, איני זוכר/ איני יודע אם בעיניכם מקום כזה מוצא חן/ אבל/ זה היה המקום הכי יפה/ זה היה המקום הכי יפה/ בעולם".

ראיתיו משתקף בחלון. דמות מול דמות, סיטרא אחרא. מבט רחוק רחוק, שקוף וזר. ושוב לא היה עמי ולא עם אף אחד אחר. אולי עם זכרון קשה, אולי במקום אחר. אני יודע שאיני יודע.

קראוס הוא מועקת ההצלחה, תסביך סמוי, סתם ראש דפוק, או שאין בקשיש בטבע – מוכשר מכאן, מקסים מפה, דפוק משם.

הטבע לא מחלק מתנות. גם לא האלוהים. מי שיודע התעלות, התמזגות ורגישות, יודע גם אלימות ושפל, התבזות, מועקה ודיכאון.

„ראיתי בבתי משוגעים/ כבולים עד בוקר/ בחלומות מטורפים/ ובמכות חשמל/ את דמיונו המתנפץ/ של סלע המחלוקת/ ואת מוחו המתאמץ/ לפתור את המשל/ אהבתי ואוהב כעת/ את השיר החי של הזומר המת".

■■■

שמוליק, עם עוצמה, צרידות מסוגננת, כנות נוגעת ללב, כריומה הנשפכת אפילו מתוך התקליט, נוכחות של „הכובה והכה" המסתובבת על גלגל, מונה, נאקת גמל אבודה מתחת לשמש המדבר, הנביא יחזקאל במילואים, והשנים נדחסות אל עבר מטורף שפוי ביותר.

לא, אינני דורך על יבלותיו. הוא לא דורך על שלי. מעולם לא רבתי עם שמוליק, ושנינו כידוע, כידוע.

מכל הסובבים אותנו היום, הייתי היחיד שהכירו עוד כשהיה בגדנ"עיים, הפליג באוניית חיל־הים ק־32, ורקד סטפס על הרציף. מחאנו כפיים ואפילו זרקנו לו בוטנים.

אצל שמוליק קשורה ההלתנה בטירוף של לידה, וגרועה מן ההלתנה ההצלחה.

■■■

היכרתי פעם כלבת ציד עצובת עין, נאמנה ועדינת נפש שלאחר ההמלטה טרפה את גוריה בחמת זעם, התבוססה ברמס והטיחה ראשה בכותל.

זהו דימוי איום. אני יודע. איננו, לא אני ולא הוא, אנשי טיח. ושנינו עברנו את גיל ה־50 במהירות גבוהה מדי, לצערי, לפנינו, 20 שנה אחרונות.

צילמתיו בחלון. ראיתי את מבטו, שמעתי את הטייס. שמענו את הטייס. בלי טירוף, אמרתי לעצמי. די, התבגרנו. אסור לנו. אסור לי ואסור לך.

כמה זמן נשאר לנו לשבת בתום הלילה, או בשעה יפה של בוקר, לחזות בהתעוררותה של עיר ולמנות את מקרי דום הלב של חברינו.

כמה זמן נותר לנו לומר דברים מן הלב, ולבטאם באמצעים שלנו, כל אחד בשפתו שלו, כל אחד בזמנו שלו.

כמה זמן נותר לנו בכלל, והאם נוכל לומר גם בעוד 20 שנה את המלים של רוטבליט: „אחרי עשרים שנה/ שוב אינני ילד/ תמו נעורי/ שיבה זרקה במלך/ רק את עודך עימי/ אותך שוב אל עצמי/ אני חוזר/ עוד אותו הצליל/ עוד אותו הטעם/ שמור כמו יין/ יין טוב/ מתנגנת בי/ מנגינה בוקעת/ מבין אצבעותי/ לכי לך אל הרחוב".

לחיים ארוכים ובהצלחה רוטבליט וקראוס, שלכם, יגאל תומרקין. ■

שמואל קראוס, תל אביב, '88. תצלום: יגאל תומרקין. „צילמתיו בחלון. שמענו את הטייס. בלי טירוף, אמרתי לעצמי"

תומרקין על קראוס: „הטבע לא מחלק מתנות. מי שיודע התעלות, התמזגות ורגישות, יודע גם אלימות, שפל, התבזות, מועקה ודיכאון... והשנים נדחסות אל עבר מטורף שפוי ביותר"

ניגרת, ונקודת הרוויה עברה, אתה פילוסוף של עצמך. והקתדרה שלך היא שולחן מלא כלים ריקים. העיניים בהירות, בהירות ורחוקות, וסימן שאלה גדול צף לו ברחוב התל אביבי הריק.

■■■

מה עכשיו, שואלת הנפש שאין לה חפץ במנוחה. מה עכשיו, שואל הגוף הרווי, היודע מניסיונו המצטבר את הצפוי לו. „נפש חפצה ובשר חלש", קראו לזה בלשון פיוטית שליחיו של בן־האלוהים. האם התכוונו למה שאני התכוונתי?

האם חזון קיץ תל אביבי לח הנושב בעצלתיים, מרגוע. דרום־מזרח או דרום־מערב, ושמש המתגלגלת ככדור אש מן הכיוון ההוא, מן המזרח?

ואם ימשיך הגוף להתגלגל עד הלילה של ים. ואז טיילת תל אביבית אחרת, מוזנחת, נוגעת ללב, מייחלת ליד אוהבת שתטפח באהבה.

באותם ימים, לא ידענו שטיילת דמוית קונבונייירה ברזילאית עם וושינגטוניות ומגגלים, טיילת ללא געגועים, יכולה לעורר געגועים לעזובה.

בעזובה יש תקווה. בעבודות מוגמרות יש רק סתת־נפש.

שמוליק הוא ה„ה" של „החלונות". אוטוריטה, שובבות ואלימות שיש בה חן, לצומו מן הצד.

יום שישי בלילה, שותים. פרופ' אריה זקס בא לבקרני מירושלים. הוא אינו יודע מיהו שמוליק קראוס ומהם „החלונות הגבוהים". אנו מנהלים שיחה על הגרוטסקה, על סמואל ג'ונסון, לואיס קרול ועל ה„טפרו די לה באטה וירג'יניה" של קלאודיו מונטוורדי.

– אין עליך את כל הקטע הזה של מלחין, זמר שמתחיל, מחפש מפיק, מחזר, מתגלה וכיוצא מזה?

„לא. ג'וזי ואני ירדנו לאילת, והיה שם זה מ'ישראפון'. בולגרי. שמע אותנו, ואמר שנבוא לתל־אביב, ואם נרצה לעשות תקליט וכל זה".

– עוד לא גמרתי עם מדור השידרנים. אמור לי, בבקשה, ממי הושפעת. מי היו השלאגרים של התקופה?

„שלישית גשר הירקון, לפני זה שמשון בר־נוי. מת עכשיו... ממי הושפעתי... ממי הושפעתי?"

– הצרה איתך שאי־אפשר למצוא עליך גרם של יבוא. לא חיפושיות או משה ארגוב. חתיכת אוריגינל (ועובר ליש מאזינה על הקו שרוצה לדעת...) יוצרים בארץ? את מי אתה אוהב?

„אני אתחיל להגיד לך את זה, אחר־כך יגידו למה לא אמרת את זה".

– אתה הולך לחתונות?

„גידי גוב. מאוד אהבתי את ההגשה. יוני רכטר בסדר. צ'רצ'יל גם בסדר. נעמי שמר. מי לא בסדר? שולמית אלוני?"

■■■

הוא מצחיק, לא בדרן. בחיים לא אהב את הלול של אורי זוהר ואת הרשא של אביגדור. פה ושם, הוא נוחת קלות על מישהו. ואני לא אצטט מה הוא חושב על שלום חנוך. ככה בסוגריים, בשיחה אמרתי ששלום הפך לתיאוריה, שמנסה לשיר אקדמית. מתוכנן, מרוייק, לא נוגע, מתחיל לזייף, כמו שלמה ארצי. שניהם נכנסו לעידן המאניירה. גם במלים שירות לכל כיוון, לעתים בכישרון.

כן, וקראוס, עקרונית, בעד אריק אינשטיין הזומר. אבל, סוכם ש„משורר קטן כותב על עיתונאי קטן זה לא סחורה".

– בתקליט אתה שר עלו „ונמר עם גדי ירבץ/ ועבדאללה אז ישב עם כ"ץ", זה מסתדר איתך?

„זה מסתדר עם עבדאללה וכ"ץ. היא, כ"ץ, מאוד נחמדה, יושבת בקלקיליה. פעם, היה שם בית מרקחת. היינו קונים שם כנוי, בנזידרין, אמפטאמין שהוברח מירדן, ממריץ נוראי. מוץ', משה איש־כסית, הגיע ורצה 500 חתיכות. הרוקח שאל אם הוא מג'נון או בעל בית מרקחת".

■■■

הוא מצחיק. והוא מצחיק באופן כל כך עצוב. לפני שנה, נפטר החבר הטוב ביותר שלו. ושלי. ושל כל מי שהכיר אותו. אני זוכר איך מוישלה איש־כסית טיפל בשמוליק לפני כשנה וחצי. שמוליק היה על גבול הקטטוני. יצא מאישפוז חצי צמח. לא היה מסוגל לתפקד ונצמד ל„כסית". ומוישלה האכיל אותו, הלך איתו לכל מקום, השכיב אותו לישון. החזיר אותו להכרה ויצא, ברום לב, את העולם. משאיר אחריו חבורה של יתומים.

עכשיו, אנחנו יושבים במסעדה. לא שותקים. את הכאב הזה שומרים. ואני חושב שמה שכתבתי עליו לפני שנה, כתבתי גם מטעמי שמוליק: „לא עושים ככה לחברים מוישה. לא משאירים חור כזה בעולם המחורבן הזה. לא מייתמים ככה את המלים חבר ואהבה. לא אורזים את מעט שמחת־החיים שהענקת לי ולאחרים. מנעת ממני מלבעת בסמים. עצרת אותי מהתפרקות טוטאלית. היית לי מקום מבטחים, עיר מקלט, חתיכת ארץ בטוחה. חיית הצפון של הדור שהתמחה בהרס עצמי, כמה שאהבתי אותך. חלקת הצחוק בחיי. לא שואל אותך ובוכה כמו מטורף, ומבעד לדמעות התמונות שלך מכסות את קירות חדרי ואני רוצה להרים טלפון ל„כסית" ולשמוע ממך כמה טוב ובאיזו קלות ניתן לכופף לחיים את היד. להתראות יקר שלי".

כמה ימים לפני שנפטר, שלח לי פתק עם שמוליק (הייתי אז בהסרטה): „לאסי. בהצלחה. קח את התפקיד ברצינות. ואת כל הדברים האחרים קח במידה. שלך, משה".

כשמת, אמרנו „ומה יהיה על שמוליק? זה ייגמר ברע". עכשיו, במסעדה נגמרו הרבה דברים. וקראוס שומע את צחוק הגורל, ורואה את קצה הדרך של הזומר החי המת. עכשיו הדרך במשכבת ווה קורה ה „או ודכי אברה/ חיי היו חידה/ צמא כמו הלך במדבר/ אל מלת אמת/ שכח בה לתת/ לשאת פנים אל המחר/". והגלגל מסתובב ו„התשמע קולי רחוקי שלי? ארץ זו רבון ודרכים בה רב/ נפגשות בזק נפרדות לעד".

והוא מפנה אותי לבית בשיר החדש „אחרי 20 שנה": „אחרי 20 שנה/ והנה היה לי רע/ את שירי המעלות/ האם אתה שומעת/ אשירי עד יום מותי נרשאות את תפילתי המנגינות".

קראוס: „את זה כתבנו עליך", והוא מביט אל שום מקום. עיניו מתרוקנות מהבעה. מחפש מוצא. מה הוא רואה שם בתוך הכלום. אולי, הזמן. אולי שקוע ואני עוד מבקש אותך משה.

■■■

– אתה מאמין ביצירה תחת השפעה? סמים? אלכוהול?

מונה זילברשטיין שמעה את השיר עליה? „לא. היא היתה בורחת אלי, ואומרת לי לסגור אותה בחדר הקטן. היא רצתה ילד ממך"

אני זוכר איך מוישלה איש־כסית טיפל בו. שמוליק היה על גבול הקטטוני. יצא מאישפוז חצי צמח. לא היה מסוגל לתפקד, ונצמד ל„כסית"

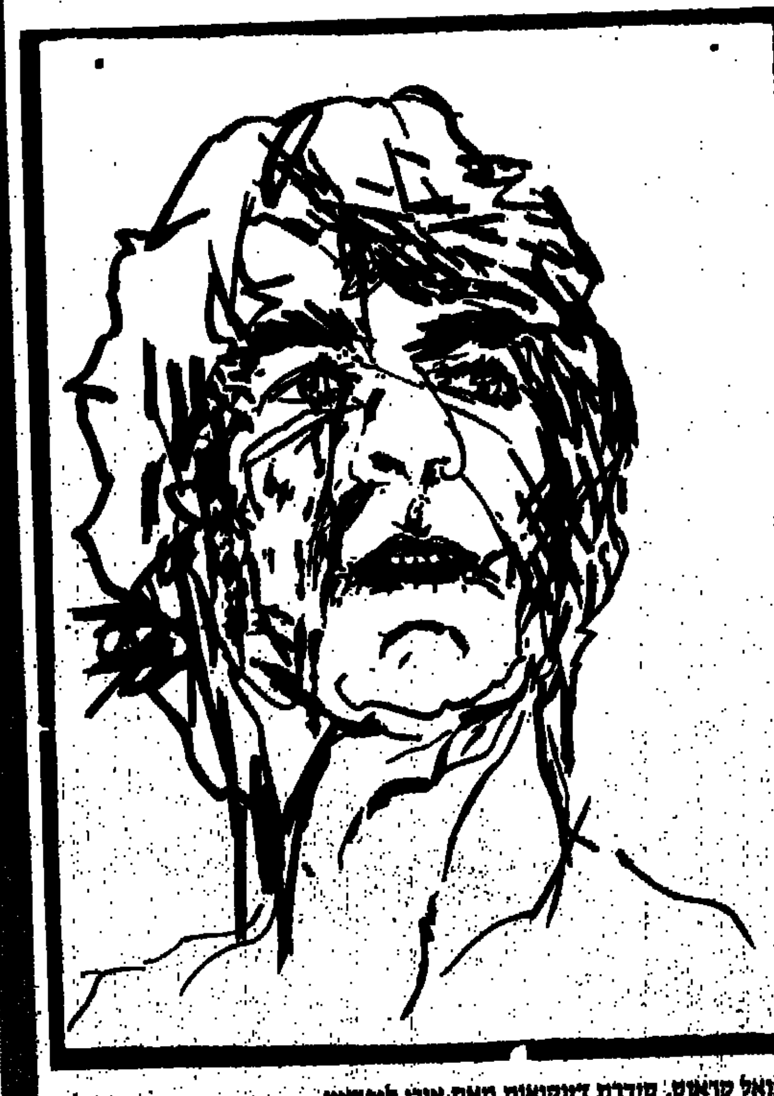

שמואל קראוס, סידרת דיוקנאות מאת אורי ליפשיץ

„האמת שכל הדברים הטובים לא יצאו תחת השפעה".

– יש סיבה שאתה לא כותב?

„אני הססן בעניינים האלה. לא סומך על כל דבר".

– אומרים שהטרוף תופס אותך תוקף כשאתה באמצע הצלחה ואז האגרסיה, המכות ומה לא...

„הטעות היתה לצאת להופעות. הנסיעות. ההכנות. ההופעות הראשונות ב'גלגל מסתובב' היו מפורצות. לא האמנתי. הקהל שר איתי. הכנתי עם רוטבליט קטעי קישור. סיפרתי לקהל על נבי־סמואל, על 'החלונות הגבוהים'. הופעות בפאריז. סמים. גיטרה על הראש של זוהר לוי. בקיצור, אתה אומר: זה הולך נהדר, בטח ירוץ 300 פעם, ואז אתה תופס את עצמך. 300(!!) פעמים? איזה לחץ, ואחרי הלחץ, אלכוהול".

ואחרי האלכוהול וכדורי־המרץ, קראוס נכנס עם הראש בחיים. האלימות אצלו תוכנת חיים. סיפר לי כשהיה עובר על הים הגיע לנמל בגרמניה, נכנסו לבאר, מישהו הכיר לו מיהו יהודי והכניס לו מכות רצח. פתח לו את הצוואר. צלקת שהוא סוחב עד עכשיו. קראוס חזר לאוניה וגייס את שאר הימאים. חזרו לבאר עם שרשראות, כבלים, פטישי־אויר. מצאו את אלה שהיכו ועשו מהם שואה. אבל, שמוליק לא נרגע. במשך השבוע, באותו נמל, היה יורד עם כלים וכמה חברים, מחפש אנשים ממוצא ארי. שואל אותם נחמד אם הם גרמנים, וכמו שהיו גומרים את ה„כן בבקשה", היה נכנס בהם. מקרקע אותם. עוד רגע זה מתחיל שם מלחמת עולם נכונה.

ויש ביטוי שקשור בשמו. פעם, בא לאולפן הקלטה לסגור חשבון, ועשה שם מהומה נוראית. פירק את המקום. אז, יש שתי גירסאות. האחת אומרת: „שמוליק עשה רמונט באולפן". והאחרת, הוא יצא משם בפוסט־ציטטה של מאראס טומפאדרה: „אחרי הרמונטו"

■■■

– יש לך קטעים של ירום שתיקה?

„יש, יש, ואני אומר חבל שלא הקלטתי את זה".

בעצם, הוא שומע צלילים כל הזמן. מצאתי ביטוי של עגנון: „המנגינות שמה להן בעולם מבקשות להן מדור". כמדור של רוטבליט, בשיר „אחרי 20 שנה", הוא מתחיל כך: „אחרי עשרים שנה/ את עוד מנגנת/ גיטרה ישנה/ את עוד מתכוונת/ מבין המיתרים/ לטוב שבשירים/ עוד לא נכון/ אחרי עשרים שנה/ שוב אינני ילד".

ועדיין התקליט נפלא והזומר המת ממשיך לדרוך בעולם. משאיר עקבות. פתאום, הוא כאילו נזכר, ואני שומע אותו מדבר, כמעט בפעם הראשונה, משהו מתוך תהליך היצירה: „למשל, קורה לי לפעמים, בלילה, שאני שומע את עצמי עוד פעם. ואני יוצא החוצה, אולי זה בא מאיזה אוטו שם למטה. שום דבר. ריק, ואני משתגע. נשכב שוב, ופתאום עוד פעם שומע. דברים חדשים. לפעמים זה טכסט... נורא מהר. לפעמים, אני מנצל את זה וכותב. אולי זה לא מנומס... והכל שקט ואין רחש. חושך".

■■■

„לכל דבר יש עת למצוא ולאבד/ יש עת לתת ועת לקחת/ כולם היו בני/ כולם יצאו על תנאי/ כולם שרים איתי ביחד... זה זה אך שגלגל מסתובב לו".

– והיתה שנה רעה? לאו?

„רעה רעה".

מוישלה ז"ל, שמואל צ'יזיק ז"ל („רוזי שמוליק קורא לך" „החבורה לחגגת וכבל" ועוד ועוד) שאולי התאבד, ומונה זילברשטיין ז"ל. השנה הזאת קטפה לו את היפים שבפרחים. לפני כמה שנים, צ'יזיק, שגר אצלו, חיבר שיר על מונה.

קראוס: „צ'יזיק כתב על זכרית, כתב גם על הילדים שלי, בן ושם. הוא היה יושב וכותב מהר. לא ידע לנגן, אבל היה מוכשר".

■■■

בתקליט יש שיר על מונה. מלים ולחן מאת שמוליק צ'יזיק, שר שמוליק קראוס. שיר שמה, ששר „הזומר המת", מאת שניים שאינם בחיים.

– מונה שמעה את השיר?

„לא, אני זוכר שמונה'קיין (כך קרא למונה) היא האחת בו את גדול) והיתה בורחת אלי ואומרת לי לסגור אותה בחדר הקטן. לא רוצה לדעת ולגעת בחומרים כבדים".

ואז, קראוס מביט אלי, רוכן אל הכוס: „היא רצתה ילד ממך". ואני לא שומע את צחוק הגורל ומסנן, [illegible] איננה.

„מונה, מונה/ קחי אותי אל הזמר/ מונה, מונה/ כי איתך אני בשאר/ מסתובבת/ וגונבת/ מבטים מכל אחד/ יש לה רגש, יש לה נפש/ של מלאך לבן זוהר/ מונה, מונה/ מוחשת לה כוכב/ מונה, מונה מישהו אותו תאוהב... מונה".

ואיך שלא אכבה ■

ב.מ.וו 316i החדשה 1989

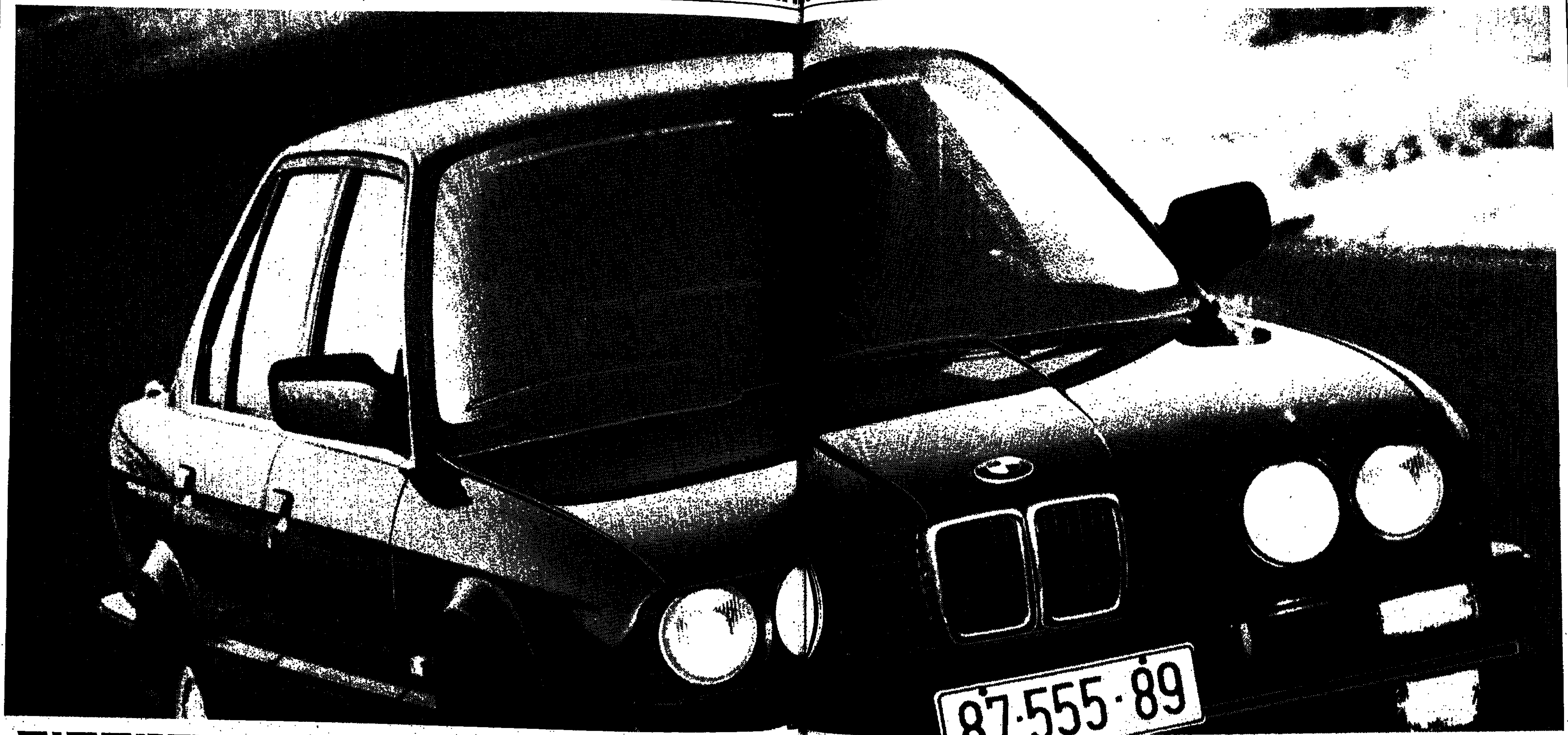

האוטומטית הראשונה ששוברת את מחסום המאה כבר במאה הנוכחית.

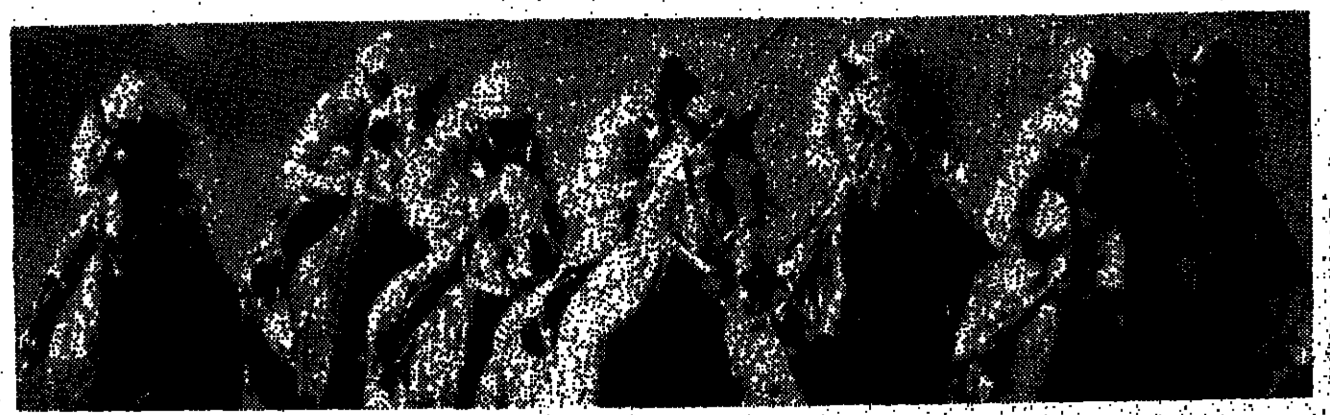

102 כוחות סוס מ-1600 סמ"ק

מהנדסי BMW הרכיבו ב-316i החדשה מנוע בנפח 1600 סמ"ק ... אחד קדימה. זהו מנוע M40 ... הזרקת דלק, המספק עוצמה ... 102 כוחות-סוס. ... גם עם תיבת הילוכים אוטומטית ... אורגינלי בסטנדרט.

חזקה ב-50%

במנוע החדש של ב.מ.וו 316i תמצא את הכח שאתה מחפש ואת חידושי הטכנולוגיה של סדרת 7 היוקרתית: החל במחשב (מוטרוניקס דור ווו) השולט על מערכת הזרקת הדלק ומסוגל לאתר ולזכור תקלות - וכלה במבנה הצילינדרים היחודי ל-BMW. מלבד עוצמה, נוחות ותחכום מציעה לך ב.מ.וו 316i החדשה גם חסכון. זוהי המכונית היחידה מסוגה הצורכת דלק 91 אוקטן.

אוטומטית ב-100%

הדגם האוטומטי של ב.מ.וו 316i החדשה, מצוייד בתיבת הילוכים חדשנית בת 4 הילוכים קידמיים, המציבה סטנדרט חדש של עוצמה וגמישות בנהיגה. לא תמצא עוד אוטומטית מסוגה העוברת את המחסום של 100 כוחות-סוס.

ב.מ.וו 316i החדשה, כי כשחושבים על עוצמה, חושבים אוטומטית ב.מ.וו.

רס"קאר רכב בע"מ
יבואן ומפיץ ב.מ.וו בישראל

תל-אביב: אולם תצוגה ראשי: דרך פתח תקוה 19, טל' 03-622271. **ת"א:** טופ-קאר, יהודה המכבי 4, טל' 03-442842. **ת"א:** טוב גל, דיזנגוף 274, טל' 03-5466337. **חיפה:** אדרת רכב בע"מ, שד' ההסתדרות 202, מפרץ חיפה, טל' 8-725297-04. **ירושלים:** ג'ינג'ר חברה לרכב בע"מ, תלפיות, יד חרוצים 11, טל' 02-713888. **נתניה:** טופקאר, ספיר 10, טל' 053-349197. **באר-שבע:** כדורי בע"מ, עמק שבה רח' הנחושת 8, טל' 057-73007. **אילת:** רעים בע"מ, אזור התעשיה החדש, טל' 059-78146

מנהיגה בכל דרך.

שנת המשפט תשמ"ט, הנפתחת בשבוע הבא, תקבע את אופיה של מערכת הבחירות ● שנת שלטון הבג"צ: השופטים יכריעו האם יחזור כהנא לכנסת ● השנה יוכרע גורלו של דמיאניוק ● השנה תגיע המערכת המשפטית אל סף קריסה תחת עומס התיקים

בג"צ יתן לכהנא לחזור לכנסת?

חיים שיבי

ביום שלישי הקרוב, תעמוד הצמרת המשפטית של המדינה ברחבת הגן בבית לשכת עורכי הדין בירושלים, ותרים כוסית לפתיחת שנת המשפט תשמ"ט. תהיה רוח ירושלמית של סוף הקיץ, ואנשים בחליפות כחולות כהות עם עניבות שחורות יקשיבו לנאומים, ויחשבו גם על מה שלא ייאמר.

הם יחשבו: זה מה שנותר. המישלט הקובע, המישלט האחרון של שילטון החוק, וגם הוא במצור.

אברהם שריר, שר משפטים עם כוונות טובות בחצי משרה, ידבר על "הקשיים שפקדו את מערכת המשפט וגרמו לתופעת עינוי הדין החמורה". שריר יודה כי הקשיים "לא סולקו עדיין, אבל הצלחנו להביא את מצוקת המערכת לתודעה הממשלה, הכנסת והציבור המשפטי".

הציבור המשפטי, שברחבת הגן, יביט בשר המשפטים ויחשוב בעיקר על האיש שיבוא למשרד המשפטים אחרי נובמבר. משה שחל? דוד ליבאי? אמנון רובינשטיין? דן מרידור? ואולי, בפוליטיקה הכל אפשרי, בחזרה לשריר? מודעי? נסים?

נשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, ידבר. האנשים ברחבה ידעו שבשנת המשפט תשמ"ט, הרשות שהאיש הזה מוביל תכריע: האם יחזור כהנא לכנסת, האם תהיה למיעארי חסינות, האם ייתלה דמיאניוק עד צאת נשמתו, מה יקרה לפייסל אל־חוסייני, מי יגורש, מי לא ייעצר, ביתו של מי לא ייחרב — ואולי גם מי יישב בראש ועדה זאת או אחרת בכנסת.

המישלט האחרון. המישלט הקובע. איפה החל המצור?

■■■

בחוגי תעשיית הבון־טון, מקובל להתחיל את הספירה לאחור מיצחק זמיר. אחרי שהלך, כמו שהלך, ואחרי שבא במקומו, מי שבא במקומו, התעצמה האגדה על ימי זמיר האחרונים, על המיסדר הנשחק של שומרי שלטון החוק.

פרופ' זמיר, לשעבר היועץ המשפטי, עכשיו קולו ההולך ומתרחק של שילטון החוק, מגדיר את עצמו כאיש "מוטרד" מן המצב אליו הגיעה מערכת המשפט בישראל. "אנחנו שומעים טענות על המשפטיזציה של ישראל. אבל, למעשה, היפוכו של דבר נכון. המשפט הולך ונשחק".

כמה זמן חלף מאז שהאיש הזה עמד במרכז סערת החקירה בנסיבות מותם של חוטפי אוטובוס? שנתיים? שלוש שנים? מאה שנה? כמה אנשים נהרגו מאז בשטחים הסמוכים למקום ההרג? חמישים? מאה? מאה וחמישים?

עליה במחיר הביטחון? פיחות במחיר הדם?

■■■

יצחק זמיר אומר כי "הציבור הרחב חש בשחיקת שילטון החוק. מתרבים הביטויים באמצעי התקשורת, ובשיחות פרטיות, המביעים תחושה של סחף בשילטון החוק. אני סבור שתחושה זאת יש לה אחיזה במציאות".

הוא מוכן לפרט, מבקש להביא את דבריו במלואם: "הפשיעה הכללית מתגברת ומחמירה מדי שנה, והשילטון מתקשה להתמודד עימה, במידה רבה, בגלל מחסור במשאבים. מזה שנים רבות, מערכת המשפט מקופחת מאוד בהשוואה לשירותים חברתיים אחרים, בהקצאת משאבים ממלכתיים. יש בכך כדי להצביע על המעמד של מערכת המשפט בסולם העדיפות הלאומי. השילטון עצמו, שתפקידו לשמש דוגמה לציבור בשמירה על החוק, אינו יוצא ידי חובתו".

דוגמאות? "בפרשת הגירושים של תושבי כפר ביתא, הודיעה פרקליטות המדינה למערכת הביטחון, כי גירושם של 3 מתוך 6 המועמדים לגירוש מנוגד לחוק. אף על פי כן גורשו השלושה". דוגמה נוספת: "זה מקרוב הוגשה לבג"ץ עתירה, שנועדה לחייב את מערכת הביטחון לדחות הריסת בתים, עד שתינתן לבעל הבית התראה של 48 שעות, כדי שיוכל לפנות לבג"ץ, ולוודא אם לא נפלה טעות ואם ההריסה חוקית.

"בעת הדיון, הציע בג"ץ שמערכת הביטחון תסכים להצעת פשרה בעניין זה. ברור שבג"ץ לא היה מעלה הצעה זאת, לולא סבר שכך מחייב הדין או לפחות הצדק. אף על פי כן, דחתה מערכת הביטחון את ההצעה".

מסקנה? "אפשר לטעון כי המצב הקיים מתחייב משיקולים של ביטחון המדינה. אך גם אם כך הדבר, עלינו לדעת שהתפישה הרווחת של ביטחון המדינה, גובה מאיתנו מחיר כבד על חשבון התפישה של שילטון החוק, לרבות הערכים הבסיסיים שהחוק אמור להגן עליהם, כמו השיוויון בפני החוק וזכויות האורח".

זמיר מדבר על מחירים כבדים. מדד יוקר הביטחון שהביא לפיחות ערכים והתאמת שערם למציאות — משתנה. זמיר לא אומר את המלה "אינתיפאדה". אבל, מי שמדבר בפתח שנת המשפט תשמ"ט על מחירים, מתכוון, מן הסתם, גם לאש הזאת.

זמיר: "האם נוכל להיות בטוחים כי היתר שהשילטון יקח לעצמו לפגוע בחוק, למען הביטחון, לא יתפרס אחר כך לתחומים אחרים? עלינו לזכור כי במדינת ישראל, שאוכלוסייתה מפולגת מאוד, אין לנו מכנה משותף שיבטיח חיים תקינים, אלא שלטון החוק. בחשבון ארוך ואמיתי אין ביטחון, אין דמוקרטיה ואין זכויות לאורח — ללא חוק".

■■■

בכנסת, באגף שומרי זכויות האדם, (לחילופין, בחלקת יפי הנפש) דיברו בפתח שנת המשפט תשמ"ט על מה שקורה עכשיו כעל "שינוי משטר".

דרי צוקר מר"צ אהב לפתח את הרעיון הזה במזנון הכנסת. לא הפיכה. לא צו מספר אחד של הכת. מה שקורה עכשיו, טען צוקר, הוא תהליך הדרגתי של שינוי ערכים, המשנה את מהות המשטר במדינה.

פרופ' רות גביזון, משפטנית שניסוחיה משוחררים מאילוצים של הישרדות פרלמנטרית, מדברת בפתח שנת המשפט תשמ"ט אפילו על חשש ל"פגיעה באמינות המערכת המשפטית".

גביזון: "עד עכשיו היתה תחושה שאם המימשל הצבאי לא בסדר, בית המשפט עושה מאמץ אמיתי לבקר אותו. היום, יש תחושה שבית המשפט פועל כזרוע של המימשל, מתוך אינטרס של הגנת המערכת, בניסיון לעזור למערכת הצבאית במצוקתה — ולא תמיד במטרה לשמור על זכויות האזרח של התושבים".

חיים צדוק, פרקליט ותיק, שר משפטים לשעבר, בניסוח זהיר וממוסר הרבה יותר של תמונת המצב: "בצד הישראלי של הקו הירוק יש דמוקרטיה, ויש בחירות, ויש בתי משפט, ויש זכויות אזרח. בצד השני, אין זכר לכל הדברים האלה. וזה הולך ונעשה יותר חמור במשך הזמן. האטימות לזכויות הפרט שהולכת ומעמיקה אינה יכולה שלא לחלחל לתוך ישראל עצמה".

■■■

יעקב רובין, ראש לשכת עורכי הדין, ישא דברי ברכה בטקס פתיחת שנת המשפט. רובין ידבר על חוסנה של מערכת המשפט, אולי על הצורך ב"רפורמה מהותית" בבתי המשפט.

האנשים ברחבת הגן של בית הלשכה בירושלים, דקה של נסיעה מבית הנשיא, חמש דקות משער שכם, רבע שעה ממחנה הפליטים קלנדיה, יבחינו כי ראש הלשכה מעדיף להשאיר את הערב בעיקר בתחומי הקו הירוק — ועוד יותר מזה, בתחומי הקונצנזוס המשוער של אלפי הפרקליטים, אותם הוא מייצג.

אם רובין יציע תרופות למכאוביה המשפטיים של האינתיפאדה, הן יהיו מן הסוג שאליקים העצני, עו"ד, ופליציה לנגר, עו"ד, יוכלו לספק בצוותא: כמה שיותר משפט, כמה שפחות פוליטיקה.

רובין סבור כי יש צורך "לחשוב על גיוס מאות פרקליטים כשופטים צבאיים במטרה להגביר את הפיקוח המשפטי על המעצרים המנהליים. הלשכה הצליחה להחזיר את הפיקוח המשפטי על מעצרים אלה — אך יתכן שהפיקוח הזה אינו יעיל די צרכו".

— אתה מוטרד ממצב שלטון החוק בחודשים האחרונים?

רובין: "לשכת עורכי הדין אינה ששה למעצרים מנהליים, לגירושים, להריסת בתים. ועוד פחות מכך לתופעות, שבעטיין ננקטים העונשים האלה. שלטון החוק איננו מושג של תיאוריה אוניברסיטאית. זהו מושג שצריך ליישם".

רובין אומר, כי "אם הערכאה השיפוטית הגבוהה ביותר במדינה פסקה שעונשים כאלה — שאיש אינו שש להם — מותלים במסגרת החוק הפנימי והבינלאומי, פירוש הדבר שזהו שלטון החוק במדינה. יתכן שיש שאלה האם לשנות את החוק. אך לגבי שינוי כזה לא תמצא קונצנזוס בין חברי הלשכה".

■■■

ח"כ אמנון רובינשטיין (שינוי־מרכז) אומר שהוא רוצה להיות שר המשפטים הבא של מדינת ישראל. זה איננו כל הקטע שהוא נותן לי בעניין מאפייניה העתידיים של שנת המשפט תשמ"ט — אך זה החלק האופטימי שבו.

רובינשטיין: "המערכת המשפטית לא יכולה להתמודד עם הנעשה בשטחים, לא נותנת פתרון מינימלי. אם תימשך המצוקה, זה ישפיע על המערכת הפנימית: יווצרו נורמות, כגון מעצרים מנהליים המוניים ללא זכות ערעור, שציבור המשפטנים יתרגל אליהן".

גם רובינשטיין מוטרד. "מי שיודע מה מתרחש בפועל מצפונו חייב להציק לו. צעירים חסרי ישע נתונים לחסדם של חוקרים. אין להם שום אפשרות לעמוד נגד התעללות בהם, או סחיטת הודאות מהם. אין למשפט הישראלי תשובה לשתי שאלות: איך מענישים את המתעללים והמכים, ואיך מוודאים שהודאות שנסחטו בכוח, לא יהוו בסיס להרשעת חפים מפשע".

רובינשטיין "לא מסתיר ולא מכחד שאני רוצה להיות שר משפטים בממשלה הבאה. הייתי עושה שלושה או ארבעה דברים שהיו משנים את כל המערכת".

■■■

באמצע יולי, הגיע שר המשפטים למליאת הכנסת, לסקור שם את עינייני משרדו. שריר, תמיד בחליפות גזורות היטב, לעולם יותר תיירות ממשפטים, קיבל במליאה, בעיקר מן האגף הדתי, אפילו מחמאות. ח"כ פרוש: "כל העויינים לו שפיקפקו האם יצליח בשני תפקידיו— התאכזבו".

ברגע של חסד, אפשר לתפוס גם את "העויינים" בהודאה: שריר איתר את הסתימה במערכת השפיטה כבעיה הראשונה שמשרדו חייב לפתור, ניסה להציע פתרון. שריר הניח לגרעין המקצועי הקשה שבמשרדו לעבוד.

"העויינים" יגידו, באותה נשימה, ששריר לא עשה הרבה יותר מכך. הצעת הרפורמה במערכת בתי המשפט, שהביא שריר למליאה, נותרה על הנייר. שריר איננו שר המשפטים שיכופף את שופטי בית המשפט המחוזי, על ידי איחוד ערכאות.

אברהם שריר במליאת הכנסת, סקירה על פעולות משרדו, יולי 1988: "ישראל יכולה להיות אור לגויים. אין מדינה בעולם, אחרי היו"ר, ואף לא בדמוקרטיות הנאורות כמו ארצות הברית, קנדה, אנגליה וצרפת שנהגו בשעת חרום לאומית, או בעת סכנה לסדר הציבורי, ברמה כה גבוהה של הקפדה על זכויות האדם. לא צרפת באלג'יריה ובפאריז, לא אנגליה באירלנד, לא קנדה בקוויבק ולא ארצות הברית כלפי אזרחיה ממוצא יפני או כלפי מתפרעים בגיטאות בעריה. אין מדינה שהעניקה זכות לתושב של איזור הנתון בכיבוש או ממשל צבאי לעתור לבית הדין הגבוה לצדק של אותה מדינה".

■■■

הצעת הרפורמה של שריר לא היתה כה גרועה כפי שתוארה, אך המימסד המשפטי אהב לדחות אותה, והתותחים המשפטיים הכבדים של המערך אהבו לספק לו את התחמושת.

דוד ליבאי: "מערכת המשפט, בשנים האחרונות, היתה בשליטה פוליטית מוחלטת של הליכוד: מודעי ושריר כשרי משפטים, אלי קולס כיו"ר ועדת החוקה. התוצאה: אין חוקה למדינה, אין חוק יסוד זכויות האדם, החקיקה שהובאה לכנסת ביוזמת הממשלה היתה דלה ועלובה, אין שינוי בשיטת הבחירות וישנה הידרדרות בשלטון החוק במדינה ובשטחים".

ליבאי מאשים את שריר בכך שלא היה מסוגל "לתת משקל נכון לעקרונות החוק והמשפט במדיניות הליכוד. על שר משפטים להאבק בממשלה נגד הגירוש מן השטחים ונגד הריסת בתים כעונש".

– אתה רואה את עצמך מועמד מועמד לתפקיד שר המשפטים בממשלה הבאה?

"אני רואה את עצמי אחד המועמדים הבאים בחשבון".

■■■

בחלק השני של הקיץ, אחרי סיוט השביעיות, חזר ח"כ דן מרידור (ליכוד) לעצמו: רפובליקני מבית טוב. מרידור עם מצע של "חוק וסדר", יכול לעבור בשלום מרוץ לקונגרס – אם לא למעלה מזה.

הוא אינו מתלהב מהשאלה, מה הוא היה עושה כשר משפטים בממשלת ליכוד. מהתשובה שלו – מה צריך לעשות, לא מה הוא היה עושה – אפשר לנחש.

"עצם קיומן של שתי מערכות משפט שונות – אחת ביהודה ושומרון ואחת בישראל – בתוך מסגרת כוללת אחת, הוא מצב שאינו בריא לאורך זמן. אנו היינו מזמן בעד החלת החוק הישראלי, דווקא השמאל מתנגד לכך".

מרידור רוצה לראות בשנת המשפט, הנפתחת בשבוע הבא, תשובות מוחצות יותר לאינתיפאדה, במסגרת החוק. "לתת תשובות למעשים שמטרתם ערעור יסודות המדינה".

– בתי דין שדה?

"ענישה מהירה ויעילה. כדי שלא יעלו בראשי אנשים רעיונות של חיפוש דרכים מחוץ לחוק. מערכת, שנועדה לטפל בפלילים, עומדת מול תופעה המנסה לפגוע בבניין הציוני כולו. אך המערכת הזאת – המשטרה, התביעה, בתי המשפט – יכולה וחייבת לטפל בתופעה: לתת קדימות לטיפול במתפרעים, לתבוע עונשים חמורים יותר. הכל במסגרת החוק".

■■■

יותר מכל, תהיה זאת שנת משפט של שנת בחירות. בשלהי ספטמבר, תעסוק ועדת הבחירות המרכזית באישור רשימות המועמדים לכנסת הי"ב. בוועדה הזאת יוצג חומר רב, בניסיון להוכיח כי "כך" עוסקת בהסתה לגזענות, ושוללת את אופיה הדמוקרטי של מדינת ישראל. בוועדה יוצג גם חומר, בניסיון להוכיח כי "הרשימה המתקדמת" שוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינת העם היהודי.

כהנא ומיעארי, אם יסולקו בהדיל־פוליטי כפול, יחזרו לחפש את סעדם בבג"צ. העליון נתן להם זכות להתמודד על כסא וחסינות. העליון יכול לקחת.

מרדכי וירשובסקי (רצ): "לפני ארבע שנים, התיר בית המשפט העליון את ריצתו של כהנא, והתוצאה היתה כניסת הטרנספריזם לפרלמנט. אם הוא יוכל לרוץ גם הפעם, כל מה שעשתה הכנסת בתיקון לחוק – כאילו לא עשתה. אם לעומת זאת, ייפסל כהנא – ייעשה בכך צעד דרמטי לבלימת הגזענות הגואה במדינה".

(המשך בעמ' 70)

דרך אמריקאית

אליקים העצני: "במחנה המעצר בקציעות יש לפחות 50 אחוז של עצורים חפים מפשע. זה לא קשור למוסד המעצרים המנהליים. זה קשור לשקר 'דיכוי האינתיפאדה'. הולכים בדרך מטומטמת, אמריקאית, ראש קטן, חולבים עם מזרק ענק מלא מים נקיים. לו גירשו 200 איש בפברואר, היינו מקבלים אותו גינוי שקיבלנו עכשיו – ונגמר".

לא לגרור את השופט

דן מרידור על חשש העמדה של הפוליטיקאים עם השופט אליעזר גולדברג, העומד בראש ועדת הבחירות המרכזית: "אנחנו מנסים לא לערב את השופט במחלוקות הקשורות לנוגות ממלכתיות אחרות. יש סכנה של גרירת המערכת המשפטית לשדה הפוליטי, זה מסוכן [illegible]".

דוד ליבאי: "השאלה היא האם בג"צ יעמוד במבחן וישאיר את כהנא ואת גנדי מחוץ לכנסת. מיעארי? אין לי הוכחות שהוא שולל את קיום המדינה"

מאיר כהנא. הצלום: חיים זיו

פרופ' רות גביזון: "יש תחושה שבית המשפט פועל כזרוע של הממשל, בניסיון לעזור למערכת הצבאית במצוקתה"

משפחות עצורים עומדים ליד בית המעצר בירושלים. הצלום: יהושע גל

חדש מ"סופט אנד איזי"-אפִּילֵיידי ב-3 מהירויות

הסדין זורח - והחושך בורח!

צילה מנוסי. תצלום: מיכל רונוס. „ניסיתי להשתמש בהומור קטן. למשל, במקום דג לאכילה ציירתי דגיג זהב"

אם צילה מנוסי היתה מבקרת אצל פראים אוכלי האדם, קרוב לוודאי שלמראיה היו אלה רוחצים את ידיהם ומשנים מיד את התפריט. ולא מפני קפדנותה או דרישותיה הקולינאריות הגבוהות. נהפוך הוא, מפני שהיא יודעת בבירור שלאנשים שונים, דיאטות שונות. ולגבי אלה האוכלים את עצמם כדי להיות אחרים, גם סוד זה כבר נגלה לה. ובכל זאת היא שרויה ביחסי שלום עם עצמה. האם זו הכחשה או בגרות? אולי האחר הוא השני, במידה יותר רבה משנעים להודות.

צילה אינה מרגישה שהשינויים הנפוצים הקשורים בגיל, שחלו אצל הרבה מחברותיה כשהילדים גדלו, חוללו תפנית גם אצלה. החלפת תסרוקת, קריירה או בן זוג. היא חשה שלגביה החיים זורמים יותר כמו אצל צמח: גדל, פורח, מבשיל „ועכשיו", היא אומרת, „אני מרגישה את תחילת הנבילה. אני לא נלחמת כדי להיות שוב צעירה. אני מרגישה שזהו המהלך הטבעי. אני משקיפה על מאבקי האחרים סביבי המנסים להתעניין, להאחז בכל או במשהו. זה נראה לי מאוד חיובי, אבל אני בנויה כבראה אחרת. נכון, החיים כופים אותנו לוותר, אבל הרי כולנו יודעים מתחילה מה יהיה הסוף. החיים הם הליכה אל, ומה שבעצם חשוב – זו הדרך".

■■■

אני מביטה בצילה. אני מניחה שהייתי מוכנה לקבל את הגישה הזאת ביתר קלות מאיזו גברת שתפתח לי קודם את ספר השינויים הסיני. אבל ככה, בצהרי חיים תל אביביים לחים ומחניקים, זה נראה לי קצת יותר מדי מאוורר. וכיוון שתקוותי לגבי העבר טרם נגוזה, כוונתי לאמונה בחינוך הנכון שעוד יוענק לי מתחילתי, אני בודקת האם זה מה שגרם לצילה מנוסי לחוש כך.

„עזבתי את הבית", היא אומרת, „כשהייתי בת 21, „כדי ללמוד. אבי שהיה אדם מאוד קונבנציונאלי, האמין במפתיע – ואני אסירת תודה לו על כך עד היום – שחלק מהחינוך

הכל פעם אחת חוץ מהזבובים

„הספר הזה מתקשר עם כל פילוסופיית החיים שלי. עשיתי אותו מאהבה" ● נורית זרחי עם צילה מנוסי, על „ספר הבדיחה והבישול", שיצא בימים אלה

הנכון, זה לשלוח ילדים לראות עולם. אני בחרתי לנסוע לאנגליה. זו לא היתה בחירה מנומקת, אלא פשוט תגובה על סרט שראיתי יום קודם. סרט שהתרחש בתוך נוף של עצי שלכת קפוצי ענפים בערפל. רציתי להיות בנוף כזה ואבא שלי, שוב במפתיע, חשב שהנימוק הזה טוב כמו כל סיבה אחרת.

„נסעתי. שם בליתי את השנתיים היפות ביותר בחיי. הייתי עניה כמו עכבר כנסיה, אבל הסתובבתי כמו עליסה בארץ הפלאות. נסעתי לסקוטלנד, לצרפת. בטרמפים. אחר כך לארצות הברית, למקסיקו, ביקרתי ביוקטן. ראיתי את האמנות המקסיקנית ומשם חזרתי באוטובוס לניו יורק. הייתי באפס כל, עם כוונה להתחיל מחדש. אז פגשתי בדידי. הוא טען שכל אדם צריך שורשים, לכן חזרתי לארץ.

„זו לא היתה ציונות. כל חיי היתה לי נטיה להרגיש כמו אזרח העולם. בנעורי חשבתי, שאם כולם היו חשים כמוני את חוסר הטעם בגבולות או בלאומיות, היה העולם מקום נעים יותר לחיות בו. הציונות היכתה בי בבת אחת במלחמת ששת הימים. הבנתי שלא הייתי אידיאליסטית, אלא אינפנטילית והפכתי לציונית עד הסוף. חשוב שלא נהיה אורחים בשום ארץ. אי אפשר למנוע את הצורך בארץ שתהיה שלך.

„אני אדם שוחר שלום ולכן אני בולעת את הצורך בוויתורים. כמו ששני אנשים החיים יחד מוכרחים לעשות פשרות, כך גם עמים. צריכים להבין שבחיים על הכוכב הזה, אין אדם יכול להשיג כל מה שהוא רוצה. וכבר חז"ל אמרו: אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו. מה לעשות? לכן אני מלאת חרדה. אני רואה את השנאה סביבי גדלה והולכת, ואני לא מבינה את התהליך הזה, הגורם לעם היהודי, שעבר מה שעבר, להתנהג כך.

■■■

„אני כבר לא קוראת עיתונים, לא מקשיבה לרדיו או לטלוויזיה, והבריחה מהמציאות משפיעה על כל חיי. זה אחד המניעים שגרם לי לבנות את הבית החדש שלנו, משהו בין מנזר לבנק. ידעתי שאני מחפשת מקום אליו לברוח מן העולם. אני לא רוצה לראות את הרע הזה יום יום. לשאת את האגרסיביות של הרחוב הישראלי.

„לא מזמן קראתי את 'מלחמות היהודים' של יוספוס פלוויוס. בשבילי זה היה ממש טריפ של ל.ס.ד. ממש הוזנקתי. תארי לך, אדם מדבר אליך, ישירות, ממרחק אלפיים שנה. הוא ניסה לדבר על ליבם של המורדים, אבל הקנאים היו הרוב. והם כמובן ניצחו. מוזר, אבל נראה כאילו לנו, היהודים, חסר אינסטינקט ראשון של החיים, ואנחנו מוכנים לקום ולהיהרג. זו הקנאות שמעוותת הכל. לכן אני מסתגרת בחיי הפרטיים ומשם אני הולכת את חיי. זה המעגל, פורח, נובל.

„קראתי משפט מעניין של הפילוסוף הצרפתי מישל מונטיין. הוא מדבר על כך, שכל הפעילויות שלנו תכליתן – התגברות על המוות. זה שלא הייתי פה במאה הקודמת, אמר, האם זה מציק לי? או למה איכפת לי שלא אהיה פה במאות הבאה.

„החיים מתוך שמודעים לסופיותם, נותנים פרופורציה אחרת. מבחינה זו, נורא התלהבתי מהביקור שלי ביפאן ומהלך המחשבה של העולם הבודהיסטי (שינטו), הנוגד כל כך לשלנו, שהוא יהודי, נוצרי, מוסלמי. לגבי שינטו, אין טוב ורע מוגדרים ומגודרים. אצלם לא כתוב בשום מקום עשה ולא תעשה. הכל יחסי ומשתנה. החיים כל הזמן בתנועה, ואם טוענים שהחיים בנויים על כוח, הבנת העניין הזה היא באמת כוח".

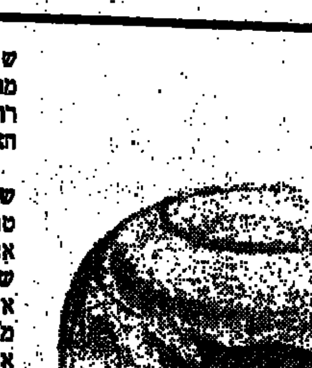

„לא מזמן קראתי את 'מלחמות היהודים' של יוספוס פלוויוס. ממש הוזנקתי. תארי לך, אדם מדבר אליך, ישירות, ממרחק אלפיים שנה"

– לא נראה לך שההסכמה עם החיים, הגישה שאת מנסה לסגל לעצמך, גם היא כוח?

„אולי. לכן אני מנסה. ומתוך כך אני מאוד מתאמצת לא לחדור לפרטיות של בני משפחתי. גם לא של ילדי. כשבתי היתה בת שבוע, אמרה לי אחת האמהות שילדה יחד איתי: 'אני טועמת את החלב שאני מניקה, כי כל מה שהילד מכניס לפה, גם אמא צריכה לטעום'.

„אני לא חושבת כך לא לגבי יחסי ילדים הורים ולא לגבי בעלים ורעיות. זכור לי משפט ששמעתי פעם מדידי: 'בני זוג צריכים לחיות אחד ליד השני, לא אחד בתוך השני'. אני מוכרחה לומר, שבמרוצת השנים נוכחתי שהצדק איתו. דידי אוהב אנשים, שיחות, מפגשים – ואת המסעות שלו. אני אדם אחר. הידידויות שלי והנסיעות שלי בעלי אופי שונה לחלוטין".

■■■

„הספר הזה, 'ספר הבדיחה והבישול', של דידי מנוסי ושות' (בהוצאת 'עידנים ידיעות אחרונות'), מתקשר עם כל פילוסופיית החיים שלי, עשיתי אותו מאהבה. מצא חן בעיני שאנחנו, 'השות', ארבעה אנשים, וכל אחד תורם מניסיונו: שמשון וערה עגבל, גם הם נסעו הרבה בעולם: פה היא הבשלית והוא המנסה. דידי צירף את הבדיחות ואני את הגרפיקה.

„הצבתי לעצמי אתגר אישי, שאף אילוסטרציה לא תחזור על עצמה, וניסיתי להשתמש בהומור קטן. למשל, במקום דג לאכילה – ציירתי דגיג זהב. בעזרת אמצעים פשוטים ניסיתי ליצור עניין רב בכל האפשר. עשיתי 200 אילוסטרציות של טבע דומם. הכל קניתי, הנחתי על שולחני, הדלקתי מנורה בשביל אור־צל וציירתי. ובאמת הצלחתי, ושום ציור לא חזר על עצמו פעמיים – מלבד הזבובים. ■

ÖKO_SYSTEM
ÖKO AEG חסכון 20% באבקה

חדש
מ־AEG גרמניה:
AEG-OKO-LAVAMAT
BELLA SUPER

AEG בלה, היתה תמיד, מכונת הכביסה הטובה ביותר, עד אשר החליפה אותה AEG בלה האלקטרונית.
נאמנים למסורת של קדמה טכנולוגית, AEG מציגים עתה בישראל את מכונת הכביסה AEG בלה־סופר אלקטרונית, עם תו ה־OKO-SYSTEM המעיד על מערכת חסכון באבקת כביסה (פחות 20%) ובאנרגיה.

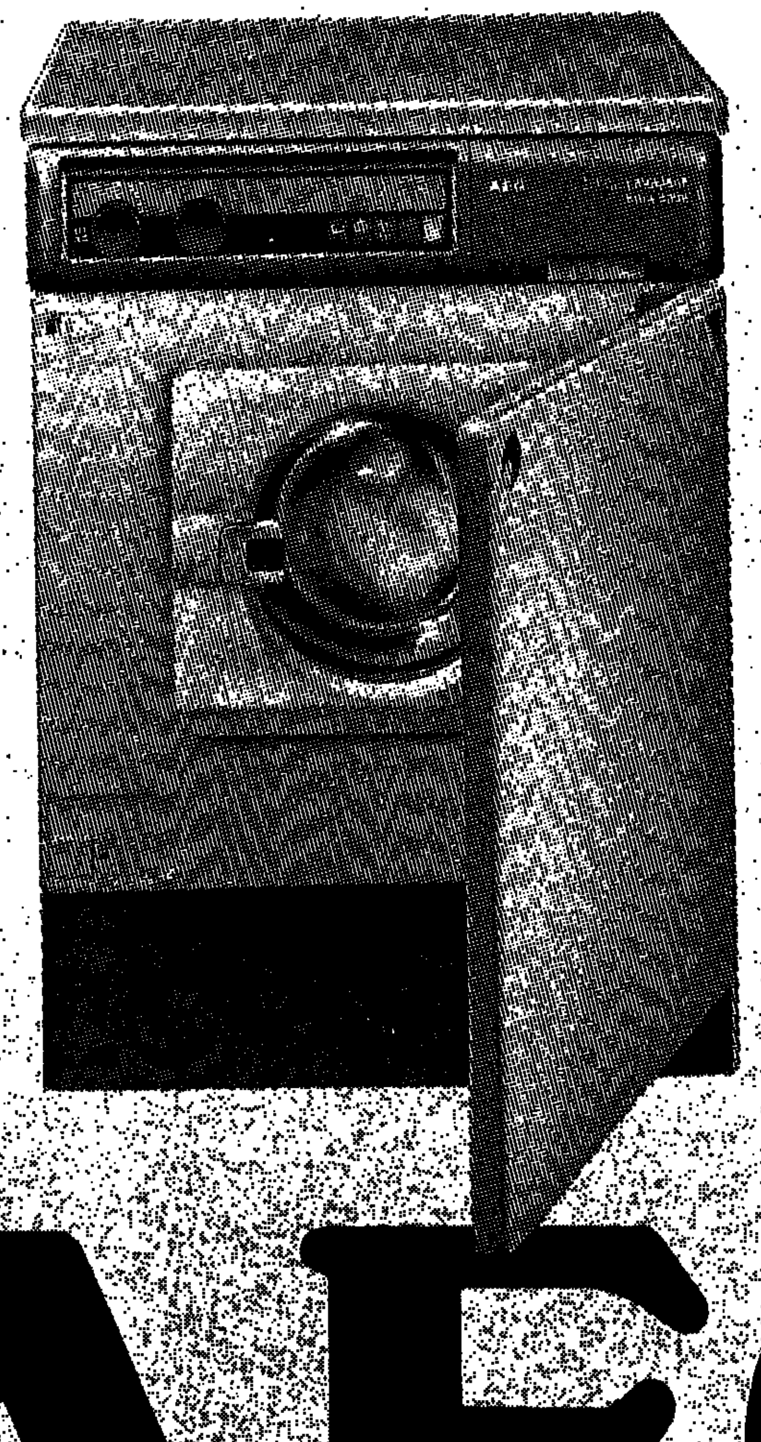

48 ליטר — תוף ענק, 48 ליטר. ליותר כבסים!

ל־AEG בלה סופר 2 כניסות מים. אחת למים חמים ואחת למים קרים. ברז המים החמים חוסך אנרגיה וזמן בתהליך הכביסה.

לחצן חסכון באנרגיה. התוצאה ב־60° כמו בהרתחה.

1/2 — לחצן חסכון לחצי כמות כביסה.

850 ▼ 650 — ויסות מהירות הסחיטה עד 850 סיבובים לדקה.

ערבול צנטריפוגלי עם התחלה איטית ואלקטרוניקת U.K.S ליעילות הסחיטה.

15 — 15 שנות ביטוח שרות EVIS.

יתרונות נוספים:
★ הגוף החיצוני עשוי פלדה ומצופה ב־4 שכבות של אבץ, פוספט ושתי שכבות צבע אמאייל.
★ התוף, גופי החימום והדוד עשויים נירוסטה.
★ טמפרטורת כביסה לפי בחירת בסיבוב כפתור חלק - ללא קפיצות.
★ משטח עבודה עליון מתפרק להתאמה לריהוט כ"או BUILT מתחת לשיש.
★ דלת כפולה לבטחון!

AEG

מסורת של איכות!

יבוא ושיווק בלעדי: אלקטרו ויסטה בע"מ

להשיג בחנויות המובחרות ב:
תל-אביב: אליאס - ה' באייר 20 ככר המדינה. אלקטרו סיטי - בן העיר אלקוסר את כהן - הרצל 51 טוקיו - אלנבי 66 שאול סופר - אלנבי 111 הכל לבית - רמב"ם 13 טרקלין חשמל - רב-מכר צומת גלילות מ.ש.י - בן יהודה 1 סנסור - דיזנגוף סנטר. סלון מס' 1 - בן יהודה 24 לבל - שד' ירושלים 29 יפו ב.ר.ה.ב. - ברודצקי 43 רמת-אביב סלון המרכז - העליה 13 סלון חזי - ההגנה 71, שכ. התקווה. ירושלים: הניג יונה - לונץ 10 שיר יחזקאל - יפו 117, שיר יחזקאל - המלך ג'ורג' 33 סלון ירושלים - יפו 97 פרידלנדר - יפו 50 לוסטיג - שטראוס 29 מרכז ירושלמי - יפו 30 אחים לוי - שלומציון המלכה 8 אמפיסל - יפו 68. חיפה: טרקלין חשמל - הנביאים 25 טרקלין חשמל - שד' ההסתדרות 44 צ'ק פוסט אריה מכשירי חשמל - כטיב 2 סלון ביאליק - ביאליק 11 .מ.ט. אלקטרוניקה - טרומפלדור 56, נוה שאנן. טרקלין חשמל - מרכז חורב, אחוזה. סנסור - מגדל הנביאים. אילת: חוכמן - שד' מדיאן סלון ששון - מרכז מור, חנות 1. אשדוד: רשת ד' - מרכז מסחרי ד' אשקלון: קרן אור - הרצל 22 אופקים: טייזר - מרכז מסחרי באר-שבע: א.א.אלקטרוניקה - העצמאות 28 סלון אריב - ק.ק.ל 98 מימון אלקטרוניקה - הרצל 78 הנשיאים - מרכז רסקו. בית לחם: סלון קואס. בית שאן: חשמל מויאל - מרכז מסחרי קדוש - מרכז מסחרי רסקו. בית-שמש: סלון ישראל - מרכז מסחרי באקה-אל-גרביה: אל אנואר מקלדי. בני-ברק: לוסטיג - ירושלים 12 מאיר יוסף - רבי עקיבא 41. אלקטרוסטר - רבי עקיבא 111. בת-ים: ליפשיץ - בלפור 33. מ.ש.י - רוטשילד 34 סלון הוד - בלפור 48 סלון הוד - רוטשילד גבעתיים: מ.ש.י - כצנלסון 145 סלון סטאר - כצנלסון 54 דימונה: פילים - מרכז מסחרי ישן הרצליה: סלון הרצליה - סוקולוב 59 רדיו טלויזיה - סוקולוב 53 חדרה: א.ג. אלקטרוניקה - מעבר פלטרין ס.ה. אלקטרוניקה - הנשיא 21. ק.י. אלקטרוניקה - מעבר פלטרין. חולון: סלון סבוי - סוקולוב 77 מ.ש.י. - שנקר 42. אמדו - סוקולוב 65 חצור הגלילית: חשמל כהן - מרכז מסחרי. טבעון: ל.א.ד.ה. - ככר בן גוריון 11. טבריה: קזז - רח' הגליל אלקטרו חן - רח' הגליל. יבנה: עיני - דרך רחובות 3 כפר-סבא: מוטי בן-שלוש - ויצמן 101. כרמיאל: אחים סט - מרכז מסחרי. לוד: סלון חג'ג' - הרצל מגדל העמק: ש.ר.ם - מרכז מסחרי. נהריה: טלסטאר (ליבוביץ) - שד' געתון בנין אגד נס ציונה: פינקלשטיין - ויצמן 25 נתניה: מיקס אברהם - הרצל 51 גל-אלקטריק - שד' בנימין 12 בת-קסם - הרצל 30. אלחוט - ויצמן 5. נתיבות: בן נעים - מרכז מסחרי עכו: אחים סט - בן עמי 43, סלון כרמלי - בן עמי 17. עפולה: חשמל חיים - העצמאות 4. פתח-תקוה: רדיו אורון - חיים עוזר 10 קדוש - חיים עוזר 1 סלון ברק - חובבי ציון 30. צפת: חדד - רח' ירושלים קרית אתא - ש. קימל - העצמאות 70 וייזר - מרכז שביט. קרית מוצקין: סנסור-פלג - מרכז רב-מד. קרית שמונה: פרס (סלון 2000) - התחנה המרכזית. קרית מלאכי: עובד ניסים - מרכז מסחרי. ראשון לציון: בן-ויקרי - ביאליק 12 ברנפלד - רוטשילד 39, רוטשילד 79 לבל - ז'בוטינסקי 53. רחובות: לחט - בית הפועלים 6 רמלה: אסתר אוניברסל - ביאליק 2. רמת גן: רדיו אשר - הרואה 24. סנסור - קניון סלון רמת-גן - ביאליק 69 טלסטאר - ביאליק 36. רמת השרון: סנסור - סוקולוב 42. רעננה: אבי דוזלי - אוסטרובסקי 11 ברשת השקם וטרקלין חשמל ברשת החוקר שוק (רשימה חלקית)

בשיא המצוד אחרי האסיר הנמלט הרצל אביטן, סיפרה מיכל עבאדי על ראשית אהבתם • לפני שלושה שבועות, רצח אחיה את אמה ותלה את עצמו • רענן עבאדי, אביה, מספר לעמית רייכר את סיפור המשפחה. לכת „עדי יהוה" יש חלק מכריע בטרגדיה

„הרצל קרא לי חתולה"

עמית רייכר

רענן עבאדי מסתובב בעולם כמו אקדח טעון. לפני שלושה שבועות, תקע הילד שלו סכין קומנדו בלבה של אמו, ואחר כך הלך ותלה עצמו בגן ציבורי ביפו. רענן, 47, מסגר, איש ברזל, נשבר בבת אחת. המוות הכפול הנורא הזה ניפץ לו סופית את האשליה שיום רחוק אחד הכל יסתדר, וכל בני משפחתו הפזורים עם הרוח יתלכדו לכלל משפחה מאושרת אחת, כמו שתמיד רצה. כמו שאף פעם לא יצא.

לפני הרבה שנים, נקטעו שלוש מאצבעותיו של רענן בתאונת עבודה. את השתיים הנותרות הוא מותח בצורת אקדח דמיוני ומנפנף בו לעבר כת 'עדי יהוה', כת יהודית נוצרית. בגללם, הוא מאמין, השתלשלו כך המאורעות בחייהם.

עכשיו הוא נאחז בבנותיו בכל הכוח. אם לא הן, הוא נשבע, לבן מזעם, היה הולך עכשיו וגומר עם הכת הזאת את החשבון. וגם עכשיו הוא מאיים שלא ישנו בשקט, כי הוא, רענן, עוד לא אמר את המלה האחרונה. „הם הרסו לי את המשפחה, הרסו את הכל. הסכתי לזאב בורד, ניסיתי להתרחק מכל דבר".

מהמשפחה נשארו הוא ושלושת בנותיו. נאוה, 21 וחצי, נקלטה לפני שנים בקיבוץ חצרים. רווית, 16, בקיבוץ חצור. הבת השלישית, מיכל עבאדי, בת 20. מאחוריה מוסד לנערות צופיה, כלא נווה תרצה, תיקים במשטרה על גניבות וסמים, דוגמנות, חזרה לסמים. „מיכלי", אומר רענן, „הידרדרה מתוך החיים האלה לכיוון אחר".

■■■

מיכל יפה מאוד. יופי עוצר נשימה, בולט, מהפנט. היופי הזה, שהיא מודעת לכוחו הרב, עוזר לה כל השנים לתעתע בעולם. היה לה למין ויזה, אישור כניסה, שבעזרתו היא יכולה לדלג כרצונה בין שני העולמות: הטוב והרע, המותר והאסור, החוקי והלא חוקי. לא משתקעת בשום עולם. לא הולכת עד הסוף לשום כיוון. קצת פורצת, קצת כלא, קצת סמים, קצת התנקות, קצת דוגמנות, קצת דיזנגוף. וחוזר וכו'.

לכן שומרת על יופיה מכל משמר. גם כשהיא צורכת הירואין – היא מעשנת את הסם, לא מזריקה. לא מזיקה לחיצוניותה בשום אופן. ה'בפנים' שלה, כך נראה, קשוח, הרפתקן, מורד, פיקח, מסדר את העולם. רק ככה היא יודעת להישרד.

לפני שנה בערך, התראיינה מיכל אצל מני פאר. טלוויזיה, יום שישי בערב, כל העם רואה. הופיעה כדוגמנית שהשתקמה מסמים ומפשע. כמה ימים אחרי הראיון הגדול והסיקור בעיתונים, עזבה את הדוגמנות. באיזשהו שלב, אמה הוציאה נגדה צו גירוש מהבית. מאז התגלגלה ממקום למקום. היה בזמן ממוסמס. בניל. בתקופה האחרונה התגוררה אצל חברה ברמלה. יחד העבירו את הימים.

הכל קרה ביום שישי, אבל לא היה מי שיספר לה. הידיעה תפסה אותה ביום ראשון באוטובוס לת"א. במקרה עלה ידיד עם עיתון. תמונתה של אמה בבגדיים הופיעה בעמוד הראשון. קראה, ולא קלטה. חשבה אולי זה משהו שקשור בה. רגילה שרק היא מופיעה בעיתונים. אחר כך נסעה לבית חולים. ראתה דלת מפורקת. דם. השכנים לקחו אותה ללוויה הכפולה של אמה ואחיה. נלי בת 49 במותה, עופר בן 24.

מיכל עבאדי, השבוע. תצלום: ציפי מנשה. „הרגשתי שאני מכירה את הרצל כבר הרבה הזמן"

וזהו הסיפור של משפחת עבאדי, כפי שסופר על ידי מיכל ואביה. תחילתו מלאת תקווה, סופו אולי היה יכול להיות אחרת, ואולי לא. הכת שהאם נמנתה עם מאמיניה, ושאסרה כל חדווה אפשרית וכל פורקן לנטיפי, משחקת תפקיד חשוב.

המונולוגים של מיכל ואביה ארוכים, נכנסים לפרטים קטנים, מנסים לתאר מבפנים מה זאת אומרת לחיות עם אשה ואם שהיא מאמינה פנאטית.

העניין הזה של היופי, משותף לכל המשפחה. דומיננטי. כולם שם יפים, מסתירים מאחורי יופיים כעס, תסכול עצום, אלימות. כמו נלי שהיתה יוצאת מפתח ביתה נקיה, מוקפדת ומסודרת עד הפרט האחרון, ומשאירה מאחוריה בית מזונח ומלוכלך.

האב, חתיך השכונה. האם השתעשעה עם יופייה בתל אביב, היתה מועמדת למלכת המים, נערת זוהר, חביבת הגברים. יום אחד, נסעה לבקר קרובים בחיפה, ונשארה. רענן עבאדי: „הייתי אז בן 20 וחצי, נלי בת 22, בערך. היא היתה יפהפיה, כולם רצו אותה. כשבחרה אותי, חשבתי שהשגתי את הדבר הכי גדול שיכול להיות. כשהיכרנו, היא היתה נוצריה. ההסכם בינינו היה שהיא מתגיירת.

„העתיד נראה ורוד. נלי התגיירה, היה לנו בית יפה בקריית ביאליק, בדיוק אז התחלתי לנהל את העסק של אבי. מבחינה כלכלית לא היו בעיות, אפשר לומר שהתחלנו ברגל ימין.

„פתאום התחלתי לראות שהיא הולכת וחוזרת. שאלתי לאן. אמרה שהיא הולכת למקום שלומדים תנ"ך. הלכתי לראות. הסתבר שמדובר בכת נוצרים. מאמינים שהם העדים של ישו. אמרו לה, שאם תהיה בכת, תזכה לתחיית המתים. ואם לא תאמין בישו – תמות. נלי, שבילתה שעות מול הראי, וכשהייתי רב איתה היתה אומרת בקול מתוק 'הוא רב איתי, כי אולי אני לא מספיק יפה בשבילו', חשבה שבעזרת תחיית המתים תוכל תמיד להישאר יפה.

■■■

„הם, הכת, מופיעים בציבור כמו צדיקים, אבל יש להם כרטסת מיוחדת על כל אחד. מחפשים אנשים חלשים, או אנשים במצוקה. מי שלא מתנהג בסדר, מעלים אותו על הבמה. אומרים זה וזה עשה ככה, זה וזה עשה אחרת. יש שם כומר, ויש זקני עדה. הם גם מאמנים את כולם, כולל ילדים, איך לדפוק על דלתות כדי לשכנע אנשים להצטרף אליהם.

„מה שהם אמרו, היא עשתה. מילאו לה את הראש. מאז היא איבדה כל עניין בחיי היומיום. יום אחד אמרתי לה, אני רוצה לרשום את עופר לתיכון. צחקה ואמרה, לא צריך ללמוד, בין כה וכה כולם ימותו.

„אז הילד לא למד. העיקר היה ללכת לכת. עופר היה ילד מבריק. ואני לא אומר את זה כי הוא מת. הנה, לפני שנתיים ניסה ללכת ללמוד. כל הציונים שקיבל במבחנים, הכל 90 ו־100.

„הייתי הולך איתה לחברים. תוך חצי שעה, היתה מנסה להעביר להם את הבשורה. הייתי עוד ילד. בהתחלה, ניסיתי להסתיר את זה מהמשפחה. באיזשהו שלב, סיפרתי את זה לאבי. כל המשפחה והדודים היו בשוק. דרשו שאעזוב אותה. לא הסכמתי, אהבתי אותה. את הילדים. תמיד חלמתי שיהיה לי בית כמו שצריך. המשפחה לחצה, ניתקתי איתם את כל הקשרים. נשארתי להתמודד עם זה לבד.

„הייתי מנותק מהכל. משפחה, חברים. פעם ניסיתי להגיע להסכם, שהיא תלך לשם, אבל לא עם הילדים. וגם לא תדבר על זה בבית. גם זה לא הלך.

„הלכתי לכומר שלה. התחננתי בדמעות בעיניים. אמרתי להם למה אתם הורסים את הבית. יש לי ילדים קטנים. הוא אמר לי, אתה לא בסדר. זאת האמונה שלה. וגם אתה צריך להבין את האמת.

„יום אחד באתי הביתה, אין ילדים, אין אשה, אין כלום. הבריחו אותה. הכומר אמר לי שאסור להפריע לה. אחר כך חזרו, אבל החיים כבר לא היו כמו שהיו".

■■■

כללים נוקשים לכת 'עדי יהוה', חבריה מאמינים שישו הוא המשיח. אמונתם נשאבת מהתנ"ך ומהברית החדשה. פעמיים בשבוע מתכנסים לתפילות וללימודים. לומדים על השטן והטאיו, על פיתויים שהעולם החיצוני מפתה, על חיי נצח. חברי הכת מצווים להתלבש בצניעות וליישם בבית ומחוצה לו את עקרונות דתם.

הם לא חוגגים שום חג, אפילו לא ימי הולדת, כי זו עבודה זרה. אינם משרתים בצבא, בגלל האלימות. ואת טקסי הנישואין הם עורכים לחבריהם בארצות שמכירות בהם כדת.

מתוך חוברות וכתבים של עדי יהוה: אסור באיסור חמור לעשן, לשתות אלכוהול, לקיים יחסים לפני הנישואים, לאונן, לראות סרטים אלימים, כי „מין ואלימות מרעילים את האדם". להתגייס לצבא, להתלבש לפי צו האופנה, להשתעבד לכל דבר רכוש חומרי, להתאפר, להתערב עם אנשים אחרים, לשמוע מוסיקה של דיסקוטקים, וכו' וכו' וכו'. יריעה ארוכה מאוד. כל המפר צווים אלה, דינו נידוי.

המרכז העולמי של הכת נמצא בברוקלין. שם גם נמצאת ההנהגה הרוחנית. את הסניפים המקומיים מנהיגים זקני העדה. והם מכינים את תוכניות הלימוד ואת מערך המיסיונרים. כמעט כל חברי הכת עוסקים בשכנוע ובהטפה. עוברים מדלת לדלת, מציגים עצמם, ומספרים שהעולם עומד להיחרב. מבטיחים שרק צדיקים יינצלו.

■■■

מיכל: „כל דבר שאבא עשה, לא מצא חן בעיניה. אבי מעשן, ואסור לעשן. אין חגים, אין סרטים. אסור לראות סרטי אלימות. היינו יושבים, רואים טלוויזיה, באמצע הסרט איזה שחקן היה נותן מכה, היתה באה מכבה לנו את הטלוויזיה באמצע".

„עד כיתה ו', אני זוכרת את עצמי אוהבת חברה, ילדים, להתעמל, לרקוד, ללכת למסיבות. אבל הכת לא הרשתה. אסור היה לי לעשות הרבה דברים שאהבתי. אז חייתי בין שני עולמות. בבית ובחוץ. הייתי הולכת למסיבות ודואגת כל הזמן להסתיר את זה מאמא. וגם דואגת להסתיר מהילדים בכיתה את מה שקורה בבית.

„כללית, היתה אמא טובה. לא שמה דגש על שיעורים. המורה היתה באה ואומרת לה, מיכל מאחרת. היתה אומרת, לא נורא. מיכל לא הכינה שיעורים, היתה אומרת, אז מה. לא היה בשביל מה להשתדל, הדברים האלה בכלל לא היו חשובים לה.

„אני אוהבת חתולים. יום אחד הם באו הביתה, ראו איך אני מתנהגת עם החתול, באהבה. אמרו לאמא שאני משתעבדת לחתול. אמא הוציאה אותו מהבית. מאז, הייתי יושבת עם החתול למטה.

„היינו יושבים שם בכת. לא הרגשנו שייכים. היינו הולכים, כי אמא דרשה שנלך, אבל לא הרגשנו כלום. היינו צריכים לשבת שעתיים בשקט ולשמוע דברים לא מעניינים. אז היינו מפריעים. כמה פעמים הם גם הרימו יד על עופר, כי הוא לא היה ממושמע".

„לשיעורי תנ"ך היינו לוקחים את הספרים שגם כתוב עליהם הברית החדשה. היינו עוטפים טוב טוב את הספרים, כדי שהילדים בכיתה לא יידעו. היו תקופות שהכל היה קשה. אז בניתי חומה גדולה מסביב ויותר לא נתתי לאף אחד להיכנס".

„הלכתי לכומר שלה. התחננתי, למה אתם הורסים את הבית, יש לי ילדים קטנים. הוא אמר לי, אתה לא בסדר. זאת האמונה שלה וגם אתה צריך להבין את האמת"

■■■

רענן: „אם הייתי רוצה דת, הייתי הולך לשלי. מה לי ולישו. לא רוצה שום דת. חוזרים בתשובה ואלה, זה אותה מחלה. סך הכל רציתי בית כמו שצריך, אשה, משפחה. זה הכל. היא לא היתה שייכת לי, היא היתה שייכת להם. תכננתי הכל שיהיה הכי טוב, לא יודע איך הלך ככה הכל.

„היתה יושבת שם שעות עם עיניים גדולות, בולעת את כל מה שאומרים לה. אחר כך באה הביתה. על ידם נראיתי בעיניה אידיוט, טיפש. אי אפשר היה לדבר איתה. לא היה עם מי. כמו לדבר לקיר. אי אפשר היה לתכנן תכניות. שום דבר לא עניין אותה, חוץ מהדבר הזה.

„ניסיתי להשפיע עליה שתפסיק. ככל שניסיתי, היתה עוד יותר עקשנית. זה עודד אותה. היא הרגישה כאילו היא נלחמת למען ישו.

„הילדים התחילו לגדול. בסוכות לא היתה סוכה. בחנוכה כלום. כפורים. בא אלי עופר ואמר, אמא לא רוצה שאתחפש. הייתי אז כבר במתחים עצומים. אמרתי אם ככה, אני הולך לעשות להם פורים. נסעתי לכנסיה שלהם בחיפה ושברתי את הכל.

„הם לא הרפו. עשו שנים מלחמה, יצאו לי כל הרוח מהמפרשים. הגשתי בקשה לגירושין. חשבתי שתיבהל לאבד ככה את הכל. לא היה איכפת לה. בעיניהם, הפכה לעוד יותר קדושה.

„אחרי הגירושין, חשבתי לקחת את הילדים לקיבוץ. זה לא הסתדר. היו כבר בהצעה שהם יקחו את הילדים ויכניסו אותם תחת חסותם. הלכתי בלי ידיעתם לכמה

היה לנו כיף ביחד

מיכל עבאדי אוהבת אקשן, והרבה. לא עברו שלושה שבועות מאז הטרגדיה במשפחתה, וכבר היא במרכזה של דרמה אחרת. הרצל אביטן, חבר, ברח מהכלא. בין הדרישות, שהציב כתנאי להתמסרותו למשטרה, היתה תביעה שיניחו לו לשהות יומיים במחיצתה של חברתו, מיכל, אותה לא פגש מעולם מחוץ לחומות הכלא.

מיכל: „יש בינינו מערכת יחסים מיוחדת. היינו יושבים הרבה ביחד. מדברים. מתכננים דברים. הרצל תמיד אהב לתכנן את החופש שלו ושהכל יהיה בסדר אצלי".

הרצל קורא לה 'חתולה'. היא מתכננת להביא לו גור חתולים במתנה. הוא דואג לה מהכלא, מנסה לסדר לה עבודה ע"י איש פירסום ששלח אליה. מנסה לעזור לה בדיור. למיכל קשה להיות תלויה במישהו. רגילה לדאוג לעצמה. ברגע שהוא מתחיל לדאוג לה יותר מדי, היא פורשת כנפיים ונעלמת לתקופה. אחר כך מדברים בטלפון. הרצל שולח לה גלויות, גוזר תמונה שלה מהעיתונים מצרף לתמונה שלו, אף היא גוזרת מהעיתונים. מדביק ביחד ושולח.

מיכל, מכבדת את הרצל, דואגת לו, איכפת לה ממנו. בשיחה עם יחזקאל אדירם, כתב „ידיעות אחרונות", אמר הרצל בליל בריחתו: „שני דברים חשובים לי בחיים. הבן שלי – ומיכל. ואת שניהם אני רוצה לראות. שייתנו לי מינימום יומיים. לא איכפת לי שמירה. לא איכפת לי שיהיה מבוצר מסביב. אני רוצה להתחתן עם מיכל עבאדי".

מיכל אומרת, שלה הוא לא הציע נשואין. „אבל ההצעה לא הפתיעה אותי".

פעם היתה זו אורית ארביב שהתגעגע אליה. 10 שנים נמשך סיפור האהבה בין הרצל לאורית, חברתו מנוער בשכונת נווה שרת. הוא לקח אותה מזרועות חברו הטוב, אורי וולף, שהסף עד מדינה נגדו, אחרי שביצעו יחד את שוד סניף בנק לאומי ברמת אביב, ב־1979. למעשה, התפתח סיפור האהבה בין שניהם כאשר החל אביטן לרצות את עונש 15 שנות המאסר, שהוטל עליו בגלל שוד זה. אחר כך ברח, חי עמה שנתיים ושיתף אותה בשוד מפעל התכשיטים „קרן אור" ברמת גן.

הרצל אביטן בבית משפט, ספטמבר '87. תצלום: זום 77

מאוחר יותר, אחרי שברח לצרפת והוסגר לישראל, נידונה גם אורית ל־10 שנות מאסר על חלקה בשוד, שהסתיים ברצח שומר המפעל. בכלא „נווה־תרצה" היא ילדה את בנו, גורל ארם.

אורית ארביב נשארה נאמנה להרצל אביטן בכל השנים כהן ישב בכלא. בתחילת השנה, ניסתה להבריח אליו אקדח אל כלא באר־שבע. היא נתפסה ויושבת שוב במעצר, ממתינה לפסק דין על ניסיון הברחת האקדח.

אלא שבינתיים נגמר סיפור האהבה בין הרצל אביטן לאורית ארביב. את מקומו תפס סיפור אהבה חדש, בין הרצל אביטן למיכל עבאדי.

מיכל: „את הרצל היכרתי לפני שנתיים, דרך ידיד משותף שלי ושלו, שגר בשכונה שלי. הידיד סיפר לי על הרצל, ושאל אותי אם אני מעוניינת לדבר איתו. הוא סיקרן אותי. בעבר, קראתי עליו הרבה בעיתונים. הסכמתי שהידיד יתן לו את מספר הטלפון שלי, והרצל צלצל אלי. השיחה היתה עלאכיפאק. היא השאירה לי חשק להמשיך את הקשר.

„כך התחלנו לשוחח בטלפון, ומשיחה לשיחה היינו קובעים להצטלצל כעור שבוע, ביום ובשעה מסויימת. בסוף, החלטנו להיפגש. קבעתי איתו שאבוא אליו לביקור. נפגשתי איתו כשישב בכלא איילון ברמלה.

„כשנפגשתי איתו, הרגשתי שאני מכירה אותו כבר הרבה זמן. לשנינו נשאר מהפגישה הזאת טעם טוב. הוא כבנאדם פתוח, שאפשר לדבר איתו על הכל. הוא בחור קיקה. השנים שישב בכלא לא השפיעו עליו כמו על בנאדם אחר, למרות התנאים הקשים שהוא היה בהם.

„התחלנו גם להתכתב. הוא היה קורא לי 'חתולה'. יצא לי לבקר אותו כמה פעמים יחד עם אורית. את אורית אני מכירה מזה שישבנו יחד בכלא. היו לנו יחסים מצויינים. בכלל לא הפסקתי את הקשר עמה בגלל הרצל, אלא מפני שלא הסתדרנו.

„הרצל ממוקם אצלי בתוך אדם שאני מכבדת. תמיד ארגע לו. תמיד יהיה איכפת לי ממנו. הוא ניסה לעזור לי הרבה, למרות שהוא בפנים. אבל יש לו הרבה חברים בחוץ. הוא ניסה, למשל, לסדר לי עבודה אצל איש פירסום ששלח אלי. הוא רצה גם לעזור לי בדיור, כי אני טיפוס כזה, שתופסת כנפיים ונעלמת.

„היה לנו כיף האחד עם השני. היה לנו המון על מה לדבר. כשביקרתי אותו, היתה לי הרגשה שאני חברה וידידה של אדם עם רגשות והבנה, לא כפי שמציירים אותו בעיני הציבור. הרצל שלח לי מהכלא שתי גלויות. הוא נהג לגזור תמונות שלי מעיתונים והדביק על הגלויות. עד היום אני שומרת את הגלויות ששלח לי. היו תקופות שלא הירשו לי להיכנס אליו, ואז דיברנו הרבה בטלפון.

„הרצל אדם חזק. הוא יודע שרוצים לשבור אותו, היינו מדברים על זה הרבה, שהוא לא יתן להם לשבור אותו. פעם רציתי להפתיע אותו. החתולה שלי המליטה 3 זכרים ונקבה. רציתי להביא לו את הגורה לכלא, אבל זה לא הסתדר".

בראיון איתה אמרה: „לפעמים אני מרגישה שאני צריכה לידי מישהו. חום, בלי סיבה. קמה בבוקר עם הרגשה לא טובה. מחפשת לשים את הראש על מישהו חזק. לא תמיד להיות החזקה. ככה, לקום בבוקר ולהרגיש שאת לא צריכה לדאוג לכלום. רק כשקורה משהו אני יודעת שאני צריכה להיות החזקה. לא מחפשת כתף כי אני יודעת שאין.

„תמיד אהבתי אקשן. דברים לא שגרתיים. כשהיינו קטנות, היינו הולכות, נאוה ואני, מחפשות גנים ציבוריים רחוקים. הולכות קילומטרים. אף פעם אני לא יכולה להיות במקום אחד הרבה זמן".

■■■

„לפעמים", מספר אהרון, אחיו של הרצל אביטן, „התנאים בכלא משגעים אותו. שורף את התא. שובר את הטלוויזיה. הוא אדם עם כבוד ולא רוצה להוריד את הראש, מה שביקש. נראה לי צודק. קשה לחיות בתנאים כאלה. כל אחד היה עושה את מה שהוא עשה. גם אני, אם הייתי במצב שלו, הייתי עושה יותר גרוע.

„בחוץ מכבדים אותו ואוהבים אותו. הוא עשה הרבה בשביל אנשים. לא עשה רע סתם לאנשים. אם הרצל היה גנב, סתם רגיל, היו רואים שהוא נשבר. היה יכול להיות דוגמה לאסירים אחרים, כי משכבשים בלי מנהיג, הערד מתפורר. אני בטוח שאם היה יושב בתנאים רגילים, היו באים להתייעץ איתו על כל דבר. הרבה מעשים שעשו בכלא לא היו קורים".

באמצעות העיתון, מסרה לו מיכל, בתחילת השבוע, הודעה: „אני רוצה שתדע, שאני תומכת בכל מה שאתה חושב ועושה. כל מה שתעשה, שתדע שאני איתך. אני יודעת שזה שברת, זה לא היה בשביל להקסיף את המדינה. בסך הכל, ניסית לדבר איתם בשיטה אחרת. אני מבינה שזאת הדרך היחידה שנשארה לך. אני מאמינה שאתה לא תפגע באף אחד לרעה. אבל תיזהר, אני מבקשת ממך שתיזהר מאוד".

■ אלי חבור

רענן עבאדי. תצלום: ציפי מנשה. „בסך הכל רציתי בית כמו שצריך, אשה, משפחה"

נלי עבאדי ז"ל. תצלום ארביוני. „היא היתה יפהפיה, כולם רצו אותה"

מוסדות כאלה, ראיתי שזה נורא. אמרתי לעצמי, האמא הכי רעה היא האמא הכי טובה לילדים.

„בהתחלה הם, הכת, עוד עזרו לה. אחר כך הילדים סיפרו לי, שאחרי הגירושין הם לא נתנו כלום. במשך הזמן גם הילדים התחילו להתמרד.

„איבדתי את כל הטעם. הרגשתי שאין בשביל מה. מין הרגשה כזאת, שכל מה שתעשה לא תצליח. איבדתי את הרצון לבנות, את הרצון להצליח. עבדתי בעשרים אלף מקומות. איך שהייתי מגיע לסוף, הייתי בורח. מיואש. מחוץ למעגל. חייתי מיום ליום. לא עניין אותי לא עתיד ולא שום דבר. לא היה מקום לבוא ולהגיד בואי, נאסוף את השברים. כל הזמן בראש דמיינתי שיום אחד כל הדברים יסתדרו. ניסיתי להתחתן עוד פעם, ולא הלך. אם אהבתי פעם אשה, זאת היתה האמא שלהם.

■■■

„היתה נקודה אחת הכי קשה שהילדים עברו. יום אחד הופיעה הטלוויזיה בכת. נלי והילדים היו כל כך יפים, עד שכל הזמן המצלמה התמקדה רק עליהם. למחרת הם הלכו לבית הספר, ירדו עליהם רצח. לא עזבו אותם. גם המורים, גם התלמידים, גם בשכונה, היו רודפים אחריהם, קוראים נוצרים נוצרים. הם עברו גיהנום".

מיכל: „אני זוכרת שבאתי לבית הספר, המורים שכל הזמן התנהגו בחביבות, פתאום התרחקו. עד אז הצלחנו להסתיר את זה בבית ספר, והיינו מקובלים. פתאום גם החברים התרחקו. עופר היה ילד מיוחד במינו. מאוד רגיש. הוא נפגע מאוד וכל השנים זכר הכל. אנחנו כבר מזמן שכחנו".

רענן: „שיגעו אותו. מהילדות שיגעו אותו. בבית, בשכונה, בבית ספר, בכל מקום רדפו אותו. בידו אותו. הילדים היו רודפים אחריו צועקים: נוצרים נוצרים. אם היה סתם אחר, לא היה מזיז לו. אבל הוא היה רגיש מאוד. וכשהוא נהפך, הוא נהפך לגמרי".

■■■

מכתב: „למיכל אחותי היפהפיה שלום רב מאחיך עופר.

„מאוד מעניין אותי אותי מה שלומך ואני יודע שאת נמרה ושהכל בסדר חוץ מהבעסה כמובן, אבל אני מאוד מקווה שאת מרגישה טוב ושאת מתגברת.

„הם לא הרפו. עשר שנים נלחמתי, יצאה לי כל הרוח מהמפרשים. הגשתי בקשה לגירושין. חשבתי שתיבהל לאבד ככה את הכל, אבל לא היה איכפת לה"

„מיכל, אני נשבע לך שאני כל כך מתגעגע אליך וכל יום חושב עליך ותאמיני לי שכל המצב הזה שלך ושל כולם נורא משפיע עלי לרעה ונורא מציק לי כל הזמן. אצלי, את יודעת, בסדר אבל לא מאה אחוז...

„גם אני, את יודעת, לא במצב הכי טוב. אני כל הזמן נמצא לבד ובודד, וחסר לי הרבה. את יודעת, לשבת בבית הזה זה משגע. כל המצב הזה גם לי נמאס ואני רוצה להשתנות כל כך...

„אני צריך ככה להיות עם אנשים ולהשתנות ולקבל ביטחון וכל יום אני עושה ספורט ואני יהיה יותר חזק ובעתיד. מי שיעשה לנו בלגן אני יזיין תאמא שלו. מיכל, תביני דבר אחד, אנחנו כולנו משפחה אחת ואסור לנו לשנוא אחד את השני.

„מיכל, אולי את חושבת שאני רע ושאני בנאדם שאוהב לתת רק מכות ואני חזק אבל מיכל, כל פעם שרבנו, מבפנים הרגשתי שאני נחתך ונקרע לגזרים. מיכל בחייך, מספיק עם זה, אני לא יכול להישרף יותר, בחייך, בואי נשנה את זה לתמיד ואף אחד מאיתנו לא יהיה יותר עצוב".

■■■

מכתב שני:

„22 במארס 1985 קהילת תל אביב (צפון) של עדי יהוה.

„אחותנו נלי עבאדי היקרה:

„אנו אנחנו מזמינים אותך לישיבה עם [illegible] זקני הקהילה, כדי לברר את עמדתך [illegible] לשירות יהוה ולעקרונותיו. בשמחה [illegible] לשמוע את החלטותיך, לאור שיחתנו [illegible].

„הישיבה נקבעה ליום ב', 25 במארס, בשעה 10:00 בבוקר, באולם המלכות.

„במקרה שאין מועד זה נוח לך נא להציע תאריך אחר, כדי שנוכל להתאים את תוכניותינו בהתאם. במקרה שלא תודיעי לנו על שינוי כלשהו, נצטרך לערוך את הדיון בלעדייך.

„המשפחה דרשה שאאעזוב אותה. לא הסכמתי. אהבתי אותה, את הילדים. תמיד חלמתי שיהיה לי בית. וכשהמשפחה לחצה, ניתקתי איתם את הקשרים"

„בשירות יהוה,

„בן שבת פרוספר, מזכיר קהילית כת עדי יהוה, בשם מועצת הזקנים".

■■■

אחרי עשרים שנות חברות בכת, נלי מחליטה לעזוב. הגיעו עוד כמה משלחות. בשלחו מכתבים. מיכל זוכרת משלחת אחת שבאה ואמרה לנלי, שראו אותה מעשנת סיגריה. ונלי הדליקה להם סיגריה מול הפרצוף ושאלה מה, באמת? כל הסכרים נפרצו. מה שהיה אסור, הפך מותר. לגבי עופר, שהכת הזאת היתה ילדותו, היה מאוד מרי.

20 שנה היתה נלי חברה בכת. רענן עזב את הבית אחרי 10 שנים, והלך לאיבוד. מיכל נתפסה בגיל 13, במכונית, מחכה לשני פורצים שישובו עם שלל. הועברה למוסד [illegible] צופית ומאז הצתה, [illegible] נאוה ודורית הועברו לשני קיבוצים שונים. עופר, 24, נשאר צמוד לאמו [illegible] מריר ומסוגר מהעולם [illegible]

לפני חודשיים [illegible] בחולון, ראתה שהכל [illegible] את אמא שלי שוכבת [illegible] ושל לידה. הם ישבו [illegible] שתשי לא ידברו מלה [illegible] לחזור אף פעם לשם".

מיכל אומרת, שהיא יודעת [illegible] חורג את אמה. הוא כל [illegible] והיא אומרת, עד שהיא [illegible] אחרי מותה, את מותו. הוא [illegible] שהכי אהב לקח איתו. ■

POLY AIR®

המזרון האירופדי

נא להכיר מושג חדש בעולם השינה. פוליאייר - המזרון האירופדי. מזרון פוליאייר עשוי מ־3 מליון תאי אויר קטנים, הקולטים את משקל גופך ומחלקים אותו בצורה שווה על פני כל המזרון. כמו כן, פוליאייר הינו המזרון היחידי בעל שכבת בריאות נוספת ומיוחדת, היוצרת מאות תאי אויר גדולים התומכים בגופך בצורה שווה ומאוזנת, כך שלמעשה אתה שוכב על שכבת תאי אויר. תאי האויר במזרון פוליאייר הם הפתרון האורטופדי הטוב ביותר עבורך. תכנון רפואי ממוחשב וניצול התכונות הטבעיות של תאי אויר עושים את מזרון פוליאייר למזרון הבריאות האורטופדי המתקדם ביותר מסוגו. להבדיל ממזרונים אחרים הנשחקים עם הזמן, דבר הגורם ״לשקיעת״ אזורים מסויימים במזרון, חוזר תמיד מזרון פוליאייר למצבו הראשוני, תודות לתכונותיהם המיוחדות של תאי האויר.

מזרון פוליאייר הוא מזרון הבריאות האידיאלי.

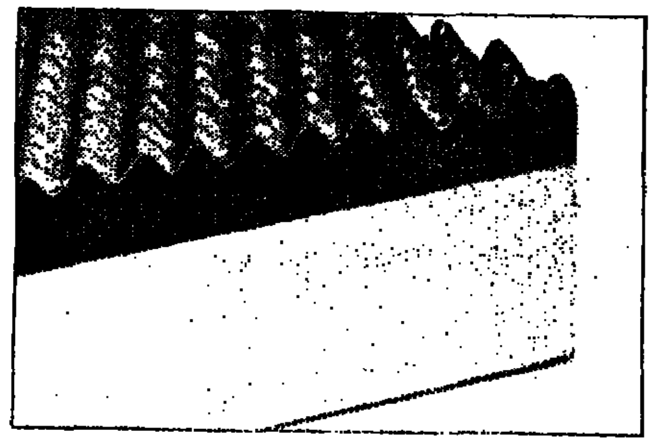

POLY AIR®

שינה שהיא מנוחה

מחקרים הראו כי שליש מחיינו אנו ישנים. השאלה הנשאלת היא האם אנו ישנים מתוך הרגל או האם הגוף באמת נח ורגוע בזמן הזה. כדי לענות על שאלה זו עשו לעצמכם מבחן קטן.

- שיכבו על הגב ועיצמו את העיניים. הניחו לגופכם להשתחרר במזרון האירופדי עם שכבת הבריאות תרגישו נינוחות נעימה מתפשטת בגופכם
- הצמידו את ידיכם לגופכם והסתובבו על הצד כך שמשקל גופכם לוחץ בחלקו על היד. במזרון האירופדי לא תרגישו לחץ על נקודות בולטות כמו האגן או הזרוע
- במקרה של שינה בשניים עשו את הניסוי הבא. שיכבו במיטה ליד בן/בת הזוג ואז הסתובבו לצד אליו אתם רגילים לישון. אימרו לבן/בת הזוג להתנועע בצד שלהם במזרון. במזרון האירופדי לא תרגישו את התנודות.

במזרון פוליאייר כל היתרונות האלה הם חלק מהסטנדרט. מזרון פוליאייר הוא תוצר של עידן אירופדי, עידן המשלב את התכונות הטבעיות של תאי האויר עם הצורך במזרון בריאות אורטופדי והופך כל שינה לשינה בריאה ולמנוחה אמיתית, בבוקר גם אתם תרגישו רעננים ומוכנים ליום חדש.

POLY AIR®

של קיסריה פולימרים

קיסריה פולימרים הינה יצרנית המזרונים האירופדיים היחידה בישראל. שיטות ומחקרים שנעשו בארה״ב ובעולם כולו בנושא מזרונים ללא קפיצים, יושמו בקיסריה פולימרים. פוליאייר של קיסריה פולימרים הוא מזרון הבריאות האידיאלי עבורכם.

ניתן להשיג את מזרון פוליאייר ב־2 דרגות קושי:

- מזרון פוליאייר רגיל - מזרון אורטופדי עם שכבת בריאות לשינה בריאה.
- מזרון פוליאייר קשה - מזרון אורטופדי עם שכבת בריאות קשה במיוחד.

בינג ליניאל אבנון

קיסריה פולימרים בע״מ

יצרנית הפוליאורתן המוקצף הגדולה בישראל

חנויות המפעל: מחסן מכירות ראשי אור עקיבא: אזור התעשיה טל: 06-362931. ת״א: רח׳ השוק 38. חיפה: י.ל. פרץ 12, מרקוני 12 צ׳ק פוסט. • **מפיצים: ת״א:** מזרונית, פיראטון בע״מ, רח׳ אילת 58, [illegible]
כהן, רח׳ השוק 32, מזרוני רץ רח׳ השוק 40. לרפד רח׳ וולפסון 19. סופרפארם רח׳ יפת 32, יפו. ציפויון רח׳ היסוד 1, יפו. טיב־טוב רח׳ 12/280, יפו. עמי מנדלבוים רח׳ השוק 43. תענוג רח׳ בן אביגדור 10 • [illegible]
מקור הגומי ביכור הזנידקה, רח׳ הנביאים 86 • **חיפה:** וידר ושותי׳ רח׳ חיבת ציון 40. רח׳ יוסף לוי 7, אזור התעשיה קרית ביאליק, שמקו רח׳ מקלף 30 צ׳ק פוסט. רח׳ בן יוסף 13 צ׳ק פוסט. מרכז המזרונים [illegible]
• **נתניה:** מחסן מוהנים מרכזי רח׳ ויצמן 4. • **באר־שבע:** בית 99 רח׳ טרומפלדור 60 • **חדרה:** רהיטי חדרה רח׳ הרברט סמואל 30. רהיטי־רוקח אזור התעשיה ב׳ • **הוד השרון:** מיטה לי דהך השרון [illegible]
חשמון: בית החלומות רח׳ אוסישקין 28 • **כפר סבא:** רהיטי קולמן רח׳ ויצמן 66 • **פתח־תקוה:** משה בלושטיין רח׳ הברון הירש 26 • **הרצליה:** רהיטי דולפין רח׳ סוקולוב 53 • ובכל חנויות [illegible]

ירון לונדון עם נתן זך ופנחס שדה

מצב הרוח

נתן זך מעורב פוליטית. פנחס שדה בז לו ולשכמותו. שדה מתבדל כדי שיוכל לחיות את חייו כאן. זך מתערב בנעשה כדי שיוכל לסיים את חייו הרחק מכאן

ירון לונדון

נתן זך מעורב פוליטית. פנחס שדה בז לו ולשכמותו. שדה מתבדל מהמולת החיים החברתיים, כדי להעמיד את כל כוחותיו לשירותה של האמנות הנצחית. רק בפרישות יוכל להתקיים בישראל הפשוטה והמיוזעת, שהיא הביוספירה היחידה שבה הוא מסוגל להתקיים. שדה מתבדל כדי שיוכל לחיות את חייו כאן. זך מתערב בנעשה, כדי שיוכל לסיים את חייו הרחק מכאן.

זך הקוסמופוליטי מתערב בנעשה, כדי שיום אחד, לאחר שיסייע בתיקונם של עניינים טעוני תיקון, יוכל להסיר מעל שכמו את האחריות לגורלה של החברה הישראלית, להתרחק מכאן ולסיים את חייו באקלים אירופי נוח.

שניהם אנשים בודדים, אך זך מקיף עצמו במעגל של הסתייגות ואילו שדה משווע לידידות.

לשניהם הכרת ערך עצמית, אך זך בטוח בחשיבותו ואילו שדה בטוח בגדולתו.

ההשוואה בין שני האישים אינה אלא תכסיס תחבירי, שתפקידו לשים גג משותף מעל השיחות הנפרדות שניהלתי עימם. אלה הם שיחות כלליות „על המצב" והפרטי והכללי, עם דגש על סוגיית מעורבותו של האמן בחיים הפוליטיים.

■■■

נתן זך המקמקי הוא נע בין דירותיו בת"א ובחיפה, מתבצר מאחורי מזכירה אלקטרונית ומפריח שמועות כי הוא בחו"ל. כך הוא מתחמק מהטרדות. יש לו הרגלים קבועים, שבבוא היום יסייעו לכותב הביוגרפיה שלו לגבות עדויות מאנשים שיתארו את הרגליו הקבועים. למשל, יש למשורר עיתים קבועות לישיבה בבית קפה דיזנגוף מסויים. דירתו הישנה שבעיבורי דיזנגוף צנועה מאוד, אך מעוטרת בציורים טובים ומקנה תחושה של גותות בורגנית. המון ספרים, כמובן, בכמה וכמה שפות, כמובן.

ב־1959, פירסם נתן זך מאמר שכותרתו „הרהורים על שירת אלתרמן". המאמר הזה מסמן פרשת דרכים בתולדות השירה העברית. זך, שהיה באותם ימים איש צעיר, קרא תיגר על מצודת אלתרמן, שצילה העצום העיב על כל ממלכת התרבות העברית. הוא העז להטיל ספק בגדולתו של המשורר העברי הכי ציבורי מאז ביאליק, וקרא להסות את תופי הטם־טם השבטיים, לדבר הרישית ובגוף ראשון יחיד, ב„אני" ולא ב„אנחנו".

והנה, מאז מלחמת ששת הימים, וביתר שאת מאז מלחמת לבנון, ובמיוחד בזמן האחרון, הרג זך מביצורי האינטימיות, גייס את בת שירו והיה לפעיל נמרץ במערכות השמאל. כך יצא חוצץ כנגד עמוס עוז, א.ב יהושע וס. יזהר, שהמליצו כי מפלגת העבודה תצטרף לממשלת האחדות הלאומית. כך נטל על עצמו את עריכת מדור הספרות, הפוליטי מאוד, ב'העולם הזה' וכך פרש ברעש מהוועדה המכינה של פסטיבל השירה הבין לאומי, זה שאמור היה להיערך במסגרת חגיגות ה־40. בוויכוח על „מעורבות" מול התבדלות, חצה זך את הקווים.

בתחילת שיחתנו, הוא מזהיר אותי מפני הקלטת דבריו, כדי שבחייו או לאחר מותו, לא יופץ קולו לצרכים מסחריים. מחוות זהירות מופלגת זו, שלא לומר היכתוב זה של ערבויות, מקורה בעצה שחשיא לו אלן גינצברג, משורר דור ההיפים.

– מה איכפת לך אחרי מותך?

„אני לא ארצה שדברים שלי יראו אור בצורה מגוחכת למה שהיה חשוב לי בחיי. לא אסכים להופיע באנתולוגיה עם משוררי גוש אמונים, או עם נעמי פרנקל. אשאר נוטר ונוקם ולא אתפייס גם אחרי מותי. בשבילי לא תהיה מנוחה נכונה. אני לא רוצה מנוחה".

– אתה חי בתחושה של מוות קרוב?

„בכלל לא. אני חי בתחושה של מוות רחוק. בנעורי, כאשר המוות היה רחוק, הייתי בתחושה של קרבה למוות. לא עכשיו".

– אתה לא מצטייר לי כאדם המאוהב בחיים.

„אולי לא מאוהב בהם אבל, בניסוחו של צ'רצ'יל: החיים נפלאים, בהתחשב באלטרנטיבה. וכל שנה אני אוהב אותם יותר".

– יש דרך לעיון אובייקטיבי בטיב חייך, טעם ועכשיו?

„עכשיו הם יותר נוחים מבחינה חומרית, אבל מבחינות אחרות הם יותר רעים. אני מרגיש בהתקשחות שבתוכי, בהתגססות. הכינור מאבד את יכולתו לנגן טונים עדינים בסביבה שרגילה רק לקולות ניסור. בסופו של דבר, או שאתה מתחיל לנגן בתוף, או שאתה משלים עם העובדה שבסביבה אקוסטית מסויימת יש קשת צלילים שאותם אתה לא יכול לנגן. הנה, האם לפני 15 שנים הייתי לוקח על עצמי לערוך מדור ב'העולם הזה'?"

– אני מבין אותך נכון? אתה אומר: כדי להישמע, אני מאמץ את שפת הסביבה, צועק בדציבלים של הסביבה.

„כן, אבל אני רוצה להגיד משהו על הסביבה: אני רחוק מלעשות אידאליזציה של שנות מפא"י. בשבילי, לא היו שנות מפא"י הרע במיעוטו, כי אם הרע ברובו. אלא, שיש הבדל באופיו של הרע, דגשים אחרים. אז היתה הרגשה ששולטת מורשת אירופית של עכבות ומעצורים, אפשר לומר אפילו תרבות של עכבות ומעצורים: שיש מישהו ששומר על הבריקדות מפני הפלישה של הברבריות הנוראה ביותר.

„אז חשבנו, שנוכל לבצר מקום לבעיות הפרטיות של היחיד, בניסוח של טגקה: 'הארה ונחת השמים'. הלוקמוס הזה התגשם עם אנשים כמו אשכול או שרון, שהאילו פטרו אותך מהצורך להילחם כל הזמן, שאיפשרו לך לנצור את הקול הפרטי שלך. מה שקרה מ־77' הוא, שאין הרגשה שמישהו יעמוד בפני הרע הסופי ואין ברירה, אלא להיחלץ ולצאת למקום שכלל לא נועדת לו. וזאת, במקום לשבת בבית, ששם מקומך, ולהתעקש, להתאווה, אנחנו תענוג את מפא"י – ואנחנו נמתח עליה".

– גרם את אוזני זה שיחגית על „מורשת אירופית של עכבות ומעצורים". איך אתה יכול לדבר ככה, אחרי השואה האירופית?

„אני רואה בשואה תופעה חריגה... יסלח לי ק. צטניק. הערכים שבזכותם אני יסוד לאמונה בעתידו של האדם, אלה הם ערכי הליברליזם האירופי של המאה ה־19. הם, למשל, שגרמו להתפרקות מרצון של האימפריה הבריטית. אנחנו לא צריכים לראות את השואה, שנמשכה 12 שנים בסך הכל, כפרק החשוב ביותר בתולדות אירופה.

– ומה עם תור הזהב בספרד?

„אני לא מדבר בגנותו. אני קורא ערבית קלאסית, אני משכלל את הערבית המדוברת שלי, ויש לי הערכה אדירה לתרבות הערבית. אני חרד ממזרח מסויים, עכשווי, שהוא לא המזרח הנאור של ספרד.

„מה שקרה בעולם הערבי ב־50 השנים האחרונות, מעורר פלצות. יתכן שהם צריכים לעבור את השלב הזה בהיסטוריה שלהם. זה נתון לוויכוח. התרבות היחידה שאני יכול לפנות אליה כדי לשים מעצורים ועכבות בפני הפראות, זו התרבות האירופית".

– אני יודע שקשה להבחין בין הציבורי לבין האישי, בין המרירות על המצב הכללי לבין הטינה על מה שנגזל ממך, ובכל זאת אני רוצה לשאול על חשבונך האישי עם ארץ ישראל ועם מעצביה.

„זאת עובדה שאני, שלפני 30 שנה ניסיתי להרחיק את הספרות מכל עיסוק במיידי, בפוליטיקה, מצאתי את עצמי כותב שירים פוליטיים או מקלל את אריק שרון. מבחינה אגואיסטית זה טוב שאתה לפעמים, בתוקף הנסיבות, לומד לנגן בכלים שלא ידעת קודם. אני מקווה שזה טוב גם מבחינה אסתטית. מה שקרה לי זה, שחרגתי ממצב של מהגר אירופי, זר לסביבה ואינדיווידואליסט קיצוני, מין אליאס קנטי ישראלי, ועכשיו אני מסריח מזיעה כמו כולם. גם שירים, שירים שהסריחו לי מאפטר שייב, גנזתי. והיו כאלה לא מעטים.

„אין לי כוחות הנפש לנתק את עצמי לחלוטין מהמתרחש, כמו, נגיד, אהרון אפפלפלד, שאני מעריך מאוד.

„האם אני שלם לגמרי עם הפעילות הפוליטית שלי? לא לגמרי. יש לי עדיין ספקות. העמדות הקיצוניות, ההתבטאויות החד משמעיות שבהם אני נוקט לפעמים, זה מסתור להיסוסים שלי".

■■■

„יש איזה שוחד גם בבדידות הזאת/ יש איזה שקר גם בהיות לבד/ יש איזה אונס גם בעצבות הזאת/ יש איזה עושק בעמידה מן הצד" (נתן זך: ארבע שורות ראשונות מתוך שיר חסר שם בין „שירים ראשונים").

– אתה משמיע פרדוקס נהדר: ההתגודדות בזירה הפוליטית, השנאה למה שהולך פה, עשתה אותך שייך לארץ הזאת. בתקופות אחרות, בתקופות של נחת יחסית, היית זר. זה מה שאתה אומר?

„בפעם הראשונה שיש לי הרגשת שייכות, זה עכשיו. בעבר יכולתי לקום ולנסוע מכאן בכל יום, ואכן נעדרתי מהארץ במשך 11 שנים וישבתי בעיר שדה אנגלית, חור נידח ולא עשיתי כלום חוץ מדוקטורט שמשכתי שבע שנים, וחייתי בהרגשה של תואם מוחלט עם הסביבה, כי את חוזות שלי יש לי יכולת לשמור בכל מקום בעולם".

– וזה קורה לך כאשר על אינטלקטואלים אחרים, שראו את עצמם עצם מעצמות של הארץ הזאת, עובר תהליך אחר. תהליך המתואר לעתים כהגירה פנימית.

„מוזר, אבל זה ככה. אולי לא באו ארצה אלא לאחר שמצאו את כל הדלתות והארצות חסומות בפניהם. אותי לא שאלו, ואני [illegible] פעם לא חשתי אחריות למדינה. אדרבא, [illegible] חש כאן בגלות. אלא שזו גלות שהשקעתי [illegible] יותר מדי מכדי שאתן למישהו לגזול [illegible] אותה".

„כעת הסיכויים שאעזוב את הארץ [illegible] יותר מאשר לפני עשרים שנה, שאז [illegible] פטור מכל התחייבות לאחר שמילאתי [illegible] חובותיו: לחמתי ב־48' והייתי קצין [illegible] בצבא הקבע. רק עכשיו, בפעם הראשונה [illegible] למושג עריקה איזו שהיא משמעות בעיני.

„עד לפני כמה שנים, לא היתה לי [illegible] וגרתי בחדר כביסה של [illegible] אחרות, נפטרה אמי והשאירה לי [illegible] קניתי מניות 'טבע' בבורסה. בהתחלה [illegible] אמר לי כלום, אחר כך קראתי [illegible] שהופיע בענייני חברת 'טבע' [illegible] חדשים. חשתי הזדהות כזאת עם 'טבע' [illegible] שהייתי מוכן להרוג כל אויב של [illegible] התרופות הזאת. אחרי שהשקעתי כל כך הרבה שנים וסבל ומוסיקה ומילים [illegible] הזאת ששמה ישראל, ההשקעה היא [illegible] גדולה מכדי שאוכל לתת למישהו להשתלט עליה".

„אני אורח העולם. אם לא היתה לי [illegible] מקום, אין זו אשמתי. [illegible] כמו שהיה פעם" (נתן זך: ארבע שורות ראשונות מתוך „אני אורח העולם" [illegible] „שירים שונים").

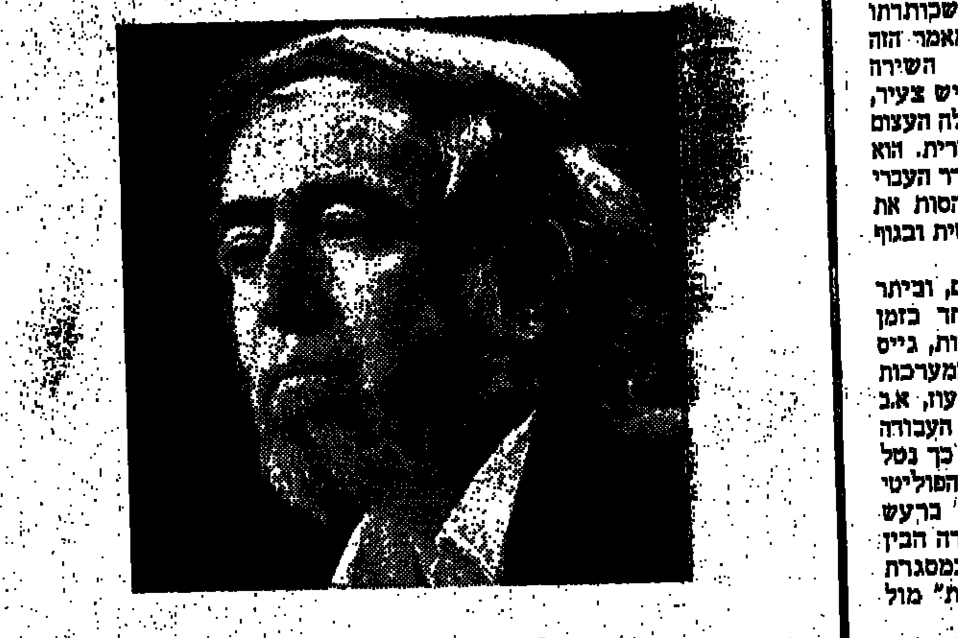

זך: „מה שקרה לי זה, שחרגתי ממצב של מהגר אירופי, זר לסביבה ואינדיווידואליסט קיצוני, מין אליאס קנטי ישראלי, ועכשיו אני מסריח מזיעה כמו כולם"

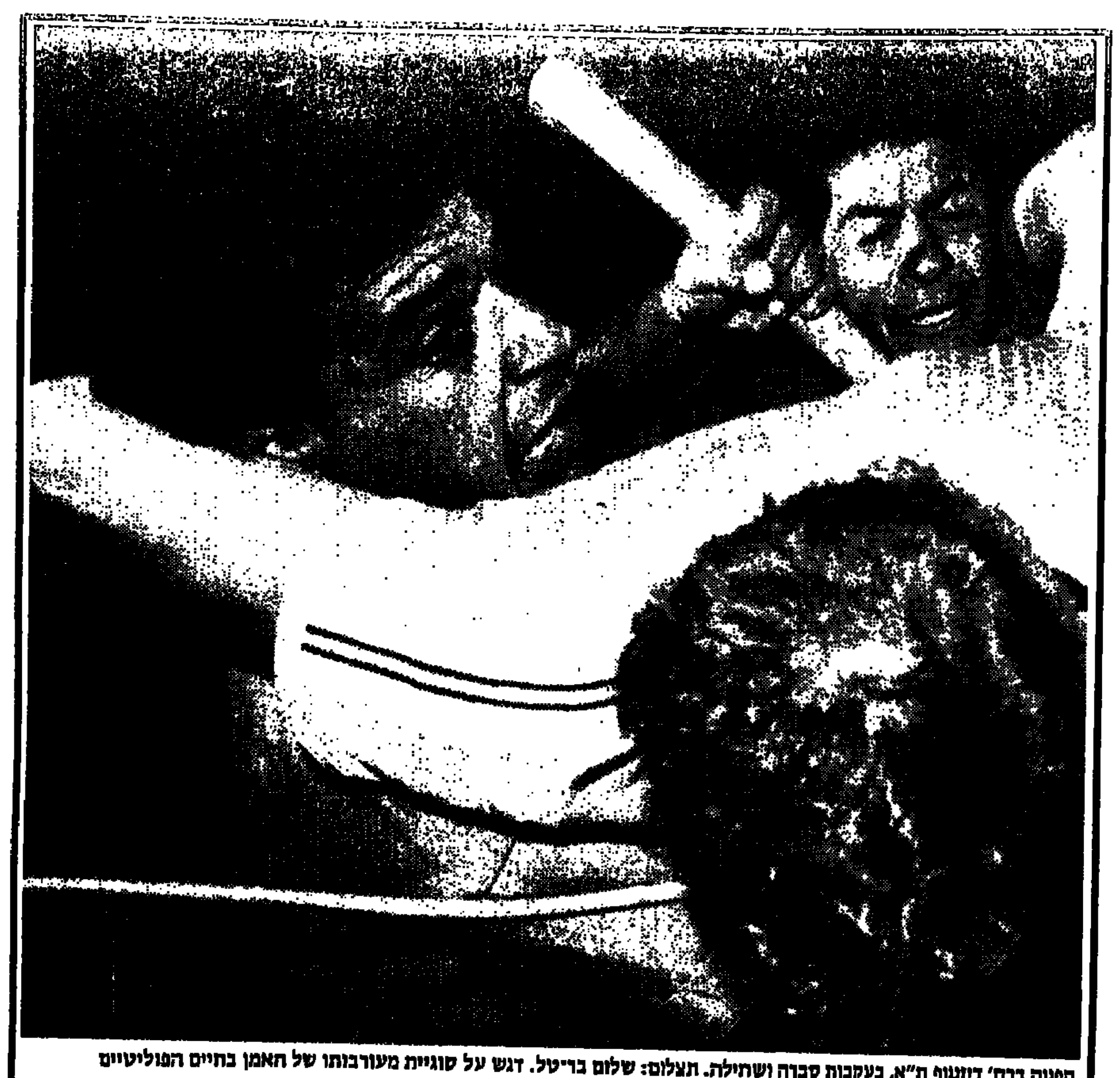

הפגנה ברח' דיזנגוף ת"א, בעקבות סברה ושתילה. תצלום: שלום בר־טל. דגש על סוגיית מעורבותו של האמן בחיים הפוליטיים

– מהו הרע מכל?

„שלטון של גוש אמונים שיתחיל, כמובן, לאחר הבחירות הקרובות. אני צופה מצב שבו הכוחות ההרסניים ביותר יוכלו לשלוט בלי קואליציה. קצת פחות גרוע יהיה שלטון ביורוקראטי של הימין, תוך ויתורים מפליגים ליהדות ההלכה. כך או כך, הטרנספר יהיה בלתי נמנע. היום, שלוש מפלגות יוצאות עם זה בגלוי".

– יש לך פחדים מפני רדיפות אישיות? סיוטים של בית סוהר?

„אני לא שואל את עצמי אם אגיע לבית סוהר, אלא אם אעמוד בסבל הזה. אני לא רואה את עצמי מחזיק מעמד באנצאר 4, אולי מפני שאני מפונק. אין בנו, הצברים, אותם כוחות שיש בסרובניקים היהודים ברוסיה. אני מועמד מפוקפק מאוד להיות מרטיר במחנה מעצר בקציעות. לא מאמין במהפכנים שמתקרבים לגיל 60".

– אין לך ילדים. אם היו לך, היית מציע להם ללכת מפה?

„זה יותר מדי היפותטי, אבל הייתי מזהיר להם, שהבעיה היהודית לא תיפתר כאן. את זה כתב גרשום שלום לוולטר בנימין עוד ב־1931. ללא ספק הייתי מציע להם לקבל חלק מחינוכם בחו"ל, שילמדו שפות אחרות ושיוכלו לקבל הכרעות אוטונומיות בקשר לעתידם".

– עכשיו, תן לי את החזון הכי אופטימי שלך.

„שארגיש שישראל כל כך מבוססת ופורחת ושרויה בשלום, עד שאוכל לצאת מכאן ולסיים את חיי באיזה כפר טובל בירק, בספריה שלי, עם תקליטים טובים, במזג אוויר אירופי".

■■■

על פי פנחס שדה, הוא ונתן זך הם משל. הנמשלים: אמיל זולא ופול סזאן. גם הם, זולא וסזאן, אינם אלא משל אודות הנצחי והחולף.

פנחס שדה גר בקומה העליונה של בניין גבוה, אחד משורת בניינים משרי דיכאון ברחוב ההגנה בתל אביב. על הגדר, סמוך לחדר המדרגות המדיף צחנת מזון רקוב, ישבה קבוצת נערים.

„אש טלוויזיה", קרא אחד שזיהה פרצוף מהמרקע, „מה באת אצלנו?"

והשיב חברו ללא פקפוק: „עושה כתבה על נוער שוליים". שום סיבה אחרת שתביא את העיתונות לשכונתו, לא עלתה בדעתו של האורח הצעיר.

חלונות הדירה של שדה פונים אל כפר שלם ובלילה עולים משם קולו של זוהר ארגוב וריחות מנגל, ומתארחים אצל הסופר בלי שידריכו את מנוחתו.

זה בטח לא מקרה שנתן זך, האדם הציבורי, המשורר המעורב, גר באוף דיזנגוף, וחלונותיו סגורים ותריסיו מוגפים והאוויר בחדרו מצונן; ואילו שדה, המסוגר, הסולד מהתגודדות, הבז להנתנות, המתראה עם אלוהים, המתאר גם זיונים כחוויות מיסטיות, גר בפאתי כפר שלם, וחלונותיו מפולשים והאוויר בחדרו חם והביל.

„יש לי שני תפקידים שמוטלים עלי ואני חב להם חובת נאמנות, וכמו נזיר שקיבל על עצמו את העול של נדריו, אי אפשר להמירם. הנדר הראשון הוא לחיות ולהאבק והנדר השני זה לבטא את החיים האלה. פעם, בשנים רחוקות, הגדרתי את שני הנדרים האלה כמשל ונמשל. אין לי שום התחייבות אחרת: לא למדינה ולא למפלגה, לא לחבורה ולא לאיזה קליקה ספרותית".

למה, שואל העיתונאי את שדה, למה מאבק כוהני, מאבק חברתי, מאבק פוליטי, לא יכול להיות חלק מ„החיים" האלה, המשמשים אותך כמשל?

„קודם כל, אני רוצה לומר לך, שאני חסיד מוחלט של כוח ואני סבור שהאמנות היא כוח עצום. כוח, שהוכיח את עצמו מאז הומרוס, מאז התנ"ך, מאז המשורר היווני ארכילאוס. האמנות היא אימפריה אדירה ונצחית ואני מרגיש את עצמי חלק ממנה, חלק קטן כחלקיק האטום, לא חלק מישראל ולא חלק מתל אביב.

„אתה חושב שהייתי יכול להחזיק מעמד מול כל השטויות וההשמצות והטמטום שזורקים בי, אלמלא הרגשתי שאני חלק מאותו כוח היסטורי?"

וכמובן, אני מקנטר את שדה, כמובן שאורחי האימפריה העצומה של האמנות לא מטריחים את עצמם בקטנות כמו עשייה פוליטית...

„אני מתייחס ברספקט גמור לכוחה של הפוליטיקה: למלחמה, לעורמה, לכסף, אבל לי זה נראה מושחת ומטומטם ומצחיק שמדפיסים איזה שיר פוליטי בעיתון יום ששי ומתחנגים בפני הקוראים שישימו אליו לב. שאני, אני שמנסה לייצג כמיטב יכולתי המוגבלת את אימפריית האמנות, אהפך לזנב של פוליטיקאים?"

– אני רוצה להזכיר לך, שבכוחה של אימפריית האמנות תש לגמרי בשורות הקטל ושבמחנות הריכוז לא מדקלמים שירים. מי שרוצה להפוך את זה, צריך לעשות פוליטיקה.

„שהפוליטיקאים יעסקו בשלהם ואני בשלי. את המקורות האמיתיים שלי, שבגללם לא תראה אותי אף פעם בחבורות של מכובדים, אותם, את המקורות האמיתיים שלי, מצאתי כבר בגיל שבו צצה בי ההבנה.

■■■

„תרשה לי לספר לך: גדלתי בבית עני. אבי היה פועל בניין, איש לא חזק, שסחב לבנים על הגב והיה קלוה ממנו כמו בימי פרעה. הוא אהב פוליטיקה. אבל לחדשות האזין כשהוא נשען על חלונו של השכן, מפני שלנו לא היה רדיו. גם ספר ותמונה ותקליט לא היו לנו. בגיל 11, הייתי אז ילד בור וטיפש ממש, מצאתי בבית עותק של כתב העת לענייני אמנות 'גזית', שהשאיר אצלנו ידיד של אבי. דפדפתי וברור שלא הבנתי שום דבר. ובכל זאת, היו בחוברת שני דברים שהרשימו אותי בצורה מאגית. תת הכרתית. האחד, היה שם שיר על גסיסתו של היינה המשותק ועל נערה שהתאהבה בו והוא השיב לה אהבה נואשת. זה נגע בי, למרות שבגיל 11 לא יכולתי להרגיש עם חוויית המוות וגם לא הייתי מאוהב, כי בקושי היינו משחקים עם ילדות. אבל התערובת של חוסר הישע והאהבה הנצחית, זה נשאר בי לכל החיים ונמצא בשירים שלי.

„הדבר השני נכנס לי מתחת לעור כמו רסיס מגנט, שלא ניתן להוציא אותו לעולם ואי אפשר לנתח, כי זה קרוב לאברים חיוניים: היו בחוברת שיחות שמישהו ניהל עם סזאן, כאשר הענק הזה, אבי הציור של זמננו, ישב באיזה מקום נידח בפרובאנס ובעיני חבורות נחשב לפרימיטיבי מאוד, לעומת התחכום המעודן של הסימבוליסטים יפי הנפש בני זמנו.

„הוא פשוט ראה הר, ראה אבן, ראה פני אשה ואמר: את זה אני רוצה לבטא כל עוד אני חי. כל כך פשוט.

„כל כך פשוט ומובן, מה שגם אני מנסה לעשות כל החיים שלי ואנשים – למה, אלוהים אדירים? למה ומדוע הם לא מבינים?

„למה ומדוע לא מבינים פסוקי שיר כגון אלה:

'אותם שישבו בדד איש איש במקומו כחדר כאקס אן־פרובנס, כארל, כטהיטי, שיכורי אלוהים, מציירי עולמו ואולם גורלו לא היה לחיות את חלומו. אחר־כך באו המשפחה, הפרנסה, היאוש, היין, הניסיון לטרוף נפשו בכפו. מי אשר אך טיפה אחת ויחידה מיין האלים נגעה פעם בקצה לשונו, הלה לא יוכל עוד להתהפך כל ימיו' (פנחס שדה: כמה שורות מתוך „בנשיונל גלרי, בערב, סמוך לנעילה". נדפס ב„תווים", אביב 1987).

„היה לסזאן ידיד נעורים, שקראו לו אמיל זולא. לימים הוא נהיה לסופר מפורסם ונלחם בעד דרייפוס וכל זה. זולא חשב את סזאן לאדם שנרפש בחיים, כי הוא לא התחיל להבין את האמת הבראשיתית של סזאן, שהאמנות היא שיחה בין האדם לבין אלוהים. אני לא יודע מה היו המניעים של זולא: אולי הוא ודאי צדק ואולי אהב פרסומת ואולי אהב פעלתנות, לא יודע. מבחינתי, דרייפוס יכול היה להמשיך לשבת באי השדים. אם נפוליאון הואיל לשבת בסנט הלנה, אז הסרן הטיפש הזה, אלפרד דרייפוס, מוכרח לשבת דווקא בקפה בפאריז?

■■■

– אבל אלמלא ה„אני מאשים" של זולא ואלמלא עיתונאי אוסטרי ששמו תאודור הרצל, שסיקר את הפרשה לעיתונו, לא היינו, אתה ואני יושבים כאן ומדברים.

„כך מקובל לחשוב, ובכן, בגלל שלא זה נכנסנו למשבר הנורא, לביבה הזאת שעכשיו אתה מתהלך בארץ ושואל אנשים איך יוצאים ממנו..."

– שמע, כשהנאצים כבשו את צרפת, סופרים כמו אנדרה מאלרו ורומן גארי וז'אן פול סארטר הצטרפו להתנגדות, ואילו סלין שיתף פעולה ורבים אחרים לא היו את התחת. בגלל העמדות העקרוניות שלך, אתה צריך לזכות את סלין ולהרשיע את האחרים.

„ראשית כל, סלין הוא סופר נפלא והאחרים, סופרים מחורבנים. ההתנהגות המשוגעת שלו, שהביאה עליו שינאה ובדידות, באה מהאיבה ומהגורל שלו

שדה: „באושוויץ נהרגה כל משפחתי, מלבד הורי ומלבדי. ואושוויץ עלולה לחזור. אז ראשית כל שיהיה כוח. ובלי פטפוטים ב'צוותא' וכל מיני פסטיבלים של יפי נפש"

רשת גולף לרשותך: • תל-אביב, דיזנגוף 136 (פתוח עד 20:00) • תל-אביב, גן העיר, אבן גבירול 71 • רמת-גן, קניון אילון • רמת-גן, ביאליק 29 • בת-ים, שד' העצמאות 67 • רעננה, אחוזה 117 • קרית מוצקין, מרכז קניות "לב הקריות" • כפר-סבא, מרכז אחרוני • חיפה, מרכז פנורמה • ירושלים, בן-יהודה 23 • רמת-השרון, סוקולוב 60 • אילת, הקניון האדום. בקרוב: דיזנגוף סנטר, בקומה מעל.

זך: „עד לפני כמה שנים גרתי בחדר בגבעה על גג. לפני שנים אחדות, נפטרה אמי והשאירה לי קצת כסף וקניתי מניות 'טבע'. אחרי 6 חודשים חשתי הזדהות כזאת, עד שהייתי מוכן להרוג כל אויב של חברת התרופות הזאת"

מהבורגנות, מיפי הנפש, מכל הסארטרים החלקלקים האלה. הוא לא הרוויח כלום משיתוף הפעולה שלו עם הנאצים. המקרה שלו דומה למקרה של קנוט האמסון הנורווגי, שאני אוהב אותו כאילו שהייתי אוהב אשה, שגם הוא לחץ את ידו של היטלר.

„ממה שאני אומר, אל תסיק חלילה שאני כתור אחד שנמצא בניגוד מסויים למציאות התרבותית והחברתית בארץ. שאני, נגיד, אשתף פעולה עם הסורים. שטויות. אני מאוד גאה שהייתי סמל בצה"ל ואני בער ביטחון וכל זה".

– לא מדובר על שיתוף פעולה עם הסורים. מדובר על אדישות לתהליך שבו יהיה בישראל משטר וישי במהדורה כזאת או אחרת.

„תראה, אני כתבתי ב'חיים כמשל' שהלכתי למלחמת השחרור, כי הייתי בן 18 וגייסו אותי. לא התנדבתי. והיתה מציאות של דם וכאב ופחד, אבל לפעמים גם כף עצום:

סטרול בעזה, 1983, תצלום: ג'ואל קנטור, מתוך „תמונות מארץ ישראל", באדיבות „אדם, מוציאים לאור"

הרים וגבעות ופיקור. ולא שאלתי את עצמי אף פעם לשם מה המלחמה הזאת. ומציירי זו יכולה היתה להיות מלחמת יהושע בן־נון, אבל גם מלחמת ג'ינגיס חאן או מלחמת המישמנאים והמירונאים.

„עכשיו אני אגיד לך משהו שבגללו אתה תסגור את מכשיר ההקלטה שלך ותלך הביתה: כשהלכתי למלחמה, לא היה איכפת לי אם ראש הוועד של שכונת רחביה יהיה שמו יחזקאל ויידנבאום או מוחמד אבו זיידה או ג'ורג' מקפרסון. בראש שלי היו וישנם סואן, גטה, ביאליק, ברהמס, ולא אכפת לי אם האחראי על ניקוי האשפה בעיר שמו צ'יץ' או אבו ג'ילדה".

– אבו ג'ילדה לא ינקה את האשפה אצלך. הוא ינקה את האשפה אצלו ואתה תטבע בחרא ולא תוכל לתרום דבר לאימפריה של האמנות.

„טוב, יש לי דעות בכל מיני עניינים, כמו למשל העדפה גמורה של נשים שהולכות בנעלי עקבים על פני נשים בקפקפים, אבל זה לא אומר שאני צריך לפרסם את דעתי ברבים.

„עכשיו, אם אתה מתעקש, אגיד לך בפשטות: הבסיס לכל העסק הזה הוא אושוויץ. אתה תצחק ותגיד שככה בגין היה

[illegible] אושוויץ היא עובדה, והעובדה הזי פחות מבוססת על פני כוזרי הארץ. באושוויץ או במקומות אחרים נהרגו כיל משפחותי מילבוי הווי ומילבוי. ואושוויץ עלולה לחזור, כי אלפי טילים עם ראשי חץ כימיים או אטומיים מכוונים אלינו ואלפי טנקים... וכשזה יקרה, לא יהיה זמן להתפלפל באסיפות ולמלא טורים בעיתונים.

„אז הכלל הראשון הוא לצבור כוח ולהגן על האנשים האלה, שאת רובם אני לא מסמפט, אבל הם שותפים שלי לגורל היהודי. ואינני רוצה שנערות יאנסו ברחובות תל אביב על ידי אספסוף של חיילים ערבים ובתים יתפוצצו וזקנות שלא חטאו... אני רואה עכשיו לנגד עיני אנשים עניים ומזדקנים ברחובות של מרכז העיר, רש"י, עבודה, מרכז בעלי מלאכה, אנשים שעברו את אושוויץ או שייכים לאותו דור, עייפים, ואני פשוט חושב אלוהים, אלוהים, שלא מגיע להם, לא מגיע להם, לזקנים, לזקנות האלה, שקונות בצימצום במכולת ברחוב רש"י, לא מגיע להם שוב פעם גזים.

„אז ראשית כל שיהיה כוח. וכלי פטפוטים ב'צוותא' וכל מיני פסטיבלים כאלה של יפי נפש.

„מצד שני אני בעד הגינות. לפני שנים אחדות, לפני עלות השחר, לאחר לילה של כתיבה, לקחתי אוטובוס ונסעתי לשוטט ביפו העתיקה. אנשים עוד ישנו ורק ערבי קשיש סיתת אבנים ושיפץ בניין שהיה בו בוטיק מהודר. משהו תפס אותי, נעמדתי ודמעות החלו לרדת לי מהעיניים.

„הוא היה ערבי קשיש, עייף, שעבד ושיפץ בית שאולי היה ביתו שלו או של אבותיו ועכשיו נלקח על ידי איזה ארחי פרחי, בעלי בוטיקים או בעלי מסעדות או השד יודע כל צמרת השעשועים התל אביבית הזאת.

„אז בכיתי בשבילו את כל הדמעות שהוא כבר לא יכול לבכות והרגשתי את אי ההגינות הנוראה שבדבר ונזכרתי כמה שכתוב בתלמוד על המלווה בריבית שלקח את אשת הלווה בתמורה לחובו, ואחר כך שיעבד את הלווה עצמו, שיעמוד וישמש אותו בזמן שהוא שוכב עם זו שהיתה אשתו, ועל כך אומר התלמוד: על זה חרבה ירושלים. מעשה עוול אחד מכיל את כל העוולות ומספיק זקן אחד שעליו ייחרבו ירושלים או תל אביב. ומה שהולך כאן, זו חברה מטומטמת ומזוהמת, נהנתנית עד שורש העצמות, שבניה מנצלים זה את זה וכולם ביחד מנצלים את הערבים ויושבים בתוך מורסה מוגלתית וחושבים שרוחצים בג'קוזי ואומרים אכול ושתה ולא מסיימים, אבל הסיום נקבע עוד בתנ"ך: 'כי מחר נמות! כי מחר נמות!'

„ומי מטפח את כל זה? יפי הנפש והליברלים שלא מוותרים על אגורה מכיסם ולא מחמיצים כיבודים ונסיעות וחשיפה בתקשורת ובפרסומת ומסיימים ארוחה במסעדת צמרת ואחר כך הולכים לשחק משחק קטן של פסטיבלי מחאה ומגרדים את הבטן ואומרים שלום עלייך נפשי".

■ ■ ■

– ואתה חי חיים פוריטניים. אז מהו איזה חשיבות פוליטית יש לעובדה הזאת. זה שאתה יושב חי מגבינה מחרשה ויושב בכיסא לא נוח, זה הופך אותך לצודק מבחינה פוליטית?

„מדינת ישראל היא מבצר צבאי ולא מסעדת צמרת. התקרה תקרוס על ראש הסועדים ושברים ממנה יפלו לתוך המעדנים בעלי השמות הצרפתיים המשונים. המושג מבצר מובן לי, כי גם אני מבצר פוריטני. אני, האמן פנחס שדה, כל חיי אני מבוצר כדי לא להישחט מבפנים ולא לתת להם לשבור אותי מבחוץ".

– אתה בבואה מוקטנת של המצב הלאומי?

„לא נוח לי להגיד את זה. הייתי אומר שאני היהודי של היהודים. מצבי בתוך הסביבה הוא כמעמדם של היהודים המוקפים מאות מיליוני אויבים ומתעקשים לשמור על זהותם וללמוד תורה. אני בעצם איש יהודי לומד תורה".

– אתה בטח יודע שאת המטאפורה הזאת „היהודים של היהודים" אומרים על הערבים הפלשתינאים...

„אני מכבד את הפלשתינאים ואת מלחמתם. הפלשתינאים נעשו פוריטנים ואידיאליסטים ואני רואה אותם בטלוויזיה חושפים את החזה ואומרים תירו בנו וילדים

ההיגיון והאמונות שלהם מורידות דמעה אבל מתאפקות, והיהודים התל אביבים הולכים ומיטמטמים ומגיע לרגע נעשים יותר אווילים ויותר נהנתנים ו..."

– וכמה יהיה הסוף? מה יעשה איש בן עשרים הרוצה לכלכל את עתידו בתמונה? מה תגיד לאיש צעיר כזה, שישאל אותך אם להישאר כאן?

„להישאר, ללא שמץ של ספק. זה עניין של כבוד וגורל. אתה נולדת במקום מסויים וזאת ארמתך, ואל לך לברוח".

– ואם הוא יגיד לך: תראה, אני שייך לאימפריה העצומה של האמנות, וזאת האימפריה שגם פנחס שדה משתייך אליה, והמילואים ויתר הטרדות מפריעים לי במילוי שליחותי, מה אז?

„אם יבוא אלי מוצארט ויגיד לי שאם הוא ייהרג על הגנת המולדת לא ייכתב הרקוויאם שלו ורק בהונולולו יכול הרקוויאם להיכתב, כי שם שוררים שקט ושלווה, אז אביע בפניו את מיטב איחולי שהוא זכה להיוולד מוצארט ואברך אותו בדרכו להונולולו. אבל אם יבוא אלי אחר שמשאת נפשו זה לפתוח מוסך או סטקיה בקליפורניה, אומר לו: בעיני אתה לא בן אדם, משום שמאחוריך גורל יהודי בן שלושת אלפים שנה, גורל יהודי המעיד אותך להיות משהו נעלה. או אם אתה לא שייך לעולם האמנות? אל תנטוש את יעודך האחר, היעוד הנמשך מאז אברהם אבינו. מה אתה, ג'וק? למי אתה שייך, רק לכרס שלך?"

– ואתה הוא זה שקובע מי הוא מוצארט הוא סליירי? ואם סליירי בעיני עצמו הוא מוצארט? ואם מישהו הוא מוצארט של הנדסת המחשבים? ואם הוא איש עסקים גאוני, מוצארט כלכלי?

„יש לי תשובה בשבילך: פעם בא מישהו אל מוצארט ואמר לו: אדוני, הייתי רוצה לכתוב סימפוניה, תן לי עצה איך עושים את זה. ענה מוצארט: תתחיל בפזמון או בקונצ'רטו קטן לכינור, ואחר כך תתקדם. אמר ההוא: אבל אתה, אדון מוצארט, התחלת לכתוב סימפוניות בגיל 12. אז מוצארט אמר לו: כן, אבל אני לא שאלתי אף אחד איך עושים את זה.

„אז אם מישהו משוכנע באמת הפנימית שלו, הוא לא בא ומציג לך שאלות. הוא יודע ומי שמשקר לעצמו יתן את הדין, כי העולם איננו הפקר ויש משהו. ומה המשהו – אינני יודע מהו..."

■ ■ ■

ככה, בערך, הסתיימה השיחה שלנו. ליד הדלת אני מספר לשרה מעשיה הקשורה [illegible] אחת מחמש או שש המעשיות שאני חוזר ומספר במסיבות רעים, למגינת ליבה של רעייתי ושל חברי הקרובים. להצדקתי אני אומר, שכאשר אני מציין את השמות האמיתיים של גיבורי העלילה, זוכה המעשיה לתגובות מצויינות.

ובכן, בירושלים, בצעירותי, לפני 30 שנה כמעט, חזיתי לנערה שאהבתי את מהלכיו של מחזור שהעריפה על פני: „הוא יזמין אותך לשוקו חם בקפה פטר, ואחר כך יציע לך [illegible] בסימטאות המושבה הגרמנית, והוא יכרוך את הזרוע שלו על כתפייך ויגיד לך: הקשיבי לשתיקת האדמה",

כי ידעתי, ידעתי שאותו מחזר [illegible] באוזני אהובתי את השורות הראשונות [illegible] „החיים כמשל", את הפרוזה המתנגנת [illegible]

„ואני שומע את שתיקת האדמה [illegible] פוסע ברחובות ההולכים ומתרוקנים. אני פוסע לאט, כי שתיקת האדמה מבעיתה אותי וכמו יוצקת עופרת לתוך כפות רגלי והיא מושכת אותי מטה, מטה. מי יודע איזה מגור כמוס בהווייתה של האדמה החבת הידידה הכבירה, הכבדה, האטומה, חלילית השתקנית, האדמה שהולכים עליה"

לא רע, מה? היה זה יפה שבעתיים [illegible] כאשר חיפשנו, מתוך סבל מענג ולא [illegible] רבה, את משמעות קיומנו ואת פשר [illegible] והיינו קצת חיסרים צעירים וקצת [illegible] קטופי אוזן ומחזורה של אהובתי [illegible] להשתמש בפסוקים מספרו של [illegible] כפותחן לירכי נערות ועשה חיל, כי [illegible] אלוהים היא כשמן לירכיים.

אלא שבאותו ערב, בחברתה של [illegible] נערה, טרפתי את מהלכיו שבריק [illegible] שניבא תסריטי, השמוע האומלל [illegible] הצופן והנערה פרצה בצחוק לעגני [illegible] וזרוע הלוהטת והסתלקה לחוריה [illegible] ברלין.

אני חייב לך תודה גדולה, אמרתי [illegible] שרה, אבל לא התרשמתי שהסיפור שלי גירה אותו. ■

שדה: „מדינת ישראל היא מבצר צבאי ולא מסעדת צמרת. התקרה תקרוס על ראש הסועדים ושברים ממנה יפלו לתוך המעדנים בעלי השמות הצרפתיים המשונים"

תנו להם צעצועים

כאן אתה

ביום שלישי השבוע תיפתח בתל אביב תערוכת „אקזקיוטיב 88", אירוע למנהלי עסקים, תחת הסיסמה „שירותים לאנשים בשורה הראשונה שחותמים על השורה התחתונה". לא ימכרו שם חליפות מנהלים או כרטיסי טיסה במחלקת עסקים. יהיו שם מוצרים שרובם, על הנייר, נישמעים אבסטרקטיים: מוצרי שירותים לעסקים, מוצרים שהופכים את העסק למתוחכם יותר, חדשני, למנהלים עם ראש אחר. מעין כרטיס כניסה לשנת 2000.

מי שעובר על רשימת המציגים בתערוכה יכול לחייך: חברות מוכנות לספק לך הכל בכדי שהעסק שלך יתנהל טוב יותר: יצלצלו בשבילך, יחשבו בשבילך, ישכרו עובדים בשבילך, יתחזקו לך, יעשו לך סקרים, תחשיבים, ישווקו בשבילך, הכל. אפילו ישלמו משכורות בשבילך. בכספך, כמובן.

בספרו „הגל השלישי", מדבר הסוציולוג האמריקאי אלווין טופלר, על המהפכה התעשייתית במאה ה־17 באירופה כגל ראשון, על המעבר לעולם מתועש על חשבון החקלאות כגל שני, ועל המעבר לעולם העסקים בימינו כגל שלישי. טופלר מכנה את עולם העסקים החדשני והמתוחכם „המהפכה השלישית". זו המהפכה ששינתה את מישרדו המסורתי של המנהל היושב מאחורי שולחן כתיבה עם טלפון שחור ומזכירה, למשרד מופשט? קשה לדעת מה הוא מוכר שם.

משרדי שנות ה־2000 מצויידים בקופסאות: מחשבים למיניהם, קופסאות צילום, מכשירי קשר, טלקסים, פקסימיליות, טלפונים, טלמסרים, דואר אלקטרוני, מכשיר לחיסכון בתיקשורת, מכשיר להקלטת שיחות, תיבות חשמליות של מה יוצא ומה בא, מה קורה ומה לא קורה. עולם מתוחכם, שבו ההמנהל המודרני מדבר אל קופסת מתכת ומשהו זז במהירות האור ומתבצע.

מה המשותף לרשימת המנהלים הבאה: דורון סבג, מנכ"ל או.אר.אס, יהודה צדר מנכ"ל כל בו שלום, נחי לאור מנכ"ל רשת אפרופו, עמי פרדמן מנכ"ל רשת דן, שלום דינגר מנכ"ל הבנק הבינלאומי הראשון.

לא משנה אם מוכרים לך צלחות סלטים או מימון לעסק, חופשה או רהיט. כולם מדברים על עסקים בעידן אחר. תגובה מיידית, לא חיים בלי מחשבים. יודעים בלחיצת כפתור מה יש ומה אין. צורכים שירותים של מומחים ונותני שירותים לעסקים: החל מיועצי תיקשורת, מוכרי תוכנות, יועצי קשר, מבצעי סקרים, תמחירים. נשמע מסובך. אבל המטרה של כל זה היא חיסכון בזמן והגדלת רווחים.

■■■

בישראל, לקראת שנת 2000, אי אפשר יותר לקנות מוצר בשקל ולמכור אותו בעשרה שקלים. אי אפשר לחשב יזנית אם כדאי או לא, אי אפשר לנהל עסק גדול בסתר. חשובה התדמית, חשוב איך אתה נידאה, מה יודעים עליך, ואיך אתה עושה זאת. מתח הרווחים לא גדול, התחרות עצומה. מה שאתה עושה עושים עוד אלפים כמוך. השאלה תמיד היא, איך תעשה את זה יותר טוב, איך תגיע יותר מהר. השורה התחתונה היא הכסף. איך תרוויח ולא רק פעם אחת.

בשפע נותני השירותים למנהלים החדשים, נמצא כמעט כל מה שעולה על הדעת. רשימה מיקרית:

„אנימוס" תספק לך בין היתר שירותים גרפולוגיים. בדוק את אופיים של העובדים שלך.

בית חולים „אסותא" יספק שירותים מיוחדים למנהלים חולים או בריאים שאין להם זמן.

„בנק המזרחי" יעניק טיפול ומערכת מיוחדת לבעלי עסקים, כך גם שאר הבנקים. ינפיקו לך כרטיסי אשראי מיוחדים או מוכספים. יעניקו לך חדרי ייעוץ מיוחדים. בארצות הברית כמעט לכל סניפון יש קומה או דלפק המיועד לאנשי עסקים בלבד.

חברות כמו „גמא תיקשורת", „תדיראן" או „מוטורולה" ישנו לך את כל מערכת הטלפונים. לחצנים, נכנסים, יוצאים, עשר שיחות, מאה שיחות, ביחד וכל אחת לחוד. במשרד, בבית, ברכב, על הפיגום בבניין, בשדה, בחופשה. מבטיחים להסיר לך עשרות אלפי דולרי בשנה מחשבון הטלפון שלך.

„גיל חקירות", כמו עוד מאות משרדים דומים, ימצא לך הכל. יאבטח אותך ואת אורחיך.

„הר גל מחשבים" יוכנות את כל הצד הפינננסי שלך.

„מסעדת טוקסידו" תציע לך ארוחות עסקים, חדרים או אולמות לישיבות מנהלים. כמוה יציעו רוב המסעדות בישראל ארוחות למנהלי עסקים מכל הסוגים.

חברת „טלמסר" מבטיחה לך כניסה לעירן הדואר האלקטרוני.

„מאגרי אנוש" או „מנפאואר" תספק לך כוח אדם.

חברת „סקרים" תבצע לך עבודת שדה, תעבד נתונים, תחליף טלפנים, תערוך ניתוח מחשבים. חברה זעירה המציעה כמעט הכל.

„קופל" נהיגה עצמית תפתור למנהל העסוק את בעיות הרכב.

חברת „אות קוד" תמחשב לך כל אדם שנכנס או יצא באותו יום ממשרדך, ותנפיק לו על המקום תגית זיהוי מפלסטיק.

חברת „היולט פאקארד" תמרור לך הכל, תחשב הכל, תדפיס בקטן או בגדול, בשחור או בצבע, תערוך גרפית, תהפוך את משרדך לעולם של מרפסות.

חברת „אם. טי. אי" תמכור לך מערכות וידאו דיסק, כך שבארכיון הממוחשב שלך תוכל לאגור מיליוני תמונות ותצלומים.

„קסלמן שירותי ניהול" לא ישאיר אחריו אף בעיה בשטח. הכל יהפוך למערכות, מרכזי מידע או „מיחשוב בדרך הנכונה".

חברת „יפעת" תקרא בשבילך יותר ממיליון עיתונים לשנה מכל העולם, ותגזור עבורך כל מה שמעניין אותך, בתחום שלך, או כל מה שנכתב אודותיך.

„מכון זיו" יארגן לך הכל. „משאבית 2000" תעריך את עובדיך ותגיד לך את מי לקדם ואת מי לפטר. חברת „אידיאה" תלמד אותך איך להיות במרכז העניינים. חברת „אלקטיס" תכניס אותך לעולם הפקסימיליות היפניות. חברת „אילת" תשחרר עבורך מיטענים מהמכס. „שיגור אקספרס" ישלח לך הכל, לכל העולם. וחברת „ממו" תשלח בשבילך פרחים לרעייתך, תשיג כרטיסי תיאטרון לאורחיך או תשלח לימוזינה לקבל את מי שתחפוץ בנמל התעופה.

ובכן, כל מה שעליך לעשות זה לבחור.

■■■

נגיד שפתחת עסק חדש. איך כל נותני השירותים הללו יודעו על קיומך? אל דאגה! רובם נילחמים על כל לקוח חדש בשיניים. אם העסק שלך צומח למעל עשרה עובדים, סביר להניח שכבר נכנסת לרשימה הממוחשבת של חברת „אי.בי. דאטה". יש להם מידע על חברות חדשות שמופיעות בשוק. אם אתה חברה גדולה וקיימת, אתה נמצא ברשימת הנתונים של „דן אנד ברדסטריט", המרכזת מידע עיסקי על חברות גדולות. מספיק שרשמת חברה קיקיונית עם שם חדש אצל רשם החברות הישראלי, וכבר אתה בתוך המשחק.

איש עסקים ישראלי צעיר, שהיגר לניו יורק ופתח שם עסק קטן למכירות לצרכן באמצעות הדואר, סיפר בהתפעלות כי תוך כמה ימים היה מוצף בשפע הצעות של חברות שירותים, שהציעו לו הכל.

במציאות הישראלית הסיפור דומה. כך סיפורו של דורון סבג, מנכ"ל או.אר.אס, חברה פרטית, משפחתית, לשירותי כוח אדם, המגלגלת כשישים מיליון דולר לשנה. סבג, בן 33, עם 120 עובדים במשרד, וכ־10 אלפים משובצים לעבודה בחוץ, אומר שהוא „חי" על פי התיחכום המודרני. אחרת היה מאבד את הרגליים והידיים.

סיפורו של מנכ"ל ישראלי צעיר שרואה את עצמו כמנכ"ל עם „ראש אחר". דורון סבג הצטרף לעסק שהוקם על ידי אביו, גבי סבג, בשנת 1981. כבוגר הנדסת מכונות באוניברסיטת תל אביב, לא היה משוכנע שהעתיד שלו טמון בחברה המחפשת עובדים למפעלים. אז חברה קטנה שסיפקה כ־120 עובדים לשנה.

ישבו אז בחדר אחד עם מזכירה, היו מפרסמים מודעות דרושים בעיתונים, מנהלים רישומים ידניים של הפונים, מטלפנים למפעלים ושולחים את המרואיין למפעל. דורון מספר כי כבר בהתחלה חשב שצריך לארגן את ניהול החברה מחדש, למחשב.

לישנות את שיטות התיקשורת, להוליך ורוניות, לצייר לוגו חדש במקום זה שהיה מכוער בעיניו.

אביו היה פעם ראש העיר דימונה, עם השכלה לא פורמלית, כזאת שנאספת מוחיים. כשהיו שבעה עובדים במשרד, שכרו שירותים של חשב משכורות מבחוץ, שגבה מהם דולר לכל תלוש משכורת חודשי שהכין. רוב הזמן היו יושבים ומתקנים טעויות במשכורות: שעות נוספות, מי בא ומי הלך, כמה מגיע להם וממי. ידעו רק שמרוויחים, אבל ההיקפים היו קטנטנים.

דבר ראשון, דורון הכניס מחשב. פנה לעמירם שור מחברת מ.ל.ל. ואמר לו: אני צריך מחשב שיבצע אצלי את הנהלת החשבונות ואת תשלומי המשכורות בתוך המשרד שלי. מחשב כזה עלה אז 12 אלף דולר. היום ניתן להשגה ב־1500 דולר.

במקביל פנה לחברת בוק, ביקש מה שהיה אז הכי חרשני: מערכת רב קווית. פנה גם לחברת פירסום כדי ליצור תדמית חדשה. לא חברה המספקת „עבדים", אלא חברה מודרנית לשירותי כוח אדם.

בינתיים צמח מספר העובדים במשרד ל־20. אחרי שנתיים חיפשו מחשב אחר, גדול יותר. פנו לחברת „משוב". אחר כך עברו ל„אי.בי.אם". קנו תוכנות שכר מחברת „מחיש" של בנק המזרחי, התעניינו גם אצל „קסלמן", אבל התברר שהוא כבר קשור בחוזה עם מתחרים אחרים בענף.

■■■

בשנת 85', כשהתעשיה האווירית החלה לחפש עובדים בחוץ לארץ, באה צמיחה גדולה: עברו ל„אי.בי אם" דגם 36, קנו פקסימליות כדי שיוכלו לקבל את גליונות תולדות החיים של מועמדים לעבודה מחו"ל, מבלי שיצטרכו להדפיסם מחדש, הגדילו משרדים בשיטת החללים הפתוחים, ואף רכשו בניין חדש בשדרות רוטשילד בתל אביב לשם הם מתכננים לעבור.

עם הזמן נולדו 15 סניפים ברחבי הארץ. הופיע הצורך בקשר יומיומי מהיר של קבלת והזרמת מידע. מי מחפש מה, איפה, מי המועמד האפשרי וכך הלאה. נכנסו לעידן הדואר האלקטרוני באמצעות המחשב. הסתייעו בחברות „עורק זהב" ו„רשת זהב". שינו גם את הטלפונים הרגילים. הכניסו מה שנקרא מערכות „צומת". כמובן גם פלאפונים בכלי הרכב של החברה. לא מטעמי יוקרה, אלא נחיצות. הכניסו גם מכשירי בקרה. לאן הולכות שיחות, מי המחייג, מה אורכן.

דורון סבג מאמין גדול בתיחכום מישרדי.

משרדי שנות ה־2000 מצויידים קופסאות: מחשבים למיניהם, קופסאות צילום, מכשירי קשר, טלקסים, פקסימיליות, טלפונים, טלמסרים, דואר אלקטרוני

אומר שהדור הקודם עבר על אינטואיציה ואילו המנהל החדש צריך שיהיו לו כלי חישוב מרוייקים. העסקים בעיניו לא נתפסים כקשרים משפחתיים או השתייכות למועדונים חברתיים.

הוא אומר: אני בפירוש „כסף חדש". שלא יספרו סיפורים על המשפחות העשירות בארץ, זה לא עובד. מה שמדבר היום זה המקצועיות והיעילות. לא חשוב מי היה אבא שלך, ואם אתה משחק גולף, פה לא אנגליה. התחרות במשק הישראלי קשה. נלחמים על כל פלח שוק קטן. אתה צריך להגיע לפני המתחרה שלך, לחיות יעיל יותר, טוב יותר וזול יותר.

■■■

כך נכנסו למשרד מרכזיות אלקטרונית המעבירות שיחות ש„עוקבות" אחרי העובדים הבכירים לאן שהם הולכים. נכנסו תיבות טלמסר שהן דואר קולי, מחשבים ניידים שמתחברים למצת [illegible]

תיקשורת, שלושה משרדי חקירות פרטיים בארץ, שירות גרפולוגי, מכון לאיפיון פסיכולוגי, משרד לחקירות כלכליות בחו"ל, ובחרות ונוזוקה ותוכנה.

מדפיסים חוברות על ניירות כרומו בוהקים, בשיטות הדפסה ממוחשבות. משקיעים בפירסום בלבד מיליון וחצי דולר לשנה. עובדים על תדמית.

העבודה על תדמית נתפסת בעיני דורון סבג כחשובה לא פחות מיעילות ומחיר. אין היום עסקים גדולים בסתר. כחלק מההוצאות ישנן תרומות לאירועי אמנות, לבתי חולים, לשירותרום, להיות מול העין הציבורית בדברים שמתרחשים עכשיו. בהווה. לא להיעלם מהתודעה. לא לעשות כסף במחתרת. אין דבר כזה.

ישנה בעיה שהחברה הישראלית לא מפרגנת, ישנה תפיסה של מצליחנים חדשים וחרדה שמחר הם יפלו, אמונות בעין הרע. החרדות הללו לא ראציונליות, סבור סבג. נכון, במהלך ההתייעלות נוצר מעין סטטוס חברתי של מנהל, מעין מערכת שירותי יוקרה וצעצועי יוקרה שנאספים סביב.

חלקם שימושיים וכורח חיים, אחרים הם בגדר של צעצועים. בסופו של דבר, המנהל המודרני נשאר ילד בנשמתו. הוא לחוץ בזמן, מלא אחריות, מתחים. הצעצועים שבהם הוא מקיף עצמו הם לעיתים ההתפרקות של נשמת הילד שבו, הוא מתרץ בחיוך.

■■■

הרשימה הבאה, מהסביבה המקצועית והחברתית של דורון סבג, מאפיינת הרבה מנהלים מהדור החדש, בואריאציות שונות:

חבר במועדון המלך דוד, מועדון היוקרה של המרבים לטוס באל על. טיפול של אח"מ לפני ואחרי ההמראה, נוחיות מירבית למי שטס הרבה. העלאה במחלקה מעסקים לראשונה, אם אפשר. בארבע שנים אחרונות מילא דורון שלושה דרכונים חדשים.

חברות במחלקת עסקים של כמה מלונות ישראלים, חמישה כוכבים. חברות ברשת הילטון ושרתון. כרטיס חבר להילטון בוורלי הילס בלוס אנג'לס. החברויות הללו מעניקות 30 עד 40 אחוזים הנחה על המחיר הרגיל. מעניקות שירותי משרד ומזכירה בכל עיר זרה, חדרים מעט יותר טובים, יעילות למי שמגיע הרוג מטיסה ומצפה לו יום פגישות עמוס ורצחני.

כרטיס לשכירת רכב אוויס, כרטיס ויזה זהב, ויזה רגילה, כרטיסי תידלוק ממוחשבים, מועדון בריאות ברעננה איזור מגוריו, כרטיס הנחה למלון קרלטון הסמוך למשרדו. ארנק מיוחד של כרטיסים, לוח פגישות סבן סטארס. ספר טלפונים ממוחשב בגודל פנקסון.

יש גם העדפות אישיות: מכונית גולף ספורט עם גג נפתח אוטומאטי. מחירה 90 אלף שקלים. אפשר היה לרכוש בסכום זה וולוו עם כל הקשקושים. חבר במועדון המוטורי ומחזיק בעור שתי מכוניות מירוץ שלהן הוא נותן חסות במירוצים האשקלוניים. בעצמו עבר קורס נהגי מירוצים בבורדו שבצרפת. משם גם חזר עם יינות מיוחדים. חובב יין.

■■■

הלאה. פרטים, מאפייני סטטוס:

עט מונט בלאן לפי הזמנה. מחזיק מפתחות של קרטייה, לא שורק. מיתקן אוטומאטי להפעיל ולהניע את הרכב בשלט רחוק, טוש צהוב לסימון שורות חשובות בדוח, כיפה לפגישה עם לקוחות דתיים. משקפי קרטייה, תיק לנשיאת חליפות לחו"ל של ראלף לורן, בגדים מססיל ג'י מלוגרו, חליפות של הוגו בוס הגרמני, מזוודה ועוד לנסיעות שהולכת כמיטען קבינה, מסתפר אצל ינקו, עיצוב שיער, רחוב מגדלי, אוכל סלט באפרופו, דגים אצל בני חריזי, וסושי אצל אהרוני מין ינג.

תיק ג'יימס בונד מעור, דק מאוד. כך שאתה מנהל גדול יותר התיק שלך זוהר יותר. אתה לא ניסחב עם הרבה כבודה. קומפאקט דיסק ברכב. מוסיקה קלסית ופופ חדשני. קורא „הומן רוסי", אוהב צעצועים מלכדות להפוך לדמות פלסטית. רוצה להיחשב ולנהוג כמנהל מתוחכם עם ראש צעיר מבלי לקבל תדמית של מצליחן ריקני.

כל התיחכום הזה של המנהל החדש עולה לא מעט. סבג קורא את הסמנכ"ל שלו ואת [illegible]

שלו, להיכנס לעירן התיחכום? התשובה כמעט בלתי אפשרית: אם עושים את זאת במכה אחת מדובר במיליוני דולרים. בדרך כלל משרדים מגיעים לתיחכום במשך כמה שנים. התחזוקה השוטפת של כל האביזרים והיעוצים נעה אצלו סביב ארבע מאות אלף דולר לשנה, בלי מחיר הפירסום.

■■■

גם אתה רוצה להכנס לעולם המתוחכם של המנהל החדש? אלדד גל מחברת „הר גל מחשבים" מעריך כמה זה עולה.

אם בחברה יש 15 עובדים אפשר כבר לדבר על תיחכום. אם שוכרים אותו לנהל את מערכת השכר לעובדים, העסק משתלם רק כשיש 50 עובדים ויותר. כדי למחשב לך שכרו של כל עובד הוא גובה בין 2 עד 3 דולר לתלוש משכורת. 13 משכורות בשנה. לחברה בת 100 עובדים הוצאה קבועה של מינימום 3000 דולר לחודש. המפעלים המתוחכמים יותר רוצים לברוח מההוצאה הקבועה. קונים אצלו תוכנה המתאימה לנתוני השכר אצלם ב־4000 שקלים. שוכרים שירותי יעוץ והכוונה ואחר כך עומדים על רגליהם.

על הרעיון של שירותים מתוחכמים עלה גם גלעד טריק בן 31, מלונאי לשעבר. פתח לפני כשמונה חודשים חברה בשם „איוונט" (אירוע) ומעסיק 16 עובדים. בעל עסק או מפעל שרוצה לערוך אירוע יפנה אליו, יגיד כמה משתתפים ומה התקציב. גלעד טריק מיחשב את כל בתי המלון, מסעדות, אולמות שמחה, מספר מקומות ישיבה, מקומות חניה, תפריטים, מחירים, נגישות, פרחים לאירוע. עכשיו הוא מספק למנהל המודרני שירות מיידי של איפה לעשות מה וכאיזה מחיר. העמלה נגבית מהספקים לא מהמוזמנים.

מיתקן אוטומאטי להפעיל ולהניע את הרכב בשלט רחוק, טוש צהוב לסימון שורות חשובות בדוח, כיפה לפגישה עם לקוחות דתיים

המיחשוב והתיחכום הם חלק מאורח חייו של נחי לאור, מנכ"ל אפרופו. לאור מיחשב את ענף המסעדות: הוא יודע מה המלאי, מה המחיר למנה, איפה יש ומה חסר. כשאין פיקוח אישי צמוד על כמה סלטים או דגים או פיצות אתה מוכר, רשת המחשב מבצעת עבורו.

הוא יודע לאיזה דווח לצפות, מוצא בקלות פרצות: עובדים בכירים נשכרים על פי מיבחנים גרפולוגים, חותמים גם על התחייבות להיבדק בפוליגרף כשנוצרת בעיית אי התאמה בין תזרימי המחשב והכסף שבקופה. בסיוע התיחכום אתה יודע כמה טונות מוצרים קנית ומה נשאר לך בסוף ואיפה.

לאור עובר עכשיו גם לניהול רשת מכונים לפיתוח הגוף „אפרופוזה". גם כאן מוכר תוכניות הרזיה עם תכנת מחשב.

■■■

יהודה צדר, המנכ"ל החדש של כל בו שלום, מאמין בתיחכום. הכניס מחשב אי.בי.אם 36, מערכת נוספת של אן.סי.אר. יודע מה יש בכל קומה, מאפשר לך לשלם עבור מה שתרצה באיזה דלפק תשלומים שתבחר. עובר לקריאה מגנטית של כל מחירי המוצרים. כרטיס אשראי ללקוחות קבועים.

צדר, עם יד על הדופק, באיזו מחלקה מרוויחים יותר, איזה מוצר, אצל איזה מוכר, בונוסים למוכרים. בלחיצת כפתור יודעים מה הולך, מה תקוע, מה להזמין, מה לסלק מהמדפים. מקווה שתתיחכום החדש עם הרגישויות המיידיות יאפשר להכניס את הכל בו לעידן חדש.

בשמע מסובך? אתה עבר לתיחכום של עצמך בעולם השירותים לאנשי עסקים. סבורים שאי אפשר בלי זה, כשמתרגלים, זה בעצם כורח חיים.

וביום שלישי, יגיע לפתיחת תערוכת השירותים למנהלי עסקים, סר ראלף האלפרן, איש השיווק מספר אחד של בריטניה. האיש היה זבן בכל בו בריטי וחיום הוא מרוויח, ברשת הסקסטיל שלו, כ־150 מיליון סטרלינג לשנה. בשנה שעברה זכה לתואר סר ממלכת בריטניה, בשל היותו איש השיווק של השנה. סר האלפרן יספר למנהלים ישראלים של 1988 איך עבר מזבנות רגילה לעידן התיחכום. המוטו שלו „ההצלחה היא שינוי אסטרטגיות בתנובה ישירה לשינויי השוק. שינוי ושינוי ושינוי היה ויהיה תמיד השם של משחק המנהל והעסק המצליח". ■

דורון סבג, או.אר.אס: „המנהל המודרני נשאר ילד בנשמתו. הוא לחוץ, מלא אחריות, מתחים. הצעצועים שלו הם נשמת הילד שבו" ● ביום שלישי השבוע, תיפתח בתל אביב תערוכת „אקזקיוטיב 88": כל הצעצועים של 'המנהל החדש' ● פלאפון זה פרט קטן

דורון סבג מצולם עבור „7 ימים" חלק מהצעצועים המשרדיים שלו. תצלום: גדי דגון

סטטוס: חברות במחלקת עסקים של כמה מלונות ישראלים, חמישה כוכבים. חברות ברשת הילטון ושרתון. כרטיס חבר להילטון בוורלי הילס בלוס אנג'לס ● ספר טלפונים ממוחשב בגודל פנקסון. מכונית גולף ספורט עם גג נפתח אוטומאטי. 90 אלף שקלים

הקיסר האחרון

בשבוע שעבר, לפני 8 שנים, מת השאה הפרסי. העיתונאי המצרי אניס מנסור קיבל ממנו את הראיון האחרון: „תמסור לידידי, אנוור סאדאת, שייזהר מהאמריקנים. אין להם עקרונות. אין להם אתיקה" ● כך גילתה אסטרולוגית ישראלית את מחלתו

פארה דיבה, בתפילה לזכר השאה, במיסגד בקהיר. הצלום: סיגמא. הרופאים אמרו לו שחלה ב'דלקת חום'

סמדר פרי

קיצו של השאה של איראן היה ברוטאלי ואצילי כאחד. בדיוק כמו האיש. ב־26 ביולי, לפני שמונה שנים, עלה חומו בבת אחת והוא החל לדמם. צוות הרופאים למראשותיו, בקומה השניה של בית החולים מעאדי, קהיר, באגף השמור ביותר, המליץ להזעיק את הילדים מאלכסנדריה, מרחק חמש שעות נסיעה. „ומוטב שיגיעו בטיסה", המליץ הרופא האמריקני.

אשרף, אחותו התאומה של השאה, פרצה בבכי והתחננה שיעשו הכל, ובלבד שיאריכו את חייו. ראש הצוות [illegible]ואי הצביע על תריסר מנות הדם הממתינות לעירוי, וקבע בלשון פסקנית: „הגיע הזמן להפסיק את המירוץ העיקש. אין עוד טעם".

פארה דיבה והילדים נאספו מסביב למיטה. אשרף העדיפה להתבודד עם כדורי שינה. היא הכריזה שלא תלבש שחורים. „כמו שהתחלנו את חיינו ביחד, אנחנו חייבים לסיים אותם ביחד", אמרה. הרופא האמריקני המליץ להגביר את השמירה על האחות, הנתונה ממילא למצבי רוח.

היו שם, מסביב למיטה, גם אנשי הפמליה, אח"מים גולים מטהראן והמשרתים האישיים. מישהו ניסה לעודד את האיש הגוסס: „אתה עוד תבריא, הכל יהיה בסדר". השאה גייס את שרידי הכוחות, כדי להתרומם לתנוחה מכובדת יותר. „אתם לא מבינים", אמר, „אני הולך עכשיו למות". כעבור שעה, איבד את ההכרה.

בעשר בבוקר, למחרת, ניתקו את מכשירי ההחייאה והרחיקו את הצינורות. האיש שהעולם רוחה בערוב ימיו, הלך לעולמו שבע מאבקים, חולה, גולה, בודד ומריר. ובקהיר התחילו לתכנן את טקס ההלוויה, בהקפדה מיוחדת על אמצעי הביטחון.

„אני מתאבל על ידידי שנפטר, בפני העולם כולו, במיוחד בפני העולם המוסלמי", קרא הנשיא סאדאת בהודעתו ברדיו ובטלוויזיה של מצרים. באותו הזמן, הפסיק רדיו טהראן את שידוריו כדי להודיע: „הערפד נפח סוף סוף את נשמתו".

כמקום הקבורה נקבע מיסגד „אריפאעי" המשקיף על העיר העתיקה של קהיר. כאן נקבר גם אביו, ריזה שאה, ב־1944, לאחר שנפטר, אף הוא בגלות, בדרום אפריקה. כשהיה ברור כי ימיו של השאה ספורים, נשתלו ערוגות של פרחים טריים בחצר המיסגד, ובחזיתו ניטעו שיחי שושנים ועצי תומר. המדרגות המובילות אל הכניסה, נשטפו ביסודיות.

„השאה ביקש שתיערך לו קבורה פשוטה", גילה הנשיא סאדאת, „אולם לאות הערכה על התייצבותו לימין מצרים בזמן משבר, ניפרד ממנו באותה מידה של כבוד שהענקנו לו עם הגיעו לכאן".

■ ■ ■

אניס מנסור, העיתונאי הקרוב ביותר לנשיא המצרי באותם ימים, שומר עד היום את נוסח הראיון האחרון עם השאה הגוסס. מנסור הגיע אל המיטה השמורה, בלווית צלם. השאה ביקש להפקיד אצלו את הצוואה הפוליטית.

„תמסור לידידי, אנוור סאדאת, שייזהר מן האמריקנים", אמר השאה. „איש לא עזר להם כאנור כמוני. אפילו לא הישראלים. תאמר לסאדאת שאני מתחנן לפניו שייזהר. סופו עלול להיות דומה לסופי, אם יאמין לאמריקנים. אין להם עקרונות. אין להם אתיקה".

למרות שחלפו מאז שמונה שנים, מנסור, עד עצם היום הזה, לא פירסם את הדברים. מראה האיש הנוטה למות, היה קשה כמו הדברים שאמר. „השאה נראה נורא", נזכר מנסור, „חיוור ורזה, עצמות לחיים שקועות, שערותיו נשרו מן הטיפולים הכימותרפיים. העיניים התרוצצו בארובות, פילבלו ונסגרו לעתים קרובות במהלך השיחה הארוכה".

אך הזיכרון, לטענת מנסור, היה מצויין. השאה שמר על איפוק וקור רוח, והיה צלול לחלוטין. אולי היתה זאת נחישות מיוחדת, בגלל הדברים שביקש להותיר אחרי מותו. „אני מצטער על מה שקרה לארצי. זה אסון גדול. לא אסון פרטי, אלא אסון בקנה מידה בינלאומי. טרגדיה איומה".

לחומייני, היורש בכוח, הוא ניבא עתיד קצר למדי. „הוא לא יישאר הרבה זמן. אין לו מה למכור אצלנו. האיש הזה לא פוליטיקאי, לא מדינאי, וגם בור ועם הארץ בכל מה שקשור לענייני דת".

מי שלא בחל בכוח, הגדיר את יורשו כ„איש נקמות". „חומייני בא לנקום (על הגלייתו מאיראן), אך אין לו תוכנית חליפית. אין לו, למשל, עניין להציג את המדינה קדימה. במוקדם או מאוחר, זהותו האמיתית תיחשף, אך זה יהיה מאוחר מדי לארצי".

משחת שיניים סֶנְסוֹדִין מונעת כאבים שנגרמים מקור, חום, חמוץ ומתוק

וזה יתרונה הגדול של סנסודין, לא עם כל בעיה צריך לרוץ לרופא השניים, כאבי שניים הנגרמים כתוצאה מחשיפה לחום, קור, חמוץ ומתוק, כאבים מסוג זה משחת השניים סנסודין מונעת.

איך סנסודין מונעת כאב?
הכאב נגרם מכמה סיבות - נסיגה איטית של החניכיים, זגוגית שן פגומה, צחצות שיניים לא נכון, גיל מתקדם ועוד. סיבות אלו חושפות את קצות עצבי השן והללו כשהם באים במגע עם חום, קור, חמוץ ומתוק משדרים כאב.
בשלב זה סנסודין נכנסת לפעולה. סנסודין חודרת אל "החללים" שנוצרו בעקבות נסיגת החניכיים או הסדקים בזגוגית השן; ויוצרת שכבת מגן מפני הכאב.
במלים פשוטות סנסודין היא מעין "סתימה זמנית" קבועה.

צחצוח יום יומי למניעת כאב תמידי
ככל שתשתמש יותר בסנסודין, כן תגבר יעילותה, כלומר, מעכשיו סנסודין הופכת למשחת השיניים היומיומית שלך ולא רק לרגעים שבהם אתה חש כאב. כך תמנע מעצמך סבל בעתיד.

רופאי השיניים בעולם ממליצים על סנסודין
משחת השיניים סנסודין זכתה למוניטין רב בקרב קהילת רופאי השיניים בעולם; שכן היא רפואית, בריאה ומהווה טיפול משלים לעבודת הרופא.

חדש-סנסודין פלואריד
חדש מבית סנסודין - סנסודין פלואריד.
כל היתרונות של סנסודין למניעת כאב וגם פלואריד למניעת עששת. סנסודין F שילוב מושלם לצחצוח יומיומי.

להשיג בבתי המרקחת וברשת הסופרפארם

חינם- מברשת שיניים סנסודין
אנא מלא את הפרטים שבספח זה.
מסור אותו לרוקח לאחר קניית משחת שיניים סנסודין וקבל מהרוקח מברשת שיניים סנסודין.
חינם המברשת הטובה בעולם.
שם ______ משפחה ______ גיל ______
כתובת ______ טל. ______
המבצע בתוקף עד 30.9.88
כי האיכות קובעת-כצט

סנסודין - משחה לשיניים רגישות

הקיסר האחרון

טהראן, כמוני, עומדת למות", קבע השאה הגוסס.

מנסור שומר את התצלומים מן השיחה האחרונה בתוך כספת. מי שראה, הזדעזע. איש סגול נאבק על נשימותיו האחרונות. תיאור הפגישה ייכלל בספר שיוקדש, לכשייכתב סוף סוף, לידידו האישי של מנסור, הנשיא סאדאת, ושם תופיע גם אזהרה נוספת שיצאה מפיו של האיש הגוסס: „סאדאת צריך לשמור על מטוסי חיל האוויר שלו. לפקוח עין גדולה על כל תנועותיו של הצבא. זה גרעין הפורענות במזרח התיכון". כזכור, שנה ושלושה חודשים מאוחר יותר, נרצח סאדאת, במהלך המיצעד הצבאי בקהיר.

■■■

השאה של איראן, כמו מנהיגים אחרים באזורנו, ולא רק, האמין במנחשי עתידות. נהג להסתייע בקוראי קפה, ב'מכשפות' לסוגיהן, באסטרולוגים.

והיתה גם הזווית הישראלית.

ב־1972, הוזמנה מרים תמיר, אסטרולוגית מתל אביב, להקלטה חגיגית באולפני הטלוויזיה הממלכתית בטהראן. תמיר, שנהגה לטוס מתל אביב לאיראן כל חודשיים כדי לייעץ, לפי הגדרתה, ללקוחות חשובים מאוד, הכריזה, על המסך הקטן, בתוכנית שיוחדה לראש השנה הפרסי, כי היא רואה שהשאה חולה מאוד. כשאמרה מה שאמרה, השתררה באולפן שתיקה מידבקת.

האסטרולוגית מתל אביב לא הכירה את כללי המשחק המקומי. ישבה באולפן ודיברה

בארוחת צהרים בביתו של ראש הקהילה היהודית, הזהירה: „אתם חייבים להסתלק מיד מאיראן. יהיה כאן תוהו ובוהו"

במרץ, אך התוכנית החגיגית לא שודרה. מישהו מצוות ההקלטה טרח ליידע את הארמון, ומיד יצאו ההוראות המתאימות.

תמיר, עד היום, מסרבת לאשר או להכחיש כיצד נוצר הקשר הראשון עם המלך הפרסי. קשה אפילו לחלץ ממנה מגוד ראש חיובי לעניין סידרת פגישותיה עם השאה או עם פארה דיבה, והאחות התאומה, הנסיכה אשרף.

אבל שיחזור עקשני יוביל לחשיפת פרטים מסויימים על הנסיבות.

לקוחה אמידה, ובעלת מעמד מיוחד בטהראן, יצרה קשר עם תמיר, וביקשה לשריין שעתיים תמימות, ביום מסויים, כהדגישה כי מדובר ב„לקוחה חשובה מאוד".

תמיר המתינה בבית המלון הקבוע, אינטרקונטיננטאל, ובשעה היעודה הופיעה אשת הקשר. תמיר ביקשה להמתין עד שתבחר את המתורגמנית היעילה ביותר מתוך שלוש הצמודות אליה, 24 שעות ביממה, בכל אחד מביקוריה בטהראן. האשה הגיבה ב'לא' פסקני, ואף הסבירה: „את הולכת לפגוש גבר, לא אשה, והוא 'שומע' אנגלית".

נסעו במכונית מהודרת. הגיעו אל בית גדול, לא הארמון. נכנסו, ולפתע, בחדר האורחים העצום, בקומת הקרקע, השאה.

השאה קם, לחץ את היד הרועדת ואמר, באנגלית, בוקר טוב. ומיד יישר את מקטורן החליפה הבהירה והתיישב על הספה. הוא לא טרח להציג עצמו. תמיר, שלא האמינה לאן נקלעה, היתה משוכנעת כי זהו אחיו הבכור של השאה.

איפה יהיה לך נוח לעבוד? התעניין המארח. תמיר הצביעה על השולחן הסיני בפינה המרוחקת של חדר האורחים. שניים שלושה משרתים זינקו מאי שם, להעביר את השולחן אל מרכז החדר. תמיר, בלא שתהיה בטוחה עד הסוף בעניין זהותו של הלקוח, התיישבה לעבודה.

פתחה קלפים, בחנה את חריצי כף היד, כתב היד, ואספה פרטים שייכללו במפה האסטרולוגית. וכששאלה, בטון מקצועי כביכול, מה השם המלא, האיש ממול צימצם עין אחת, ששיוותה לו ארשת של הקנטה, ואז, כשאמר, בכוכב מסויים, „מוחמד עלי ריזה פהלווי", היא התחילה לרעוד מחדש.

השאה היה מאופק. תמיר, ממול, השתקעה ב„דברים איומים" שנתגלו בינתיים: בריאות קשה, מחלה חשוכת מרפא, הידרדרות פיסית. ובעיקר התחבטה בינה לבין עצמה: מה מותר לומר לאיש שמצבו נראה נואש כל כך. תמיר אמרה, בזהירות. בוררת היטב את המילים. ומיד ביקשה להתבודד עם המימצאים, להכין מפה אסטרולוגית.

החזירו אותה אל בית המלון. עד ראיה זוכר, כי תמיר היתה עצובה ונרגשת. באירוע מן הסוג הזה, לא היה מקום להתייעץ, או לחלוק סודות מקצועיים. אם יודלף הפרט הקטן ביותר, קשה לערוב לבטחונם האישי של כל המעורבים.

אבל בארוחת הצהרים בביתו של קרמניאן, ראש הקהילה היהודית, היא נטלה את נכבדי העדה לפינה, כדי להזהיר: „אתם חייבים להסתלק מיד מאיראן. יהיה כאן תוהו ובוהו ויהיה רע מאוד ליהודים".

האם ידע השאה שהאסטרולוגית ישראלית? אם ידע, לא אמר. מותר להאמין, כי לפני שהזמין אותה אל הארמון הלא רשמי, טרחו לאסוף עבורו מידע. האמון גבר ככל שהנבואות התאמתו.

והיתה פגישה שניה, ושלישית, ואחרונה. השאה ביקש לשמוע על עצמו ועל הצפוי למדינה. ואיזו מהלומה תהיה קשה יותר. מישהו שנכח באחד המיפגשים הללו, התרשם כי השאה ידע כי המהפיכה מתקרבת. „הוא לחץ על תמיר שתאמר לו מתי, והיכן, ובאילו נסיבות, ומה יעלה בגורל ילדיו, והאם יתגבר על מחלתו".

בפגישה האחרונה דיברו גם עליה. השאה התעניין האם נולדה בתל אביב, ודיבר על „הישראליות החכמות". גם לתמיר אמר: „את אשה חכמה".

הפעם האחרונה, בדיוק לפני עשר שנים, חודשים אחדים לפני שנאלץ לגלות מארצו, שמע השאה מפיה כי זאת תהיה השנה הקשה בחייו. „וכדאי להחליף את כל היועצים". תמיר לא הצביעה על זהותם של היועצים, ולא ידעה להבחין בין היועצים המקומיים לאמריקאים, אך חזרה והדגישה „שנה שחורה" ו„יועצים רעים, מסוכנים".

השאה נראה עצוב מתמיד, חסר תגובה. וכשהודיעה בפסקנות כי מחלתו תתחזק, ביקש לשמוע האם יוכל להתגבר. תמיר לא הבטיחה, והגבירה את האמון שלו בה. מישהו אף דאג לתחוב סכום כסף גדול לתוך ארנקה.

■■■

השבוע, שמונה שנים אחרי, על רקע המשא ומתן לסיום המלחמה במיפרץ, פארה דיבה, שומרי הראש וכלב זאב ענק, נודדים בין מרוקו לפאריז. גם בבית המלון בפלמה דה מיורקה היא מוקפת חגורה עבה של אנשי ביטחון. הכרזותיה של הלוחמת העיקשת להחזרת הכתר לחיק המשפחה, לא תורמות לבטחונה האישי.

בראיונות הנדירים („שכתבו אותי") לתקשורת המערבית או לשבועונים ערביים באירופה, פארה דיבה, אשה מטופחת, דקה, מצביעה על תמונתו של ריזה, הדומה לאביו, ומכנה אותו „היורש". „אני יודעת כי בשעה היעודה, נחזור לטהראן".

ועד שיגיע היום, היא מתמסרת, לפי עדותה, לקריאה, לגינון, לספורט ולפגישות עם ידידותיה שהתמעטו. אחת מהן, שותפה לגורל, ג'יהאן סאדאת. אף היא גולה למחצה, בווירג'יניה, ליד וושינגטון.

איראן, אומרת פארה, מוצאת עצמה יותר ויותר מבודדת. „וכיום אינני בוכה רק על בעלי. אני בוכה בעיקר על ארצי. הפתרון היחיד הוא מימוש המלוכה וסילוקם של אלה הטוענים כי הם מנהיגי הארץ".

בעניין הזה, ריזה, היורש, נשוי לבתו של איש עסקים גולה, שומר על ניתוק מסויים מן האם־המלכה „השאפתנית מדי". ריזה מבקש לכלכל את מהלכיו בזהירות, כעור אמו, לפי טעמו, נמהרת מדי. פארה דיבה, בפגישה עם ישראלית מסויימת, מתלוננת על בדידות, חששות מעתידה הכלכלי („לא יכולה להרשות לעצמי מה שהיה לי בעבר") ועל יחסיה המורכבים עם הבן הבכור. „הוא חייב לחזור לטהראן, ואני סוחרת שיחזרו אותו". ■

מלך בשר ודם

בראשית 1974, הוזעקו שני רופאים, ד"ר ג'ורג פלנדרין, וד"ר ג'ין ברנרד, לטהראן. בשדה התעופה המתין להם רופא מקומי שהודיע כי שר החצר, אסעדוללה עלאם, חולה בסרטן, וזוהי הסיבה לביקור החשאי, הבהול.

צמד הרופאים, ממוצא צרפתי, זכו לארוחה טובה, שבמהלכה סיפר להם המארח את האמת: „אתם עומדים לבדוק את השאה".

ספר חדש, פרי עטו של וויליאם שוקרוס, שיצא באחרונה לאור, מתאר בפרטים שלא נחשפו עד היום, את הדראמה שהתחוללה סביב השאה הגולה, משפחתו, והפמלייה שנאלצה להימלט מטהראן.

מתברר כי במשך חמש שנים ידעה חבורת סוד מצומצמת על מחלתו חסרת הסיכוי של השאה. ככל שעברו הימים, כך התרחב מעגל יודעי הסוד. אבל רופאו האישי של השאה, ד"ר איאדי, הזהיר מראש את כל המקורבים: אל תזכירו את המילים 'סרטן' או 'לוקמיה' (סרטן הדם) באוזניו של מלך המלכים.

ובמסגרת טיאטוא העובדות, תפרו עבור השאה סיפור על 'דלקת דם', ואף הרגיעו אותו, כי נשיא צרפת, ג'ורג פומפידו, הוא חברו לצרה.

35 פעמים טס ד"ר פלנדרין מפאריז לטהראן, עד להגלייתו של השאה. תמיד היו אלה ביקורים שנשמרו תחת מעטה קפדני של חשאיות.

ב־1977, החליטו הרופאים כי הגיע הזמן ליידע את המלכה, פארה דיבה. הם היו חד־משמעיים, והמלה 'סרטן' נאמרה במפורש. שנים לאחר מכן סיפרה פארה דיבה, כי נקלעה, בעקבות השיחה ההיא, למצב מביך: בפעם הראשונה היא יודעת הרבה יותר מן המלך.

צריך לספר לו, קבעה פארה דיבה. אי אפשר להסתיר מן המלך משהו כזה. אבל גם לאחר שנתקבלה ההחלטה, המלה 'סרטן' לא זכתה לאיזכור, בשיחת פנים אל פנים של השאה ורופאיו. גם פארה דיבה הקפידה לא לפלוט את המלה 'ההיא'. מבחינתו, ולפי המידע שקיבל, השאה ידע כי הוא סובל מתסמונת וולדנסטורם. ויחד עם זה הבין, כי מדובר ב'תסמונת' חמורה הרבה יותר...

הימים היפים, הזוג המלכותי עם ז'יסקר ד'אסטן, בארוחת ערב חגיגית בארמון ורסאי, 1974. תצלום: סי"ג

ואז הופיעה אשה חשובה מאוד

פרופסור דוד שר, מנהל אגף היולדות בבית החולים „שיבא": „היו מצלצלים ממשרד הביטחון או ממשרד החוץ ומודיעים: „יש לנו יולדת חשובה מאוד. לא נוכל לחשוף את זהותה. היא תגיע בלווית מתורגמנית".

כמי שפיתח שיטה לאיבחון מוקדם של מין היילוד באמצעות בדיקת מי השפיר, זכה פרופ' שר להרבה צלצולים מן הסוג הזה. „הגיעו גם מטהראן", הוא אומר, „והיו מתורגמניות לא יהודיות".

פרופ' שר שמע, כי השאה של איראן מתעניין בזהותו של היילוד בכרסה של רעייתו השלישית. השליט הפרסי, אחרי נישואין עקרים לסוראייה, היה זקוק ליורש מגזע וכו'.

„ביקשו שאגיע לטהראן, או סירבתי לבצע שם בדיקות או טיפולים. לחילופין בדקו באמצעות אשת קשר, אפשרות להקים את מי השפיר מדרום צרפת. התנגדתי. הסברתי כי מוכרחים לבצע את הבדיקה במקום, במסגרת בית החולים שלנו.

„ואז, יום אחד, הגיעה אשה חשובה מאוד. לא אמרו מי היא, וגם לא התעניינתי. בדקתי אותה ומסרתי את התוצאות. אחר כך, בראש השנה ובפסח, היו שולחים סרטים, עם הקדשה, בתודה על הטיפול ולשמירה על הקשר".

עד היום לא נפרצה חומת השתיקה סביב קשרי הארמון המלכותי בטהראן עם מקורות ואישים מסויימים אצלנו. האישור היחיד יצא דווקא מפיה של פארה דיבה כשלחשה, בהזדמנות מסויימת, לאשה ישראלית: „יש לכם מדינה מקסימה."

עין חרוד, סיבוב שני

תצלום של יאן סאודק, צ'כיה

עמנואל בר קדמא: האם העיתונות היא גאולתו של הצילום האמנותי הישראלי הצעיר? בביאנלה הבינלאומית השנייה לצילום, מוזיאון עין חרוד, ניתנת על כך תשובה, לצד הזדמנות לפגוש צילום בינלאומי מודרני ואיכותי

בשנה החדשה הבאה עלינו לטובה

בואו נתפלל יחדיו

מסורת בדרכי נועם

בבתי הכנסת שלנו • אווירה פתוחה וסובלנית • כל המשפחה מתפללת יחדיו • מוענקת תשומת־לב מחנכת ומיוחדת לילדים • ניתנים הסברים לתפילות • עוקבים יחד אחר מהלך התפילה.

רשימת הקהילות בארץ

ירושלים

- קהילת מורשת ישראל - רח' אגרון 4, טל' 223539
רב הקהילה: הרב יוסף גרין.
- קהילת אמת ואמונה - רח' נרקיס 1
יו"ר הקהילה: חיים חיאל, טל' 228669.
- קהילת היובל - אולם ביה"ח "הדסה הקטנה", רח' צ'ילה, קרית היובל.
רב הקהילה: הרב לוי הלוי, טל' 412938.
- קהילת רמות ציון - רח' בר־כוכבא 68, הגבעה הצרפתית, טל' 816303.
יו"ר הקהילה: יחזקאל וולמן.
- בית המדרש לרבנים באמריקה - נוה גרנות 6, נוה שכטר, טל' 663261.
הרב יעקב ליבו.
- הקהילה המסורתית משפחתית לבית הכרם ולסביבותיה - מרכז קהילתי ע"ש זיו ומרקס, שד' הרצל 137.
יו"ר הקהילה: דרק פרלמן, טל' 433722.
- קהילת יער רמות - רח' אבן שמואל 37, רמות ב'.
יו"ר הקהילה: דוד בריקסטון, טל' 864572.
- קהילת מורשת אברהם - אולם המתנ"ס, מרכז מסחרי תלפיות מזרח.
יו"ר הקהילה: יעקב פרידגוט, טל' 720266.
- קהילת שבת אחים - רח' הגננת, קן הנוער העובד והלומד, גילה
יו"ר הקהילה: ראובן שטיין, טל' 767578.
- בית הכנסת המסורתי - רח' בלפור 6.
נציג הקהילה: חנן ורשבסקי, טל' 247203.

תל־אביב והשרון

תל־אביב
- קהילת סיני - רח' בוגרשוב 88.
יו"ר הקהילה: יעקב ענבי, טל' 452952.

הרצליה
- הקהילה המסורתית - בית נעמת, פינת רח' כרוזי/מוזא"ה
רב הקהילה: הרב משה ראס, טל' 544841.

כוכב יאיר
- הקהילה המסורתית - אולם התרבות
יו"ר הקהילה: ברברה חלד, טל' 923739.

כפר סבא
- קהילת הוד והדר - חטיבת הביניים, רח' גלר
יו"ר הקהילה: ד"ר בן נוביס, טל' 447255.

נתניה
- קהילת בית ישראל - ככר העצמאות 11.
רב הקהילה: הרב נתן בירנבאום, טל' 340557.

רמת אביב
- קהילת תפארת שלום - רח' דניאל מוריץ 6.
נציג הקהילה: קובי רסנר, טל' 418779.

רעננה
- בית הכנסת המסורתי - רח' בורוכוב 8.
יו"ר הקהילה: שמואל קירש, טל' 445070.

חיפה והצפון

חיפה
- קהילת מוריה - רח' חורב 7, טל' 251495
רב הקהילה: הרב רפאל הריס

הקריות
- הקהילה המסורתית - בית התזמורת, רח' דפנה, קרית ביאליק
יו"ר הקהילה: טניה סינה, טל' 711899.

כרמיאל
- קהילת הכרם - מועדון הקשישים, רח' צה"ל
יו"ר הקהילה: יעקב מרגולין, טל' 989087.
- מושב שורשים
ד.נ. משגב, טל' 8-902411.
נציגת הקהילה: דבי פרלמן

נהריה
- קהילת עדת ישראל - רח' רמז 34/36
יו"ר הקהילה: ג'רי רוזן, טל' 925924.

צפת
- קהילת שלווה - רח' הדסה 42, טל' 930270
רב הקהילה: הרב יוסף הקלמן
- קיבוץ חנתון
ד.נ. נצרת עלית, טל' 577771
נציגת הקהילה: אירנה פטרי.

קרית טבעון
- הקהילה המסורתית - מועדון הפנסיונרים במתנ"ס, רח' האורנים 23
יו"ר הקהילה: אברהם יהודה, טל' 835681.

רמת ישי
- קהילת סוכת שלום - יו"ר הקהילה: סוזן בוקוולד, טל' 833468.

אזור המרכז

אשדוד
- קהילת עץ־חיים - מתנ"ס אזור ד'
יו"ר הקהילה: ד"ר הרברט כהן, טל' 552870.

אשקלון
- קהילת נצח ישראל - שביל הראל, טל' 32573.
רב הקהילה: הרב מתתיהו פוטרמן

ראשון לציון
- קהילת מסורת ישראל - מועדון צוותא, רח' ביאליק 8
רב הקהילה: הרב שמואל שיש, טל' 955376.

רחובות
- קהילת עדת שלום עמנואל - בית גורדון, רח' לוין-אפשטיין, טל' 455233.
רב הקהילה: הרב שמואל אבידור הכהן.

אזור הדרום

באר־שבע
- קהילת אשל אברהם - שד' ירושלים 72, טל' 421424
רב הקהילה: הרב יונתן פרלמן

עומר
- קהילת מגן אברהם - פינת רח' מרגנית ועדעד, טל' 690424
רב הקהילה: הרב מיכאל גרץ

ערד
- קהילת שירה חדשה - שד' ראשונים, חצר המרכזיה הטלפונית
נציג הקהילה: מנשה טובין, טל' 958557.

מיתר
- הקהילה המסורתית - יו"ר הקהילה: ציפורה גולדין, טל' 917289.
- מעלה אדומים הקהילה המסורתית
נציג הקהילה: איתן שובלי, טל' 357155.

התנועה ליהדות מסורתית בישראל
The Movement of Masorti Judaism in Israel
רח' קרן היסוד 25 ירושלים 02-246341.

בבית המסורתי - כולנו משפחה אחת!

אבי גנור ומיכה קירשנר בעד שינוי השיטה: אוצר אחד במקום ועדה. תמיד יגיע אוצר אחר

עמנואל בר־קדמא

ז'אן קריסטוף בלו, צרפת: לוקסור, מצרים, 84'

„זו התחלת ההיסטוריה של הצילום הישראלי", אמר אבי גנור, צלם, בזמן הזה לפני שנתיים. גנור, יחד עם אחרים, עמד, כמו שאומרים, על ערש הביאנלה הישראלית הראשונה לצילום, במשכן לאמנות של עין חרוד. גנור ואיתו מיכה קירשנר, עוד אב־מייסד, אמרו, אם הזכרון לא בוגד בי, שלכל העניין יש ערך אם תהיה לו המשכיות. „החשיבות שבביאנלה", הם טענו, „היא בהמשכיות שלה. אם היא תהיה סרגל בזמן, שימדוד תהליכים. שייתן לצילום הישראלי מימד של תיעוד". ותיעוד הוא, כמו שכל סטודנט זוטר יודע, היסטוריה.

זה קורה. החודש, אנחנו בשנית בדרך לעין חרוד. פונקט, אחרי שנתיים. יש, איפוא, התחלה של היסטוריה.

„התעקשנו לקיים את הביאנלה", אומרת גליה בר־אור, אוצרת המשכן לאמנות בעין חרוד ומנהלת הביאנלה לצילום, „היה חשוב למסור את זה. חשוב לקיים את התנופה".

„יש המשכיות", אומר מיכה קירשנר בסיפוק, „זה כבר טוב". זה בעניין ההמשך. יהיה גם שינוי. זו תהיה ביאנלה שונה. בר־אור: „לא רצינו לחזור על 86', לא מבחינת הצוות ולא מבחינת הקונספציה".

■■■

הביאנלה הראשונה נשאה טעמים וריחות רומנטיים של צילום ישראלי. צלמים ישראלים אירגנו אותה, ועיצבו את דיוקנה. קירשנר וגנור, אברהם אילת ושמחה שירמן היו אוצרי התערוכה. בר־אור ויונה פישר, איש מוזיאון ישראל, יחד עם הארבעה, הצטרפו לפורום שיפוטי מורחב.

הביאנלה שלהם ייצגה תפיסה מקומית ועכשווית. תערוכה שכולה צילום ישראלי של השנים 86־1980. 36 צלמים שייצגו תחומים שונים: צבע, שחור־לבן, צילום סטודיו מבויים, צילום עיתונות, צילום המשיק באמנויות פלאסטיות אחרות.

„המטרה היתה", לדברי בר־אור, „לתת תמונת מצב של הצילום הישראלי ולנסות לחשוף אותו לעולם".

היו לבטים. היתה תחושה של מעשה בראשית. והארץ היתה תוהו ובוהו. תולדות הצילום הישראלי נשאו אופי אקלקטי. כמה שמות: סוסקין, ברנהיימר, רותנברג, פין, מרום. חנן לסקין, דמות מפתח של מחנך.

הכל, בלי היסטוריה, בלי כיסוי מוזיאלי או תקשורתי. אין בארץ מימסד אקדמי של ממש, על רמה של הוראה ומחקר.

כל השמות הללו אינם מסמלים כמעט כלום. לא אסכולות, לא זרמים רעיוניים, לא תלמידים. הם אינם מצטרפים לשום רצף היסטורי.

הלימוד בנושאי הצילום, בשלבים התחלתיים: בצלאל, המידרשה ברמת השרון, מיכללת הדסה, קאמרה אובסקורה, ויצ"ו. מגמת צילום או שתיים בתיכונים. הגלריות הבודדות לצילום שהיו, לא החזיקו מעמד. הצילום בישראל אינו נסחר כמקובל בעולם. אין אספני צילום. המו"לות כמעט ואינה מפיקה ספרי צילום מקוריים.

■■■

השאלה היא איך בוראים מציאות מתוך כאוס, בעיקר כשאלוהים איננו בסביבה. איך מדביקים, אם ניתן בכלל, שלבים התפתחותיים, שהצילום בעולם עבר לפני דורות. היעדר גלריות והמקום הנמוך יחסית שהצילום תופס בסולם הערכי של המוזיאונים, חסמו, במידה רבה, את הצילום בן זמננו מעיניו של השוחר הישראלי.

המוזיאונים מציגים, לרוב, צילום קלאסי. הצילום הבינלאומי המשובח מגיע לישראל רק באמצעות ספרים. דהיינו: רפרודוקציות. „אחת המטרות של הביאנלה היא לחשוף את האנשים לצילום בן זמננו – הדגש הוא על היום – על רמה של יצירה מקורית. לכך מיועדות התערוכות שנציג", אומרת בר־אור. הדגש הוא על היום. זה מה שמצפים מהביאנלה של עין חרוד.

לקראת הביאנלה הראשונה, החליטו בר־אור ועמיתיה לצעוד בזהירות, לפי תורת השלבים. הם העדיפו התחלה רכה: תערוכה לא בשיטת האוצר, שטעמו והשקפתו הם דן ופוסק יחיד בנושאים של הרכב וצורה.

הם העדיפו את השיטה היותר דמוקרטית: ועדה שיפוטית, שסיננה את 500 הצלמים והצלמות, שנענו לקריאה הפומבית להשתתף בתערוכה בביאנלה – עד להרכב סופי של 36 משתתפים.

מדוע העדיפו את זה על הדיקטטורה המקובלת של אוצר, אמר קירשנר לפני שנתיים, ש„מוקדם מדי". אבל, גם השיטה בה צלמים בחרו צלמים היתה די פרובלמאטית. בעיקר בארץ קטנה, בחלל דחוס וברדיוסים קצרים, כאשר כולם מכירים כולם.

זה גם מסביר מדוע לא כל הקהילייה המצלמת קיבלה בתשואות את הרכב משתתפי התערוכה בביאנלה הראשונה, הקודמת. ואת ההאשמות שעפו על כך שהרשימה הושפעה משיקולים כיתתיים של שולחן עגול, מורכב מצלמים בכירים, מורים לצילום, ושניים־שלושה בתי ספר. ואם נכונה קביעתו של גנור, שהביאנלה פותחת את 'העידן ההיסטורי' של הצילום הישראלי, אפשר להבין את תיסכולו מי שמוצא את עצמו 'בלתי קיים'.

■■■

ניסיתם, שאלתי את גנור וקירשנר, את שיטת הג'ורי. המעבר לשיטת האוצר טובה או רעה?

גנור: „שיטת האוצר הרבה יותר מעניינת. זו נקודת מוצא פרסונלית, לעומת התפיסה הקבוצתית של הג'ורי. לפני שנתיים, ניסינו לטשטש את האלמנט הקבוצתי שהיה בחבר השופטים. גם כך, כזכור לך, לא חסרו טענות".

קירשנר: „בביאנלה הראשונה רצינו לבדוק את אינוונטאר הצלמים בישראל. יצרנו קשר חשוב מאוד עם 500 צלמים, 'הוצאנו להם כרטיס', כמו שאומרים. נפגשנו איתם ותיעדנו אותם. אקט שהוא, לדעתי, חשוב ביותר. זאת יכולנו לעשות רק בשיטת הג'ורי. טוב שעברנו כבר השנה לתערוכת אוצר, שהיא חד משמעית, ומשום כך עדיפה".

יחד עם זאת, הביאנלה אינה מוותרת לגמרי על ועדת השיפוט. יחד עם שלוש תערוכות האוצרים, תתקיים תערוכה של 21 צלמים ישראלים בראשית דרכם, כולם אלמונים, שנבחרו על ידי ג'ורי, בהשתתפות גליה בר־אור, ראובן עטייה (איש מיכללת ויצ"ו), סרג'יו אדלשטיין (מנהל גלריה ארטיפקט), יגאל שם טוב (צלם), מייקל גייבס (צלם), אלן סלוואן (מורה וצלמת). ארבע התערוכות הללו יתקיימו בכל שבעת האולמות של המישכן בעין חרוד. לתערוכה הישראלית יוצא קטלוג.

■■■

הביאנלה הראשונה נרשמה כהצלחה. שלושה ימים של אווירה פסטיבלית בחול המועד סוכות. אלפי תיירים הגיעו לעין חרוד, למישכן ולמעיין. בצד התערוכה הגדולה במישכן, היה קיר פתוח לתליית עבודות של צלמים בלתי ממוסדים.

מאות צלמים נטלו חלק בסדנאות, סימפוזיונים, הרצאות ואירועים שונים, בהשתתפות אורחים מהארץ ומחוץ־לארץ. בין היתר, היסטוריון הצילום איאן ג'פרי, הצלמים פונטקוברטה ואברג'ון ואחרים. המון מיפגשים פורמאליים ולא פורמאליים.

התערוכה תועדה בספר יפה. כתב־העת „פרוזה" הקדיש לה גיליון מיוחד. העיתונות המקצועית בעולם סיפרה על האירוע. ומה סימן יותר מובהק של הצלחה, מאשר קיומה, בחול המועד סוכות 88', של הביאנלה השנייה.

השנה, פורמאט שונה. נעלמו כל השמות והדמויות שהיו קשורים לביאנלה של 86'. עד אחת. רוטאציה. אם מישהו רוטן מאחורי העדשה, אני לא יודע מזה.

– אבי גנור, מפריעה לך הרוטאציה בהנהגת הביאנלה?

גנור: „ההיפך. זה בריא מאוד. זה פאנטאסטי. נותן אפשרות לאנשים שונים להתבטא. בערוך היכרות עם השקפות חדשות, עם כיווני־מחשבה אחרים".

– לא מפריעה לך העובדה שחשיבה הדומיננטית המרכזית של צלמים ישראלים לא תשתתף השנה בביאנלה?

„לא. זה טוב. זה סימן של בגרות. נותן צ'אנס לראות צילום לא רק משיקולים של ייצוג כמותי. מעבר לזה, התערוכה של הצעירים זה יופי. ייתן להם עידוד וחלון ראווה. צריך להמשיך ולעקוב אחרי הנעשה בארץ ולהמחיש את הדופק של העשייה המקומית".

■■■

במקום המרכזיות המקומית של 1986, נבוא לביאנלה, המבקשת לשים את האצבע גם על דפקים אמריקאיים ואירופיים.

הביאנלה פנתה לשלושה אוצרים – אוצר אמריקאי, אוצר אירופי ואוצר ישראלי – והציגה להם שאלה משותפת: מהי, להערכתם, הנקודה המרכזית בצילום בן זמננו?

כל אחד מהם נתן את תשובתו באמצעות הבחירה והעיצוב של תערוכתו. כל אחד התבקש להציג פורמאט של שלושה־ארבעה

האמריקאים והאירופאים מציגים תיקי־תצלומים, אלגנטי. הישראלים יזמו פרוייקטים מיוחדים, זיעה

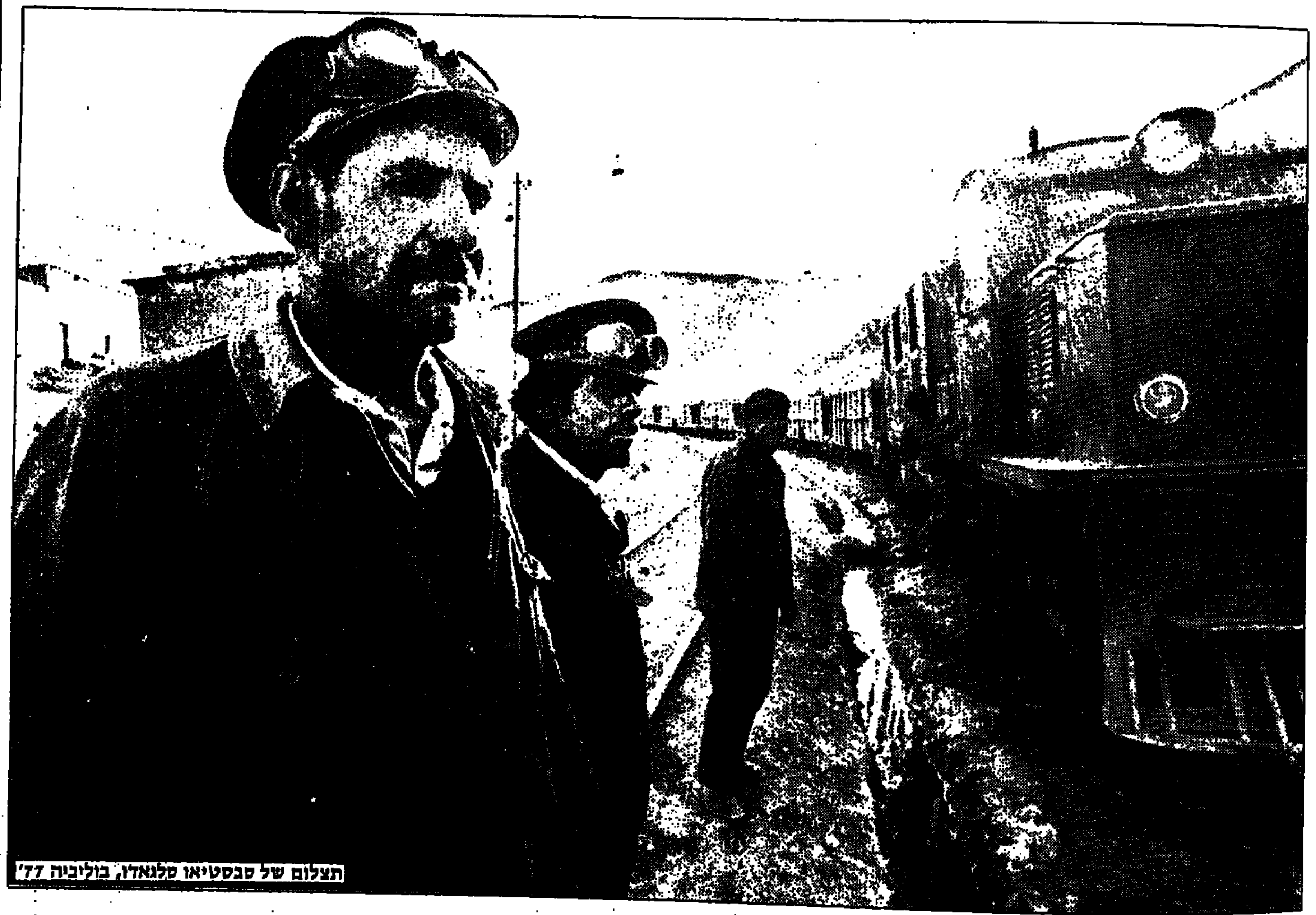
תצלום של סבסטיאו סלגאדו, בוליביה 77'

אמנים, ולהציג את עמדתו גם באמצעות מאמר שיכתב לספר שייצא לאור.

האוצרים שנבחרו הם: בן ליפסון, מארה"ב. פובליציסט בנושאי צילום ומבקר. מפרסם, בין היתר, ב'ווילג' ווים', ב'ארטפורום' וב'אפרצ'ר'. ז'אן לוק מונטרסו, מצרפת. מנהל 'חודש הצילום' בפאריז, משתתף בכתב העת החשוב 'אודיו־ויזואל פארי'. ואדם ברוך, אוצר ועורך־עיתונאי, ישראל.

שלוש הדמויות הללו קוטביות בגישתן ובתפיסתן את הצילום. כך גם ייראו התערוכות שהם יעמידו.

במרכז תערוכתו של ליפסון יעמוד צילום אינטימי, צילום של התנסות אישית. דיאלקטי לצילום האכספרסיוניסטי, לפעמים המגוייס, לפעמים הבוטה, שאיפיין תקופות קודמות בצילום האמריקאי.

הנושא של מונטרסו הוא השתחררות הצילום האירופי מההשתלטות האמריקאית של 20 השנים האחרונות. המגמות הן מגוונות. מפנטזיה ועד דוקומנט ועד צילום סטודיו.

אדם ברוך מציג תפיסה, אותה ביטא כבר פעמים רבות בכתב: הצילום הישראלי המודרני הצעיר צמח מתוך העיתונות, בהיעדר מימסדים ומיסגרות אחרות, שיאפשרו לו להתפתח. העיתונות שימשה לו דשן וקרקע גידול יחיד. מה גם, שהעיתונות הישראלית עוסקת, בגלל 'המצב הישראלי', במיגוון יותר רחב של סיטואציות, מכל עיתונות אחרת בעולם.

ככל שהעיתונות התפתחה והתרחבה, כך גם הצילום ואיכותו. הופעת עיתונות הכרומו הצבעונית, בראשית העשור הזה, שימשה מאיץ להתפתחותו של צילום מתוחכם, אינטליגנטי, גבוה ברמתו. עד היום, צילום העיתונות, גורסת גישה זו, הוא הקצפת של הצילום הישראלי.

אדם ברוך מציג בתערוכה שהוא אוצר שלושה צלמים: אלכס ליבק, מיכל היימן וגדי דגון. כולם צלמי־עיתונות, יצירי שנות ה־80. שלושתם, באמצעות יצירותיהם, מאשרים את הקביעה שהעיתונות היא הטריטוריה הטבעית של הצלם־אמן הישראלי.

נקודת־המוצא של ברוך: העיתונות עברה מזמן את השלב בו רק סיפקה 'מקום' לצילום, והיא עצמה נעשתה מגדיר־צילום. כלומר, ערך במילון המבטא של הצילום האמנותי הישראלי.

התפתחות זו רק טבעית: אי אפשר עוד להבחין תמיד בין התכונה התיקשורתית של האמנות ובין התכונה האמנותית של התיקשורת.

בעוד, האמריקאי והאירופאי מציגים תיקי־עבודות, הביתן הישראלי בנוי כפרוייקט יזום, מיוחד לביאנלה זו.

גדי דגון („ידיעות אחרונות") מציג את דיוקן הבאבא־ברוך, באמצעי של קולאז', בשיתוף פעולה עם הבאבא. התוצאה מקפלת בתוכה גם מימד של אירוניה. הבאבא ברוך, דמות תיקשורתית מובהקת, מועצם לגודל של בילבורד אמריקני, 16 מטר רוחב על 3 מטר גובה, צבע. דיוקן הבאבא ברוך כולל את מכוניתו האמריקאית הגדולה, הארכיטקטורה של מעוזו בעיירה נתיבות, מאמינים, ואלמנטים מנתיבות עצמה.

הסך הכל של דגון ישראלי מובהק, ישראלי מוחרף, בנוי על הגזמה מכוונת. התפיסה הבסיסית: האמנות המודרנית הרחיבה את המושג: „דיוקן עצמי".

אלכס ליבק מציג רצף של תצלומים, שרק אחד מהם, זה הסופי, הודפס בעיתון „חדשות", בעמודי החדשות. הצגת הרצף כולו מדגימה את תהליך העבודה של ליבק, הבנוי משילוב של מודעות אמנותית גבוהה, והבנה מדוייקת של הדרישות העיתונאיות מהצילום האמנותי.

מיכל היימן („ידיעות אחרונות") מציגה את השלב הבא של הצילום העיתונאי. השלב בו הצילום כבר הודפס בעיתון, התקבל עמוד עיתון מצולם רגיל, ועמוד זה ניספג בתודעת הקורא. על הפורמאט הקבוע שלו, על האינפורמאציה הספציפית שנמסרה בעמוד זה.

מכאן, היימן יוצאת עם תפישה מושגית: עמוד העיתון הרגיל מוגדל למימדים של 160 ס"מ על 120 ס"מ. וכך, הוא מקבל אופי אחר. טראנספורמאציה, עיוות, שיכפול והוצאה מהקשר, הם בין הערכים המפעילים את היימן, המציגה בביאנלה קיר בן 12 עמודים מוגדלים.

אגב, תצלומי עבודות הביתן הישראלי עוד לא נמסרו לתיקשורת. התצלומים יסופקו רק סמוך לביאנלה עצמה.

שלוש התערוכות של האוצרים ייצאו בצורת ספר, בהוצאה משולבת של רומינו וכתר. „הביאנלה נותנת הזדמנות לשלושה אוצרים חשובים להשמיע היגדים מובהקים באשר לאמנות הצילום", אומרת גליה בר־אור. „אנחנו מעמידים שלוש אופציות לדיון, שהמאמרים אשר כל אחד מן האוצרים כותב לספר, ישמש להם בסיס עיוני".

– לא מפריע לכם הנחתת הבליץ גדול של צילום חו"ל?

קירשנר סקרן לקראת מה שהתערוכות יביאו. „זה מגרה", הוא אומר, „ומסקרן מכיוון שהמוזיאונים תקועים, בכל מה שנוגע לצילום, בקלאסיקה: קאפה, בראסאי, קארטייה־ברסון. מעט חריגים מודרניים. נמאס לעסוק בעבר. שלוש התערוכות שנראה בעין חרוד הן בערך הספק של מוזיאון תל אביב לארבע שנים. כל אלו אמורים, כמובן, בתנאי שהתערוכות יהיו טובות.

„אומנם יש רטינות על זה שרק שלושה צלמים ישראליים משתתפים בתערוכת אדם ברוך – אבל מצדי, אם השלושה יציגו תערוכות טובות, דייני. הביאנלה תתן מפת־קריאה גם של הדמויות החדשות.

„החזית של 88' שונה מזו של 86', כשם שזו של 90' תהיה שונה גם. הביאנלה, ולא המוזיאונים, מעצבת את התמונה הכוללת של הצילום הישראלי. יש מפה שלמה של מה שקורה. רק באמצעות הביאנלה נדע מה האתגרים של הצעירים, ואיפה עומדים הוותיקים. העיקר שיש כבר מימסד של צילום יצירתי. יש אירועים והתפתחויות ברורים. יש נגישות למעקב. ציר ההתקדמות התעבה, הוא נוח לאיתור".

אבי גנור: „הביאנלה השנייה מבטאת התקדמות של עוד כמה סנטימטרים בסרגל המדידה ההיסטורי. הנושא הבינלאומי מהותי. חשבנו על כך כבר לפני שנתיים. רק שנראה לנו יותר חשוב לערוך קודם סקר של העשייה המקומית העכשווית".

„רצינו", מוסיפה גליה בר־אור, „להרחיב מודלים של התייחסות, לתת פרופורציות אחרות לכל האירוע. השאלות המעסיקות הן: מה הם פני הצילום היום, במקומות שונים? אלו שאלות הוא מעמיד? מה הם הכיוונים האפשריים העומדים בפניו?"

יהיו עוד כמה תערוכות מחוץ לארץ, שמגיעות יחד עם משלחות. מיוון מגיעה תערוכה של צילום בן זמננו: מהולנד, צילום־סטודיו מבויים. מיפן, תערוכת יחיד של אמן [illegible], צילום בין המבנה במרכזה. עוד תערוכה ישראלית, שתעסוק באירועי השעה.

אירועי הפתיחה של הביאנלה – שתימשך חודשיים וחצי – יתפרשו על פני חמישה ימים, מה־26 בספטמבר. בערב הפתיחה, תושמע יצירה מוסיקלית 'סוויטה לנסיך הקטן' של חיים פרמונט. הצייר־פסל אברהם אופק יעלה מיצג על הגלבוע, בשיתוף עם ילדי עין חרוד. במרוצת הימים, יהיו הרצאות, סדנאות, פאנל עם שלושת האוצרים.

גם הפעם, יהיו הפעלות של קהל. אנשים יקבלו מצלמות פולארואיד ויוכלו להעביר את הצילומים בהדפס על חולצות טריקו. יהיה איזור לצילום עצמי, מצלמות נקב, פוטוגראמות.

הביאנלה פועלת על תקציב של 200 אלף דולאר. מזה, חסרים עדיין 50 אלף. המדינות הזרות משתתפות במימון התערוכות והמישלחות. מי עוד תומך? מכל מקום, התנועה הקיבוצית והמועצה האיזורית שוב אינן מה שהיו לפני שנתיים.

ב־86', האירוח לא דפק תמיד. עין חרוד תיפתח הפעם לבאי הביאנלה. האורחים מהארץ ומחו"ל – אמורים להגיע אוצרי התערוכות וגם צלמים כמו מייקל ספנו, מסהיסה סוקאסי ותומאס ג'ושוע קופר – יאכלו בחדר־האוכל הקיבוצי. בר־אור מקווה „שנצליח למכור משהו מהאיכות של החיים שלנו בקיבוץ".

האורחים שירצו, יוכלו לשכור חדרים בקיבוץ (בשיטת הצימרים המוכרת), או ללון, בחינם, באוהל. הביאנלה מקווה שסטודנטים רבים לצילום יגיעו אל האוהלים הללו. באכסניית הנוער של מעיין חרוד, שהיתה טראומטית לאורחים רבים לפני שנתיים, שוב לא ילונו. מכל מקום, גם הפעם יתבקשו הבאים להימנע מהשוואה בין עין חרוד ובין, נאמר, ונציה. עין חרוד איננה ערוכה לארח ביאנלות ופסטיבלים.

מה היית ממליץ לביאנלה הבאה? שאלתי את גנור.

„שתהיה התייחסות להיסטוריה של הצילום בארץ, בצורה הרחבה ביותר, שייכללו מי שלא הופיעו בשתי הביאנלות הראשונות. תערוכה היסטורית. ההיסטוריה של הצילום הישראלי עדיין לא נבדקה. היא חייבת להיבדק". ■

קפרי
מעדן פרי קפוא
100% פרי
חדש! משטראוס
תות
שטראוס
באופן הכי טבעי

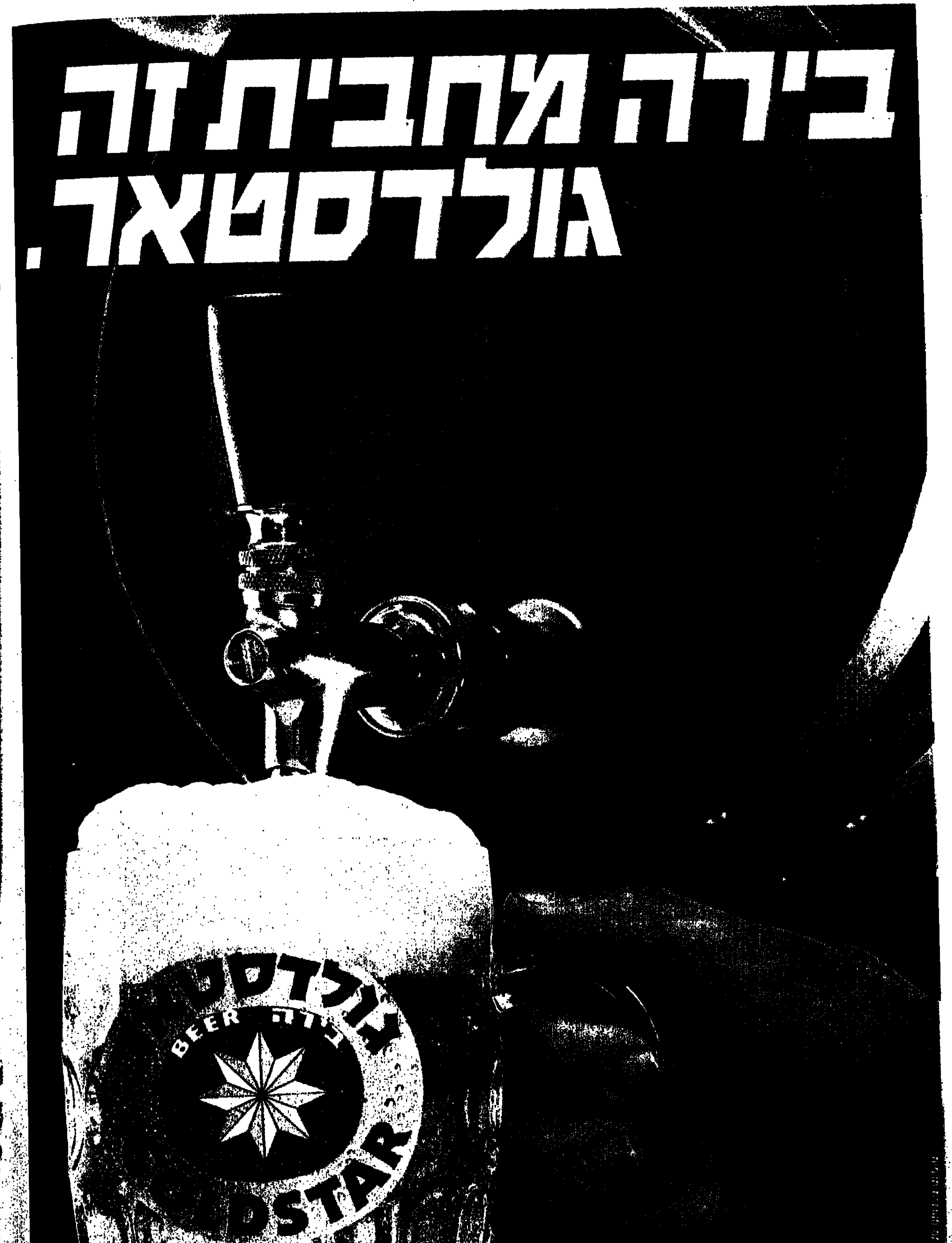
בירה מחבית זה
גולדסטאר.
BEER
בירה

היא כאן

מה־24 בספטמבר, במשך שבועיים, הזמרת אסתר עופרים תחזור אל מעריציה ותכבוש דור חדש ● איציק יושע על הקריירה הבינלאומית של עופרים, החרם שהוטל בשנות ה־60', משפחת האצולה של הבעל, הילד דויד בן 5, השירים שתשיר עכשיו

תצלומים: ארתור הומבגו, המגבות

„אני עדיין פוחדת לעמוד ולשיר מול אלפיים אנשים, או יותר. חוששת שלא אצליח. שהקהל מצפה למשהו אחר. פחד לאבד את הקול, לשכוח את המילים. להיחשף מול הרבה אנשים זה לא המקצוע שלי”

„אני עקרת בית לא מוצלחת. פעם אפיתי עוגה. היום אני אומרת שעשיתי שלוש יצירות בחיי. אני שרה, ילדתי ילד ואפיתי עוגה”

איציק יושע

אסתר עופרים, לפני ההופעות בארץ: „עכשיו יש לי הכוח והרצון. חשבתי על זה הרבה. היו שיקולים שונים. בעד ונגד. נגד לא חסר. אחד זה העצלות שלי. אני נורא אוהבת לא לעשות כלום. אבל עכשיו אני מבינה שרוצים לשמוע אותי, יש אנשים שמוכנים לעזור. וחוץ מזה, אחרי הכל, אוהב לשיר”.

לפני הראיון איתה, קצת רקע. עדי סמל, הארכיאי על האירועים במוזיאון תל־אביב, היה המנהל של צמד העופרים, במשך שנים, כשלונדון היתה נמל הבית שלהם. סמל נזכר בפגישתו הראשונה עם אסתר, שנתיים אחרי נישואיה לאבי עופרים, ב־11 בדצמבר '59:

„כשאסתר התחתנה עם אבי לא הייתי בארץ. בתחילה הם גרו באיזה חדרון בלב תל־אביב. בעקבות ההצלחה המהירה שלהם, הם עברו לדירה מרווחת יותר, ברחוב רמז בצפון העיר. כשהגעתי אליהם בפעם הראשונה, מצאתי את אסתר יושבת מול כרך גדול של כתבי שייקספיר. הייתי בטוח שזה עניין מעושה. הרי היא נראית כמעט בגודל הספר. אחר כך הסתבר לי שבהחלט אפשר לדבר איתה על שייקספיר ויותר”.

בראיון עיתונאי בשנת 72', סיפרה אסתר עופרים: „בשנת 63' הוזמנתי לסיבוב קונצרטים בגרמניה. היתה זאת תחושה מוזרה בשבילי. מה שהתרחש במלחמת העולם לא היה ברור לי כל כך. הייתי קטנה מדי. אולם בשנת 1948, כאשר פונתה משפחתנו לבית ספר, מצאתי ספר בכריכה אדומה. ספר תיעודי על מחנה ההשמדה באושוויץ. עד היום יש לי התנגדות לספרים בכריכה אדומה”.

זיכרון אחר. חגיגות יום העצמאות לפני 21 שנים. בימת בידור ברחבת העירייה בפתח־תקווה. המונים צובאים על גרם המדרגות המובילות לבמה. אסתר עופרים עומדת להופיע. פתאום אחותי אוחזת בידי, וקירבה את היד בריגשה גדולה, אל עבר שמלתה של הכוכבת שחלפה על ידנו, בדרכה לבמה. תיגע, היא האיצה בי, תיגע. נגעתי.

■■■

השבוע היא החלה את החזרות לקראת ההופעות בארץ. אולם קטן של להקת המחול בת־דור, במרתף הלונדון מיניסטור בתל־אביב. ריצפת לינוליאום חשופה. מראות על הקירות ובפינת החדר פסנתר. יוני רכטר, המנהל המוסיקלי של המופע, מנגן.

על ידו, על ספסל, יושבת עופרים. מטר שישים. מכנסי ג'ינס עם פס גיהוץ עשוי, סניקרס שחורים, מטפחת לצוואר, חולצת טריקו. מותניים צרות. רגל אחת פשוטה לפניה. השנייה משולבת מעליה והיא שרה בקול שהיה שמור, כנראה, רק למלאכים בבית־המקדש. צמרמורת עוברת בי.

היא שרה, שפתיה נעות ליצירת הגייה מושלמת של כל הברה. היא שרה ומתעלמת כמעט במופגן, אם כי לא בהתנשאות, מקיומם של אורחים. בצלילים הגבוהים מצמידה את העקב לריצפה, דוחפת את הגוף למעלה, כמו מתוך ארדן זינוק. האינטימיות בין השניים לא מותירה מקום לזרים. אחרי דקות מעטות חרדת ההצגה משתלטת. יוצאים החוצה.

כמעט עשר שנים אחרי ההופעה האחרונה שלה בפני קהל בארץ, חוזרת אסתר עופרים, לסדרת הופעות קצרה. היא חוזרת לקהל ששומר לה חסד כמו ששומרים רק למלכה אהובה שיצאה לגלות בכורח הנסיבות. אלא, שאת אסתר עופרים איש לא היגלה.

למעלה ממחצית 47 שנותיה, היא עשתה בארצות העולם, מרצונה החופשי. כך קרה, שלפני שבועיים נכנס מישהו למשרד כרטיסים בתל־אביב. הציג שני כרטיסים דהויים מהופעתה האחרונה של עופרים בהיכל התרבות בתל־אביב, לפני עשר שנים. הוא ביקש מהקופאי כרטיסים לאותם מקומות, בשורה הראשונה, למופע הקרוב של עופרים בהיכל התרבות בתל אביב. נסיונותיו של הקופאי להציע למעריץ כרטיסים במקומות נוחים יותר, הושבו ריקם. האיש התעקש לחזור על החוויה, מאותו מקום בדיוק.

ישראל 88' לא זוכרת את החרם שהטילה ישראל של אמצע שנות ה־60' על אסתר עופרים ועל בעלה אז, אבי עופרים. שיריהם של צמד העופרים העלו אבק בתקליטיות של תחנות הרדיו בישראל, עוד לפני שפורסם „סינדרלה רוקפלה”, הלהיט שהזניק אותם לראשונה אל ראשי המצעדים באירופה בשנת 68'.

■■■

הקריירה הבינלאומית של העופרים ואחרי גירושיהם בשנת 1970, של אסתר לבד, התחילה לצבור תאוצה אחרי שאסתר עופרים זכתה במקום הראשון בפסטיבל הבינלאומי בסופוט, פולין, שם ייצגה את ישראל. העופרים הוזמנו להופעות בשווייץ והולנד ומיד, בסמוך, בגרמניה.

חוזי תקליטים בחברות ענק, להיטים שמוכרים מיליוני עותקים. הופעות בפני מלכים, שליטים, ראשי ממשלות הם רק מעט מציוני הדרך בקריירה העשירה שלה. תמונות של אסתר עופרים מחוללת עם קאנצלר מערב גרמניה, וילי בראנדט, פארו כתבות ענק עליה. רבים יחתמו על העובדה שאסתר עופרים היא מן הזמרות המעולות שהעולם, לא רק ישראל, התברך בהן.

ישראל של אז, שופטת כל עזיבה את הארץ, במיוחד של מוצלחים ומצליחים, כבגידה. היו שטענו כי העופרים התנכרו לישראל בעצם העובדה שהפכו את גרמניה, דווקא גרמניה, למקום ישיבה קבע. עוד אמרו, כאילו הם מתכוונים לוותר על הדרכון הישראלי שלהם.

כשאבי עופרים אמר בראיון לעיתון גרמני „אני אוהב את מכונית היגואר משום שיש לה אף יהודי,” איש בישראל לא התפנה לברר את ההקשר ההומוריסטי בו נאמרו הדברים. התגובה במימסד המוסיקלי הישראלי היתה מיידית ונוקבת. הלהיטים שחיבבו את העופרים על הקהל הישראלי, „סוס העץ”, „אהובי בנה לי בית”, „הביתה חזרי” ואחרים, לא נוגנו ברדיו גם אם גלויות המאזינים ציינו אותם בראש רשימת הבקשות. בביקוריהם בארץ ספגו העופרים מבטי שנאה, הפגנות מופגנות, התלחשויות עוינות. השניים הסתגרו בחדרים בבית המלון.

■■■

אסתר ואבי עופרים חזרו בהם מכל השמצה על ישראל שיוחסה להם. הם התנצלו על כל פגיעה שהיתה או לא היתה. חיים טופול נפגש עם יצחק ליבני, אז מפקד גלי צה"ל. סיפר כי העופרים מקפידים להשמיע לפחות שיר ישראלי אחד בהופעותיהם, מרגישים את ישראליותם. לבני הציע לוועד המנהל של רשות השידור לראות בכך מחווה של השניים ופתח לסליחה. הוועד קיבל. ביולי 68' הוסר החרם רשמית. אסתר ואבי עופרים הושבו לחיק משפחת ישראל.

מאז הספיקה עופרים להתגרש מאבי עופרים. להעתיק את מגוריה ללונדון, להתקשר בקשרי אהבה אחרים. אחד מהם היה עם הישראלי רוני ברגר, כיום עורך הטלוויזיה הישראלית.

מירי בן יוסף, אשת יחסי הציבור בסיבוב ההופעות של עופרים לפני עשר שנים: „מהזיווג הזה אני זוכרת את סצנת האהבה הכי יפה שראיתי בחיי. יום אחד נכנסתי בטעות לחדר ההלבשה של אסתר. ראיתי אותה יושבת על כסא. רוני כרע ברך לפניה והניח את ראשו על הברכיים שלה. היא ליטפה את ראשו. יצאתי משם במהירות”.

אסתר חזרה לגרמניה, מינכן. יום אחד ארעה פריצה לדירתה. עופרים נתקפה חרדה מהאפשרות שהמקרה יחזור על עצמו והיא לבדה בדירה. היא הביעה את חששה בפני זוג ידידים קרובים ואמרה כי היתה שמחה לצרף דייר משנה לביתה. הידידים קפצו בשמחה. יש לנו מישהו מתאים: פיליפ פון־סל, בן של ידידים שלנו, בחור צעיר שסיים זה עתה את שירותו בצי הגרמני, ומחפש את עתידו בעולם האמנות והתקשורת.

הידידים הפגישו את השניים. כעבור שלוש שנים היתה חתונה. הרבה גבות הורמו סביב הזיווג: פער הגילים, פערים מנטליים. אבל עובדה, הוא עובד עד היום.

מי הוא פיליפ פון־סל? שושלת של מהחיים:

אביו של פיליפ, פרידריך וילהלם פון־סל היה מנכ"ל רשות השידור של גרמניה המערבית. אמו, ברברה פון־סל, היתה [illegible] לענייני נשים בממשלת [illegible] מטעם המפלגה הסוציאל־דמוקרטית. [illegible] פיליפ, מצד אימו, היה פאול מלר, [illegible] הונגריה, אדריכל, מאנשי סגנון [illegible] הידוע. אמה של ברברה, מיה, היתה צבריה, בת לאב מאינדונזיה ואם חצי יהודיה. מיה מלר נפטרה כשברברה ואחיה היו צעירים. עם עליית הנאצים לשלטון, המשפחה חיה בברלין. האב הסתיר את זהותו. כאשר זו נחשפה, בשנת 42', הוא נתלה על ידי הנאצים. הילדים הוברחו על ידי האומנת לכפר מולדתה, ושם גידלה אותם עד תום המלחמה. עד כאן סיפור אמו של פיליפ פון־סל.

סבו של פיליפ, מצד אביו, בן למשפחת אצולה גרמנית, השתתף במלחמת העולם השנייה במרד הגנרלים נגד היטלר. כשהמרד נכשל, נעלמו עקבותיו של הסב. הוא התגלה על ידי הרוסים שהוציאוהו להורג, גם כן בתלייה, בשל היותו ברון.

בנו, פרידריך, אביו של פיליפ, הוא פרידריך, ומשך כל המלחמה תימרן קשות על מנת לא להצטרף לנוער ההיטלראי. הוא הוקרים את גיוסו ונשלח לנורבגיה, על מנת שלא לקחת חלק בעוולות הנאצים. אחרי המלחמה נפגש עם ברברה מלר והתחתן איתה. אחותה של ברברה, ארית קולב, נישאה אחותה לאציל גרמני. ארית קולב היא אשתו של אויגן קולב, שהיה מנהל [illegible] תל־אביב. קולב סרבה לפגוש את גיסה, פרידריך, אביו של פיליפ, עד שהשתכנעה כי ידו לא היתה במעשי הנאצים ושאביו אפילו סיכן את חייו בניסיון לסלק את היטלר מהשלטון.

■■■

הוריו של פיליפ פון־סל ביקרו פעמים אחדות בישראל. ב־76' כאורחי רשות השידור, ב־[illegible] כאורחי משרד החוץ.

לאחר העמקת יחסיה של עופרים עם פיליפ ולקראת נישואיה לו, עברו השניים [illegible] יורק שם הוא למד קולנוע. שם גם נולד [illegible], דויד־בנימין, ב־15 בפברואר '83'. בשנים האחרונות, אחרי הצלחת הופעותיה במחזה [illegible] של יהושע סובול, שהוצג מאות פעמים [illegible] גרמניה, היא מתגוררת בהמבורג.

משך כל אותן שנים, שבחלקן נעדרה כמעט לחלוטין מהבימה, הקפידה להשתתף [illegible] בפרוייקטים שהיו אמורים להסב לה עניין, [illegible] שנשכחו ממנה כמעט מהיום בו [illegible] את חייה לפני למעלה מ־28 שנים. אחד [illegible] הפרוייקטים האלה היה תקליט עם אברהרדש [illegible], מוסיקאי גרמני, מראשוני הגל האלקטרוני במוסיקת הרוק בגרמניה, [illegible] טקסטים של המשורר המהפכן וולף [illegible]. התקליט חוזכך אצל מבקרים [illegible] אמנותית של ממש, בחנויות התקליטים לא דיווחו על מכירות מוגברות.

במהלך השנים האלה, גם הקפיד האמרגן הישראלי יהודה טלית לשמור איתה על קשר [illegible]. לא עבר חודש בלי שיחת טלפון, מיפגש רעים, בינו לעופרים. בכל פעם העלה בפניה הצעה מחודשת לחזור ולהדק את הקשר עם הקהל הישראלי.

עופרים הקשיבה, ובדרכה השקטה דחתה את ההצעות בעדינות. במקרה הטוב נתנה התחייבות מעורפלת ולא מחייבת. „כשהיא הופיעה ב'גטו', לפני ארבע שנים,” משחזר טלית, „הרגשתי שנשלחה הסנונית הראשונה לקראת חידוש ההופעות שלה בישראל. צריך לזכור שהיא לא הופיעה הרבה לפני כן. ההופעות ב'גטו' נתנו לי להבין שהיא בשלה שוב לבימה.

„באיזשהו שלב בשיחות שלנו הפסקתי להזכיר את ההופעות בישראל. באחת השיחות היא שאלה אותי, באקראי, למה אתה כבר לא שואל למה אני לא רוצה להופיע בישראל? אז שאלתי וקיבלתי תשובה חיובית. זה היה בינואר האחרון”.

מאז הגיעה עופרים לישראל בתדירות גבוהה, מתגוררת מעיתונות וחשיפה כמו מפני פיגולים, ביחד עם אחיה, נועם, יוצרת קשרים עם יוצרים ישראלים. יוני רכטר, איתו הקליטה לפני שנים אחדות תקליט ממנו זכורה בעיקר הגירסה המופלאה שלה ל„דמעות של מלאכים”, מנצח על איסוף התזמורת. בפעם האחרונה הגיעה לכאן, לפני כשבועיים, מהאי קורפו.

„גם שם שורפים עצים,” היא נאנחת, כשהיא יוצאת מחדרה על גג ביתו של אחיה בדרום תל־אביב. „גם שם אומרים שזה בגלל הפוליטיקה”. רשמית בדיבורה, לחיצת היד שלה מהוססת, גם החיוך.

– מה הביא אותך, דווקא עכשיו, למגרש שוב של ישראלים?

„אין לי תשובה ברורה. יהודה טלית התקשר איתי מדי פעם. לא הבנתי מה הוא רוצה. גם לא ניסיתי לקרוא אותו. בכלל לא חשבתי על הופעות. אחרי נגמר חשבתי על הפסקה ארוכה. לא ידעתי מתי אופיע שוב. גם ילדתי את בני. לא קל לעזוב את הילד, עכשיו שהוא כבר לא תינוק, זה נראה לי אפשרי”.

„כמובן, שאחרי ניתוק של עשר שנים, לא קל להתגבר על החששות. אבל התנסיתי בחיי בהרבה חששות ופחדים ואני יכולה לפתור אותם. אלה חששות ופחדים מוכרים שבאים לי גם עכשיו. אני עדיין פוחדת לעמוד ולשיר מול אלפיים אנשים, או יותר. אני עדיין חוששת שלא אצליח. חוששת שהקהל מצפה למשהו אחר ממה שאני מגישה לו. חוששת שלא אמצא בהופעות מספיק הנאה. זאת תרכובת שקשה להסביר. סיוטים עם הרבה וריאציות. פחד לאבד את הקול, אפילו פחד לשכוח את המילים. להיחשף מול הרבה אנשים זה לא המקצוע שלי”.

– קשה לקבל אמירה כזאת מזמרת ותיקה.

„נכון, זאת סתירה וזאת בעייה בשבילי לחיות איתה. אני נהנית שמופנית אלי תשומת לב, אבל יש לי בעייה ליצור אותה. אני לא יוצאת למסיבות או אירועים. אני לא אשת חברה במובן המקובל. אני אוהבת אנשים, מסוקרנת לגביהם, אבל תמיד ממרחק.

„לא יוצרת איתם קשר בקלות אבל אוהבת להסתכל בהם, להעמיד פנים שאני מכירה. אני מין מציצנית, אבל מרחוק. אולי הייתי הולכת לפסיכיאטר לברר את העניין הזה, אבל אף פעם לא הלכתי, כי אני לא אוהבת שמישהו יחטט בנשמה שלי. לא רוצה לשמוע שזה חשש מפני מפגיעה. לא רוצה להסביר את זה אפילו לעצמי. לא רוצה לדעת הכל על עצמי. כל ימי עמדתי בפני אנשים והצגתי את עצמי ומצד שני אני לא אוהבת את זה. בכל פעם כשאני חייבת להיחשף, הבעייה מתעוררת”.

– הראיון הזה הוא חובה לא נעימה?

„לא. כמו שקשה לי ללכת למסיבת קוקטייל עם 80 איש מהחברה הגבוהה של תל אביב, החלק הלא נעים בשיחה זה לספר על עצמי”.

– אם כך, דברי על המופע הקרוב.

„אני מתכוונת לשיר שירים שחלקם מוכרים. כמובן יהיו 'היו לילות', 'הכניסיני תחת כנפך', אשיר גם את שיר 'הרעות' שאולי לא זוכרים, אבל הקלטתי בשנת 62'. יהיו גם שירים חדשים. שניים שיוני רכטר כתב, שיר אחד של יהודה פוליקר, גירסאות לשירים שלא שרתי מעולם באנגלית ושירים באנגלית שהקלטתי אבל מעולם לא הופעתי איתם.

„שיר מהמחזמר 'המלך ואני', שיר של קורט וייל. יש עוד שירים שלא הספקתי לעבור עליהם אבל אולי נצרף אותם לתקליט שכנראה אקליט כאן. גם על הרכב הכלי של התזמורת הקפדנו. יהיה פסנתר, גיטרה, צ'לו,

סוד קולה החוזר אליך כקסם

איוושה עברה ביציעים כשהיא שרה את 'מי יתנני עוף'. איוושה עברה ביציעים כשהיא שרה את 'הכניסיני תחת כנפך'. אומרים, כי באיזה שהוא מקום בחלל, מוסיפים להתקיים כל הקולות שהושמעו על פני כדור הארץ, והם יתקיימו שם לנצח. איזו משמעות יש לנצח, סוג של זמן, בחלל, סוג של מרחב. אני לא יודע איזו משמעות יש לנצח בחלל, אבל אני יודע כי מעל הקולות ההם, אם הם נשארים בחלל, ירחף קולה. ואני חושב שאני יודע איזו משמעות יש לקול של אסתר עופרים.

איזו משמעות יש לקול של אסתר עופרים. ועל איזה קול מדובר. האם על הקול המוקלט, בתקליטים ובקסטות, או על הזיכרון של הקול שלה, בהיכל התרבות, תל אביב, 79'. עכשיו, נדמה לי, זה הזיכרון של הקול שלה בהיכל התרבות. המשמעות היא על כאב ויופי ואובדן. המשמעות היא על קסם.

ואיזו איוושה עברה ביציעים. עברה, אני חושב, איוושה של אימה ושל כיסופים. הקול שלה, הקול המצמרר שלה, הקול הצלול שלה. קולה, אם כן, ועמידתה. כמעט בלי לזוז על הבימה. לבד על הבימה הענקית של האודיטורים. אל נקודת העמידה שלה נשלחו העיניים, אל נקודת העמידה שלה נשלחה כמיהה לאושר, וההשתאות על האושר שבא מקולה.

כל זה נשלח אל הנקודה שבה היא עמדה על הבימה הגדולה. הנקודה שממנה בא הקול. הקול שבא ממעמקים של הוויה מקומית. מצפת, כן, גם מצפת. ממהות המקום שלנו בא הקול שלה. ואל מהות הקיום של המאזין הולך הקול ושב אליו קולה.

זה באשר לכיסופים. ועל איזו אימה מדובר. מדובר על האימה שמתעוררת נוכח היופי. נוכח יופי מתעוררת אימה גדולה, כי זה כל השביר וזה כל היש וכל המחזיק אותנו. ועוד אימה מתעוררת נוכח יופי. אתם יודעים איזו אימה. זו האימה מפני כך שהיופי הוא קצר, שהיופי הוא חומק, שהיופי רועד וחולף ואיננו. וכנגד זה, בדיוק כנגד זה שהיופי הוא קצר וחולף, מה שהוא ממהות היופי להיות קצר וחולף, היא שרה.

זמרת היא סוד קולה. וקולה של אסתר עופרים, הקול המוקלט המנשב בחדרים ליליים כמו נשיקה, והקול החי והקול בשיחות שלנו על שובר הגלים בשפת הים של תל אביב ובעין כרם בירושלים ובאוטוברון ליד מינכן. היה שלג וקולה וסוד קולה. שלא מוגנענת, שהוא הקסם הנוצר והעושה את השירים.

טוב שאת כאן, אסתרליין. התגעגענו אלייך.

■ **יותם ראובני**

קלרינט, כלי הקשה, סקסופון וסינטיסייזר.

„עוד יהיו שירים מ'סיפור הפרברים', שירים של קול פורטר וכמובן שירים ישנים מהרפרטואר הישראלי: 'מעמק לגבעה', 'ציוניוני הדרך', 'מה אומרות עינייך', 'לילה לילה', 'היו לילות', 'ואולי לא היו הדברים מעולם', 'נעולה היא דלתי'. את המילים לשירים שהלחין רכטר כתבו עלי מוהר ומאיר ויזלטיר. עוד צפויים אורחים נוספים והפתעות".

– את יכולה לספר על הקשר עם יוני רכטר? גם בפעם הקודמת הוא עיבד וניהל מוסיקלית את המופע שלך.

„בחרתי ביוני, כי הוא המתאים ביותר מהמוסיקאים המעטים שאני מכירה בארץ. הוא מתאים למה שאני זקוקה. אוהבת את ההתייחסות שלו למוסיקה, את האינטליגנציה והכישרון שלו. הטעם שלו מקביל לשלי".

■■■

– כשחיפשת טכסטים היו לך העדפות לגבי נושאים? „בגלל שאני הולכת לשיר את 'כשתגדל' של פוליקר? לא. אני לא מאמינה בהזמנות לפי נושאים. ההיכרות עם יהודה פוליקר נעשתה דרך אחי, נועם, שניגן במופע שלו. הוא לקח אותי למופע. פוליקר מאוד ריגש אותי. אהבתי אותו מאוד. הוא ישר, עם הרבה אהבה, אדם חם וכל זה עובר ממנו. יש מעט מאוד כאלה והעובדה שהוא מצליח עושה אותי עוד יותר מאושרת.

„השיר 'כשתגדל' מצא חן בעיני לא בגלל שהוא מדבר על ילד. הוא מדבר על אדם, על מה זה לגדול להיות אדם, מנקודת מבט של ילד. מה מבטיחים לו, מה מקיימים. זה נוגע לי במיוחד כנראה בגלל שיש לי ילד משלי עכשיו. השיר הזה מדבר על הבלוף של עולם המבוגרים, בלוף שהמבוגרים אולי התרגלו אליו אבל הילד רואה אותו ולא מקבל.

„אי אפשר להגיד לילד תתנהג יפה ובנימוס למישהו, ואל תגיד אני לא אוהב אותו, ובכך לכפות עליו זיוף. זה הזכיר לי סיפור שסיפר לי וולף וונדרצ'ק, המשורר הידיד שלי. כשהיה צעיר הוריו היו אומרים לו קום, לך לעבוד. והוא היה שוכב במיטה, בוהה בתיקרה ואומר בשיא הרצינות: מה אתם רוצים ממני, אתם לא רואים שאני עובד?"

– ואיזו אמא את?

„מעולם לא חשבתי על דוד כעל מישהו שצריך להגשים את החלומות שלי. אף פעם לא חשבתי שהוא יהיה אסטרונאוט או רופא. אני חיה רק עם ההרגשה שאני רוצה לראות אותו בריא ומאושר. שיאהב אותי. אפילו לא ידעתי לאיזה גן ילדים לשלוח אותו. יש כל מיני כיווני חינוך. אני לא אם אמביציונית, לא דוחפת אותו".

– אבל אמא יכולה לטעון.

„יש לו גם אבא. אבא נהדר. נדמה לי שלפעמים אני לא נותנת לדוד דוגמה טובה. לא תמיד אני שולטת ביצרים שלי, אני נרגזת ועצבנית. אבל אני מקווה שאני מצליחה ללהראות לו שאני אדם ישר, כנה ופשוטה. זה העיקר בשביל ילד בן חמש".

– עכשיו את פה. הוא בבית, בהמבורג. הפרידה קשה?

„הפרידה קשה כי אני יודעת שקשה לו, אבל אני גם יודעת שהוא מסתדר למרות שהוא מאוד קשור אלי. בטלפון אני דואגת כל הזמן אם הוא אכל, אם הוא ישן טוב, אם הוא בריא, אם לא מעליבים אותו".

– מעליבים?

„לא יודעת. אני חושבת על דברים גרועים שיכולים לקרות. אם מעליבים אותו זה גרוע".

■■■

– הקריירה שלך וחייך פרושים על פני ארצות ויבשות. זה אומר אי התחברות למקום אחד, היעדר תחושת שייכות של ממש. זה נכון לגבייך?

„בהתפרשות הזאת יש יותר יתרונות מחסרונות. היו לי הזדמנויות לפגוש ולהכיר יוצרים מיוחדים, אנשים עם אנרגיות מיוחדות. זה דבר שלא יכול לקרות למישהו שהולך כל יום באותו רחוב ועובר באותו משרד. העבודה שעשיתי לא מזמן עם פיטר צארק בגרמניה, היתה מהחשובות והמעניינות שעשיתי בחיי. באנגליה הייתי חייבת להיות, כי אם רצית להצליח בשנות ה־60' באירופה, הצלחה באנגליה היתה המפתח. גרמניה היתה רק קרש קפיצה בשבילי. להצליח באנגליה היה בשבילי כמו שיא החלומות".

– את יכולה לבחון גם את החסרונות?

„כשצריך להיפרד זה לא נעים. הרבה פעמים בפרידות האלה מאנשים הרגשתי שאני נשארת בלי בית, בלי מגן. חברים זה גם בית ופרידה מהם היא כמו מבית. כך נאלצתי להתקשר מחדש שוב ושוב. אבל זה יוצר אצלי איזו ויטאליות, משאיר אותי באקטיביות כל הזמן.

„על הקושי בפרידות האלה אני יכולה להסתכל רק בדיעבד. כשהן קורות אני לא מרגישה. המקרים הבולטים היו כשעזבתי את ניו יורק, שם היתה לי אינטימיות לא רומנטית עם כמה אנשים, שהיה חבל לי להפסיק. יש לי אנשים כאלה גם בתל אביב אבל זה קשר של שרשרת. הוא לא קשה, חוץ מזה שהוא מגדיל את חשבון הטלפון שלי באופן מדאיג..."

– לא בא לך לפעמים להטיל עוגן במקום אחר וסופי?

„לפעמים כן. כאן. כי השורשים שלי מאוד עמוקים למרות שיותר ממחצית חיי אני לא גרה כאן. יש כמה מקומות בעולם שאני אוהבת. טוסקנה, פאריז, ספרד מקסימה אותי, אבל אין אחד מאלה שבו הייתי רוצה לחיות כל חיי.

„אתה יודע מה? יש בי איזה חוסר ביטחון בהתפרשות הזאת על מקומות. אבל מצד שני מפחיד אותי ללכת כל יום באותו רחוב. אני לא יודעת להחליט אם יש בזה ניוון או הסתאבות. גם קפקא ישב במשרד. מפחיד אותי להיות במקום אחד. ככל שהוא סגור הוא יותר פרוץ, עד כמה שזה נשמע מוזר.

„אני מרגישה שאם היו רואים אותי כל הזמן באותו מקום, היו פורצים לתוכי, וזה מרתיע אותי. אני אוהבת את האנונימיות. אוהבת לגור בבתי מלון, לא להיות מעורבת. אולי זאת ביישנות. שלא יישמע כאילו אני מיזנטרופית. אני אוהבת אנשים יותר מחיות. אני יודעת שיש אנשים שאוהבים חיות יותר מאנשים. זה דבר שאני לא אבין לעולם. אני יכולה להתקרב לאנשים באופן ספונטני. זה לא קורה לי הרבה. בעיקר לא עם אנשים שיש להם איזה אינטרס בחיים שלי".

■■■

מכרים ותיקים של אסתר עופרים, עוד מימי תחילת הקריירה שלה בארץ זוכרים אותה נאמנה לדימוי של מי שמתרחקת מאירועים חברתיים. זוכרים איך אחרי הופעות במועדון התיאטרון, היו יוצאים לבלות. אבי עופרים היה מסיע את אסתר הביתה וחוזר לבלות עם ידידים, בלעדיה.

– פוחדת שינצלו אותך?

„אני מאמינה מעט מאוד ברוע. אני לא חושבת שמישהו ניצל אותי אי פעם מתוך רוע. מה שאני מתעבת זה חוסר יושר".

– כמה מעורב בעלך בקריירה שלך?

„פיליפ די עסוק במוסיקה שלו. יש לו כמה כלים אלקטרוניים בבית, הוא כותב מוסיקה לסרטים. היות ואני שרה, די מעניין אותו גם הצד הזה במוסיקה. בהפקות ממש הוא לא מעורב. תמיד הוא ברקע. לפעמים הוא יותר מעורב.

„כשעבדתי על השירים של אברהודט שונר הוא ישב איתי על הפרטיטורות, כי אלה שירים מאוד מורכבים. אולי פעם נקליט ביחד. אני צריכה להתרגל לרעיון שאני באה הביתה כדי לעבוד עם בעלי. אני מאוד אוהבת את הרגישות והטעם שלו במוסיקה. הוא בכלל לא בעניין של מוסיקה קלאסית. בקרוב הוא יהיה בן 30, ובאופן טבעי הוא קרוב יותר למוסיקה עכשווית. הוא שומע הרבה להקות גרמניות, לא זוכרת את כל השמות. גם טום וויטס, זמרים דרום אמריקאים. אני גם אוהבת אופרה. פעם ניסיתי לגרור את פיליפ לאופרה, לפני 6 שנים, כשעוד מצאנו זמן פנוי, לפני הלידה של דוד. זאת היתה הפעם הראשונה והאחרונה של פיליפ באופרה. דווקא היתה אופרה יפה של ואגנר".

– את לא נוהגת להופיע הרבה, תארי את היומיום שלך.

„אני עקרת בית מאוד לא מוצלחת. לא מגהצת, לא מכבסת, לא אופה, לא מבשלת ולא רוקמת. עקרת בית אפס. פעם ניסיתי לאפות עוגה וזה היה נהדר כשהצלחתי. הזמ אני אומרת שעשיתי שלוש יצירות בחיי. אני שרה, ילדתי ילד ואפיתי עוגה".

– הגעת לישראל בתקופה מאוד לא רגועה, מה מצאת?

„לא בחרתי את האירועים, ובטח לא הייתי מסרבת לבוא בגלל שלא רגוע. מה שקורה כאן נראה לי עצוב וטראגי. שמעתי על כל מיני אמנים שהוזמנו להופיע כאן וסירבו. שמעתי גם על אמנים ישראלים שקמו ומחו".

– אם היית כאן היית מצטרפת?

„קשה לי, כי אני לא חיה כאן. אני יכולה להביע את דעתי בכל מקרה. לא מרגישה שאין לי זכות, רק חסרה לי אינפורמציה. אני בהחלט מרגישה חלק ממה שקורה כאן. אני פשוט לא יודעת מאיפה מתחילות הצרות ואיפה הן נגמרות. יש הרבה דברים שראיתי והם בלתי נסבלים. צריך שיהיה שינוי. ראיתי כאן היווצרות של שנאה גדולה בין אנשים. שזה ממש מבהיל. אני רואה את זה בכל פעם כשראיתי איש מבוגר צועק על בעלי 'אתה אש"פיסט' זה היה בעיני בגדר סקאנדל. אני שומעת על טרנספר ועוד כל מיני רעיונות מטורפים שמדאיגים אותי".

– קרו דברים בבידור הישראלי [illegible] שלא היית כאן. ממה התרשמת [illegible] הזאת שהיו־בות להגיע לכאן?

„אז דיברנו על יהודה. הייתי במופע של ריקי גל. אני חושבת שהיא מצוינת. אני רואה טלוויזיה פה ושם. יש עוד?"

– התבססו מאוד, זמרות [illegible] גלהן, יהודית [illegible] יש [illegible]

„מעבר לזה קשה לי לומר". ■

אסתר עופרים. תצלום: גואידו מנגולד, אוטוברון

אבי עופרים: הקהל אוהב אותה

ממש במקביל לחזרות שלה על המופע, הגיע לישראל מי שהיה בעלה של עופרים, אבי, לקראת הקלטות תקליט חדש שלו, עם הזמרת סימה עמיאל.

„מה, אסתר בארץ? לא ידעתי. שמעתי שהיא הולכת להופיע ב־24 בחודש אני חושב. אם אראה אותה זאת תהיה מתנת יום הולדת בשבילי. היא מתגוררת אצל אחיה? מוזר, תמיד היא גרה בבתי מלון. לא ראיתי אותה כבר כמה חודשים.

„פעם אחרונה שפגשתי אותה היתה במסיבת חנוכה בגן היהודי במינכן, הבן שלה הלך לגן יחד עם הבן שלי. אני שמח מאוד לשמוע שהיא עושה מופע. אני מקווה שיהיה לה פיצוץ. עם קול כמו שלה היא בוודאי תצליח. אני יודע שהקהל אוהב אותה.

„אני נדהם כל הזמן מהמקבילים בחיים שלנו. אני בא להקליט כאן והיא מופיעה. לי נולד ילד ובמקביל נולד גם לה. אולי יש בזה איזו סמליות. אם היא יוצאת מהחזרות עם חיוך כמו שאני יוצא מהחזרות שלי, אז הולך להיות לה פיצוץ".

צמד העופרים, שנות ה־60

יש לך אורחים מחו"ל?

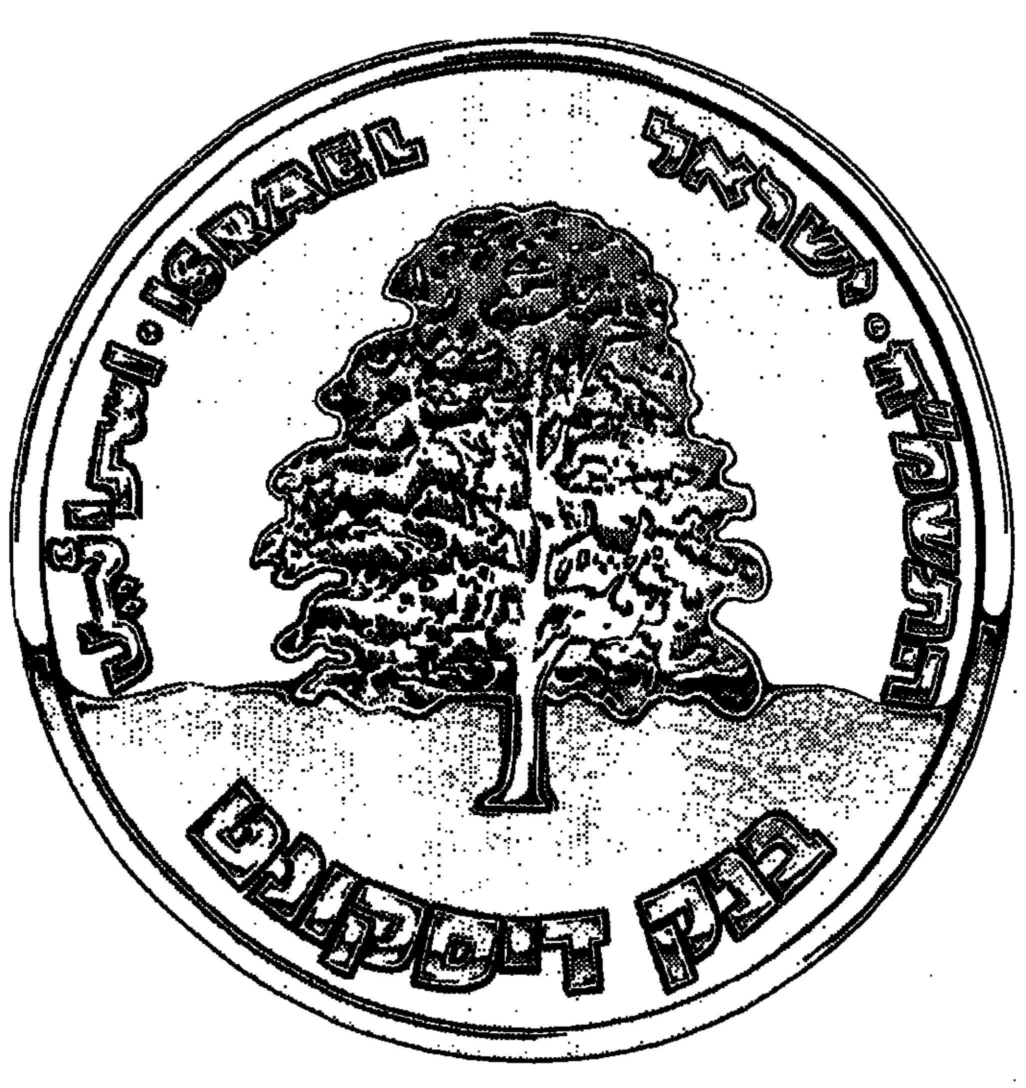

הבא אותם לפתוח חשבון פת"ח*
ובנק דיסקונט יטע לכבודם עץ בישראל.

בנק דיסקונט פותח במבצע נטיעות - כל הפותח חשבון חדש עם פקדון מעל $500 ינטע לכבודו עץ בישראל.
סַפֵּר לאורחים שלך על ההטבות בפקדון תושב חוץ וגם אתה תזכה בשי נאה.

בפקדון תושב חוץ:
- ריבית גבוהה פטורה ממס הכנסה בארץ.
- פטור ממס עזבון.
- סודיות בנקאית מוחלטת.

והעיקר - פותח חשבון פת"ח יקבל תעודה המעידה על נטיעת עץ על שמו בישראל.

לפרטים נוספים פנה למחלקות למטבע חוץ בסניפי דיסקונט ברחבי הארץ.

* (פקדון תושב חוץ)

בנק דיסקונט

ורשבסקי פרילין דובר

גדלתי על ד"ר פישר

"איך הצלחת לעבור את השלושים ולהראות צעירה ורעננה כל כך?" שואלים אותי כל הזמן.
אחת הסיבות העיקריות היא שגדלתי על ד"ר פישר.
עוד כשהייתי קטנטנה מוצרי ד"ר פישר הגנו על עורי מכף רגל ועד ראש. תכשירי הטיפול והטפוח של ד"ר פישר, שפותחו בידע רפואי, מנעו מהעור את פגעי האקלים וקרינת השמש והאטו את הזדקנותו. תכשירי ד"ר פישר שמרו, ניקו והעשירו את העור והשיער.
היום כאמא, אני מקפידה לטפל בילדים עם התכשירים הנפלאים של ד"ר פישר.
אצלנו ד"ר פישר הפך לחלק בלתי-נפרד מגידול המשפחה.

חני פרי
דוגמנית ומדריכת יופי

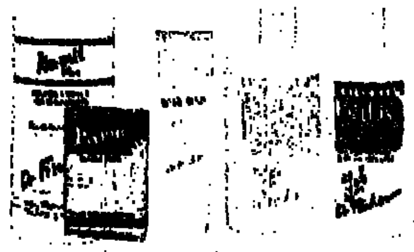

ד"ר פישר לתינוק -
סדרת יוקרה לטיפול בעור התינוק.
בסדרה: קמיל בלו, אל-סבון נוזלי, שמן, טלק, שמן אמבט, תחליב, קרם פנים, משחה, שמפו ללא דמעות ותחליב שיזוף

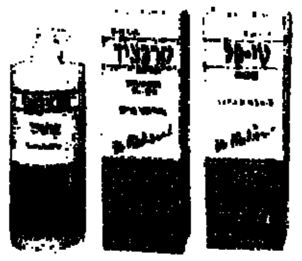

לטיפול נכון בכינמת:
טיפל שמפו - משמיד כינים תוך 10 דקות.
קרבציד תמיסה - משמיד ביצי כינים וכינים תוך שעתיים.

קמיל שמפו, מעצב ומוס -
סדרת תכשירים לטיפול בשיער
פירידקס -
סידרה לטיפול בקשקשים.

פריסול -
סדרה לטיפול בכף הרגל.
ספריי דאודורנט, ספריי באבקה-אנטיפרספירנט וקרם לכף הרגל.

שיטת השיזוף של ד"ר פישר

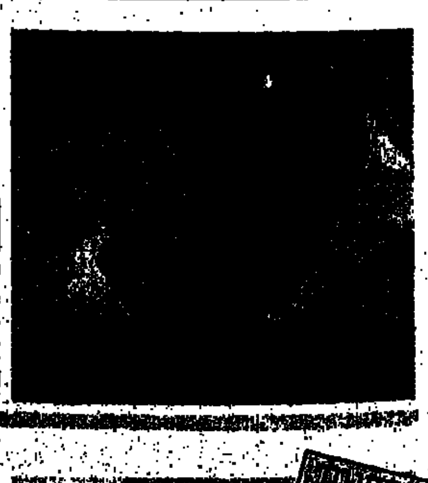

אולטרסאן - מורו שיזוף.
אולטרסול - להגנת העור מקרינת שמש עודפת. לשיזוף טבעי ולהגנה מירבית ממסי' 3 ועד למסי' 30
אפטרסול - לטיפול בעור לאחר השיזוף

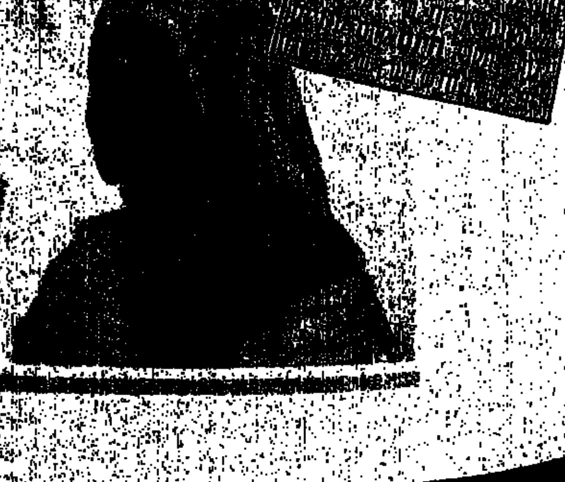

תכשירי אולטרקר-
להאטת הזדקנות העור.
בסדרה: קרם עיניים ריפוי, קרם פנים, חלב פנים, מי פנים, תחליב לגוף וקרם ידיים.

שתיקה שווה מוות

מיכל רובנר־המר

זו תערוכה שאין לה יומרות אמנותיות. היא אינה מורכבת מחומרי אמנות. זהו אינסטליישן (הצבה) של חומרים ויזואליים וכתובות. תערוכה פוליטית מובהקת של קבוצת אקט־אפ, המשתמשת באמנות ובתקשורת־המונים ככלי נשק רב עוצמה, כדי ליצור עימות עם 'הפוליטיקה של האיידס'.

אקט־אפ היא הקבוצה הבולטת מבין הקבוצות הלוחמות באיידס, בארצות הברית. בדף הסבר, המחולק במפגש השבועי שלהם, מידי יום שני בערב, כתוב: „אקט־אפ הוא ארגון פעילי איידס, שנוקט פעולה ישירה, על מנת לפתור את בעית האיידס, על ידי הפגנת הכעס והתסכול כלפי המדיניות הפושעת וההזנחה של הממשלה. המטרות שלנו הן יצירת דעת קהל מיודעת וביקורתית, ויצירת פעילות קונסטרוקטיבית מטעם הפקידות הציבורית".

READ MY LIPS

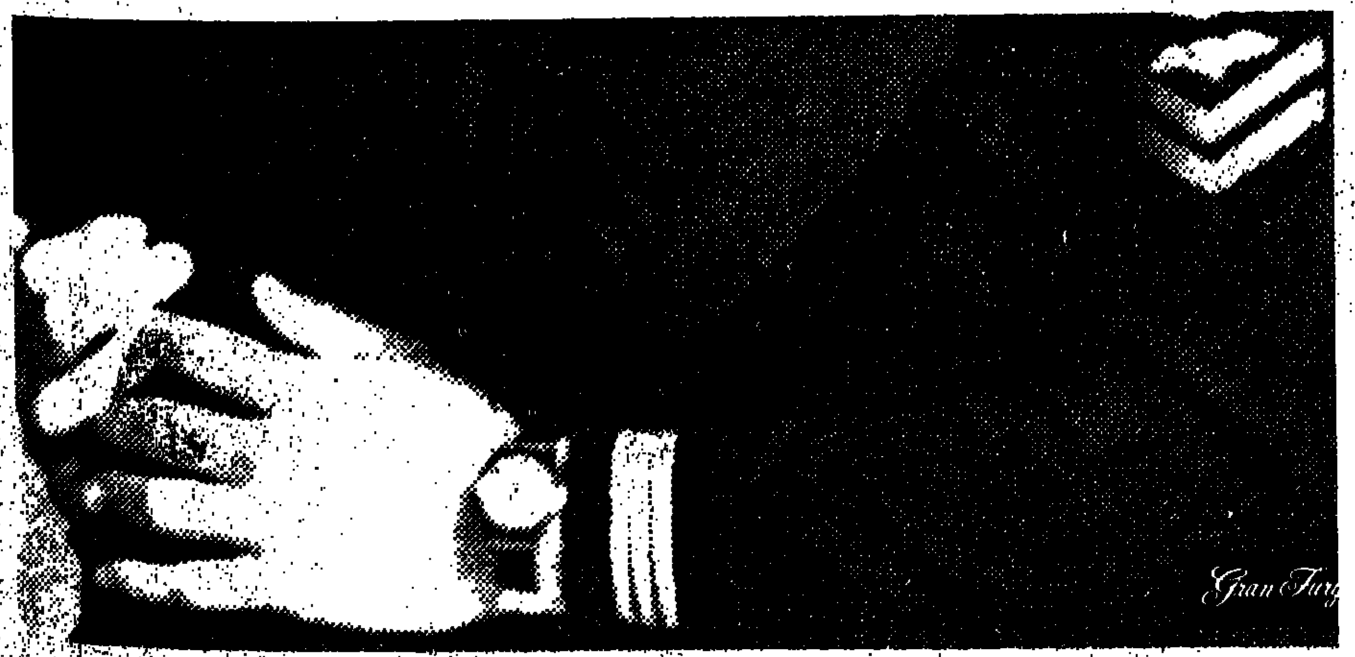

כרזת „קרא את שפתי", אנשי צבא מתנשקים

בגלריה „ווייט קאלמס" הניו־יורקית קורה משהו: אמנות בשירות המלחמה באיידס

כיל ארנינג תרם את חלל הגלריה שלו, „ווייט קאלמס", למשך חודש שלם לקבוצה, לעשות בו ככל העולה על רוחם. זהו איזכור לגלריה הניו יורקית פולה קופר, שבה התקיימה, בשנת 68', תערוכת המחאה הראשונה למלחמת וייטנאם. „יהיה זה אולי צעד שישפיע באופן חיובי על עולם האמנות של שנות ה־90" – כתב אז השבועון הניו יורקי, הווילג'־ווים.

■■■

קודם לתערוכה זו, קבוצה של אמנים מתוך אקט־אפ הקימו אינסטליישן בחלון התצוגה של ה„ניו מוזיאום", מנהטן, ניו יורק, אזור האמנות, הסוהו. מוזיאון מיליטאנטי, המקדיש עצמו לבעיות חברתיות, למיעוטים. אוצר המוזיאון כתב בדף המידע: בראשונה נעשיתי מודע לקבוצת אקט־אפ, כמו הרבה ניו יורקים, כשראיתי את הפוסטר שלהם מופיע ברחוב עם הציטטה שתיקה־מוות. ליווה את המלים האלו, הכתובות לבן על רקע שחור, משולש ורוד – סמל לרדיפת ההומוסקסואלים בתקופה הנאצית, ומאז שנות ה־60, סמל לשחרור ההומוסקסואלים. היה לי ברור שהמדובר בפלקט שעוצב כדי לעורר מודעות למשבר האיידס. לגבי, היתה זו בין יצירות האמנות בעלות המשמעות הרבות ביותר, שנוצרו בעיצומו ובהשראתו של המשבר".

וויליאם אולנדר, האוצר, נעשה חבר באקט־אפ. הוא הציע לקבוצה את חלון התצוגה של המוזיאון. בחלון בלט משולש ניאון ורוד. מתחתיו, הכותרת שתיקה־מוות. מתחת לכותרת, מחשב ששירר ידיעות ועובדות בנוגע לאיידס. על רקע הגדלה של צילום משפט נירנברג, ניצבו סילואטות ראשים (בגודל אמיתי) של אנשי ממשל, ביניהם רייגן. מתחת לכל דמות, ציטטה של אותה דמות, חקוקה באבן. בין הציטטות: „ההומוסקסואלים יודעים שהם הולכים למות, והם מתכוונים לקחת איתם כמה שיותר אנשים שיוכלו".

מחלון המוזיאון הוקרנה לצופים אינפורמאציה עדכנית, הנוגעת לאיידס, ותיאור המשבר מפרספקטיבה היסטורית. האינסטליישן כוון באופן ישיר לאותן דמויות לאומיות, שהשתמשו במגיפת האיידס כדי לקדם את האינטרסים הפוליטיים שלהם.

אוצר המוזיאון, בהתייחסו לשאלה: האם זו אמנות? – „לאורך כל ההיסטוריה, משברים המונים השפיעו על יצירות אמנות, שתפקידן היה, לפעמים, מעבר לאמנות. העובדות מוכיחות שבקהיליית האמנות והאמנים יש הרבה שבחרו לא לשתוק בשנות ה־80".

■■■

הלוגו שתיקה־מוות, ששלט בחלון התצוגה במוזיאון, מופיע עכשיו בוואריאציות שונות על פוסטרים, כפתורים, חולצות טריקו ומדבקות. הלוגו מופיע על שלטי מחאה, המוצבים בפינת הגלריה. פוסטרים של שלטי „אשם" מציגים תמונות מוגדלות של פוליטיקאים, עם ציטטות של דברים שנאמרו בנוגע לאיידס, ועם חותמת „אשם" באדום.

התערוכה מעמתת אותנו עם נתונים מפחידים: כל חצי שעה בממוצע, אדם אחד מת מאיידס באמריקה. משנת 1991 ואילך, יותר אמריקאים ימותו מאיידס בכל שנה מאשר מתו בכל תקופת מלחמת וייטנאם. תקציב הפנטגון ליום אחד גדול יותר מהסכום הכללי שהוצא על ידי ארה"ב על מחקר וחינוך בנושא מגיפת האיידס, מאז 1982. עד שנת 1991, 100 מיליון אנשים בכל העולם יהיו נגועים באיידס, לא בהכרח חולים.

קבוצת בת של אקט־אפ קידמה את העניין באמצעות פוסטרים. אחד הפוסטרים מראה שני גברים במדים, מתנשקים. האינטימיות מוצגת כאן בבשחור ובוורוד, במקום פחד וחולשה. כותרת הפוסטר: Read My Lips. בצידו השני של הפוסטר הכותרת: „מדוע אנחנו מתנשקים?" והתשובה: „אנחנו מתנשקים בהפגנה אגרסיבית של חיבה. אנחנו מתנשקים כדי שכל אלו שיראו אותנו יאלצו להתעמת עם ההומופוביה שלהם" ■

פעם בשנה

כ־300 אלף לוחות אמנותיים נמכרים בארץ מדי שנה. אל „טורנובסקי", החלוצים בשטח, הצטרפו גורמים נוספים ● תחרות קשה, כסף טוב, שוק צפוף ● תחזית

שושנה חן

לוחות שנה. עונה אכזרית קצובה בת חודשיים של תעשיה פורחת, שעובדים עליה כל השנה. לוח שלא נמכר עד סוכות, ירגיש כמו אתרוג בערב פורים. להיטים, יזכו לתחיה מחודשת במהדורה מיוחדת לקראת ראשית השנה האזרחית. בני טורנובסקי, מפיקי לוחות, בוהים בעיניים כורקות על חנויות הספרים בגרמניה ובשוויץ, הנגדשות בערבי השנה האזרחית במאה, ואולי יותר, לוחות שנה. אלה תלויים בחנות על קולבים מיוחדים כבתצוגות אופנה. בארץ, משנה לשנה גדל מספר הלוחות היקרים והיוקרתיים. לקראת ראש השנה הקרב, יצאו כ־30. חלקם מרהיבים: אחרים מותירים טעם תפל ותחושה שמישהו עבר עליך.

מהם סיכוייך להיות בעלים של כתב יד יהודי מן המאה ה־13, שערכו נאמד במיליוני דולרים ומה הסיכוי למשש [illegible] יפהפיה דמויית לב, מוונציה של 1311? [illegible] לרעב לשכיות חמדה הציעים לך מפיקי הלוחות: תמורת סכום צנוע של 11־59 ש"ח, אתה יכול לרכוש לוח שנה, למסגר צילום של המפה או של כתב היד העתיק, ולחיות איתו בסלון הפרטי שלך.

פתאום הפכו הלוחות לפריט יקר משדרי יוקרה. לא במקרה, בכל הוצאה בה ביקרתי הגישו לי לעיון את ערימות הפרסים בהן זכתה על הלוחות הנפלאים שלה. ויש דברים מהממים בשוק.

ערי סטימצקי, מנכ"ל 'סטימצקי', מעריך בכ־300 אלף את מספר הלוחות האמנותיים הנמכרים בארץ מדי שנה. חלק הארי נמכר ללקוחות פרטיים, אך גם אצל חברות התפתחה אופנה לרכוש כמה מאות לוחות יוקרה ולחלק לפני שהחברו [illegible] 'דיגיטל', לבעל, [illegible] השנה מאות לוחות [illegible] מ'טורנובסקי' ודרשה הטבעה זהב של שם החברה על כל עמוד.

רק לפני תריסר שנים, כשהתייצב דני תורן מ'טורנובסקי' אצל סטימצקי, וניסה לשכנע אותו למכור לוחות שנה מעוטרים בכתבי יד יהודיים, נתקל בסירוב חד משמעי

רשת 'סטימצקי' בלבד מוכרת כמה עשרות אלפי לוחות בשנה. [illegible] כיס, ביומני תלמיד וביומנים [illegible] שקונים [illegible] פרטים [illegible] במיליונים. [illegible] בלוחות אמנותיים [illegible].

רק לפני תריסר שנים, כשהתייצב דני תורן מ'טורנובסקי' אצל סטימצקי [illegible] לשכנע אותו למכור לוחות שנה מעוטרים בכתבי יד יהודיים, נתקל בסירוב חד משמעי: „אנחנו מוכרים ספרים ולא לוחות". אמרו לו – ונכשלו. אחרי התגוננות שלושה לוחות לדוגמה [illegible] יוצא לוח שנה יוקרתי טוב במהדורה בת 10,000. להיט יכול להימכר בכמה עשרות אלפים עותקים. טורנובסקי [illegible] מיליון [illegible] קופצים [illegible] מטרפים חושים על [illegible] עם הדימוי [illegible] כ־10,000 לוחות.

שים לב לגודל ולצורה. אלה אינם מקריים. [illegible] של לוחות באירופה הגיעו [illegible] שאם אדם קנה לוח גדול מוארך, למשל, בשנה הבאה ירוץ למצוא לוח בעל צורה דומה. מדוע? את הלוח הזה תולים בדרך כלל במקום מכובד: בסלון, בנקודה בולטת במשרד. אחרי שנה, יהיו שינויי גוונים בין הקיר המכוסה לחשוף. רוצים להסתיר את הבושות.

השנה העברית החדשה תהיה שנה מעוברת, בת 13 חודשים. אבל, אף לוח מבין כל אלה המצויים בשוק לא מכיל 13 דפים. יש גם שידחסו שלושה חודשים לעמוד אחד וייצאו עם לוח המכיל שבעה ציורים בלבד. אחרים חוסכים בזהב. הדפים היקרים ביותר להפקה הם אלה המעוטרים בזהב, אותו מוסיפים לצילומים בטכניקה יקרה של גלגול רדידי „נייר כסף", בדומה לזה הנמצא בשימוש במטבח. הטבעת זהב תכפיל את עלות הפקת הדף. גם בלוחות יוקרתיים ויקרים תמצא שהדפים הראשונים מוטבעים בזהב ובאמצע, בחודשים שלא תטרח לדפדף עד שתגיע הביתה, תגלה דפים ערומים מזהב. אבל הצרכן הישראלי לא מדקדק בקטנות, הוא קונה.

■■■

התחרות על הלוח מתחילה הרבה לפני שהוא מגיע לנקודת המכירה. מיכה דורפצאן, מנכ"ל 'פלפוט', נזכר איך ניהלה ההוצאה רומן בן שנים עם ספריה באירופה, שאיש לא נגע שנים רבות באוצרותיה. קיבלו אישור לבקר במקום ולצלם. שליח מיוחד יצא וגילה, שאחד המתחרים הישראלים הקדים אותו בעשרה ימים. הטעם המר של האכזבה עדיין עומד לדורפצאן בגרון. פעם אחרת צילם חומר רב בספריה מסוימת, השיקופיות היו מונחות אצלם זמן רב ללא שימוש. הוא לא ידע איך בדיוק לשבץ אותן, כשלבסוף הוציאם ויצאו לתערוכת פרנקפורט, גילו שם נציג ישראלי של מו"ל אחר, עם אותן תמונות בדיוק.

דורפצאן: „לא פעם אתה חושב שהורדת את השמים, ומגלה שמתחרה שלך עלה על אותו רעיון בדיוק".

„אין סודות בענף", מאמין נחמן רן, מ'אמנות ארץ ישראל'. „כתבי היד מקטלגים. כל בעל מקצוע יודע היטב באיזה ספריות ומוזיאונים הם מצויים. הבעיה היא, איך להגיע אליהם".

הספריה הלאומית בירושלים, והמוזיאון הבריטי נחשבים למקורות טובים ונגישים. בספריות גרמניה פתוחים לשיתוף פעולה, אבל אוצרותיהן מוצו למדי. ספריית לנינגרד מקובלת כאוצר בלום, חלומו של כל מו"ל – ורחוקה למימוש יותר מן הירח. ניצה רן מ'אמנות ארץ ישראל', ביקרה באחרונה ברוסיה. הבעל הורה לה לא להחמיץ ביקור בספריית לנינגרד. חעיפה מבטים חטופים בשורת אוצרות יהודיים, אבל אף לוח שנה לא יצליח להתבשם מהם בעתיד הקרוב.

באיטליה יש ים של חומר. [illegible] ושיתוף פעולה שואף לאפס. תמי ספר מ'טורנובסקי' זוכרת. בלי געגועים את [illegible] איטלקי שלה בעקבות כתבי יד יהודיים, אחרי רומן מכתבים ממושך בן שנים אחדות, זכתה ההוצאה באישור לצלם שש עמודים מתנ"ך יד יהודי בספרית פאלמה. תמי יצאה לדרך כשהיא בחודש השמיני להריונה. בשווה באוויר, התרחשה בפאלמה רעידת אדמה. [illegible] הוגדר כמסוכן לציבור. מפקד [illegible] המקומי לא הסכים להשתכנע מטיעוני הישראלית העקשנית, שניסתה לשווא להסביר לו עד כמה חשוב לה לבקר בתוך בניין הספריה.

תמי, שמצאה עצמה תקועה באיטליה עם ידיים ריקות, קשרה קצוות חוטים עד שהגיעה לספרית מדיצ'י בפירנציה. חדר מרהיב, ריהוט מהלוחות, זהב, חיטובי עץ, נברשות קריסטל זוהרות, ובקצה החדר, ליד שולחן עתיק, יושבת גברת עוטה מעיל פרווה – הפרופסורית העומדת בראש ועדת האישורים לשימוש בכתבי היד של הספריה. עיינה האיטלקיה ארוכות בכל לוחות השנה של ההוצאה הישראלית – ולא הסכימה לאשר אפילו צילום אחד לרפואה.

■■■

המתחרים יאמרו, שטורנובסקי קוטפים את תהילת העבר. אבל איש לא יוכל לקחת מההוצאה את זכות הראשונים. לוח כתבי היד היהודיים הראשון, שיצא לאור לפני תריסר שנים, חולל מהפכה בענף שמרני וסטנדרטי. פתאום התחלפו הרגשים. לא התאריך חשוב, אלא הרקע שלו. דפדוף בחלק לא מבוטל מן הלוחות החדשים שיצאו השנה לאור מגלה, שהתאריך נמצא בהם כמעט במקרה. לעתים תזדקק לזכוכית מגדלת כדי למצוא אותו.

דן תורן מטורנובסקי מסביר שבגרמניה, כוללות הלוחות האמנותיים, יוצאים לאור לוחות נטולי תאריכים. יש אפילו שהחודש

„לא פעם אתה חושב שהורדת את השמים, ומגלה שמתחרה שלך עלה על אותו רעיון בדיוק"

השנה אינם מופיעים בהם. תורן מתקשה להבין איך מישהו מצליח להתמצא בלוחות כאלה.

הטורנובסקים לא המציאו את הגלגל, אבל הם הפכו את הלוחות לחגיגה לעיניים. ההתחלה, כאמור, לפני תריסר שנים, רחל גילן, בתו של וולטר טורנובסקי, מייסד ההוצאה, מורה לחינוך מיוחד במקצועה, נקראה אל דגל בית הדפוס המשפחתי אחרי פטירת אביה, נהגה לבקר אחת לשנה ביריד הספרים הגדול בפרנקפורט. בביתן האמנות הכנסת והתערוכה פגשה בראשונה בכרטיסי ברכה ובלוחות שנה אמנותיים מבתי היוצר של הוצאות ותיקות כמו 'דימונט' ו'ציצרו' הגרמניות, המוציאות לאור לוחות אמנותיים של גדולי הציירים. „ראינו את הלוחות וחשבנו – גם אנחנו יכולים. ומה יותר מקורי בארץ מאשר כתבי יד יהודיים", מחייכת רחל גילן.

הלוח הראשון, שיצא לפני תריסר שנים, הוקדש לכתבי יד יהודיים. בין השאר, ראה שם אור צילום חזון המנורה מתנ"ך סרווירה מן המאה ה־13, הנחשב לאחת מיצירות האמנות המרהיבות של יהדות ספרד. הדף המאייר את זכריה פרק ד', פסוקים ג'-יד': מנורת זהב תמירה, על רקע כחול, סמל המקדש, ומשני צידיה משתרגים עצים תמירים, סמל לשני המשיחים בימי שיבת ציון. צילום זה צולם ממהדורת פקסימיליה.

השנה, סגרו הטורנובסקים מעגל. לפני שלוש שנים נסעה רחל לספריה הלאומית הפורטוגלית שבליסבון, בה מצוי כתב היד של תנ"ך סרווירה, וקיבלה רשות לצלם את דפיו ותנ"ך סרווירה הוא גם מקור השראה לתנ"ך קניקוט, שעיטר את דפי לוח השנה של [illegible] בתחילה השתמשו בשירותיו של צלם מקומי. אבל התוצאות לא נראו לדני הקפדן. ההוצאה שיגרה צלם ישראלי לליסבון.

כ־40 לוחות אמנותיים הוציאו הטורנובסקים בתריסר השנים האחרונות. הוצאת פלפוט מוציאה 15־20 לוחות כל שנה. באחרונה, כשליש מהם אמנותיים. גורמים נוספים בשטח: „אמנות ארץ ישראל" – ארבעה לוחות: „סטימצקי"; „מודן".

מה שברור, ששוק צפוף כל כך מחייב מקוריות. אתה חייב להיות שונה מהמתחרים כדי למשוך תשומת לב.

לפני שמונה שנים, כשהחליט נחמן רן מ'אמנות ארץ ישראל' להיכנס לנושא, הלך על אהבה ישנה שלו – מפות ארץ ישראל. רן, איש דפוס ששימש בין השאר כקונסול ישראל בבודפשט (1962־1965) וזוקף לזכותו גם אוסף של מפות ארץ ישראל, לא מסתיר את התלהבותו: ארץ ישראל היא היחידה בעולם המתהדרת ברצף מפות מכל התקופות, למן המאה השניה לספירה. לא פחות מ־6,000 מפות שלה צויירו והופקו בכתבי יד, באטלסים ובפסיפסים. בבלגיה או בהונגריה, למשל, תקבל מפות רק מן המאות ה־16 וה־17.

הסיכוי שלך להיות בעליה הגאה של מפה עתיקה, אפסי. אטלסים מודפסים צצים רק לעתים רחוקות במכירות פומביות, ואז ינועו מחיריהם בין עשרת אלפים ל־150 אלף דולר. מפות שצויירו בכתב יד עד המאה ה־15, מצויות רק באוספי מוזיאונים ובספריות וערכן לא יסולא בפז. אפשר לספור על האצבעות את מספר הפעמים שבהן התגלגלו למכירות פומביות. רן היה משוכנע, במידה לא מועטה של הגיון, שאוצר מפות ארץ ישראל יכול לפרנס אותו להרבה לוחות שנה לעתיד לבוא. היום, אין הוא היחיד בשוק. גם „פלפוט" מוציא לוח מפות ארץ ישראל.

■■■

בטורנובסקי החליטו ללכת השנה אל הים ולעשות לו מה שכבר עשו לכתבי היד היהודיים.

כשאתה משקיע 50־60 אלף דולר ועבודה מטורפת בהפקת לוח, אתה חייב למצוא לו מסר מושך. לשם כך, גייסו את עזרתו של אודי גלילי החייכן, ארכיאולוג תת ימי מחיפה, עם כשרון סיפורי שלא היה מבייש את האנס כריסטיאן אנדרסן. אודי עוסק בארכיאולוגיה תת ימית – מקצוע חדש יחסית, שנולד רק בשנות ה־50, עם פיתוח מכשירי הצלילה המודרניים, שהפכו את קרקעית הים לנגישה לכל.

ארץ ישראל נחשבת לצורך זה, לאוצר בלום. התברכנו ברצועת חוף ארוכה (200 קילומטרים), צרה ונטולת מפרצים. במשך כל הדורות היתה רצועה זו אסון לספינות שהפליגו לחופינו. אוניות שנקלעו לסערות פתאומיות בים התיכון ההפכפך לא יכלו למצוא להן מחסה, והתרסקו אל החוף. גוף הספינה התכלה. התכולה שקעה פנימה. קרקעית רצועת החוף הפכה במשך אלפי שנים לבית קברות אדיר לאוצרות עתק. עם

גם בלוחות יוקרתיים ויקרים תמצא שהדפים הראשונים מוטבעים בזהב ובאמצע, בחודשים שלא תטרח לדפדף עד שתגיע הביתה, תגלה דפים ערומים מזהב

הקמת המדינה וערי החוף, החלו לכרות מיליוני קובים של חול לבנות שוברי גלים ולשנות את המאזן הטבעי העתיק של החולות. למן ראשית שנות ה־60, החלו להיחשף בחופי הארץ כמויות אדירות של מוצרים ארכיאולוגיים שהשתמרו במצב מעולה, כאילו רק עכשיו נוצרו.

המירוץ לחשיפת האוצרות, אכזרי וקשה. לבד מן הארכיאולוגים, פועלים בשטח דייגים ושודדי עתיקות. כ־20 אלף צוללים רשומים היום במדינת ישראל. רבים מהם שודדי עתיקות בפוטנציה.

במשך חודשים שוטטו דני תורן ואודי בין אוספי המוצגים שהועלו מן הים, כשדני מצוייד בפנקס ומצביע על מאות פריטים: „את זה אני רוצה". בדרך לגיבוש הלוח על תשעת עמודיו צולמו כ־1,000 צילומים. באחד מדפיו – פסלון אפרודיטה חולצת את נעלה. הבסיס נשלה על ידי אודי על חוף קיסריה. את גוף הגברת הוציא מן הים חבר קיבוץ נחשונים. היה צריך לשכנע את הבחור לבוא לאולפן. אחר כך לחבר את שני החלקים ולדאוג שהפסלון הקטנטן יראה גדול ומרשים. רגע לפני שעת האפס של הפקת הלוח נזכרו הארכיאולוגים שפרסום ראשוני של כל פריט חייב להיות בבטאון מדעי ולא, חלילה, בפורמט מסחרי. מיהרו לשרבט מאמר לבטאון „חדשות ארכיאולוגיות" ולשלוח עם צילום.

יש בלוח, למשל, עמוד עם מטבעות עתיקות. אוצרות מטעניהן של שתי ספינות, אחת מן התקופה ההלניסטית ושניה מן התקופה הממלוקית, שטבעו ליד עתלית ותכולתן התערבבה זו בזו. אודי הביא את האוצר ושפך אותו באולם הגדול והישן של משרדי ההוצאה ברחוב נחמני בלב תל אביב. יומיים צלמו. ולבסוף סיפרו לו שדני תורן לא אוהב את התוצאה. „אם הוא לא אוהב, אין לוח", התפוצץ אודי.

היום כולם מחייכים. בשנה הבאה יחייכו בוודאי פחות. אין ספק שמישהו יגנוב את הרעיון.

בימים אלה עובדים כהוצאות על הלוחות של תש"נ. ב„פלפוט" כבר שלפו ממאגר אלפי השיקופיות שצבר מיכה דורפצאן במסעותיו על פני ארבע יבשות בין מוזיאונים וספריות. כבר הרכיבו שלדים למספר לוחות של השנה הבאה. נחמן רן מדבר על כתב יד יהודי שראה באחרונה באיטליה. כתב יד, עליו חלם 20 שנה, „שהוגש לרמב"ם על ידי השולטן המצרי, כאות הוקרה על היותו רופאו, תורגם לעברית ואוייר בצורה מרהיבה. קרוב ל־600 עמודים, בגוויל פוליו כפול כל אחד. הכל על קלף". כשרן נגע בכתב היד, התחיל לבכות. גם כשהוא מספר על החוויה, נחנק קולו מהתרגשות. כמה לוחות שנה יוכל להפיק מכתב יד זה? שרק לא יגיעו המתחרים. ■

דפדוף בחלק לא מבוטל מן הלוחות החדשים שיצאו השנה לאור מגלה, שהתאריך נמצא בהם כמעט במקרה. לעתים תזדקק לזכוכית מגדלת כדי למצוא אותו

הסעודה האחרונה

„החגיגה של באבט" מוקדשת כולה לשבחי המטבח הצרפתי: סרט שרובו ארוחה אחת, שהסועדים והצופים לא ישכחו • ע"פ סיפור של הסופרת הדנית איזק דינסן („זכרונות מאפריקה"), ויש הרואים גם בו פרק מהביוגרפיה שלה

נחמן אינגבר

כאשר מתה דינסן, ב־7 בספטמבר 1962, והיא בת 77, שקלה פחות מ־32 ק"ג. הסיבה הרשמית למותה היתה תת־תזונה

על פרס ה„אוסקר" לסרט הזר הטוב ביותר התחרו השנה, כמדי שנה, חמישה סרטים מארצות שונות. בבורסת ההימורים, הצטברו נקודות לטובת הסרט הצרפתי „להתראות ילדים" של לואי מאל. היו לו את כל הנתונים לזכות ברוב קולות חברי האקדמיה: השואה כרקע, טיפול מעמיק בבעיה מצפונית, ילדים, ולואי מאל – בימאי „כמעט" אמריקאי, אחרי 12 שנים בארה"ב, שנשוי לכוכבת אמריקאית מפורסמת, קנדיס ברגן.

זה היה הימור בטוח. האמריקאים, כך חשבו, לא יוכלו לסרב לצירוף כזה של נקודות זכיה. המירוץ התחיל, מאל הוביל, ולפתע, פרץ קדימה סרט של בימאי דני אלמוני, וזכה. פרס ה„אוסקר" לסרט הזר הטוב ביותר, הוענק, בפעם הראשונה בהיסטוריה, לסרט דני. סרטו של הבימאי גבריאל אקסל, „החגיגה של באבט".

כמעט 40 שנה קודם לכן, סבלה הסופרת הדנית איזק דינסן ממצב מתמשך של חסרון כיס. היא לא הצליחה „לגמור את החודש". דינסן ידועה למרבית צופי הקולנוע בשמה הרשמי קארן בליקסן, הודות למריל סטריפ ורוברט רדפורד שגילמו את דמותה ודמות מאהבה האנגלי בסרט „זכרונות מאפריקה".

דינסן, כמה שלא כתבה, למרות ההצלחה והפירסום – לא הצליחה לכסות את הוצאותיה היומיומיות. רמת חייה היתה פשוט גבוהה מדי. היא תינתה את צרותיה הכספיות באוזני חברה אנגליה שלה.

„תפסיקי לכתוב את הספרים שלך", יעצה לה האנגליה הלא־רומנטית, „שום דבר לא ייצא מזה. את חייבת לכתוב לשוק כתבי העת האמריקאים. הם משלמים כסף טוב על סיפורים שהם מפרסמים". והוסיפה בזלזול האנגלי האופייני כלפי אמריקה: „כתבי על אוכל. האמריקאים חושבים כל הזמן רק על אוכל. זה מה שיש להם בראש".

הדבר הוכח פעמיים. ב־1950, כאשר מגזין נשים הנפוץ „ליידיז הום ג'ורנל" פירסם את הרומן הקצר של איזק דינסן, „החגיגה של באבט", וסייע לזמן קצר בפתרון בעיותיה הכלכליות של הסופרת; וב־1988, בטקס חלוקת ה„אוסקר", כאשר דחקה תאוות המזון האמריקאית את זכרונות השואה, בעיות המצפון והמחוייבות ללואי מאל.

וגבריאל אקסל המזוקן, בעל צורה המרמזת על אוהבת אוכל טוב, עלה על הבימה, ובהתרגשות רבה נטל את הפרס הביתה, לדנמרק.

■■■

„החגיגה של באבט" מוקדשת כולה לשבחי המזון הצרפתי. כמעט מחצית זמן ההקרנה מוקדש לתיכנון ארוחה מפוארת, הכנתה וצריכתה, כולל כל קולות הגירגורים, מצמוצי השפתיים ונאקות ההנאה שהיא מחייבת. צופה שיטעה ויתעה אל הסרט מבלי שאכל קודם לכן, יעשה את טעות חייו. מצוקתו אל מול המתרחש על המסך תלך ותגבר, עד שלא יוכל לשאת עוד, ירוץ אל המסעדה הראשונה, ויתמוטט על השולחן.

עלילת הסרט פשוטה למדי. שתי אחיות, בתולות זקנות וחביבות, אדוקות באמונתן ולכאורה שמחות בחלקן, מתגוררות בחלק הטרשי והחשוך ביותר של יוטלנד שבדנמרק (במקור הספרותי, הרי נורווגיה). חבל ארץ מחוספס זה מצמיח אנשים קשוחים, נוקשים, העובדים קשה לקיומם משך כל השנה ומונעים מעצמם מתוך כורח את כל ההנאות שבחיים. הם הופכים את מצבם הקיומי לבסיס לפילוסופיה, לדת: הצורך בוויתורים, בהסתגפות נוצרית, בשלילת הגוף והנאות החושים, כדי להגיע למצב של טוהר, למצב שיאפשר להם התמזגות נכונה עם האל ועם החיים שמעבר לחיים. הם מקדישים עצמם לתפילה, להכנות אל המוות.

שתי האחיות, בנותיו היפהפיות של כומר כאריזמטי, שהקים לעצמו קהילה קטנה של מאמינים, נותרות בבתוליהן ומקדישות את עצמן לקיומה של הקהילה הזאת, לאחר פטירתו של אביהן.

שתי אפיזודות מימי נעוריהן מוצגות בסרט. שתיהן, מתארות בחריפות רבה מצבים של מניעה, ויתור על החושני, המענג, האנושי, לטובת התמסרות למשהו רוחני.

אחת האחיות מחוזרת במרץ ע"י קצין צבא נמרץ, נלהב, מלא תשוקה וגברי מאוד. אלא שאין תוכה כברה. בחוץ היא פרי עסיסי ובשל, הצד החושני משורטט על ידי גבריאל אקסל משורטט בקווים נלהבים, ואילו בפנים היא פרי תורת אביה, השולל את כל תענוגות החיים. היא דוחה איפוא את הקצין הצעיר. מגע שפתיו בידה מעביר בה רטט שהיא מעדיפה שלא להכיר כלל, בניגוד לקארן בליקסן, שויתרה עבורו על הכל, שם באפריקה.

אחותה, יפה וחושנית לא פחות ממנה, מבורכת בקול פעמונים צלול ונעים. היא מושכת את תשומת ליבו המקצועית של זמר אופרה צרפתי, שאינו אדיש גם לעטיפה ממנה בוקע הקול הזה. הוא מציע ללמד אותה זימרה. היא מסכימה. הוא רואה את הפוטנציאל העצום המצוי בשילוב המדהים של קולה ויופיה. אבל פיתוח הקול הוא שוב כניעה לתענוגות הגוף, וכידוע, „קול באשה ערווה". היא מבקשת מאביה לחדול משיעורי הזימרה. היא דוחה את נשיותה, את המעיינות התוססים של חייה.

תמונה חריפה ומשכנעת של שתי נשים שוויתרו על כל הקשור בהנאות החיים. התבוננו בביתן הצנוע, באורח חייהן השלו, השיגרתי, חסר הסערות, בבגדיהן הצנועים, באוכל הגס והפשוט שהן אוכלות.

יום אחד, מופיעה בכפר שכוח אל זה, שטוף הרוחות וסחוף הגשמים, אשה מסתורית מפאריז. בידה מכתב בקשה מאותו זמר אופרה. היא השתתפה במרד העממי נגד השלטון בשנת 1871, ואיבדה את בני משפחתה ואת כל רכושה. בקושי ניצלה מן הטבח שעשה צבא צרפת במתקוממים השמאלניים, חברי „הקומונה הפאריזאית". עתה היא מבקשת מן האחיות שיאספוה אל ביתן הדל, בסוף העולם, בקצה אירופה, במקום הרחוק ביותר מן התרבות העירונית שהכזיבה. שיתנו לה לחיות את שנותיה האחרונות בשקט, כמשרתת.

האחיות מסכימות. הן מלמדות את האשה הזרה להכין את המזון הגס והעלוב שהן אוכלות, והיא משתלבת בחיי הכפר הפשוט והמרוחק הזה.

■■■

חמש עשרה שנים חולפות. יום אחד, מביא הדוור הודעה בלתי שיגרתית. באבט, הצרפתיה המסתורית, זכתה בפאריז בפרס הגדול בהגרלה בה השתתפה. סכום עתק. כל אנשי הכפר מצפים שבאבט העשירה תחזור עתה הביתה. אך באבט רוצה רק דבר אחד: אסירת תודה לשתי האחיות, היא מבקשת מהן רשות להכין להן ולבני קהילתן ארוחה בנוסח פאריז, לכבוד יום המאה להולדתו של אביהן.

ההצעה מעוררת התנגדות עזה. יש משהו שטני, משהו המעודד הפקרות והתפקרות, בהצעה הזאת. בעיני הפרוטסטנטים הנוקשים הללו, בני צפון אירופה, השומרים בקנאות על איפוק ועל ויתורים, יהיה בכך כניעה לפאר ולעושר הקתולי, המאפיינים את דרום אירופה, לתכסיסיו של האפיפיור, ומי יודע, אולי גם לתעלולי השטן. אך קשה לסרב לבאבט המסורה וטובת הלב.

מגיע היום הגדול. באבט מזמינה מצרפת, על חשבונה, את כל הנחוץ להכנת הארוחה. קרונות־קרונות מלאים כל טוב מגיעים אל הכפר. היא מתחילה להכין את הארוחה. לאט לאט מגיעים הקרואים, ביניהם גם הקצין המחזר שמכבר הימים, שעתה הוא גנרל מכובד ורצוי בחצר המלכות. הוא יהיה מי שיידע להעריך את מה שבאבט הכינה במיטבח.

באבט עצמה, נמצאת כל הערב במיטבח. שוקדת על הכנת האוכל הממיס לבבות ומתיר חרצובות. האנשים נמשכים אט־אט לקסמו המתוק והחושני של האוכל. נס נעשה להם. הם נעשים פתוחים יותר, עדינים יותר, אנושיים יותר. באבט ועולמה, עולם החושים וההנאות המורכבות, העדינות והדקות, מנצחים את העולם הנוקשה והסגפני של הצפון. במחיר יקר: כל כספה, עתידה, והסיכוי לחיות חיים אחרים.

כל משמעות הסרט נמצאת בנקודה זו. אילו חיים עדיפים בסופו של דבר, והאם התשובה כל כך ברורה כפי שהדבר נדמה.

■■■

במהלך הערב, מתברר שבאבט היתה הטבחית הראשית של המסעדה היוקרתית והטובה ביותר בפאריז. ממרחק אלפי מילין היו באים למסעדה שלה לטעום את מאכליה הנפלאים והציוריים. באבט היא פשוט אמנית. 15 שנים גזרה על עצמה אלם יצירתי מוחלט, אך הצורך ביצירה גבר עליה.

היא אומרת: „מכל רחבי העולם נשמעת הזעקה הגדולה מתוך ליבו של האמן: הניחו לי להגיע אל שיאי". והיא מגיעה אל שיאה. ארוחה שלא נשכח לעולם. הסעודה האחרונה. האמנות מנצחת את הנסיונות לדכא אותה.

■■■

סיפורו של הסרט הוא סיפורה של הסופרת. בסרט „זכרונות מאפריקה", פגשנו את דינסן המאוהבת. אשה חזקה וחושנית מהחווה הגדולה בקניה, שצדה אריות ומאוהבת עד למעלה מראשה בהרפתקן בריטי חובב טיסה וצייד. הסרט מבוסס על ספר אוטוביוגרפי שכתבה, והסתיים כאשר נגמר פרק אפריקה בחייה. אהובה, פינץ'־האטון, נספה בתאונת מטוס. חוות הקפה שניהלה התמוטטה. היא עצמה, בגיל 46, חזרה לדנמרק, להתחיל את חייה מחדש.

מצב דומה ביותר למצבה של באבט: הכל התמוטט, הצורך לוותר על הכל, וההליכה לגולה.

בדנמרק, התמקמה קארן באחוזה המשפחתית, דומה למדי לאחוזה הגדולה שליד הכפר, והחלה לכתוב. תחילה עיבדה את הסיפורים שהחלה בכתיבתם עוד באפריקה, בשפה האנגלית, כאשר חיכתה לאהובה שיחזור ממסעי הצייד שלו.

היא קראה לעצמה איזק דינסן. פירוש השם הפרטי „הצוחקת". רמז ליסוד האירוני, להתבוננות מלמעלה, המצויים בכתיבתה. דינסן הוא שם נעוריה. את שם המשפחה בליקסן קיבלה מבעלה, האציל השוודי.

האנשים נמשכים אט־אט לקסמו המתוק והחושני של האוכל. נס נעשה להם. הם נעשים פתוחים יותר, עדינים יותר, אנושיים יותר. ניצחון על העולם הנוקשה והסגפני של הצפון

היא העדיפה את צורת הסיפור הקצר, הרחוס והמתומצת, או הנובלה, על צורת הרומן. אהבה לכתוב סיפורים פשוטים, המתארים מצבים ראשוניים, ותמיד נלווה להם אופי סמלי, מופשט. כמו ב„החגיגה של באבט": המאבק הנצחי שבין הפוריטניות והנהנתנות.

ספרה הראשון, „שבעה סיפורים גותיים", פורסם לראשונה בארה"ב ב־1934 וזכה להצלחה מסחררת ולביקורות נלהבות. לא כך היתה קבלת הפנים במולדתה, דנמרק. ביקורות רעות, כישלון ספרותי. הדנים התעניינו הרבה יותר באורח חייה המפואר של „הברונית" (היא שמרה בקנאות על התואר שקיבלה מבעלה) מאשר בכתיבתה הספרותית, בה ראו עוד אחת מגחמותיה המוזרות. הם העדיפו את המיתוס סביבה על פני ערכה הספרותי האמיתי.

והיא שיחקה את התפקיד, כמצופה ממנה, לכל פרטיו ודקדוקיו. הליידי שבאה מרחוק מן החברה המגוונת, הלבושה תמיד פרוות מינק, המעשנת בעדינות סיגריות חריפות בפומית ארוכה, ומקיפה עצמה בחצר שלמה של מעריצים צעירים, יפים ולבושים בגנדרנות מסוגננת, ובכל התמהונים המוכרים בדנמרק.

זה היה רק הצד החיצוני, המסיכה. חיי היומיום שלה היו קשים. האחוזה הגדולה והמסיבות הראוותניות עלו הון תועפות, וכספה אזל במהרה. למרות המוניטין, לא הכניסה לה עבודתה הספרותית די כסף. גם מצבה הבריאותי היה בכי רע. מחלות ממחלות שונות תקפוה. חלקן אמיתיות, וחלקן דמיוניות. לכן היתה מוכנה מפעם לפעם לכתוב סיפורים קלילים יותר מאלה שראתה בהם את עיקר פעילותה הספרותית. כמה כגרהם גרין, גם הוא סופר שהשקפת עולמו טראגית וקודרת, המחלק את יצירותיו לשניים. ספרות „רצינית" ומה שהוא מכנה „שעשועים".

■■■

„באבט" נראה איפוא בעיני בליקסן כבידור. יחד עם זאת, הוא עוסק גם המרכיבים של השקפת עולמה. הוא עוסק בשאלה היסודית והקשה של מהי דרך החיים שיבור לו האדם, האם החיים הם פרוזדור לקיום אחר, נעלה יותר, ולכן צריך לדכא את החושים והיצרים, או שהצרכתם היא עצם קיומם, וההנאות שהם מעניקים, ומכאן שיש לחיות אותם בכל מאודם. האם יש קשר בין הגוף לבין הנפש, ומהו קשר זה. ובעיקר השאלה של משמעות האמנות וערכה.

באבט היא קארן בליקסן עצמה. היא בגלות בקצה הצפון, לאחר שאיבדה את היקר לה בעולם אחר, ואינה יכולה לבטא עצמה כפי שהיתה רוצה עקב תחושת האשמה שיש בה, כמובן, גם מאפיינים של היטהרות, נקיון הנפש והרוח, הסתגפות כדי להיות טובה ועשיר יותר.

מאידך, יתכן שהסיפור כולל גם מרכיבים מחייה הקודמים של הברונית. האם יתכן שכתבה את הסיפור לזכר הטבח המוכשר שלה בחווה בקניה? קאמאנטה בן שבט הקיקויו בא אליה כנער והפך לטבח בעל כישרון שהרשים את אורחיה הרבים של בליקסן, כולל יורש העצר הבריטי, שביקר בחווה בשנת 1928. הטבח השחור הצליח במלאכתו המורכבת מבלי שקרא אף ספר בישול, ומבלי שאהב בכלל את המטבח האירופי, בו הצטיין כל כך.

גם באחוזתה בדנמרק אהבה לארח [illegible] אורחים לארוחות גדולות ומפוארות [illegible] יינות צרפתיים ישנים וטובים. היא עצמה הסתפקה בימי זקנותה [illegible] צדפות ושמפניה. [illegible] של העשירים בעיני בני ארצה.

כאשר מתה, ב־7 בספטמבר 1962, והיא בת 77, שקלה פחות מ־32 ק"ג. הסיבה הרשמית למותה היתה תת־תזונה. [illegible] כאשר תתענגו על ארוחתה [illegible] באבט. ■

באבט (סטפאן אודרן). „מכל רחבי העולם נשמעת הזעקה הגדולה מתוך ליבו של האמן: הניחו לי להגיע אל שיאי"

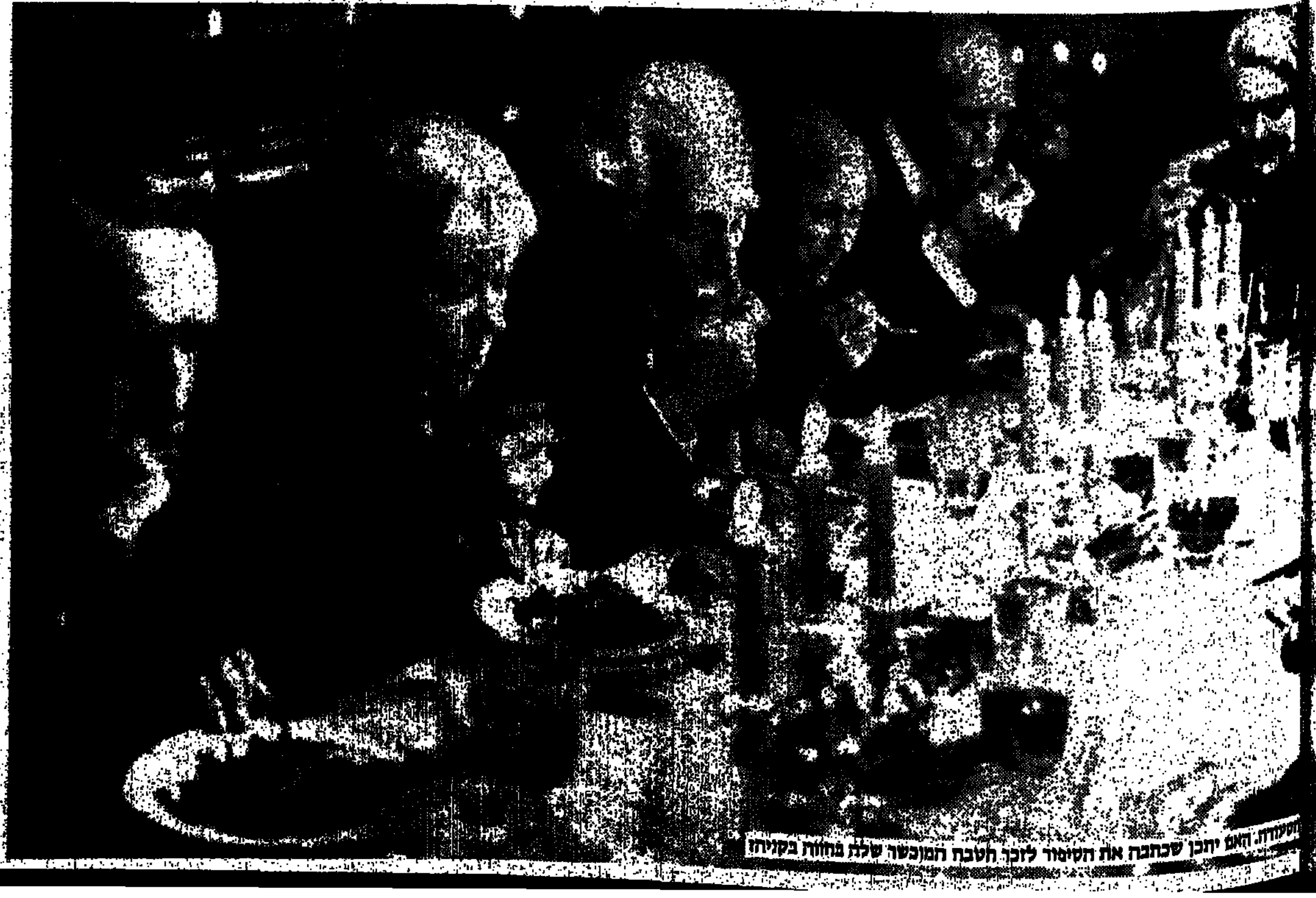

הסעודה. האם יתכן שכתבה את הסיפור לזכר הטבח המוכשר שלה בחוות בקניה?

עדי מזרחי, ערבי

סעידה עודה, אימו של עדי מזרחי, ליד המצבה בבית הקברות היהודי ברחובות. הצילום: מיכל רוזמן

סיפור ישראלי: נער ערבי, עדנאן עודה שמו, שלמד בבית־ספר יהודי, דתי, וכשמלאו לו 20 התגייר והתגייס לצבא. באחת הנסיעות שלו עם מיכלית דלק בלבנון, נחטף על־ידי מחבלים ונרצח • לכל האחים שמות עבריים

אחר־הצהריים, כשהשמש שוקעת, מגיעה אשה ערביה לבית העלמין היהודי ברחובות – ובוכה. מדליקה נרות, מניחה פרחים, נשכבת על האבן התמימה. אצבעותיה מלטפות את אותיות המתכת, עיניה דומעות. מכירים אותה. אהה, סעידה, אומר השומר, האמא של עדי. עדי מזרחי נרצח בלבנון. ערבי גר צדק. סעידה עודה ערביה. רק ארץ כשלנו יכולה להצמיח סיפורים כאלה.

לפעמים, היא אומרת, היא חושבת שכל זה חלום מוזר. למה היתה צריכה לתת לו להתגייר? אבל אחר כך היא תופסת שעשתה כסדר. מה שיידך? גורל.

סעידה עודה גאה. כל חייה גרה בין יהודים. אינה מכירה מציאות אחרת. יושבת תחת עץ התות, וכל החיים עוברים לפניה. אשה נמוכה, עבת בשר, בת 60. פניה כבויות, מצחה חרוש קמטים. גרה ליד הפרדס, בשכונת קרית משה ברחובות.

עוברים את הרשקוביץ, השביל מתפתל. חולפים ליד פרקש ורחמני. שם, ליד הסברס, עודה. עץ תות מצל, תרנגולות מקרקרות, כלב זועם. בית נמוך, מרובע, שרעפיו דהו, וקירותיו מטים ליפול ותריסי ברזל חופים את חלונותיו.

גרה עם אבי והנכדים; מיכאל גר על יד. חדר עלוב, מקרר ישן, מראה, קירות מלוכלכים, תקרה מוכתמת. רוח פורצת מהסדק שבקיר. פלפל גדל ליד החלון.

■■■

במלחמת השחרור שכן כאן הכפר זרנוגה, כפר ערבי, בתים מחמרה ותנורים בחצר ובארות מים וגמלים. במלחמה נמלטו הערבים. שיירות־שיירות, גברים ונשים, עמסו על גבם ציוד דל, ברחו לעזה. יוסף עודה נתפס, הושלך למחנה שבויים. בסוף המלחמה שוחרר, חזר לזרנוגה לחפש את משפחתו. איש לא נותר. רק חסנין נשאר. הלך אל חסנין, פגש את סעידה. היתה אולי בת 20. ביקש מחסנין את ידה.

אחרי המלחמה נישאו. בנו בית בפרדס, הולידו שמונה ילדים. זרנוגה נעקרה ממקומה, ונבנו רבי קומות, ובאו עולים, ומשפחת עודה נותרה בפרדס, באותו הבית.

משפחה ערביה בין יהודים. יוסף הלך לעבוד אצל היהודים, סעידה גידלה את הילדים. לכולם נתנה שמות עבריים: פתחיה, סימה, בתיה, כוכבה, מרים, אבי, מיכאל, עדי. עדי, היא אומרת, היה באמת כמו תכשיט.

כשהגיע הזמן שעדי יילך לבית־ספר חשבה מה יהיה טוב בשבילו. בדקה כמה בתי ספר, החינוך היה לה חשוב. „בסוף ראיתי, שהחינוך הכי טוב הוא בבית ספר דתי".

המנהל הורוביץ שפשף את עיניו, כשבאה לרשום את הילדים אצלו. הורוביץ ניהל את בית הספר הדתי „תושיה". תלמידים ערבים? מה פתאום? אבל סעידה לחצה, הורוביץ הסכים.

אבי האח יגיד שזו היתה חוויה: „הוא שאל אותי: אם זה מפריע לי להתפלל בבוקר. אמרתי: לא. אז התפללתי בבוקר. היתה שם מורה אחת שקיללה אותי, קראה לי ערבי. תשאר ערבי ותמות ערבי, אמרה. נעמדתי ליד הדלת בעיניים דומעות, ורצתי למנהל. אחרי כמה זמן פיטרו אותה".

■■■

חיים מוזרים. דתיים כמו יהודים לכמה שעות, ואחר כך, בבית, חוזרים אל דתם. עדי אהב את החיים האלה. היתה לו כיפה סרוגה; את הכיפות השחורות שנא. כל בוקר התייצב עם אחיו לתפילה. הניח תפילין, נטל ידיים, ברך לפני הארוחה. בית הספר פטר אותם מציצית. לתורה לא קראו להם. היו פטורים מלימודי גמרא. כשעדי חזר הביתה, היה זורק את הכיפה, ורץ לטרקטור. היתה להם חלקת ירקות, גידלו אווזים ותרנגולות בחצר. עדי רצה להיות חקלאי.

„בילדים חשבנו שאנחנו יהודים", אומר אבי. „לא ידענו מה זה יהודים ומה זה ערבים. רק כשגדלנו קצת הבנו שאנחנו ערבים".

החברים ידעו שהוא ערבי, אך לא ניכר עליה העברית שלו היתה כל כך טובה. היו לו עיניים בצבע תכלת ושיער בלונדיני, הבנות אהבו אותו. יצא רק עם יהודיות. אהב תימניות. רק בפגישה השניה היה מסגיר את סודו.

תראו, תראו, הבן של עודה, אמרו. כזה חתיך, בודד, אוהב לבלות, לעשות חיים. שאלים אותו מה נשמע, והוא אומר „בומבה", „בומבה".

היה לו חדר קטן, גג אסבסט, מים דלפו בחורף. שנא את מינהגי הערבים, לא צם ברמדאן, צימח שיערו פרא, ענד שרשרת עם השם שלו, החולצה פתוחה, ותמיד עם האופנוע: מכנסיים מתרחבים, מכנסיים צרים. אהב את אלביס, את החיפושיות, השתגע על עדנה לב. בחדר שלו החזיק סטריאו, שום

(המשך בעמ' 78)

בוא לגור בשלומי הצעירה

דירות 4 חדרים ב- 29,000 $

המשך להצלחה

שלומי ממשיכה בתנופת ההתפתחות. לאחר שאוכלוסיה צעירה ודינאמית החליטה לבנות את ביתה בשכונה החדשה "שלומית", ולאחר השלמת ההרשמה לשכונת "בנה ביתך" (115 מגרשים) אנו פותחים אפשרויות מגורים בשלומי הצעירה.

50 ק"מ של נוף

שלומי ממוקמת בסמוך למרכזי תעסוקה רבים ומגוונים, ומרוחקת חצי שעת נסיעה בלבד ממפרץ חיפה. ב"שלומי הצעירה" נפרשת לפניך מחלון ביתך תמונה מקסימה. נוף מהרי הגליל הירוקים והמרהיבים דרך השדות המעובדים בשלל צבעים ועד כחולו של הים.

בדיוק בשבילך

דירות בנות 4 חדרים בשטח של 87 מ"ר עם 3 חדרי שינה, סלון מרווח, מרפסת ושירותים כפולים. הבנין בן 4 קומות כאשר בכל קומה 2 דירות בלבד. לכל דירה 2-3 כיווני אויר וכולן פונות אל הנוף.

דירה כמעט במתנה

בשלומי הצעירה מוצעים לך תנאי תשלום ללא תקדים: מחיר הדירה 29,000 $ (כולל מע"מ). חסרי דיור יהנו ממשכנתא של 95% ממחיר הדירה, בהחזר חודשי של כ־150 ש"ח ללא ריבית.

בעלי דיור יזכו במשכנתא של 80% ממחיר הדירה בהחזר חודשי של 293 ש"ח.

לקבלת פרטים: טל. 04־808780, 04־808041 בימים א'־ה' 9.00 — 15.00 בימים א' ו־ד' 16.00 — 19.00

משרד הבינוי והשיכון, חברת שיכון ופיתוח, הסוכנות היהודית, מועצה מקומית שלומי

עכשיו הוא ינהל את התזמורת הקאמרית

שלמה מינץ, ילד הפלא של הכינור, היום גם מנצח. באוקטובר, קונצרט ראשון עם התזמורת „שלו" • על הקריירה, המשפחה, חברים, שירות צבאי, בדידותו של האמן

יש ילדים שנולדו עם כפית של כסף בפה. על שלמה מינץ תמיד אמרו שנולד עם כינור בין הידיים. 30 שנה הוא חי, מתוכן 27 מנגן בכינור.

עכשיו הוא הולך לנהל את התזמורת הקאמרית הישראלית. פתיחת העונה באוקטובר, ביצירה של לוצ'אנו בריו. כבר השנה, כשהוא עדיין על תקן של יועץ מוסיקלי, יש לו ארבעה קונצרטים עם התזמורת „שלו", כמנצח וכסולן.

ילד־הפלא הזהוב של הכינור הבינלאומי, ה'במבינו' בחבורת הסולנים הישראלים שכבשו את אולמות המוסיקה, עושה עכשיו את הבגרות. מקבל תזמורת ושב הביתה. מכאן והלאה, מתחילה ספירה חדשה. בעוד מספר שנים אפשר יהיה להעריך לאן תוביל את שניהם, אותו ואת התזמורת.

הוא לא הראשון בחבורת הסולנים המבריקים שעושה תפנית באמצע הקריירה לכיוון ניצוח וניהול תזמורת. דניאל בארנבוים עשה את זה לפני שנים, היום מנהל את תזמורת פאריז, מנצח מבוקש בעולם, ויש אומרים שהוא עתיד לרשת את הפילהרמונית של שיקאגו מידיו של שולטי. פנחס צוקרמן לקח לידיו את תזמורת סנט פול, שלא היתה מי יודע מה, והפך אותה לגוף מוסיקלי מפואר. גם פלאסידו דומינגו, בעל קול הקטיפה, עובר יותר ויותר לניצוח על אופרות. מכין לעצמו אולי קריירה שניה ליום שקולו יבגוד בו.

למינץ בן ה־30 אין שום איומי בגידה מצד הכינור. מיום שאחז בכלי, בידיים שמנמנות של בן שלוש, זה סיפור אהבה. נכון שפה ושם היו לו בגידות קטנות וקפיצות הצידה. עם הכדורגל, למשל, כי גם ילד הוא בסך הכל רק בנאדם. אבל מינץ לא נוטש את הכינור, הוא רק מרחיב את הקריירה המוסיקלית לאפיקים חדשים.

כמו שלפני 3־4 שנים החל להופיע עם ויולה, מנגן ומקליט עם ידידו צוקרמן, כשהם מתחלפים לעיתים בכלים. כשגאוני הקשת הישראלים נפגשו לפני מספר שנים בהיכל התרבות לחגיגות שבוע הוכרמן, ביצעו יחד את הסימפוניה הקונצרטנטית של מוצארט – מינץ בכינור, צוקרמן בויולה. לא מזמן נפגשו, ושוב ניגנו. הפעם מינץ בויולה, צוקרמן בכינור, שיהיה מגוון בחיים.

■■■

סיפור חייו של מינץ הוא מאותן אגדות שאוהבים לחזור עליהן. איך הגיע ארצה בגיל שנתיים עם הוריו מרוסיה, בן יחיד, בעל מוסיקליות נדירה ושמיעה אבסולוטית. גרו בבני־ברק, אחר כך עברו לחולון, כי שם היתה המורה אילונה פהר, הגדולה מכולן, אצלה גדל וניגן במשך עשר שנים, עד שפרש כנפיים לאמריקה בחסותו של אייזיק שטרן.

או איך אביו היה מעיר אותו ב־5 בבוקר, כדי שיספיק לנגן לפני שייצא לבית הספר, [illegible] אחרי השיעורים [illegible] שוב הכינור, [illegible] ההורים לוחצו. ואיך בשכונה קראו לו הילדים 'שלייף', כמו למשחיז הסכינים [illegible], כי טענו ששניהם מניעים את הידיים באותה מיומנות, וחברים לא באו אליו הביתה, כי פחדו להפריע לו בנגינה.

פטרוני הילדות שלו היו זאב גורורצקי המנוח מ„אמפא", שתמך מבחינה כספית, ומשה ויינשטיין ז"ל, מתקן ובונה הכינורות, שהביא את הילד לאילונה פהר, וסיפק לו כינורות ושירותי תיקון, גם כשלא היה צריך.

כמה שנים לפני מותו, סיפר ויינשטיין: „שלמה תמיד היה ילד נחמד, אוהב מוסיקה, אבל עצלן. קיבל על עצלנותו מכות מהאבא, ואני כמה פעמים זרקתי את האבא מהסטודיו בגלל המכות שנתן לשלמה. שלמה, כמו כל הילדים, אהב מאוד כדורגל. אז מידי פעם היו מביאים אלי את הכינור, הייתי מצלצל הביתה להורים שהמיתרים מקולקלים והכינור יהיה בתיקונים יומיים־שלושה. וככה סידרתי לשלמה חופשת כדורגל רשמית".

■■■

ואז, כמו באגדות הכי בנאליות, פרלמן חלה ולא יכול היה לבצע את הקונצ'רטו של פאגניני עם הפילהרמונית בניצוחו של מהטה. מי הוזעק ברגע האחרון למלא את מקומו? שלמה מינץ, כולו בן 14.

מאותו רגע, נושק על־ידי התהילה. אייזיק שטרן לחץ שישלחו את הילד לאמריקה, ללמוד בג'ולייארד. ההורים התנגדו, אמרו שהוא עוד קטן. בגיל 16 הרימו ידיים.

מינץ יצא אל המורה הידועה דורותי דיליי, עם הפטרון שטרן, בלי הורים. 5 שנים למד, שנתיים אסר עליו הפטרון להופיע, כדי שיתגבש מבחינה אישית ומוסיקלית, עד שהוציא אותו בכבוד גדול לקרנגי הול, וביצע יחד איתו את הקונצ'רטו הכפול של באך.

מהסיפתח ההוא ועד היום, מינץ לא הפסיק לקיים את כל ההבטחות שתלו בו. סולן מבריק ומוסיקאי מחונן, עם מסלול של כמאה קונצרטים בשנה. מופיע עם מיטב התזמורות והמנצחים, מתוכנן מעכשיו לשלוש השנים הבאות. מנהל אורח חיים רצחני, שנשמע אולי זוהר למי ששומע עליו מרחוק. מבלה את רוב ימיו במטוסים ובבתי מלון מפוארים, בדרך כלל רחוק ממשפחתו.

אבל כמו שאמרה עליו בשעתו המורה האמריקנית דיליי בראיון: „כששמעתי אותו בפעם הראשונה, לא ידעתי שדרך כוכב. רק אחרי שאני מאזינה לכנר צעיר יותר מפעם, אני יכולה לקבוע אם קורץ מן החומר שממנו עושים קריירות. שמתי לב לתופעה מעניינת: אלה שעושים קריירה, בסופו של דבר, הם צעירים ללא תסביכים, חופשיים ממחיאות הכפיים וההתרגשויות, מאוהבים במרוץ ובעליצות. כן, גם זו תשובה לקריירות".

■■■

הרומן שלו עם התזמורת הקאמרית הישראלית החל לפני יותר משנה, כשניגן וניצח עליהם בקונצרטים בארץ ובחו"ל. נדלק קליק מיידי בינו לבין הנגנים. שנה של שיחות והתכתבויות נגמרה לפני כשבועיים, כשקיבל את המינוי מידי צ'יץ', יו"ר ההנהלה הציבורית של התזמורת.

נפגשנו במשרדי התזמורת בת"א. הוא אולי מנגן קל, אבל מתראיין קשה. לרוב השאלות, עונה בהכללה. העברית שלו ארכאית משהו, מכניס ביטוי כמו „עד הלום" בלי להניד עפעף. בורח מחשיפה תחת פראוות פסאודו־פילוסופית. נמנע מתשובות ישירות, עונה במעגלים.

שלמה מינץ בן 12. תצלום: „ישראפ". אביו העיר אותו ב־5 לפנות בוקר, להתאמן

הוא לא מתכוון לשנות את הקריירה שלו כסולן, רק להיות עוד יותר בררן ולבחור בהצעות הכי טובות באמת. השנה, מלבד בת"א, ינגן בלונדון, בניו־יורק, בפריז, בברלין, בפרנקפורט ועוד. עושה רסיטלים עם הפסנתרן יפים ברונפמן ומקליט איתו מחזור סונטות של ברהמס לכינור, ויולה ופסנתר. בסתיו, יקליט גם עם הפילהרמונית הישראלית בניצוחו של מהטה את הסימפוניה הספרדית של לאלו והקונצ'רטו לכינור של ויטאן.

– מהם השינויים שהיועץ המוסיקלי מינץ מתכוון להכניס לתזמורת הקאמרית בעונות הבאות?

„זה לא יהיה תהליך מהיר. אנחנו בשלב ההיכרות, שלאחריו יבוא שלב הגיבוש. היה להם מנהל מוסיקלי עם דרישות אחרות משלי, ועצם השינוי הוא מהפך. צריך לתת להם זמן להכיר את היועץ החדש.

„אני רק יכול לומר, שהסדרות ימשיכו לרוץ ולא ישונו באופן מהותי. התזמורת תמשיך גם ללוות את האופרות, אבל יהיו מנצחים חדשים, כי כל מנהל חדש מביא איתו סט חדש של אנשים. אנשים כמו גיל לוין ובוריס ברוט מקנדה.

„אני אבלה כעשרה שבועות בארץ. אתן שלושה קונצרטים כמנצח וסולן, ואחד רק כסולן. מה ישתנה? התזמורת תתפצל ותנגן בהרכבים קאמריים שונים, כי אין דבר יותר טבעי מזה שמוסיקאים בתזמורת קאמרית ינגנו בהרכבים קאמריים, בנוסף לנגינתם בתזמורת. אחרי שלב הגיבוש והכנת התשתית, נראה מה הלאה".

– מה בעצם הריץ אותך לחפש תזמורת? מדוע נגמר עידן הסולנים הגדולים כמו הוברמן וקרייזלר שהתמסרו כל חייהם לכלי אחד?

„אולי מפני שההתמסרות שלהם [illegible] היתה אחרת. המוסיקה לא מתחילה ונגמרת בכינור. הכינור, כמו כל כלי אחר, הוא כלי להבעה של המלחין, ולאינטרפרטציה האישית של הסולן. גם הניצוח לא [illegible] במובן הזה, רק הפונקציה שלו שונה. זה לא שאנשים עוברים מסלול במקצוע כי [illegible] להם בקריירה הסולנית, [illegible] ושוב לנגן את בטהובן, ברהמס, מנדלסון בפעם האלף. זו לא הסיבה שלקחתי על עצמי את ניהול התזמורת. אני רוצה להגדיל את היידע המוסיקלי שלי".

– במה שונים חיי סולן נודד היום מאשר לפני 50 שנה ויותר?

„התת־מודע שלנו חי את המאה [illegible] את המאה ה־19, וזה משפיע על [illegible] כנרים, צ'לנים, מנצחים, כולנו תחת [illegible] חזו. השוק נעשה מסחרי וממילא יותר [illegible] אני חושב שאמן חייב לחיות את דרישות השוק, אבל הגבול בין האמנות ודרישות השוק לא צריך להישחק. ההפרדה צריכה להיות נכונה, כי האמנות שלנו צריכה להיות ברת שיווק".

– איך נראה אחורי הקלעים של קריירה מוסיקלית מזהירה כשלך, עם כל הנסיעות, הבדידות, החיכוכים ועימותים עם אמנים אחרים?

„אחד הדברים הכי חשובים באמנות שלנו היא המשמעות. לנסות להביא [illegible] עם ההמונים את כל אותם דברים [illegible] ביצירה, מבלי להעליב את [illegible]. הבדידות בלתי נמנעת לפעמים. [illegible] כשלושת רבעי שנה אני נמצא [illegible] במטוסים ובמלונות.

„בדידות היא דבר יחסי. יש אנשים שמרגישים בודדים כשהם מוקפים [illegible] ויש אנשים שלא מרגישים בודדים [illegible] לבד עם עצמם. אני התרגלתי להיות [illegible] עם עצמי. החיים שלנו מורכבים מכל [illegible] צבעים ואפיזודות, מבדידות וזוהר, [illegible] וחיכוך עם אמנים אחרים. אני טס במטוסים כמו הרבה אנשי עסקים, נמצא בחיכוך [illegible] דיילות כמו עם בטהובן.

„אם ניקח את רחמנינוב או קרייזלר לפני 50 שנה, לא היו להם חיכוכים [illegible]. חמישה ימים לקח להם להגיע מקונצרט לקונצרט, ברכבת, לא במטוס. התווים [illegible] אותם התווים, אבל האנשים [illegible] אחרים. הקשר בין התווים לאנשים [illegible] אנחנו חלק מאבולוציה ומסורת מוסיקלית. לא מחפש מתח וחיכוכים עם אמנים אחרים. אני גם לא [illegible] מחפש רק הבנה אמנותית. [illegible] בתחרויות עם אף אחד".

– אולי אחרים בתחרות איתך?

„זאת הבעיה שלהם. לא שלי".

■■■

מינץ מספר על המשפחה הקטנה שלו. על [illegible] הילדים, אליאב ואלכסנדר, בני כמעט [illegible] ושנתיים. בשנה הבאה יתחיל [illegible] בבית ספר, דבר שיגביל את תנועות המשפחה [illegible] אחריו. על האשה, [illegible] קורינה־אילנה, [illegible] מתורגמנית בשטח האמנות, [illegible] עם אהבה והבנה גדולה למוסיקה ולקריירה שלו. על שני הבתים שיש להם, האחד בלאגו מאג'ורה, בצפון איטליה, השני בניו־יורק.

– כמה זמן אתה נמצא עם המשפחה?

„לא אדבר במושגים של זמן ריאלי. מבחינה פסיכולוגית, אנחנו משפחה חזקה, ועושים את כל המאמצים כדי להיות ביחד ולהבין אחד את השני. ההבנה והאהבה של כולם לאמנות עוזרים לי לנגן.

„כל חיי, נאלצתי לוותר על דברים מסויימים בגלל הקריירה. משמעת היא מלת המפתח. יש ילדים, שיכולים לשבת שעות על גבי שעות בעיסוק אחד, אם זה מוסיקה או קומפיוטר. החיכוכים שהיו לי עם המשמעת היו טבעיים. לא תמיד רציתי לנגן. אבי היה מעיר אותי בחמש בבוקר כדי לנגן בכינור, ואני רציתי לישון. היו שנים שזה העיק עלי, והיו שנים שפחות, אבל הגעתי להבנה מלאה שזה היה הדבר הנכון לעשות.

„גם בבגרות נאלצתי לוותר על דברים בשביל הקריירה. מגיל 16 אני מבלה במטוסים, מגיע לעיר מסויימת, מקים לעצמי חוג ידידים ומכרים, ואז מתנתק מהם. כנער מתבגר זה הפריע לי יותר מאשר עכשיו, הפריע לי מאוד בחיים".

– איך נפתרה בעיית השירות הצבאי?

„בזמני, לא היה סידור קבוע למוסיקאים מצטיינים כמו שיש היום, אבל בעזרת אנשים מסויימים שהבינו את הקייז שלי, נפתרה הבעיה בצורה יפה. עשיתי רק טירונות, ועברתי ישר לשירות מילואים.

„כל פעילות צבאית היא בחיכוך מוחלט עם האמנות. חושב שבמקרים רבים אי אפשר להימנע מהשירות הצבאי הזה, ובמקרים אחרים אי־אפשר לתת לאנשים לעבור אותו. הכי קשה למצוא את הגבול בין השניים. אני לא מוסמך לענות על זה, רק אומר שליבי נמצא עם האנשים שחייבים להחליט. מה שאני חייב למדינה, אני מחזיר היום. אני [illegible] מהאחריות [illegible] להחזיר".

– האם ניהול התזמורת בארץ יחזיר שוב את ישראל לבית ולבסיס לקריירה שלך?

„ישראל היתה בליבי תמיד בית ובסיס. בית במובן הפיזי של המלה אין לי כאן, מלבד הדירה של האמא בחולון. אני מרגיש שאני אמן בינלאומי, המוסיקה היא דבר בינלאומי, ואין לישראל או לכל מדינה אחרת בעולם בלעדיות עלי. אם העיתוי יהיה מתאים, תהיה לנו פה גם דירה או בית. [illegible] לדברים יותר טכניים מפילוסופיים".

– האם תחושת המחוייבות שלך לאנשים שעזרו לך בראשית הדרך ממריצה אותך היום לעזור לאמנים צעירים בראשית דרכם?

„אני חושב, שכל האנשים שהשקיעו כי זכו לשמוע אותי מנגן, קיבלו החזר למה שהשקיעו. גם אני משתדל לעזור לצעירים, כי זו אחת מחובות האמן, לגדל ולטפח דור המשך. זו המסורת של המוסיקה. עזרתי למוסיקאים ישראלים שהשתלמו בחוץ, לא רק כנרים. גם קלרינטיסט ומנצח צעיר שניגנתי איתו, לא רוצה לפרט, כי אולי אשכח מישהו".

– מה היתה בשבילך אילונה פהר?

„הרבה מאוד, מורה, [illegible], אישיות, מדריכה לחיים. בהתחלה בכלל לא קיבלה אותי, וזה כבר הכניס אותי לאמביציה. אמרה שאני לא מספיק טוב. [illegible] אם ייצא ממני משהו. אבל הורי והגב' גורורצקי היו מאוד עקשנים, המשיכו [illegible] אליה, עד שהסכימה.

„עשר שנים הייתי [illegible]. הייתי מגיע אליה לפעמים [illegible] בשלוש, תלמידים לא התייעצו איתה רק בענייני מוסיקה ואמנות, והיא היתה מאוד בוטה וישירה. אמרה למשל, [illegible] יהיה ברגע שתפסיק לעבוד, [illegible] שאמרה במובן הכי רחב. לא [illegible], ועובדה שעבדה ולימדה עד [illegible] כך קשה.

„בצורת החיים שלה, [illegible] לכל התלמידים שלה. מה [illegible] היתה האישיות שלה. [illegible] איתה כנוע אחר, [illegible] שגיבש את [illegible]".

– יש חברות אמת בין מוסיקאים, כמו למשל בינך לבין חברי ה'מאפיה' הישראלית?

„יש דבר כזה, ועם השנים נוצרים יחסים מאוד מיוחדים בין אמנים, כי אנחנו מדברים בינינו לא רק במילים. למי מהם אפנה אם אהיה בצרה? אני מתייחס אליהם ביחס שווה, ומצפה מהם לאותו דבר. יש לי חברים מכל התחומים, אמנים, אנשי עסקים, פוליטיקאים, משוררים".

– מה אתה עושה בזמנך החופשי, מנגן?

„לאו דווקא. אוהב להעיף את ילדי באוויר וגם תופס אותם. קצת אני עוסק בספורט, בעיקר שחייה וטניס. יום אחד גם אני אקח ברצינות את הצ'אלנג' שזרק לי צוקרמן, להתחרות איתו בסט של משחקי טניס. בדרך כלל אני לא מנגן בחופשות, אלא אם צריך ללמוד איזו יצירה חדשה. יש עוד הרבה יצירות שלא ניגנתי, אני לא [illegible] של הויולה.

„אני בסך הכל מוסיקאי לגמרי מתחיל, רק בן 30, ומנגן כינור 27 שנים. הויולה רק 3־4 שנים. הויולה גם היא חלק מהחינוך המוסיקלי שלי, לצבור ניסיון חיים".

– מה דעתך על הגל החדש של סולנים צעירים ומבריקים, יוצאי תחרויות בינלאומיות, בעלי טכניקה אדירה ו[illegible] נשמה?

„אני לא אומר שאין נשמה כזאת, אבל יש מצב שעשוי להשתנות. אני לא משתתף כשופט בתחרויות. עד היום לא קיבלתי שום הזמנה, וגם לא שש לזה. לא מאמין שכל [illegible] התחרויות הן באמת [illegible] והגיע. אמנות זה לא מפעל הפיס. אני עצמי ניגשתי לשתי תחרויות כאלה, בארץ ובג'וליארד. בשתיהן נכשלתי. חושב שבאופן כללי זה מאוד לא נכון להסתכל רק על תחרויות ולהיבנות מהמספרים. מוסיקה היא לא מתימטיקה".

■■■

בינתיים, מלבד ניהול התזמורת הקאמרית והנגינה, יש לשמוח עוד שני אנשים מאושרים מקשירת הקריירה שלו לגוף מוסיקלי בארץ. אחת מהם היא האמא, חוה מינץ.

חוה מינץ: „מה יכולה להגיד אמא? אמא מרוצה. אם יהיה כאן הרבה זמן, הוא יקנה גם בית, אני מקווה. אני מדברת עם הנכדים באנגלית. עברית הם לא יודעים בינתיים, חיים באמריקה או באיטליה, מדברים איטלקית ואנגלית. כילו כאן חופשת, אבל זה יותר מדי [illegible], עכשיו אולי יהיו כאן יותר".

„שלמה יהיה כאן באוקטובר, לפתיחת העונה. אני הולכת לכל הקונצרטים שלו בארץ, אפילו להונגריה נסעתי, אחרי שגמר [illegible] שם, כל הנגנים שמו את הכינורות על הרצפה ומחאו לו כפיים. היתה כזאת התלהבות. אם אני מאושרת? אני רק רוצה שיהיה לו טוב, ואם יהיה לו טוב, אני אהיה מאושרת".

המאושר נוסף הוא [illegible] אודיה ארזי, ורדי. מכיר [illegible] בראשית [illegible]. היה שכן של אילונה [illegible] את מינץ כילד.

„לא היה שום ספק [illegible], וזה דבר שאפשר לנבא [illegible] כבר שהוא בעל איכות [illegible] הכלי. היא הוויה [illegible] המוסיקליות שלו. [illegible] מסורת הכנרים בעולם [illegible] הוא לא האמן [illegible] ניצוח, כחלק [illegible] אצל המצליחים, כמו [illegible] צוקרמן, כבר לא שואלים [illegible] לניצוח.

„עבודת הסולן היא [illegible] עבודת המנצח, והוא בא במגע [illegible] הכי טובים, ובנוסף לזה [illegible] המוסיקליים שעוזרים [illegible] פוטנציאל ניצוחי גדול.

„כמנצח, הוא בראש [illegible] אבל באינטרפרטציה אני [illegible] מנצח מעולה. התזמורת הקאמרית היא תזמורת מצויינת, הן בנגנים והן [illegible], ואין לי ספק שהקשרים הבינלאומיים [illegible] שלו יעזרו לתזמורת להופיע בחו"ל במקומות מרכזיים. ככל שיופיע יותר באולמות מרכזיים יותר, גם הפוטנציאל שלו יגבר. מינץ זה משהו שגדל וגדל פה בארץ, וחידוש הקשר שלו עם גוף ישראלי הוא מאורע משמח". ■

עם זובין מהטה, ירדנה ארזי ושלמה להט. הרומן עם התזמורת הקאמרית הישראלית החל לפני יותר משנה. קליק מיידי

דניאל בארנבוים מנהל את תזמורת פאריז. פנחס צוקרמן הפך את תזמורת סנט פול לתזמורת נודעת. פלאסידו דומינגו עובר יותר ויותר לניצוח על אופרות

„אני בסך הכל מוסיקאי לגמרי מתחיל, רק בן 30, ומנגן כינור 27 שנים"

רהיטי גולן החדשים

במבצע היכרות עד 40% הנחה

ארונות פלסטיק בעיצוב חדש עם הפס הצבעוני

■ מספר רב של גוונים ■ קלים לניקוי ■ דוחים מקקים

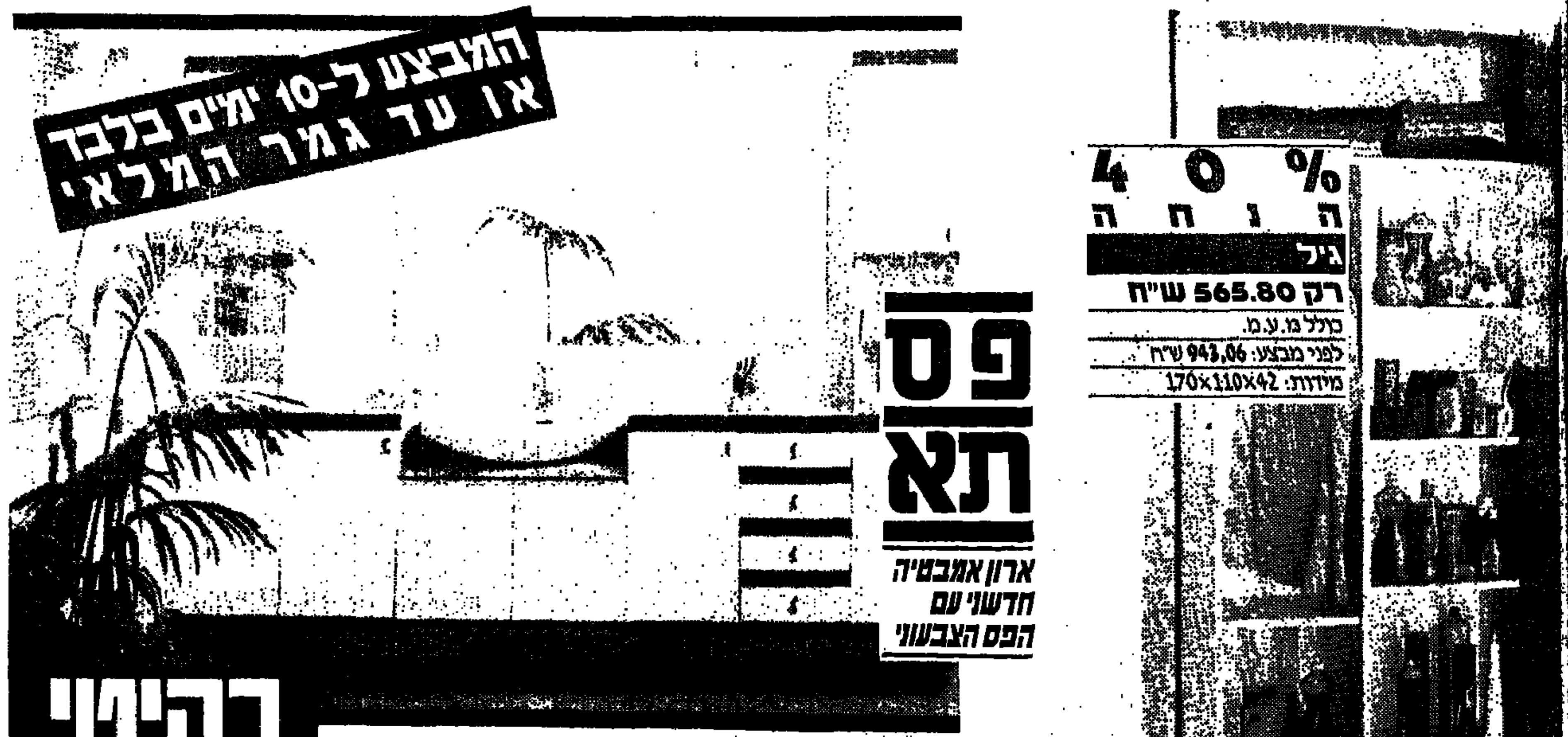

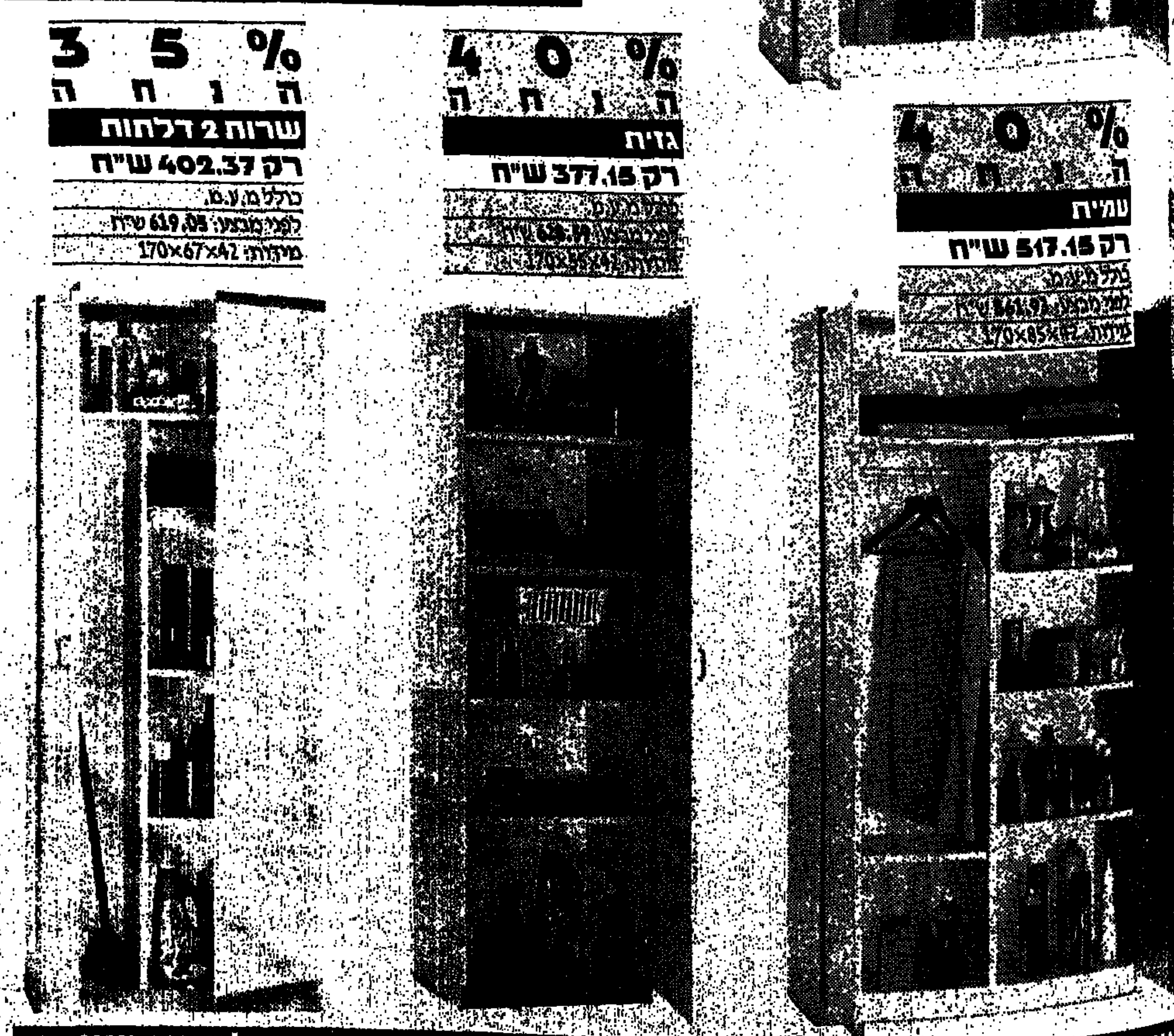

רהיטי "גולן"

חנויות המפעל:

תל-אביב – בוגרשוב 58, 03-290001,
[illegible]
חיפה – נורדאו 4, 04-667248,
[illegible]
מחסן חיפה – שיבת ציון 40, 04-674806.
ירושלים – אהליאב 2, 02-520907,
כל-בו חומינר, בצלאל 7, 02-222304
שער הגולן – טל. 06-757466,
[illegible] 10:00-14:00

סניפים:

בת-ים – שגם – רוטשילד 31, 03-585547.
חולון – כתר חולון סוקולוב 03-888277.
רמת-גן – רהיטי פרימה – כיכר רמב"ם 5 (ליד קולנוע אורדע), 03-723060.
רעננה – קל פלסט – בורוכוב 5,
[illegible] 052-454938
ראשון-לציון – לבית – רח' רוטשילד 97, 03-9661183.
נתניה – גולן – שמואל הנציב 9, 053-622008.
עפולה – בית משיח, 06-522446.
נהריה – גולן – הגעתון 18, 04-928195.
באר-שבע – רהיטי קל – שלשה בני עין חרוד, 057-78262.
אילת – מרכז הבניה אזור תעשיה חדש, 059-78114.

גולן

שאר הארונות 30% הנחה במזומן או 25% הנחה ב-3 תשלומים שווים

הזול אצל אחרים! אצלנו גם ב-10 תשלומים

מכונות ריתוך נקודה
15 קילוואט אמפר 190 ש"ח x 10
20 קילוואט אמפר 224 ש"ח x 10
15 קילוואט אמפר הפעלה פניאומטית 292 ש"ח x 10
20 קילוואט אמפר הפעלה פניאומטית 332 ש"ח x 10

גנרטור בנזין לריתוך וחשמל נייד
משקל 34 ק"ג
200 אמפר ריתוך
2000 וואט 382 ש"ח x 10

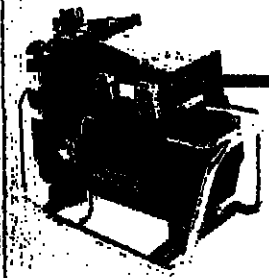

גנרטור דיזל לחשמל
4000 וואט, חד פזי 498 ש"ח x 10
5000 וואט, חד פזי/תלת פזי– כולל סטרטר 623 ש"ח x 10

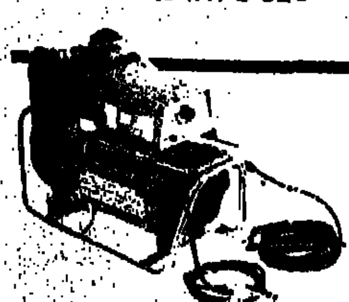

גנרטור לריתוך וחשמל
מנוע בנזין 170A ריתוך
חשמל: 3KWA ב– 220V
4.5KWA ב– 380V 413 ש"ח x 10
מנוע דיזל 170A ריתוך (כולל סטרטר)
חשמל: 4KWA ב– 220V
5KWA ב– 380V 656.50 ש"ח x 10

גנרטור לריתוך וחשמל
מנוע דיזל-עם סטרטר + מצבר, על עגלה
250A ריתוך, 7KWA ב– 380V, 5KWA ב– 220V 907 ש"ח x 10
350A ריתוך, 9KWA ב– 380V, 5.5KWA ב– 220V 1134 ש"ח x 10

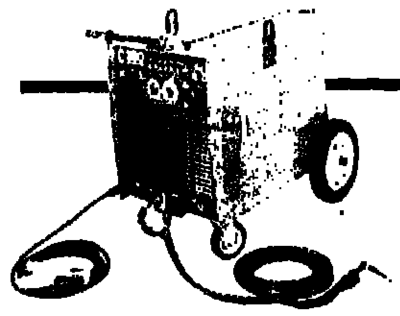

רתכות ארגון TIG
דגם: DC 31 לריתוך נירוסטה
300 אמפר 380 ש"ח x 10
דגם: C 250 לריתוך נירוסטה ואלומיניום
250 אמפר DC לנירוסטה
350 אמפר AC לאלומיניום 555 ש"ח x 10

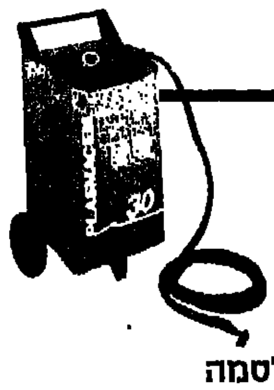

מכונות חיתוך פלסמה
דגם: 25 עד 4 מ"מ 122 ש"ח x 10
דגם: 30 עד 8 מ"מ 195 ש"ח x 10
דגם: 63 עד 16 מ"מ 373 ש"ח x 10
דגם: 93 עד 25 מ"מ 535 ש"ח x 10

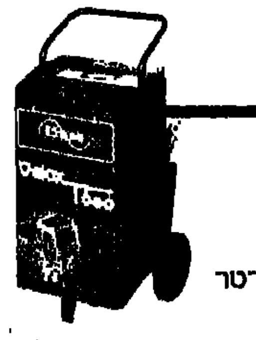

מטעני מצברים
טעינה איטית/מהירה/סטרטר (בוסטר)/12V - 24V
דגם: 40/300 אמפר 38.65 ש"ח x 10
דגם: 60/400 אמפר 45.22 ש"ח x 10
דגם: 60/500 אמפר 54.78 ש"ח x 10

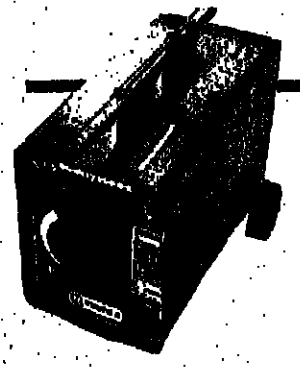

מכונות ריתוך ניידות - 380V / 220V
200 אמפר 29.2 ש"ח x 10
250 אמפר 36 ש"ח x 10
הרתכות כוללות גלגלים, כבל ריתוך Φ25, ידיות ריתוך

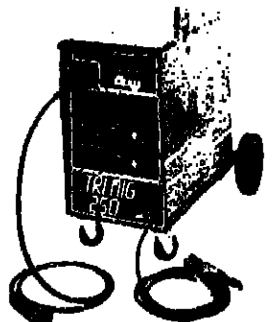

מכונות ריתוך CO 2
180 אמפר, חד פזי 187 ש"ח x 10
213 אמפר, תלת פזי 187 ש"ח x 10
240 אמפר, תלת פזי 208.7 ש"ח x 10
300 אמפר, תלת פזי 234.8 ש"ח x 10

כל הדגמים כוללים ווסת + ידיות ריתוך

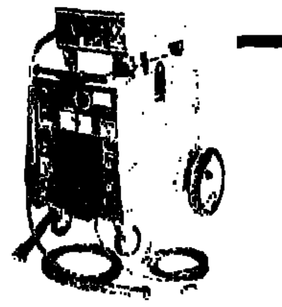

רתכות CO 2 עם יחידת הזנה חיצונית
300 אמפר, תלת פזי 307.83 ש"ח x 10
450 אמפר, תלת פזי 453.9 ש"ח x 10

הדגמים כוללים ווסת + ידיות ריתוך

רתכות לעבודה מאומצת (טרנספורטרים)
250 אמפר 46.7 ש"ח x 10
300 אמפר 57.4 ש"ח x 10
350 אמפר 78.26 ש"ח x 10
400 אמפר 89.56 ש"ח x 10

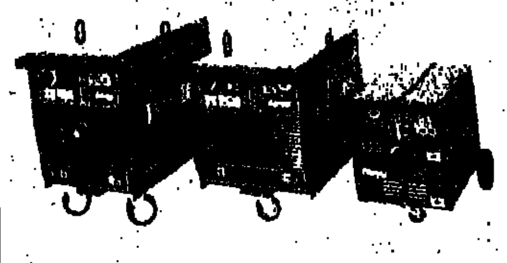

מיישרי זרם DC 380 V לעבודה מאומצת
250 אמפר 101.74 ש"ח x 10
400 אמפר 146.09 ש"ח x 10

א ר.פ.ל מרכז
רח' הפלד 44, אזור תעשיה חולון
טל. 807707, 03-5580236

בית א ר.פ.ל -
שד' ההסתדרות 185 מפרץ חיפה
טל. 721341, 721333, 04-729384

ארפ.ל

אומרים שהוא כוכב

סרבל בגזרת חלוק בית, בירוק אפונה ובצבע גמל, בעיצובו של מזרחי. עיצוב לחברה הגבוהה

נורית בת־יער

קוראים לו יצחק מזרחי, ועל־פי התקשורת האמריקנית, הוא ילד־הפלא התורן של השדרה השביעית. הסופרסטאר החדש של האופנה האמריקנית. נכון, גם רלף לורן וקאלוין קליין, אופנאים אמריקנים מובילים, יהודים. אבל הם נסקו על טיל ההצלחה האנגלוסאקסי. אירגנו לעצמם שמות בעלי צליל הערב לאוזן האמריקנית.

מזרחי, לעומתם, שומר אמונים לשם מהבית. כמו סיפורי הצלחה עכשוויים אחרים: ג'ורג' מרציאנו מ„גסז", אזדין עלייה מטוניס־פאריז, נורמה קאמאלי מלבנון־ניו־יורק.

מזרחי, שחרחר, מתולתל, כל־כולו בן 26, התחיל עם האופנה עוד כשהיה תלמיד ישיבת פלאטבוש שבברוקלין. לא היה סוגר יום – מבלי שחילל קודם את דפי ספר התנ"ך בכמה ציורי אופנה. בתנ"ך שלו – חוה מעולם לא הסתפקה בעלה תאנה.

לפני שנחת בשדרה השביעית, עבר גילגולים נוספים. בין היתר, שיחק בסרט „תהילה". „רבליו", עיתונו של המו"ל רב־ההשפעה ג'ון פיירצ'יילד שנעץ לא מכבר כמה מסמרים בארונו של איב סאן לורן –

יצחק מזרחי, 26, בחור ישיבה לשעבר, הוא התגלית החמה ביותר של שוק האופנה האמריקני

יצחק מזרחי, לפני שנחת בשדרה השביעית, שיחק בסרט „תהילה"

הכריש למזרחי שער בגליונו האחרון. בכתבת פרופיל בגיליון הקודם, הכתיר אותו בתואר סופרסטאר.

■ ■ ■

האם הוא ראוי לתואר? לא, אם תשאלו את מזרחי עצמו. בתגובה לביקורת הנלהבת לה זכה אוספו לסתיו־חורף 1988־89, אמר לגרייג'ינה פולי מה„רבליו"; „ימים אחרים לאחר תצוגתי, קראתי שאני כוכב. אני לא. יש להמתין עוד איזה כמה עונות בטרם ניתן יהיה לקבוע אם כוכבי דרך. אם אמשיך לעצב אוספים אמנותיים שהלקוחות מגיבים להם בהתלהבות".

מזרחי חש שטרם גיבש שפה וסגנון מוגדרים, לכן עדיין איננו אישיות אופנתית המטביעה חותמה על האופנה מסוגם של קוקו שאנל או קאלוין קליין „המסוגל להביט לאחור ולומר שיצר סגנון, תדמית".

ואכן, על סמך הדגמים בעיצובו שנחשפו עד כה – קשה עדיין לומר בביטחה, שמאחורי רעמת התלתלים השחורים של מזרחי חבוי כוכב. המעיל שהגיע לשער העיתון האמריקני אומנם מקרין שיק, אך לעומתו, חליפות המכנסיים אינן בדיוק מסעירות. הביקורת האמריקנית מדברת על „שילוב מאוזן בין רענגות צעירה לתיחכום, שהלהיב קניינים ועיתונאי אופנה כאחד".

הקווים הקולחים של האוסף, בפרט דגמי סאראפן בית־הספר שלו, בעל קו המותן המוגבה – מרמזים על השפעת זנדי אליס המנוח. ולא בכדי. מזרחי היה מתלמד של אליס, עבד במחיצתו שלוש שנים.

„הוא היה משורר. אמן אמיתי", אומר עליו מזרחי. „אהבתי אותו. כשעבדתי במחיצתו, חשבתי שהוא מנצל את כישרונותי. עבדתי כל־כך קשה. במבט לאחור, אני יודע שלמעשה קיבלתי המון, והוא זה שנתן הכל. חוץ מכך שחשף אותי לשוק האריגים, וכלה בזה שלימד אותי לא להיות מוטרד מדי מציפיות העיתונות ממני".

אופנאים אחרים שמזרחי עבר אצלם לאחר שלוש השנים עם אליס: ג'פרי באנקס וקאלוין קליין. על קליין הוא אומר: „יש לו עין נהדרת. עובד קשה ויודע בדיוק מה הוא רוצה. מאוד דומיננטי. אני אוהב זאת במעצב. קליין ידע שאני רק עובר דרכו". כשצבר אצלו מבוי שקל פתיחת עסק עצמאי עם יהודית משפחה שרה חדר צ'יני. לפני [illegible] תוכניתו.

אוספו העצמאי הראשון [illegible] מאוד של דגמים [illegible] ואידות לחנויות היוקרה [illegible] וכלומינגדיילס. אוסף האופנה [illegible] שנמכרו גם לחנויות [illegible] נימן מרקוס, ווילקס באשפורד [illegible] שהוצג לאחרונה כבר [illegible] עיצובים, ליום ולערב [illegible] במחירים הנעים מ־250 דולר [illegible] ועד 1,800 דולר למערכת ערב חגיגית.

פאלטת הצבעים מגוונת ועולזת. צבעים תוססים, לצד קלאסיים־ניטראליים. גם־נושא הצללית מותיר אפשרות לכל אשה לבחור את ההולם אותה. המכנסיים, קשורה מרבית אצל מזרחי כמו אצל אופנאים רבים אחרים, הוצגו הן כדוגמא מתרחבת והן בגיזרה סרוגה־צמודה, עם כפות־רגליים כמו גרבונים. המיקטורנים עוצבו גם בדוגמת דפלקוט בוהמי של אמנים וסטודנטים, וגם כגיזרת בלייזר מחוטב. האורכים: קצרים מאוד, בצד ארוכים מאוד.

בשורות נוספות: קו המותן הגבוה בסאראפנים סרוגים ובסרבלים לשעות היום, שיפון משי מעורן לערב, ומעילים עם צווארון מוגבה וקו כתפיים שמוט.

■ ■ ■

[illegible]

גנוש ביצירות של נורמן נורל, באלנסייגה ושאנל. נהגתי להצטרף אלית כשהלכה למדידות, כשלסאקס פיפט אבניו היה סטודיו להזמנות לפי מידה.

„עד היום אני זוכר שמלת־כותונת שלה בעיצוב האלסטון, מיקטורן של נורמן נורל, מכנסי שיפון בקפלים מהוקצעים, ואת אחותי במותנייה עם גרילים שטאטאו את הרצפה, מעל חצאית מיני. השנים המוקדמות הללו חשובות, כי זה הזמן שבו אתה מעצב את טעמך".

גם תקופת לימודיו בישיבת פלאטבוש קשורה אצלו בתלבושות של אמו, מהפעמים הרבות שנזרק או הושעה מהלימודים, בשל הרפיטואר של תיקויי הרבי שפיתח, בגלל שחשבוהו למחלל־קודש, ומשום שהוגדר כליצן מוחזק כלא־נורמלי.

[illegible] אחרי כל השעייה מהישיבה, היתה אמי מוריה את לאק הציפורניים האדום, מסירה את [illegible], מחליפה את בגד האופנה [illegible] בשמלה מרושלת, והולכת [illegible] על דחמים. [illegible] נעתר לתחנוניה והיינו [illegible] היתה מחליפה שוב את בגדיה והיינו [illegible] לארוחת־צהריים במסעדה".

■ ■ ■

[illegible] השוק התרבותי האמיתי חיכה ליצחק [illegible] משעזב סוף את הישיבה ונרשם [illegible] לאמנויות המשחק במנהטן. „שם כולם [illegible] על סמים, או בתהליך גילוי נטיותיהם המיניות החבויות. זו היתה חשיפתי הראשונה לניו־יורק". למד דרמה ומוסיקה,

משהגיע למסקנה שלשכת כל היום ליד הפסנתר זה להיות מבודד ובודד מדי – זנח את הנגינה לטובת הדרמה. „מה גם, שמשחק יותר קשור לאופנה".

אופנה, למד תחילה בשיעורי ערב ב„פארסונס", בעודו לומד דרמה. מאוחר יותר, נרשם ללימודי אופנה מלאים. החליט ללכת בדרכי אביו שהיה יצרן של בגדי ילדים.

לאופנה, הוא טוען, נמשך גם כתוצאה מחוסר הביטחון שלו, שניזון גם ממשקלו הגבוה, שבעטיו נאלץ לקנות בגדים בקומתה. „קנאתי באנשים שהיו מסוגלים ללבוש בגדים יפים. שקלתי כמאה קילו, היית נמוך, עם פצעי אקנה, ותספורת אפרו". כיום, הוא עדיין בענייני דיאטות, על אף שמשקלו כ־75 קילו בלבד וגובהו 1,83 מטר.

מטרתו, הוא מטעים, איננה הצלחה מסחרית, אלא פיתוח שפה וסגנון משלו. הכלים בהם הוא משתמש הם נינוחות וזוהר. „נינוחות היא מלה שנעלמה מאופנת ניו־יורק. דווקא היא, שהיתה המאפיין הנפלא כל־כך בבגדים האמריקנים מההתחלה, עוד בתקופת קלר מקראודל. אני ממש עייף מהנטייה האמריקנית להעתיק מהאירופאים. זה מחליא אותי. איבדנו את המראה הניו־יורקי הקלאסי. הגיע הזמן לחזור לנינוחות, היא נכונה לעכשיו".

זוהר, מלת מפתח חשובה אחרת בלקסיקון של מזרחי. „נשים רבות חוששות מזוהר", הוא סבור. „הזוהר כפי שאני מצייר אותו – לובש צורות שונות, מגולם על־ידי מיגוון של נשים ממדונה ועד בייב פיילי המנוחה". ■

רזה וחזק. אנרויט

[illegible] לאנרגיה

האנרויט, בזכות הרכבו הטבעי המיוחד, מייצב את רמת הסוכר בדם ומביא ליצירת תהליך של פירוק שומני־גוף עודפים והפיכתם לאנרגיה. **זהו מנגנון פעולה יחודי עולמי.**

אנרויט משלים תזונתי מושלם:

הארוחות שאנו "חוטפים" אינן מספקות את דרישות הגוף שצריך להיות בריא ולעמוד בקצב. כוס אנרויט ביום:
- מכיל את אבות המזון, הויטמינים והמינרלים הדרושים לגוף.
- משפר את המוח והיעילות השרירים ללא צורך בתרגול פיסי נוסף.

אנרויט תחליף ארוחה:

אפשר "לחטוף" כוס אנרויט בצהריים או בערב במקום אותן ארוחות מהירות ובלתי מחושבות:
- מעניק תחושת שובע.
- מספק סיבים טבעיים החשובים מאוד לפעילות העיכול.

דיאטת אנרויט

בדיאטת אנרויט, "מכסחים" את המשקל, ולא את הבריאות.
- הגוף מקבל את כל הדרוש לו.
- הגוף מפרק שומנים עודפים.
- 100% טבעי וטעים.
- קצב ההרזיה – 2־3 ק"ג בשבוע.

"קלי־קלות": ארוחת בוקר – כרגיל.
ארוחת צהרים – כוס אנרויט או שתיים.
ארוחת ערב – כרגיל.
(במקום ארוחת צהריים – אפשר אנרויט בערב)

מנערים ונהנים:

מחזיקים לשייקר אנרויט מים צוננים, מוסיפים את אבקת האנרויט. מנערים, שותים ומופתעים – **זה גם טעים.**
לבחירתכם – אנרויט בטעם וניל, שוקו ותפוזים.

אנרויט משווק: ברשת השופרסל, קו־אופ, בתי מרקחת, ובתי טבע.

יצרן: also איטליה.
יבואן: גאמידה (ישראל) בע"מ.
ניהול השיווק: שווקים חדשים, החברה לפיתוח שווקים בע"מ.

מדור פרסומי

„בגרות? אף אחד לא דיבר איתי על זה"

עכשיו כבר ברור מי בפנים ומי בחוץ. תוצאות בחינות המעבר קובעות. מי שחושב על האפשרות שהוא בחוץ – חייב לעצמו אלטרנטיבה אחרת. מתאימה.

תשקיף

לאה בת-גד / תדמית

מי שמכיר את מתח הציפיה לתוצאות בחינות המעבר, יודע איזה משקל מייחסים להן התלמיד ומשפחתו. יודע, שבמקרה של אי-הצלחה – עושים תפנית ומחפשים כיוון אחר, חדש. מחפשים מסגרת טובה ואחרת, עם ראש טוב, ש„תופס גלים" בדיוק לפי הסגנון האישי – ומגיע יחד איתנו לחוף מבטחים, שפירושו – להחזיק תעודת בגרות ביד.

„אין ייאושים"

וכך, גם לאלה שהם בחוץ, יש אופציה מנטיחה. כך מרגישה גדית ליבוביץ, בת 16 וחצי, מגבעתיים, שמצאה את הפתרון שלה בתיכון „רון" בתל-אביב, לאחר שנסגרה מאחוריה הדלת בסוף כיתה י', בתיכון בגבעתיים: „למדתי בתיכון קשה, יוקרתי, משמעת מאוד חזקה. מורים קשוחים. עבדתי קשה ולא הצלחתי להגיע להישגים. גמרתי י' עם ארבעה שליליים. כשראיתי את התעודה, הייתי בשוק. התאכזבתי. אף אחד לא דיבר איתי על זה".

לאחר שההתרגשות הראשונה עברה, חיפשה גדית מסגרת בטוחה יותר: „בהמלצת הורי, ששמעו על שיטות הלימודים בתיכון „רון", הגעתי אל צוות ביה"ס, שוחחנו והרגשתי שהפעם יהיה לי קל יותר להצליח,

גדית ליבוביץ. „כיף לי לשבת איתם בכיתה"

ואז החלטתי לעשות את הצעד". ציפיותיה של גדית פגשו במסגרת המתאימה לה. „מה אגיד על המורים? הם כמו המשפחה שלי. מדברים איתי על הכל. ב„רון" כל שאלה שלי נענית ברצון, בהרחבה. ומה אגיד על החברים? כיף לי לשבת איתם בכיתה, בטיולים וגם במסיבות של בית הספר", היא אומרת ומחייכת.

לאחר שנת לימודים ב„רון" הגיעה גדית לממוצע ציונים 9(!). איך היא מסבירה את הפער? „כשכיף ללמוד, כשהמורים נמצאים איתי כל הזמן עם אצבע על הדופק, כשהסגנון הוא איכפתי כל-כך, אין ייאושים. עכשיו אני מקבלת סיפוק כשאני משיגה ציון גבוה וזה מדרבן אותי להמשיך ולהשקיע, כדי להגיע להישגים נוספים".

„לרכוש את אמונם מחדש"

אבי לוי, מנהלו הצעיר (39), של תיכון „רון" ת"א, הספיק לצבור רקורד מרשים כאיש חינוך ומנהל במערכת החינוך הממלכתית. במשך 14 שנים: היה שותף בכיר בצוות הניהולי של „תיכון חדש" בחולון, ניהל תיכון אזורי-מקיף בנגב ואף הספיק לנהל פרוייקט חינוכי חדשני, שהקיף 4 תיכונים בנגב. לאחרונה, נרתם לאתגר חינוכי חדש. אומר אבי: „מגיעים אלינו חבר'ה יוצאים מן הכלל. אתה מרגיש המון כנות בדבריהם. המון איכפתיות. מהם כאלו שאיבדו כל אמון במערכת, שלא האזינה להם בפתיחות, שלא ניסתה לטפל בפרט. כאן אנחנו חייבים לעשות הכל כדי לרכוש את אמונם מחדש. אנחנו עובדים חזק גם על שיתוף פעולה מלא עם ההורים, כי משפחה תומכת – בשבילנו זה מפתח חשוב להצלחת התלמיד".

שיטת הדלת הפתוחה

אבי, שהתכוון להשלים את לימודי [illegible] בגיאוגרפיה, ויתר מול האתגר שהציגו לו מנהלי תיכון „רון", ומרגיש ב„רון" כמי ש„הלך לחפש אתונות ומצא מלוכה". הוא מציין, כי בבית-הספר האקסטרני, הפועל במתכונת בוקר מסודרת, מופעלים קריטריונים חדים בבחירת המורים: מורים מעולים, משקיענים, איכפתניקים, „אתגריסטים", אבל בראש ובראשונה קובעת, לדבריו, „אהבת התלמיד".

ההתייחסות אל בית-הספר, כראש ובראשונה, כאל מוסד חינוכי לכל דבר, בשילוב עם תשומת לב אישית לכל תלמיד – הדלת הפתוחה – מאפיינת את כל העוסקים במלאכה ברשת תיכוני „רון". זה מתחיל במנכ"ל הרשת, עמוס עדר, שבין השאר, גידל דור של מורים למתימטיקה, המלמדים מקצוע זה בשיטה לוגית-ייחודית. עמוס קבע את האתגרים של המסגרת הלימודית-חינוכית הזו, ואת האקסיומה: „כשיודעים מה הבעיה – אפשר להתמודד איתה". גישה זאת מעבירה הן לתלמידים, הן להורים והן למורים, את המסר החשוב: „עם מוטיבציה ועידוד – כל אחד יכול להצליח, אף אחד לא מאחר את הרכבת".

מתימטיקה על 10

בנקודת המוטיבציה, עוברת תפיסת עולמו של המנהל הפדגוגי של הרשת, ד"ר משה לנרא, שהגיע אל הרשת לאחר שלושים שנות ניהול בעירוני ה' היוקרתי בתל-אביב.

מסיבות משגעות בנקודות הכי אטרקטיביות. חנוכה בסינרמה („רון" ת"א)

„המורים שלנו הם נבחרת אמיתית", הוא אומר. „רק אלה שיש להם אישיות מעניינת, איכפתיות גבוהה, מסוגלים לעבוד עם התלמידים ולתת דוגמא אישית", הוא מרגיש.

הנוסחאות האלה עובדות בשטח. אור עומר, בן 17 וחצי, העולה השנה לכתה י"ב בתיכון „רון" רחובות, מביא איתו סיפור אישי שמדבר יותר מאלף עדים: „מבית-ספר יוקרתי ברחובות, בו למדתי קודם, כמעט העיפו אותי, כי היתה לי בעייה קשה באנגלית. כשהגעתי לתיכון 'רון', איבחנה דפנה, היועצת החינוכית, שיש לי בעיית דיסלקציה. תיכון 'רון' שלחו אותי למבדקים ואישרו זאת. בבית-הספר הקודם בכלל לא איתרו את הסיבה לבעיה שלי באנגלית. בתיכון 'רון' ניסו לעזור, להבין, לטפל. אני מוכרח להגיד", מוסיף אור, „שיש אוזן קשבת. קיבלתי פטור מלימודי האנגלית, באישור משרד החינוך. יותר מזה: הם מתחשבים בי ב'רון', נותנים יותר זמן לבחינות ומורה מצרף את המבחנים שלי בתיקון שגיאות הכתיב – ושולח יחד למשרד החינוך. זה מה שנקרא: לעבוד איתי ביחד. היום אני נמצא בקבוצה א' במתימטיקה על 10 והציונים שלי בכל המקצועות גבוהים".

בגרות ואומנות

אור, המתמחה בתיכון „רון" רחובות במגמת הצילום, בחר בה מתוך מגמות אמנות, תיאטרון, צילום, פסיכולוגיה, ביולוגיה, גיאוגרפיה והיסטוריה כללית, הייחודיות לסניף האינטרני של תיכון „רון" ברחובות. משה שלג, מנהלו הצעיר והנמרץ של „רון" רחובות, מצביע על תוכניות לימודים, המאפשרות לתלמיד בניית „סל" מקצועות חובה בצד מיגוון של מקצועות בחירה.

כמסגרת, המודעת היטב לצרכים של בני הנוער הנוטלים בה חלק, מספקת רשת „רון" גם מנות פורקן בשפע. פעולות גיבוש חברתי, בהן נוטלים חלק גם המורים, כשווים לתלמידים: מסיבות משגעות בנקודות הכי אטרקטיביות (כמו, למשל, מסיבת חנוכה בסינרמה עם הופעתה של טי היימן בהשתתפותם של למעלה מאלף תלמידים), הופעות אמנים ותיאטרון, סיורי של"ח, עם הרצאות הכנה לקראת הצבא, וטיולים משגעים בכל רחבי הארץ (שאל את מי שכבר היה...) ועוד.

מיקי שחר, כפר-סבאית, 18, בוגרת „רון" הרצליה, עומדת לצאת בינואר עם משלחת חילופי נוער לארצות-הברית, בהמלצת תיכון „רון", שם תייצג את ישראל משך חמישה חודשים. אומר משהו, לא?

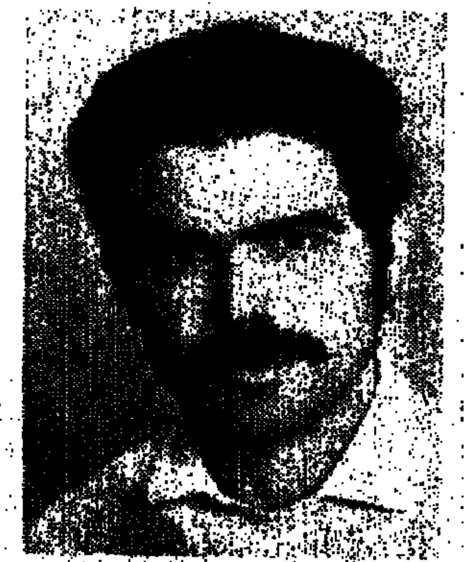
אבי לוי. „כל העזרה והחיזוק שצריך"

„אני שווה את האמון"

בתיכון „רון" בהרצליה, בו למדה מיקי, בגן המנהל משה מאיר, וסגנו שמעון דוד, מסלולים אינטרניים ואקסטרניים, המושכים אליהם תלמידים מטריטוריות המגיעות עד נתניה. בין השאר, מגיעים תלמידים אלה למסלולים שונים הכוללים גם מסלול אטרקטיבי לשיווק.

הורים ותלמידים כאחד, מרגישים בשינוי לטובה לאחר חודשי לימוד ספורים בתיכון „רון". האפשרות הגמישה בבחירת מועדי הבחינות, הגישה החמה והאיכפתית כלפי התלמיד ומשפחתו, מניבים תוצאות חיוביות הן במבחני הבגרות של התלמיד והן בבגרות האישית שהוא מפתח. מיקי שחר, נתנה לנו את הנוסחה: „כשאני רואה שנותנים ונותנים – אני עושה את המקסימום להוכיח לעצמי, וכמובן גם להורי ולמורים שלי – שאני שווה את האמון הזה, אין אפס".

[illegible]

ריהוט '88

תערוכת הרהיטים בחסות ישראכרט

מיטב היצרנים מציגים ב-10 אולמות רחבי ידיים את דיגמי הריהוט החדישים ודגמי היבוא מאטליה ומבתי היוצר באירופה.

בתקופת התערוכה תינתן אפשרות לרכישה בהנחות ובתנאי תשלום על פי הסדרים מיוחדים
בעלי כרטיס ישראכרט יוכלו להנות מאשראי גמיש עד 20 תשלומים.

אגמי
ריהוט מעץ בוק מלא במגוון סגנונות. חדרי שינה, פינות אוכל, פינות ישיבה, חדרי ילדים.

בן-טל
פינות ישיבה ומערכות סלון בשילוב בד ועור. עיצוב חדשני בסגנון כפרי-מודרני.

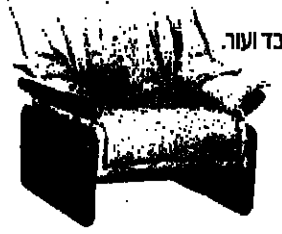

אלמוג
ריהוט במבחר דגמים וסיגנונות מייבוא איטלקי וממיטב תוצרת הקיבוצים.

אלקל
ריהוט בסגנון כפרי ועתיק. ייבוא ממיטב יצרני הריהוט באירופה.

ניסו-יושקו
מערכות ישיבה וארוח מחומרי גלם מיובאים. סגנון מודרני בעור ובד ובגימור ייחודי.

דורסט
ארונות קיר וארונות אמבטיה בקו ייחודי ובדגמים בלעדיים, בהתאמה לצרכי הלקוח.

עיצובים
סיגנון צעיר בשילוב מתכת ובד. עיצוב איטלקי עכשוי בדגמים יוצאי דופן, מרהיבים ביופיים.

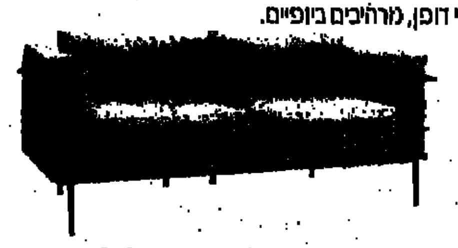

שגם
מבחר מערכות ילדים בשלל דגמים וגוונים. שולחנות מחשב, פינות לימוד, מיטות דו-קומתיות, ושידות תינוק "הגדלות עם הילד".

לנוחיותכם מגרש חניה ללא תשלום

ישראכרט, ידידי

מרכז הריהוט הגדול בישראל
בית פריזמה
רהיטים יפים

לרפד את החיים

פתוח במוצ"ש

רח' אפעל 23 קרית אריה צומת גהה
שעות פתיחה: ימים א'-ה' 09:30-20:00, יום ו' 09:30-14:00 פתוח גם במוצ"ש 18:00-23:00

רחקן ★ שחורי

כהנא יחזור?

אמנון רובינשטיין רוצה להיות שר המשפטים בשנה הבאה ● דוד ליבאי: אני רואה את עצמי אחד המועמדים הבאים בחשבון

(המשך מעמ' 23)

דוד ליבאי: „הכנסת עמדה במבחן, שהציב לה בג"צ, ותיקנה את החוק, כדי למנוע מגזענות להרוס את המשטר הדמוקרטי. השאלה עכשיו היא, האם בג"צ יעמוד במבחן וישאיר את כהנא ואת גנדי מחוץ לכנסת".

- אצלך, מיעארי במנים?

„אין לי הוכחות שמיעארי שולל את קיום המדינה".

■■■

וירשובסקי הביא עימו לר"צ, כתחום התמחות נוסף, גם את המטרה הקבועה שלו, היועץ המשפטי יוסף חריש. „שאלה חשובה נוספת בשנת המשפט הבאה: האם יהיה עוז לממשלה לחפש יועץ משפטי חזק, בלתי תלוי וסמכותי – או האם ישאר המצב שביורעין מביא להתמוטטות שלטון החוק".

- ביורעין?

„כן. כולם מדברים על זה, כמו על מזג האוויר, ואיש אינו עושה דבר. ומה שיותר חמור -- בסיפור הזה, שלא כבמזג האוויר, אין *ימים יפים ועונות השנה לא משפרות את המצב*".

היועץ המשפטי, שהתבקש להתראיין לכתבה זאת, סירב. קטע קצר של מעין חצי איזון לטובתו, מאת פרופ' רות גביזון: „עד כה לא התרשמתי ממה שמספרים לי, שיועצים משפטיים אחרים היו עושים בנסיבות של היום צעדים אחרים בגדול. אני מוותרת על העקיצות כלפי חריש".

■■■

גם בשנת המשפט תשמ"ט, העליון ימשיך להיות הרשות החזקה והיציבה ביותר מבין שלוש הרשויות. על רקע חולשת מוסד היועץ המשפטי, בולט עוד יותר כושרו של בג"צ, לנתב את החלטותיו במים סוערים, מבלי לאבד את יוקרתו -- משני צידיו של המיתרס הפוליטי. תשאלו את אליקים העצני, איש „התחיה", מומחה לריבונות יהודית גאה.

„אנו נשלטים על ידי ה'ניו־יורק טיימס', יהודי חצר וקפואים של הפלסטינאים. נשאר רק בית המשפט. ממשלה שחולשת אולי על פצצה אטומית, נצמדת לגלימות השופטים, כביטוי של חולשה נוראה. כשבאים האמריקאים למחות נגד גירוש, אומרים להם: העליון אישר. בג"צ הוא מעוז להחלטות ריבוניות ולשמירה על עצם קיום המדינה. מעמדו של בית המשפט מתחזק מהיחלשות שתי הרשויות האחרות, ומהחלטה אמיצה של שופטיו למלא את חלל כוח ההחלטה שנוצר".

העצני רואה בהחלטת העליון בעירעור דמיאניוק, את האירוע המכריע של שנת המשפט תשמ"ט, והוא קושר אותו למבחן הריבונות היהודית הגאה: „ככל שהמדינה מתחזקת, היא נהיית חלשה יותר. אם נצטרך לתלות את דמיניוק, יש לנו בעיה. נשמע את ה'מה יגידו'. מה יגידו האוקראינים בארה"ב? ומה יגידו האוקראינים ברוסיה? ומה יהיה על האנטישמיות בעולם. זה יהיה מבחן על רקע חולשה נוראה והריסת כוחה הריבוני של המדינה".

■■■

יורם בר־סלע, לשעבר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, היה במשך שנים סיוויל סרוונט, גדל בחממה של צמרת משרד המשפטים. ממשרדו עכשיו, בשוק הפרטי, בר־סלע רואה את טחנות הצדק מבחוץ – ואת מה שהוא רואה בפתח שנת המשפט הוא מגדיר כ„כריעת המערכת בפני העומס".

בר־סלע: „אני רואה את זה בחיי היום יום. היום, עורך דין טוב הוא עורך דין שיש לו קשרים במערכות הפנימיות. עורך דין שיכול לקדם. אדם שצריך ללכת לסעד משפטי, כדי לקבל רישיון מעיריה, יודע שבלי 'קידום' כזה הוא עלול להמתין שלוש שנים לפחות".

בר־סלע מתריע מפני „מערכת מעוותת המחייבת הפעלת קשרים. עומס הפוגע בשיוויון הכל בפני החוק וביעילות המערכת". בתירגום שלי: כמו במערכת הבריאות, גם במערכת המשפט, מי שיש לו כסף, מקבל את הסעד מהר יותר. גם במשפט, לפעמים סעד מהיר הוא שאלה של חיים.

עם ותיקי משרד המשפטים, אי אפשר בלי רגע של נוסטלגיה. בר־סלע: „כשאני הייתי במשרד, היה קם לפני כל מערכת בחירות מטה מיוחד, בראשות היועץ המשפטי, שהיה מתאם את נושא אכיפת החוק בשנת בחירות, בתאום עם ועדת הבחירות המרכזית. אני לא יודע שיש מטה כזה היום".

■■■

נתונים: בחודשים ינואר־מאי השנה, עלה מספר התיקים שהובאו למערכת המשפט בישראל ב־9 אחוז. אותו מספר שופטים, כ־279, ניסה להתמודד עם למעלה ממיליון עניינים שהובאו בפניו. מספר התיקים התלוי ועומד ללא הכרעה גדל בתקופה זאת ב־12 אחוז, לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

עוד נתון: 430 אלף צווים של ההוצאה לפועל – לא הוצאו לפועל.

מתוך החלטות מועצת השופטים, ינואר 1987: „מועצת השופטים מביעה את דאגתה הרבה בשל הפגיעה ההולכת וגוברת במערכת השיפוט, הנגרמת על ידי ההיעדר החמור של אמצעים כספיים לשם קיום מערכת בתי המשפט. היעדרם של תנאים מינימליים, ובין היתר מחסור בשופטים, באולמות משפט ובלשכות, מחסור בספריות, קיומה של שיטת רישום פרוטוקולים פרימיטיבית, היעדר מכשור כלשהו במזכירויות בתי המשפט, אשר מטפלות היום ברבבות תיקים לשנה – אינם הולמים את צרכי המערכת, ועלולים לפגוע ביכולתה לקיים את השפיטה, וכתוצאה מכך גם בהשלטת החוק".

■■■

כין הרעיונות שיבשילו בשנת המשפט הכנס"ת – ויהיה האיש במשרד [illegible] אשר יהיה – שימוש גובר במוסד הבורר. דוד ליבאי: „יש להסמיך את הנשיאים [illegible] הנשיא ושופטי המשפט, לצוות על [illegible] משפטים אזרחיים לבוררים מקרב [illegible] ברינמוס ועורכי הדין המנוסים, שנקבעו [illegible] על ידי משרד המשפטים, ולא על [illegible] הצדדים. בורר יכתוב פסק דין מנומק [illegible] יהיה לערער עליו בבית המשפט לערעורים".

יעקב רובין: „אין די ברפורמה [illegible] הערכאות בלבד. יש צורך [illegible] שבעקבותיה ניתן יהיה להוציא [illegible] בתחומים שונים, מבתי המשפט [illegible] למוסדות שיפוט אחרים, כבוררות [illegible] למשל, תאונות דרכים, מוצרים פגומים [illegible] קבלנים ורוכשי דירות".

המציאות תחייב את מערכת [illegible] להגיע לרפורמה. העקרונות [illegible] הלחץ על בית המשפט העליון, [illegible] התנאים שיאפשרו לשופטי העליון [illegible] לעצמם את הנושאים הראויים לדיון [illegible]

ליבאי: „יש לתקן את דיני הראיות [illegible] הדין במשפטים אזרחיים, באופן [illegible] יתמודדו ביניהם בהגשת תצהירים, [illegible] המשפט יוקדש לחקירה נגדית [illegible] עדים. יש להוסיף שופטים לבית [illegible] העליון, ולחלקו לערכאת ערעור [illegible]

ולמועצת שופטים עליונה, בהרכב [illegible] שופטים, שתשמע ערעורים בנושאים [illegible] בית המשפט העליון יראה בהם [illegible] ציבורית או משפטית עקרונית".

■■■

שנת המשפט תשמ"ט תהיה שנת [illegible] השאלה תהיה לא רק האם ניתן לאכוף את החוק – השאלה תהיה גם שאלת [illegible] החוקים עצמם. סימני השאלה יעלו [illegible] הבחירות ואחרי הבחירות – ובשני [illegible] של המפה הפוליטית.

„היום הכל אפשרי", אומרת ח"כ [illegible] אלוני, מן הוותיקות שבוועדת חוקה [illegible] ומשפט. אלוני, שנים בנקודת תצפית [illegible] לקלחת העיסקאות, שעושות [illegible] הגדולות בוועדה הזאת, המתקינה [illegible] בישראל, אינה סוגרת למילים „שלטון החוק" היא רוצה יותר.

„האמירה 'שלטון החוק' הפכה לכסות [illegible] מעשה נבלה. יש חוקים מנדטוריים [illegible] תקנות לשעת חירום, ויש אפילו [illegible] חוקים עותומניים. אחת הדוגמאות [illegible] ברשות החוק: פינוי שתי משפחות [illegible] בשטחים למען צרכי הצבא. את החוק [illegible] אפשר להפעיל גם אצלי בבית". ■

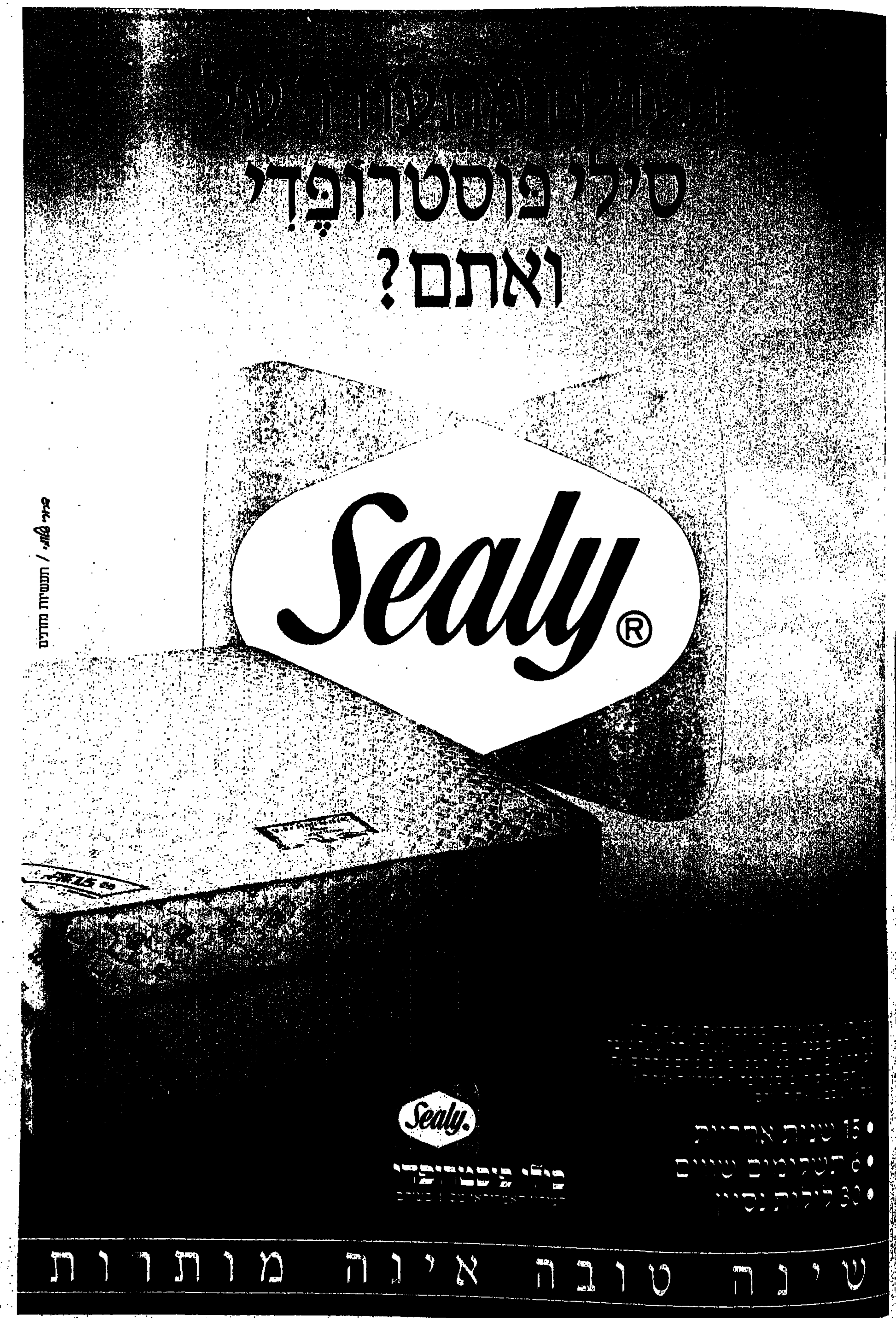
סילי פוסטרופֶּדִי
ואתם?
Sealy®
Sealy
סילי פוסטרופדי
• 15 שנות אחריות
• 6 תשלומים שווים
• 30 לילות נסיון
שינה טובה אינה מותרות

סלטית
אשף הסלט
שמן זית וחמניות לסלט טרי.
חדש!
ויטה
סלטית
לא עושים סלט בלי מלח ופלפל.
מהיום, לא עושים סלט בלי סלטית.
סלטית אינו רק שמן, אלא ממש תבלין המפאר את הסלט. שמן החמניות מוכר בעולם כולו כסמל לתזונה בריאה, שמן הזית מעניק לסלט הטרי טעם עשיר עם ניחוח ארץ ישראלי מוכר ואהוב.
השילוב המוצלח בין השמנים יוצר סלט נפלא ומעודן, בעל טעם נדיר ואיכות מושלמת.
נסו את סלטית כי מהיום,
סלט בלי סלטית הוא לא סלט.
לטיגון יש "טיגונית"
לסלט יש "סלטית".
להצלחה הגדולה של טיגונית - שמן הטיגון של ויטה, מצטרף עכשיו סלטית - השמן האידיאלי לסלט.
טיגונית - לטיגון
סלטית - לסלט
פשוט וטעים
לא טעית זהו -
ויטה
מיוצר ע"י מילומור
שמן הזית לטעם משובח, שמן החמניות לבריאות שלך.

אוקידה רקורד

יואב קוטנר

המקפה האפריקנית נמשכת. אם מחפשים מאיין בולט למתרחש בעולם הפופ־רוק בשנה האחרונה, הרי שזו החדירה הבולטת של אמנים אפריקניים, במוסיקה מקורית שלהם, לתוך מרכזי המוסיקה המערבית המוכרת. פאריז מהווה מרכז עולמי למוסיקה אפריקנית ולמיזוגי תרבויות כבר שנים אחדות. אמני רוק כולל ועושות לתחום הזה, כמו „ראשים מדברים" לדוגמה, נוסעים לפאריז כדי לחפש ולמצוא שם נגנים והשפעות. בשנתיים האחרונות, גם בלונדון יש הרבה יותר תשומת לב לתחום הזה וכל מי שביקר שם בעת האחרונה, שם לב לשפע ההופעות האפריקניות, לפתיחת מדורים ספציפיים לנושאים אלה בחנויות התקליטים הגדולות ולחדירה של מוסיקה כזו למצעדי הפזמונים. המוסיקה האפריקנית חדלה להיות נושא למעורפים לדבר בלבד או לאספני מוסיקה אתנית, והפכה להיות מוצר מבוקש. כמוצר, היא מציעה מגוון רחב של אפשרויות, שמרנית ו„עממית" מאוד, דרך נסיונות אכזוטיים ומיסטיים ועד מוסיקה מודרנית, המופקת בכלים ובמנטאליות המערביים חדשניים ביותר.

מוסיקה אפריקנית טיפטפה למערב במשך כל השנים, אך בשנים האחרונות יש לה נוכחות ומשמעותית הרבה יותר מאי פעם בעבר. גם השימוש בדגימות צליל בתוך מוסיקה מערבית (למשל ב„חיי בשיח הרוחות" של דיוויד ביירן ובראיין אינו), גם בשיתופי פעולה מוזיקאים אפריקניים (מלקולם מקלרן, פיטר גבריאל, פול סיימון, מקליטים ומופיעים עם נגנים אפריקניים) וגם, וזה עיקר החידוש של השנה האחרונה, כמוסיקה מקורית העומדת בפני עצמה, למרות מגבלות השפה ודמתן המקורית של ההפקות.

כרגע אנחנו רק בתחילת הדרך מבחינת הפתיחות והמודעות לעניין הזה, אך בכל זאת, לפני חודשים אחדים התקיים כאן פסטיבל של מוסיקה מהעולם השלישי, וכבר עכשיו, „יקה יקה" של מורי קאנטה הוא אחד מהלהיטים הבולטים של הקיץ בישראל. מורי קטה (שאגב, מתארח גם באלבום האחרון של „ראשים מדברים"), עומד להגיע בחודש הבא להופעות כאן, ועל כך נוסיף דברים בהזדמנות קרובה. מה שברור שהוא, ביחד עם אמנים רבים אחרים, העלו את אפריקה על המפה, ובואו לא נשכח שישראל מופיעה בכל מפה של אפריקה, ממש כמו בכל מפה של אירופה.

ואם במפות עסקינן, בגיליון האחרון של ירחון המוסיקה המצויין „קיו" מתפרסמת כתבה גדולה על מהפכת המוסיקה האפריקנית, וכן מפה של אפריקה ושל האמנים האפריקניים הבולטים שם ובמערב. „כל מה שהמוסיקה האפריקנית צריכה עכשיו" כותבים ב„קיו", „הוא שגריר כאריזמטי ברמתו של בוב מארלי. מארלי אף פעם לא התפשר על טוהר מקצבי הרגאיי שלו, אך המוסיקה שלו יכלה להתקבל על ידי מאזינים מערביים שבאים מהמוסיקה העממית או הריתם אנד בלוז".

קשה להאמין שיימצא מארלי חדש, אך הרעיון של שגריר או דובר עיקרי שידחוף את כל העניין קדימה נראה בהחלט נכון. אז הנה שתי הצעות שלי למועמדים למשרת השגריר: יוסו אנדור וסאליף קייטה. על שניהם נדלקתי במופע למען נלסון מנדלה, ולאחר האזנה לתקליטים שלהם (אותם רכשתי בלונדון, יען כי ארצה טרם הגיעו), אני מאמין שהם בהחלט מועמדים רציניים לתפקיד. קולם הגבוה והסלסולים הכל כך „מזרחיים" בשירתם הופכים את שניהם למועמדים לפחות למשרת שגרירי המוסיקה האפריקנית בישראל. נראה אם תהייה איזו חברת תקליטים שתקח את האתגר. שני תקליטיהם האחרונים יצאו בלונדון בחברת תקליטים בשם „עבודות אדמה", שעדיין אין לה ייצוג בארץ.

סאליף קייטה בא ממאלי, ממשפחה מצאצאי סאונדג'טה קייטה, המלך הלוחם שהקים את האימפריה של מאלי ב־1240. סאליף הוא כושי לבקן וג'ינג'י שהחל לנגן בלהקת מוסיקת ראיי בתחילת שנות השבעים. ב־1973, הצטרף ללהקת „השגרירים" (של מאלי, לא של ישראל) ואתה עבר לגור ולהקליט באבידג'ן, חוף השנהב. שם הקליט כמה אלבומים שהגיעו גם למערב. אגב, באחד ההרכבים בהם ניגן השתתף גם מורי קנטה. במוסיקה שלו תשמעו שילוב של מוסיקה אפריקנית וקובנית ספרדית עם השפעות וכלים מערביים מודרניים. הקול והשירה שלו מוכירים מואזין, ושיריו נעים בין שירי אהבה אישיים לנושאים חברתיים. האלבום הראשון שלו שיצא בארצות דוברות אנגלית (והכולל תרגום כתוב של תמלילי השירים) נקרא „סורו".

יוסו אנדור (YOUSSOU N'DOUR) הוא שם קצת יותר מוכר לחובבי רוק. פיטר גבריאל ארח אותו באלבומו „SO" בשיר „בעיניך" בסלסולי סולו קולי מרגש, וגם צרף אותו למסע ההופעות העולמי שלו. עכשיו הוא מופיע עם גבריאל, סטינג וספרינגסטין בסבוב ההופעות העולמי של „אמנסטי". מוצאו של אנדור בדקר, בירת סנגל, והוא האמן המצליח ביותר במולדתו. גם קולו גבוה, וגם הוא מסלסל בדרך מכשפת. בשיריו הוא מעלה דמויות מההיסטוריה של סנגל ומעולם האיסלם, ועוסק כמובן גם בנושאים חברתיים אקטואליים. אלבומו „אימיגרס" יצא בצרפת כבר ב־1984, ורק לפני זמן קצר גם בבריטניה. כיום, הוא מקליט אלבום חדש בחברת התקליטים הבריטית „וירג'ין". האלבום שלו יפה ומרגש, בייחוד בשיר בשם „פיצ'ה מי", שאותו הוא שר גם במופע למען נלסון מנדלה.

אמנים אפריקניים בולטים נוספים:

אלפה בלונדי (חוף השנהב).
מורי קנטה (גיניאה).
להקת „דיסינדנטן" (מרוקו).
עבדל עזיז אל מוברק (סודן).
להקת „טורה קונדה" (סנגל).
שב חאלד (אלג'יריה).
להקת „שיראתי ג'אר" (קניה).
תומאס מאפומו (זימבבווה).
להקת „נערי בוהונדו" (זימבבווה).
להקת „האחים האפריקניים" (גאנה).
אס.אי. רוג'ר (סיירה לאונה).
רמי אונגאלה (טנזניה).
להקת „רוסי" (מדגסקר).
„תזמורת מאראבנטה" (מוזמביק).
להקת „אמיננה" (זמביה).
להקת „ליידיסמית בלק ממבזו" (דרום אפריקה).
עבדללה אברהים (גולה מדרום אפריקה).
מרים מקבה (גולה מדרום אפריקה).
יוג' מאסאקלה (גולה מדרום אפריקה).
פייר אקנדנגווה (גבון).
להקת „לס בנטוס ד־לה קפיטל" (קונגו).
להקת „קנדה בונגו מן" (זאיר).
מאנו דיבנגו (קמרון).
הנסיך ניקו (ניגריה).
המלך סאני אדה (ניגריה).
וזה רק על קצה המזלג, וזוהי רק ההתחלה.

סאליף קיאטה

אפריקה המתעוררת

יוסו נאדור

מורי קאטה

עכשיו גם אתם יכולים לשים עליו יד!

אוליבטי PC1 המחשב הכי משפחתי בעולם

אוליבטי PC1 ליד של כל אחד!

אוליבטי PC1 הוא מחשב קטן וקומפקטי שכל אחד מבני המשפחה יכול ליהנות ממנו, ללא הגבלת מקום - הוא קל ונייד, ניתן להעברה מחדר לחדר ואף לחיבור למסך הטלויזיה. אוליבטי PC1 תוכנן לגדול ולהתפתח עם כל בני המשפחה ולשמש אותם, גם בעתיד, לכל צרכיהם:
לניהול משק הבית, לניהול העסק, לניהול חשבונות, לתוכנת לומדה במוסדות החינוך, לתחביבים, למשחקים ועוד ועוד.

אוליבטי PC1 - מציע לכם כבר היום מה שתמצאו במחשבים אחרים רק מחר:

★ 2 כוננים לדיסקטים ״3½ קשיחים ועמידים יותר
★ קיבולת זיכרון כפולה (720K)
★ תואם MS-DOS.

אוליבטי PC1 מוכן לקבל את הדור הבא של המחשבים!

כמו כן תמצאו במערכת:

★ טורבו 8 MHZ
★ זיכרון 512K עם אפשרות תוספת ל־640K
★ כונן בעל קיבולת זיכרון כפולה
★ יציאות סטנדרטיות: למודם ולמדפסת
לעכבר
ל־JOY STICKS
למכשיר מוסיקלי
★ אפשרות חיבור לטלויזיה
★ אפשרות למסך מונו־כרום/צבע
★ תואם תוכנות עיסקיות (לוטוס D BASE ועוד).

ויש גם מתנות!

עכשיו במבצע, אוליבטי PC1 מסופק עם מערכת תקנית ומאושרת MS-DOS 3.2+GW-BASIC אוריגינלי + כיסוי למחשב.

אוליבטי - מעצמה של מיחשוב

עוצמת השיווק של המשביר המרכזי, המשווק הבלעדי של אוליבטי PC1 בישראל, יחד עם עוצמת המיחשוב של אוליבטי, המובילה באירופה במחשבי PC, מבטיחים גיבוי מלא של שיווק, שירות ואחריות.
עשרות טכנאי והנדסאי שירות של אוליבטי פועלים מ־4 מרכזי שירות ברחבי הארץ, המצוידים במעבדות וציוד מתוחכם - בלעדיים לאוליבטי.

אוליבטי PC1 - עכשיו בתשלומים ובאשראי!

את אוליבטי PC1, שמחירו החל מ־2,097 ש"ח (כולל מע"מ), ניתן לרכוש בתשלומים חודשיים נוחים במיוחד באמצעות בנק הפועלים.
עד 60 תשלומים החל מ־47 ש"ח לחודש.
בלעדי למשביר המרכזי
התשלומים בריבית בשיעור שנתי של 11.5% צמוד למדד המחירים.

עד 60 תשלומים החל מ־47 ש"ח לחודש
בלעדי למשביר המרכזי
התשלומים בריבית בשיעור שנתי של 11.5% צמוד למדד המחירים.

olivetti

המשביר המרכזי

שיווק - בכל סניפי המשביר המרכזי ובחנויות המחשבים המובחרות. שירות ואחריות - אוליבטי ישראל סניפי המשביר המרכזי: המחלקה למיכון משרדי ומחשבים, המשרד הראשי תל־אביב, רח' יגאל אלון 76, ת.ד. 130, מיקוד 61001. טל. 389392, 03-389477. סניפים: ירושלים: 02-841411. באר־שבע: 057-671012. חיפה: 04-662161. קרית שמונה: 06-942671. אולה: 059-78504.
אנשי אוליבטי לשרותך בייעוץ, הדרכה ושרות בסניפי המשביר המרכזי.

שלמה ארצי

אני שומעת כל מלה (חלק ב')

הייתי באמצע השיחה עם חברה שלי, איך „מכסים" את האליל של סוף הקיץ מזווית שונה, כשנפלאות הבזק ניתקו את השיחה.

שיעשה את מה שיעשה, אני אומרת לה ומתייחסת לעיסקי ה'חשיפה' שלו בעיתונות, שנשארו בתור שורה אחרונה בין שתינו לפני שנותק הטלפון, זה בכלל לא שייך לשום דבר. לא אוהבים בגלל, אלא למרות.

אנשים תמיד חושבים שאוהבים אותם בגלל מה שעשו, ולא אוהבים אותם בגלל מה שסרחו, ונורא מתעצבנים אם לא 'משוכנעים' מה הסיבה, כדי לשכפל את זה בלחיצת כפתור.

אבל אם אתה אוהב מישהו, אתה אוהב את הנטו שלו כפי שקלטת אותו, בהנחה שבאמת ויתרתם על הבולשיט.

איזה אסון זה שאנשים לא יודעים שהם אהובים בגלל המה־יש.

והמה־יש, ההוויה שלהם, הקציצת בשר הזו שהם, ה'חנות' הזו שלהם שהולכת איתם לכל מקום, זה כל מה שנחוץ להם בכדי שיאהבו אותם. מי שאוהב אותם.

כי לא כל העולם מוכרח לאהוב אותם. ואם לא איקס יאהב אותם, אז איגרק יעשה את זה. תמיד יהיה מישהו שיאהב אותם. כי הם ראויים לאהבה מעצם זה שהם נושמים, לא יותר.

את יודעת איך הוא מוכרח אהבה? אני שואלת את החברה שלי. 'מוכרח' אני אומרת, לא 'רוצה' שהיא עמדה פחות היסטרית, שמאפשרת בחירות שקולות.

מוכרח כל כך, שאם מישהו בא אליו ואומר לו ברחוב „אני לא סובל אותך", הוא הולך עם זה ליומיים. כך, בכל אופן, קראתי שסיפר. ואת יודעת למה זה קורה לו?

כי מהמקום שהוא בא, הוא לא נוסע על שקופית של „התקבלתי". של „אהוב בקבע". הוא נוסע על תחושת „בורר", כמו שהוא קורא לזה. אז בטח שחלילן הקסם לא יכול להרשות לעצמו לאבד אחד מהנחיל שאחריו. כולם צריכים לאהוב אותו.

דבר אחר למדתי לזהות בחיי. אם משהו הוא קיצוני – לך לפי הקיצוני להיפך, ותמצא את הדבר האמיתי שמניע את זה. אז אם צריך „כל כך" אהוב, תחשבי לבד איזה ילד דחוי הוא מחביא. עם השכל שלו הוא כמובן יודע כמה הוא אהוב – יש לו משפחה שהוא מקדש וכל זה, אבל בטוח זה לא מתחבר למרגיש הסודי שלו הידיעה האינטלקטואלית הזו, ולכן זה לא סותם לו את כל החללים האיומים בנשמה. חוץ, אולי, מזמן התעופה בהופעה, אבל מה זה הארבע שעות כל פעם מול הנצח.

רובנו כאלה, רק שזה לא עושה את זה יותר נכון, הצרת רבים.

רובנו לא יודעים שבאותו הכסף, אנחנו יכולים להרגיש כלי מלא, ולא מהוללת. אנחנו כלי מלא בין כה וכה. אנחנו נולדים מלאה, רק לא יודעים את זה.

מה זאת אהבה, את שואלת? זה מה ששאלת?

תראי, בעיני, אנשים מתבלבלים עם הרומנטיקות. אהבה זה לא כלי ריק שמקבל מכלי מלא, וככה לא מת בצמא.

זה כלי מלא, שעושה יחסים עם עוד כלי מלא. וכל סידור אחר הוא ארון רצועה וחנק, שאפשרי רק בזכות הבריחות הקטנות. הבריחות המסוכנות שחוזרים מהן על הפנים.

איזה כייף זה כשאתה יודע עם המרגיש שלך שאתה כלי מלא. הקשר הכי חשוב שלך בחיים נהיה לפתע בגלל ששניכם רוצים, לא מוכרחים – יחד, ואיזו הקלה זו לעשות דברים בגלל שאני רוצה, ולא מוכרח.

וכל הכאב הנורא הזה שאין לו פשר, בא משם. מהמקום בו אדם לא אהוב ב„מרגיש" שלו, לא ב„יודע", ועם ה„מרגיש" אנחנו פועלים.

„אל תבלבלו לי את המוח עם עובדות שאני אהוב – אני, את דעתי, קבעתי".

אמנם קבעתי אותה בגיל ינקות פרימיטיבי; אמנם בכלל לא חשוב איזה חומרים של אהבה שמו ההורים. חשוב איך אני, כילד, תפסתי את המצב – וזהו. זה מה יש. מאז ועד עתה.

כמעט כל אדם משלם כך את מחיר תירבותו, הרבה הרבה לפני שאבא/אמא לא היו שם בשבילו, הצמא הקטן לאהבה ולקבלה, כשהכי היה צריך את האינפוזיה.

והמסר הוא בשטויות לא יאמנו. כל תיקון קטן של החינוך ל„טובת הילד" הוא, בעצם, שידור מרכזי האומר: שכפי שאתה, ילד, זה לא מספיק טוב. צריך עבודת שיפוצים ושיפורים גדולה מאוד כדי שתהיה ראוי.

ככה. אידיוטי כמו שזה נשמע, כי אם אני, כילד, רוצה לגנוב, ומבחינתי זה חלק מההוויה שלי כמו עיני החומות, וזה לא תקני, אז אני כמובן – כי זה אני – לא תקני.

אז מהו מה מהו לסייג, זה מה.

למרע את הילד שכל „מרגיש" שצץ לו – כי הזהות היא ב„מרגיש" שלנו – כל מרגיש, כולל מרגיש לרצח, הוא בסדר. הוא חוקי, תקני.

הדבר היחידי הלא בסדר, זה הלעשות את זה בפועל. ולא תעשה את זה, ילד פלא, כי תלמד את עצמך לשלוט בעצמך. לשלוט בפעולה, חלילה לא ברגש, ולא תמות מזה, באחריות.

וכל ההמצאות, והכשרונות, וההקסמות והפיתוחים, זה הפיתיונות – כדי שיבואו אל רחל, ולאה, הדחויה, הפגומה, ה„לא תיקנית", תוכל להתעבר ברמיה, ופשוט לחיות.

פלא שרוב האנשים, ביחוד אם הם גדולים מאוד ויש להם מה להפסיד, חיים על התחושה ש„יום אחד", יום אחד הרי מישהו יגלה את הבלוף שלהם – איך לאה, זו לא הרחל, שאליה באו.

והקומדיה הטראגית היא שכולם באים אל לאה בגלל שהיא לאה, ורק לאה לא יודעת את זה.

אם לאה היתה מסכימה להרגיש, איך היא רק לאה, אבל זה המון, ומספיק בהחלט, איזה הבדל באיכות החיים זה היה עושה לה!

מה את אומרת? שאולי זה טוב כל התסכים האלה, כי זה מה שיוצר תרבות? אל תצחיקי! את רוצה לומר, בקיצור, שאם לגטה היו חיים מאושרים, לא היה יוצא לו שיר?

לא מסכימה עם זהו התשוקה להתבטא, ליצור משהו, לעשות משהו הוא צורך יומיומי שמוליד את עצמו כל יום מחדש, כמו הרצף הפיזי שלנו לאוכל.

כך שכל מה שהיה צריך לצאת ולהתבטא, זה יוצא ממילא. הוא רק היה יוצא ממקום של „לא נואש" כזה. ממקום של נינוחות, של מהות בטוחה בעצמה, כי זה מה יש ואין כרוך עוד, אבל זה באמת מספיק לאהבה.

כל אמן יוצר יגיד לך, שמהמצב הזה הדברים הכי טובים יוצאים ממנו, כי הוא פנוי עם האנרגיות בדבר האמיתי, ולא בטיוחים קיומיות.

את שואלת איך אני מסבירה את זה שהוא מקנא בזה שאשתו הולכת להופעה של גידי גוב? הוא אמר את זה? באמת? קראי לי יש לך את הקטע? מה הוא אמר? שבזה שהיא הולכת לגידי גוב היא כאילו אומרת לו אתה פחות ממנו, אתה לא אהוב שלי, ואז זה כמו בגידה?

תראי, היום אני יודעת שההרגשה הפיזית הזו של הקינאה, שרוב האנושות נוסעת עליה, באה מהמקום של צרות העין שלנו בקיומו של הזולת. וזה בסדר. לא צריך להיבהל. רק להבין. זו המישוואה הינקותית הפרימיטיבית הזו שלנו, תוכנת השרידה הזו מגיל אפס, שמאמינה שזה או אני או אתה.

שאין מצב של שניים יחד, בחיים. של יש כיסאות לכולם.

ואז, אם למרות שאני מקסים, ויפה, ונהדר, ועושה קולות של קוקוריקו הכי חינני – האחר, שתפסתי אותו כמיתחרה בי, בכל זאת לא מפסיק מלהתקיים, מישהו כאן צריך למות. כי זה או אני או אתה.

ואם זה לא אתה, כי אתה ממשיך לנשום לי, טוב, נו. אז הטוב מבין שנינו ניצח. תישאר אתה פה ואני אלך לעזאזל. מישהו מבין שנינו הן צריך ללכת. וזהו. ככה זה נישאר. בכל פעם שאין בוחרים אותי, ובוחרים ב„מתחרה" שלי – כי „אי אפשר" גם הוא וגם אני נושמים אותו אוויר, זה זורק אותי אל הכאב הקדמון ההוא, מי „צריך" ללכת, לפנות את הבמה של החיים, ופשוט למות. פלא שאנחנו כועסים ונושכים?

אבל הרעיון הנהדר הוא שזה בכלל לא עובד ככה במציאות. באמת שיש זכות קיום לכולם, ואוויר שאתה נושם, אינו נלקח מהמנה שלי.

זה לא „חיה ותן לחיות". זה „תן לחיות", ועל הזכות הזו שתעניק לזולת אצלך במות, יהיה מותר גם לך להישרד.

ולא תצטרך לחיות כל חייך בסטטוס קוו הזה של קצת לחיות, וקצת למות, ובעצם כל הזמן לחיות במצב גנב כזה של מרמה את הקינה.

והקצת למות הזה לא יצטרך יותר לבוא, כמו בדרך כלל, אחרי איזו אורגיית חיים תוססים מלאי חדווה – אחרי איזו תקופה טובה במיוחד – ולא יהיה יותר כמו איזה תל אביבי שנזכר איך על המגרש הריק שאסור היה לו בכלל לבנות שום דבר („לא לחיות"), כי הן הפסיד בקרב הקדמון – ביצע „חריגות בניה" ומחר הוא חייב לפרק, לפני שיפרקו לו.

יש כיסאות לכולם. באמת. תחרות זה לא דבר שהורג. זה דבר נהדר שמזין את המשחק, שמספק לי חברים למשחק. לביחד. אני לא רוצה שהפרטנרים שלי ימותו, כי לא יהיה לי אז גבר מי ועם מי לשחק. אין לי צורך להישאר המעורך היחידי בשטח, כי תחרות אין פירושה שתי בחירות רעות של מוות – או לי או לזולת. יש סיר לילה לכל האנושות. עוד אחד נולד, עוד סיר לילה נוצר.

וזה ככה. אבל תגידי לי, אני אומרת לה, אני רואה שנהיית מאוהבת. מה בסוף את מציעה שאני אכתוב עליו?

את רצינית?

את כל מה שדיברנו?

לא יכול להיות שאת רצינית!

את כן את כזו.

היא כן.

שאל את הגנן:

עציץ וגן מטפחים עם אקוגן!

תרסיסי אקוגן להדברת מזיקים

- להדברת זחלים ומעופפים
- להדברת כנימות
- להדברת מחלות עלים

דשנים מיוחדים

- דשן בשחרור איטי לצמחי עציץ וגן
- דשן להידרופוניקה
- דשן בשחרור איטי לצמחים פורחים באדניות

תרסיס אקוגן להברקת עלים

- לברק טבעי ולמניעת הצטברות אבק ולכלוך

במחיר הכרות! רק 4.50 ש"ח לבק'

דשן אקוגן - לתזונה מושלמת

- לצמחים פורחים בעציצים
- לצמחים ירוקים בעציצים

אקוגן®
המקצוען בטיפוח הגן.

את סידרת תכשירי אקוגן ניתן להשיג בכל המשתלות, החנויות ... ושוק הגל הירוק.
מיוצר ומשווק ע"י קדם כימיקלים בע"מ (בהתאם להסכם ...) 08-931832, 523497

הוא משחים

הוא אופה

הוא טורבו־גל®

וכל היתר מיקרו לעומתו...

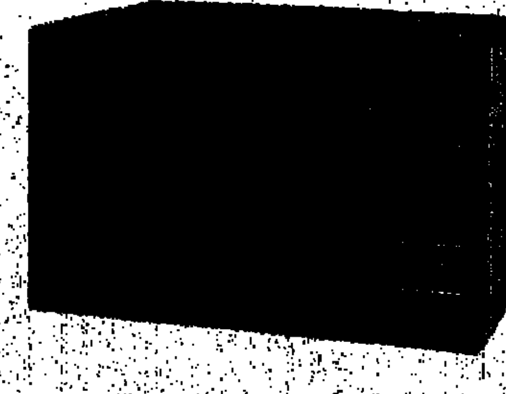

טורבו־גל BROTHER – שף אלקטרוני ממוחשב. מומחה באפיית עוגות, מומחה בצליה ובהשחמת בשרים ועופות. וגם בבישול, הפשרה, קליה, חימום... הכל.
טורבו־גל BROTHER – שילוב מתקדם של תנור טורבו ומיקרוגל, הנותן ביחד איכות + מהירות. ניתן לאפות באמצעותו עוגה ב־10 דקות או להכין ארוחה בשרית שלמה בתוך פחות מחצי שעה.
טורבו־גל BROTHER – אין צורך להכנס עבורו להוצאות נוספות: אפשר להשתמש בתבניות המתכת והאלומיניום הרגילות!
טורבו־גל BROTHER – משפחה שלמה של תנורי מיקרוגל משולבים: 5 דגמים שונים בצבעי לבן וחום מרהיבים.

טורבו־גל® brother אין כמוהו!

נציגים בלעדיים: אמפיסל ישראל בע"מ אפעל 3 קרית אריה, פ"ת, 03-9225921. מרכז הדרכה ומכירות: תל־אביב: אלנבי 98 טל: 03-612994. ירושלים: המלך ג'ורג' 6 טל: 02-249773. חיפה: רח' הרצל 31 טל. 04-642235. באר־שבע: מסר אוניקה, רח' ההסתדרות, טל: 057-36633. ניתן להשיג גם בחנויות מוצרי החשמל המובחרות.
ראה רשימה חלקית:

עדי מזרחי, ערבי

עדי מזרחי, שלישי משמאל. גם הניח תפילין

(המשך מעמ' 61)

תקליט ערבי. קרא סינרומן, עישן „טיים". שנא פוליטיקה: אף פעם לא הצביע.

אמא שלו הלכה לעבוד באגד, במטבח. למדה קצת אידיש. אט אט נשכחה הערבית. עדי הסתובב עם הטרקטור, לתיכון לא הלך. אחר כך רב עם אביו, ברח מהבית.

■■■

החיים עם היהודים השפיעו עליו. קינא בהם. בכבוד שהם מקבלים, ברמת החיים. והיה העניין עם הצבא. כל חבריו התגייסו, ואותו לא לקחו. חרה לו. סעידה אומרת שאהב את הארץ. רצה לתרום, להיות כמו כולם. ואז עלה עניין הגיור. חברים אמרו לו: תתגייר – תתקבל.

אבי אומר: שטויות. „לא התגייר בגלל הצבא. רצה להיות נהג משאית, סבל מזה שהוא ערבי, כי לא נתנו לו להכנס למקומות שונים. אז הוא התגייר בגלל העבודה".

את הסוד שמר בבטן, אפילו אחיו לא ידעו. בגיל 20 שבר את השתיקה. אבא שלו נבהל, התנגד, החל לרדוף אותו. סעידה אומרת, שלא היה איכפת לה. „אמרתי טוב לך ככה, אז תשאר עם זה". עדי ברח שוב מהבית.

הלך ללמוד אצל רב. המצוות לא היו זרות לו: צם ביום כיפור, שמר שבת. אחרי הגיור ירד המתח; סעידה אומרת, שחשה הקלה. יוסף השלים, נרגע. עדי הלך לצבא, שירת כנהג תובלה. חזר הביתה עם המדים. איזה אושר היה. האחים קינאו בו.

כשהשתחרר, שכר דירה באשדוד, ועבד כנהג מיכלית בחברה להובלת דלק. ידעו שהוא ערבי; רק למעטים סיפר שהתגייר. הכיר אשה מאופקים, מרוקנית מסורתית. היא ידעה את מוצאו, ולא נרתעה. הוא שינה את שמו כשם משפחתה והיה לעדי מזרחי. נישאו בחשאי, בהפתעה, רק אחותו ידעה. סעידה אומרת ששמחה.

„ההורים שלה לא באו לבקר, אז נסעתי אליהם. אהבתי אותה, היתה אצלנו כמו בת, אהבה אותי כמו אמא. אפתה עוגות טובות, הסתדרנו בעברית. היא ידעה גם קצת ערבית. קראה לי אמא. לימדתי אותה בישולים ערביים".

עדי הלך לבית כנסת, מדי ליל שבת, צם ביום כיפור, „כבוד לאבא שלה". אחרי שנתיים התגרשו. סעידה לא תדע מרוע. אחר כך פגש את הספרית פלורט, חיו ללא נישואין. עדי הוביל דלק, הלך למילואים, חיו באושר. פעמיים ניצל מתאונות דרכים.

■■■

אחרי המילואים האחרונים שלו בלבנון חזר לעבודה. כעבור ימים אחדים דרשו ממנו לשוב ללבנון. עדי שב כאורח.

אבי: „הוא נורא פחד, לא רצה לנסוע. כאילו הרגיש שמשהו עומד לקרות. עבר מאחות לאחות ואמר שלום. פתחיה ביקשה שלא יסע. ישן אצלה, ביקש עוגת גבינה".

לבנון געשה. ינואר 83'. מחבלים ארבו בצידי הדרכים. ירו, זרקו רימונים. בחאלדה נמשכו השיחות בין נציגי לבנון, ישראל וארה"ב. פיליפ חביב הביא רעיונות, ג'ומאייל הצהיר שלא יוותר על אף שעל, שרון העיד בוועדת החקירה על טבח סברה ושאתילה. שלג ירד בגליל.

עדי ישב ליד ההגה, עיניו לא משו מן הדרך. המיכלית הכבדה קירטעה בכביש המשובש. לבנון היתה מפחידה מתמיד.

אחר הצהריים מצאו חיילי צה"ל את המיכלית שלו חונה לצד הכביש, צפונית לצידון. הדלתות היו פתוחות, עדי לא היה. למחרת נמצאה גופתו ליד שפך ואדי דאמור, 4 קילומטרים ממקום חנייתה. ידיו היו כבולות, כדור נעוץ ברקתו. אבל כבר ירד על זרנוגה.

סעידה ביקשה לקבור את עדי בבית העלמין המוסלמי ברמלה, אך חברה קדישא לא התירה. הוא יהודי, אמר להם הרב שמחה קוק, רבה הראשי של רחובות. אתם חוטאים כלפיו. הרי רצה לחיות כיהודי.

המשפחה לא השלימה. הם פנו לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב, וביקשו עזרה. השופט, יוסף חריש, דחה את בקשתם. זה היה רצונו, אמר. סעידה בכתה. „מה בסך הכל רצינו? רצינו למנוע אי נעימות. חשבנו שכערבים לא יהיה לנו נעים לבוא לבית קברות יהודי".

■■■

עדה מוזרה של אבלים הלכה אחר הארון. חובשי כאפיות וחובשי כיפות, רבנים לצד שייח'ים. מאות נדחקו בסימטה הצרה שליד הבית. השייח'ים התפללו, כמינהגם, לעילוי נשמתו, ועד שהגיעו לשער בית העלמין גברו היללות ובאחת נדמו. הערבים חבשו כיפות, ובא חזן ואמר קדיש. ועמדו חובשי כאפיות לצד הקבר, וענו אמן. וכשהכל הלכו, נותרה המשפחה ונשאה תפילה מהקוראן. וסעידה לא רצתה ללכת הביתה.

„המוות של עדי קירב אותי יותר ליהודים", אמרה, „המוות גרם לי לשנוא את הערבים, בני עמי".

בעלה נטש אותה, והיא נשארה לבד, „יהודיה": מחכה 6 שעות בין בשר לחלב, לא אוכלת חזיר. בחנוכה תכין סופגניות ולביבות, בפורים – אוזני המן, ותשלח משלוח מנות למשפחת רחמני, השכנה. הילדים ספגו ממנה: בפסח לא יוצאים החוצה עם לחם, ביום כיפור מסתגרים בבית.

אחדים מהנכדים הולכים לבית ספר דתי: צמים ביום כיפור, אומרים „מודה אני" כל בוקר. „אנחנו חשים, שאנחנו מחוייבים לעשות זאת. גם עדי הקפיד". נשארו ישראלים: משחקים בעברית, חולמים בעברית, הערבית, פתאום, זרה להם.

אחר הצהריים תשב ברוח הטובה, תחת עץ התות, ותתקן בגדים, וכל יום יבואו הילדים להיות איתה, יאכלו בחצר, ידברו בנפלאות עדי, והיא תבכה. אף אחד לא מתעניין בה, היא אומרת, אף אחד לא עוזר. לא סיפרו להם אפילו איך נהרג עדי, שמעו רק שברי מידע.

אמרו שנסע ללא מלווה, שעצר בתחנת דלק מקומית, שהתנפלו עליו כמה מחבלים שגררו אותו למכוניתם. ידוע שנהג למכור לבעלי התחנה שאריות סולר, שנותרו במיכלית. גירסה רישמית לא שמעו.

עתה מוכרת סעידה כנפגעת פעולות איבה, מקבלת 350 שקל לחודש מביטוח לאומי. זו כל התמיכה. „שיעזרו קצת, שאוכל להרגיש שהקורבן שנתתי למדינה היה חשוב ולא מיותר".

ובכל שנה ושנה, ליד הקבר, עולה התפילה. הרב קוק דואג למניין, סעידה מכינה סעודה כשרה. דו קיום מוזר.

ועדי שוכב שם, ליד השביל. ארווין סיטנפלד ז"ל. מנחם אייל ז"ל. עדי מזרחי, גר צדק, נקטל בדמי ימיו ע"י מרצחים, בן ל"ג לחייו. ■

רהיטי שנו

מזנון+סלון+שולחן סלוני

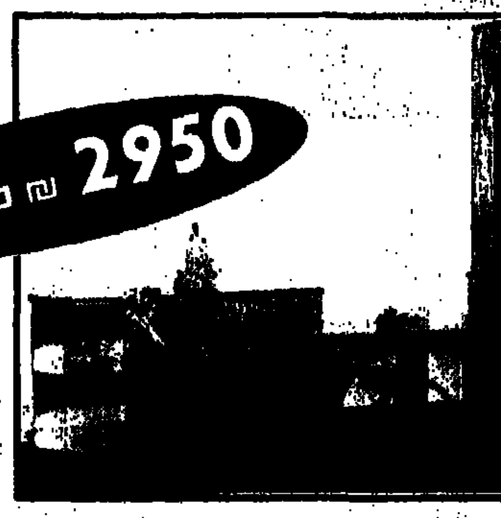

2950 ₪ כולל מע"מ

ב-4 תשלומים שקליים שווים
ללא ריבית וללא הצמדה

א. התעשיה
רח' העבודה 27
בת-ים
טל. 5519240

סגנון חדש
בענף הריהוט

500 מר'
של תצוגת רהיטים מרהיבה
מבצע הנחות לרגל הפתיחה

פתוח רצוף
א'-ה' 8.00-20.00
ו' 8.00-15.00

פתוח גם בשבת
מ- 10 בבוקר
ועד- 10 בלילה

לרהיטי שנו
עלו והצליחו במשכנכם החדש!
מפעלי רהיטים בע"מ
יצור ושיווק מזנוני איכות

לדני,
עלה והצלח!
נגרית מלול רפאל – נגרית מכנית לייצור ספות וכורסאות
רח' שמעון הצדיק 20, יפו, טל. 826346

לדני
שפע ברכות לחנות החדשה!
מאהל, נגרית טבוך אריה, נגרית לעיצוב פינות אוכל, למסעדות, בתי מלון ובתי קפה
הסדנא 14 (גבעת הרצל) ת"א, טל. 829596

לדני
קבל ברכות הצלחה!
רהיטי קליפורניה 79
א. תעשיה בת-ים, הסוללים 9, טל. 5512961

לדני ופני,
הרבה הרבה הצלחה!
יגאל ודוד מ"רהיטי טבח" – ייצור ושיווק מערכות סלון
רח' נס לגויים 25, יפו, טל. 03-815245

לדני,
עלה והצלח בחנותך החדשה!
אראלקו
ייצור מערכות ישיבה
התחיה 17 ת"א
טל. 816383-4-5

לרהיטי שנו
שאו ברכות!
נגרית מוריה – חדרי שינה ומזנונים
יפת 28 יפו, טל. 820380

לדני איחולים לבביים!
רהיטי שנהב בע"מ
ייצור מזנונים וחדרי שינה בצבע אמוקסי
א. תעשיה בת ים, רח' האורגים 5, טל. 03-5510459

לדני
בהצלחה!
מאחל: נגרית קידום – ייצור ושיווק חדרי שינה
רחוב הפלד 44, חולון, טל. 5560236

לדני
שפע ברכות
לפתיחת החנות החדשה!
מפעלי מירן
תכנון ייצור ושיווק מזנונים לאנשים שמבינים

לרהיטי שנו!
אתכם לאורך כל הדרך!
האומנים רמלה בע"מ - טל. 08-228860
שולחנות סלוניים ועבודות ב-C.N.C.

לדני
כח לחי!
מחסן: הרצל 158 (מאחורי בית מרס) ת"א, טל. 821844
חנות: הרצל 37 ת"א, טל. 824623
ואג בע"מ 83
בדי ריפוד

מצטרפים לשאר הברכות
לוי חיים ברסוחים
טל. 9613315

לשבוע המתחיל ב־2.9.88 והמסתיים ב־8.9.88

מפת השמיים השבוע

השמש – נמצאת במזל בתולה ובהדרגה במשך השבוע מתרחקת מן ההבט השלילי כלפי כוכב צדק (בתאומים). במצב זה הנטייה לביקורתיות מופנית בהדרגה לאפיקים חיוביים, ומעוררת אותנו לתקן שגיאות ולשפר את היכולת האישית. הדגש הוא על חשיבה יותר מאשר על רגשות.

כוכב חמה נמצא מזה כשלושה ימים במזל מאזניים ובהדרגה לקראת סוף השבוע הוא עומד להקרין היבטים שליליים מאד כלפי כוכב נפטון (בגדי) וכוכב המאדים (בטלה); במצב זה אנו נוטים לטעויות בשיקול הדעת ולאבחנה לקויה בין הפוטנציאל ובין יכולת הביצוע. אנו נוטים לצפות ליותר מדי ולאחר מכן להתאכזב. יש לבדוק כל מידע בזהירות רבה, ולהציג את העובדות באופן הנכון והמדוייק.

כוכב נוגה מסיים השבוע את הילוכו במזל סרטן ונכנס ביום רביעי למזל אריה, תוך קרינת היבט חיובי כלפי כוכב צדק (בתאומים). במהלכו זה, משפיע כוכב נוגה לטובה על מצב הרוח ונותן סיבות משכנעות לעלייה במוראל.

הירח מסיים השבוע את רבעונו האחרון בחודש אלול. הוא פותח את השבוע כשהוא במעבר בין המזלות שור ותאומים ומסיימו כשהוא במזל אריה. ביום א' השבוע יוצר הירח בעת מעברו במזל תאומים היבט מקוטב כלפי הצמידות שבתאי – אורנוס (בקשת) – מצב המצביע על אכזבות רגשיות. ביום ב' השבוע, משלים הירח במעברו במזל סרטן צלב שלילי במזלות היוזמה, עם שלושת הכוכבים נפטון (בגדי), מאדים (בטלה) וכוכב חמה (במאזניים). מצב זה מצביע על טעויות חמורות בשיפוט ובכושר האבחנה, ועל נטייה להתפרצויות כעס כלפי הסובבים. השבוע בכל זאת מסתיים באווירה אופטימית עם כניסת הירח למזל אריה תוך כדי צמידות עם כוכב נוגה.

מזל הבתולה בין שנים עשר המזלות

מזל בתולה מתייחס לקבוצת מזלות האדמה, על כן נוטים בני מזל זה ליצור קשרים טובים יותר עם בני המזלות מקבוצה זו (שור – בתולה – גדי) ומקבוצת מזלות המים (סרטן – עקרב – דגים). קשרים פחות טובים, בעלי ערכיות משתנה נוצרים בין בני מזל בתולה ובין בני מזלות האוויר (תאומים – מאזניים – דלי) ובני מזלות האש (טלה – אריה – קשת).

בתולה עם בתולה

קשר טוב ומוצלח בעיקר בתחום העסקי והמקצועי. הגישה לחיים זהה, והביקורת ההדדית מוצאת מקום ומרחב. עיסוק משותף או מקביל אצל שניהם עשוי להגביר את ההרמוניה.

בתולה עם מאזניים

הצדדים כאן מתעייפים מהר האחד מן השני, אלא אם כן בן המאזניים נוקט ביוזמה ואינו נשאר פאסיבי. חוסר מעשיותו של בן המאזניים או קשיים בקבלת החלטות מצדו מתישים את בן הבתולה.

בתולה עם עקרב

הקשר כאן טוב ומתאפשרת ידידות מתמשכת לאורך זמן. בתחום הרומנטי בן העקרב הוא הדומיננטי והמוביל. ביקורתיותו של בן הבתולה אינה עושה רושם על בן העקרב. מאידך, בן העקרב נוטה להעריך את החריצות והיעילות של בן הבתולה, ואת כישוריו האנליטיים.

בתולה עם קשת

על אף הניגודים ביניהם, מתאפשר כאן קשר בעיקר בתחום המקצועי והעסקי. עם זאת בן הקשת אינו מסתגל בקלות לכללי ההתנהגות הנקבעים על ידי בן הבתולה, ובן הבתולה אינו מסתגל לאווירת החופש עליה שומר בן הקשת בקנאות.

בתולה עם גדי

קשר מוצלח בדרך כלל עם חיכוכים מעטים. אם בן הגדי יהיה השולט הקשר יצליח יותר. קיימת כאן הבנה הדדית ונכונות לתמוך האחד בשני. התכליתיות והמעשיות אצל שניהם יוצרת תיאום טוב בחשיבה וברגשות.

בתולה עם דלי

השיטות הנוקשות של בן הבתולה אינן מתיישבות עם הספונטניות היצירתית של בן הדלי, חוסר העקביות של בן הדלי משאיר את בן הבתולה במצב מעורפל של אין אונים. הביקורתיות של בן הבתולה מוצאת חן בעיני בן הדלי אך לא כשהיא מופנית כלפיו.

בתולה עם דגים

שניהם נמשכים האחד אל השני ובהיותם מנוגדים באופיים, הם נמשכים אל ההיפוך המשלים אותם. על מנת שקשר כזה יחזיק מעמד חשוב כי שניהם יהיו בעלי רקע תרבותי דומה או בעלי תפיסת עולם זהה.

בתולה עם טלה

בן הבתולה מתקשה לעמוד מול שתלטנותו של בן הטלה וקושי שלו להקשיב לדברי ביקורת. מאידך בן הטלה נוטה להפגע מאוד מביקורתיותו של בן הבתולה. רק ויתורים וסבלנות הדדית יכולים לאפשר קיומו של קשר מסוג זה.

בתולה עם שור

הקשר ברוב המקרים מוצלח מאוד. גישתם המעשית של שני הצדדים מאפשרת תיאום טוב ביניהם עם זאת, בן השור יסבול מביקורתיותו של בן הבתולה ומנטייתו לוויכוחים.

בתולה עם תאומים

שניהם נשלטים על ידי כוכב חמה, אך כל אחד מהם במישור שונה. בן התאומים פחות מדי מעשי עבור בן הבתולה ואילו זה ביקורתי מדי עבור בן התאומים. בתחום המחשבה הם מוצאים על אותו גל אך לא כך בתחום הנפשי והרגשי.

בתולה עם סרטן

התיאום ביניהם הלקוי בלבד בשל נטייתו של בן הבתולה לשפוט מצבים באמצעות ההגיון יותר מאשר באמצעות הרגש. עקב רגישותו ונטייתו להרשנות אין בן הסרטן יכול לשמש בטחון מספיק עבור בן הבתולה המצפה מזולתו לשליטה עצמית.

בתולה עם אריה

קיים כאן סיכוי לקשר מתמשך. בן הבתולה נוטה להעריך את כשרונותיו של בן האריה ובן האריה מסוגל לקבל את ביקורתיותו של בן הבתולה, על בן הבתולה לתת לבן האריה מקום מהגון ומרחב פעולה.

המתח עם ידידים מגיע לסף של סכסוך על רקע של גילוי חוסר יושר. המתח גובר גם בתחום הקריירה בעיקר בתחילת השבוע. עניינים במשפחה מהווים מקור לדאגות. בתחום הפיננסי אתם נוטים לטעויות בשיפוט ומוטב להיוועץ במומחים לפני ביצוע צעד רציני בתחום זה. אתם צפויים להפסד כספי או להוצאות גדולות מן הרגיל.

התהליך של ניקוי השולחן וסיום פיגורים נמשך גם השבוע. זה הזמן להתכתב ולחדש קשרים עם מרחקים. בעת טיולים, מסעות, או ביקורים באיזורים רחוקים, מומלץ להמנע מלהסתבך ולהקפיד להשמע להוראות. שיבושים בתוכניות עלולים להופיע ברגע האחרון, אתם נוטים להגרר לסכסוכים עם קרובים או שותפים ללא סיבה מוצדקת. הרגשות הרומנטיים חזקים מן הרגיל אך מלווים בתוקפנות ובקוצר רוח.

ענייני בריאות שלכם או של בני משפחה דורשים מכם תשומת לב מיוחדת. בתחום העבודה אתם צפויים לשיבושים של הרגע האחרון או לטעויות בשיפוט. אין זה הזמן ליוזמה חדשה בתחום זה ומוטב לחכות לימים טובים יותר. בתחום הכספי ההוצאות עדיין גבוהות והקשיים גדולים, אולם המצב הולך ומשתפר. קשרים עם מרחקים מקבלים תנופה חזקה. היזהרו מרכילות מרושעת ומהתנכלות מאחורי גבכם.

נמשכות הדאגות למבוגרים במשפחה או לבני זוג. צעירים במשפחה המהווים מקור למתח אף כי ללא סיבה מוצדקת. לפנויים ולפנויות צפוי קשר רומנטי חדש ומסעיר. הרגשות הרומנטיים אמנם חזקים במיוחד אך הם עלולים לגרור אתכם לשרשרת של טעויות בשיפוט. מוטב לבדוק ולהשיג מידע על בן או בת הזוג, לפני שאתם נכנסים למחוייבות רגשית עמוקה מדי. בתחום הפיננסי מוטב להדק את החגורה בטרם המצב יהיה נואש. משפט או בוררות המתנהלים בימים אלה והמתייחסים אליכם עשויים להביא לכם בשורות טובות.

המתחים ביניכם ובין בני משפחה או שותפים או חברים לעבודה עלה לגבהים. אתם נוטים להתפרצויות ולתגובות חריפות כלפי הסובבים אתכם, ומגיבים בחוסר סבלנות קיצוני. עם זאת ענייני הבית והמשפחה דורשים מכם הרבה כח נפשי ותשומת לב. תוכניות לנסיעה למרחקים או יציאה לחופשה מתעכבות עדיין אך מומלץ לתכנן זאת מראש ובקפדנות.

שיבושים של הרגע האחרון עלולים לפגוע בתוכניות לנסיעה או לחופשה. מומלץ להמנע מביקור במקומות בלתי מוכרים ללא הדרכה מקצועית. הנטייה לתאונות גוברת ומוטב להיזהר במיוחד באמצעי תחבורה. המפגשים עם קרובים ורצוי להמתין עד שישתפרו התנאים. הרגשות הרומנטיים חזקים אך דורשים שליטה של ההגיון.

אכזבות מידידים באות בזו אחר זו, עקב ציפיות מוגזמות. מוטב להתרכז בימים אלה באירגון מחדש של התחום הפיננסי, על מנת לא להגרר למצבים מסובכים וללא מוצא. היזהרו מהוצאות מוגזמות העלולות להתברר כמיותרות. שמירה על התקציב תוכח בעתיד כצעד נבון שכן הכסף יהיה נחוץ לכם ביותר. העומס בתחום המקצועי גדול מן הרגיל ואתם נכנסים למצבי מתח על רקע של מאבק פנימי בין הקריירה לבין המשפחה.

הילוכו הנסיגתי של המאדים במזלכם מעמיד אתכם במצבים מסובכים מן הרגיל, הן בתחום האישי והן בתחום המקצועי. אתם נוטים לאבד את חוש הפרופורציה ולהכנס למהלכים קיצוניים בכל תחום. התוקפנות גוברת וחוסר הסבלנות עלול להפוך אתכם לבלתי נסבלים. גוברת הנטייה לתאונות, נפילות, פציעות, שריפות ולמעורבות בפעילות אלימה. חוסר הודאות והעירפול בתחום המקצועי מביך אתכם ואינו מאפשר לכם לבנות תכנית ברורה או להגיע להחלטות.

ענייני בריאות שלכם או של בני משפחה דורשים מכם תשומת לב מיוחדת אף כי אתם נוטים בימים אלה להיפוכונדריה מוגזמת. פחדים על רקע דאגות אלה מזיקים, ומוטב להתייחס אל הדברים בפרופורציה נכונה. ענייני עבודה הולכים ומשתבשים על רקע של שינויים המתבצעים מעבר לשליטתכם. זה הזמן לשמור על פרופיל נמוך ולא לקחת יוזמה. יציאה לחופשה מומלצת מאוד בימים אלה.

ענייני הבית והמשפחה מקבלים עדיפות ואתם נוטים לטפל ביותר תשומת לב בבני זוג ובבני משפחה המצפים לעזרתכם. בתחום המקצועי גובר המתח, ואתם עלולים להגרר לסכסוכים מיותרים. במישור הפיננסי עליכם להזהר מאד ולא להגרר להוצאות מוגזמות שכן גוברת הנטייה לטעויות בשיפוט ולחוסר פרופורציה בעניינים אלה.

הרגשות הרומנטיים חזקים במיוחד אך באותה מידה אתם הופכים לפגועים ולרגישים. אכזבה משותפים או מבני זוג עלולה לגרור אתכם למצב רוח מעיק. בתחום המקצועי אתם נמצאים בתנופה חזקה אולם גם כאן עליכם להזהר מקונפליקטים ומאבקי כח, או לדרישות קיצוניות מבעלי סמכות אשר אין ביכולתם לספק אותן. וביקורים עשויים להעלות לכם את המוראל.

על אף הדאגות בתחום המשפחתי המתישות אתכם מאוד, אתם נוטים לשינוי משמעותי בתחום זה או להיות במצב חדש, בו יש תוכניות ברורות ומדויקות. ידיעה חשובה אמורה להגיע אליכם ולשפר את כושר ההתמודדות בתחום זה. נסיעות וטיולים עשויים לשפר את מצב הרוח. בתחום הרומנטי עדיין אין שינוי למאבק הקשה והמתיש במטרה לזכות בשליטה ובביטחון רגשי.

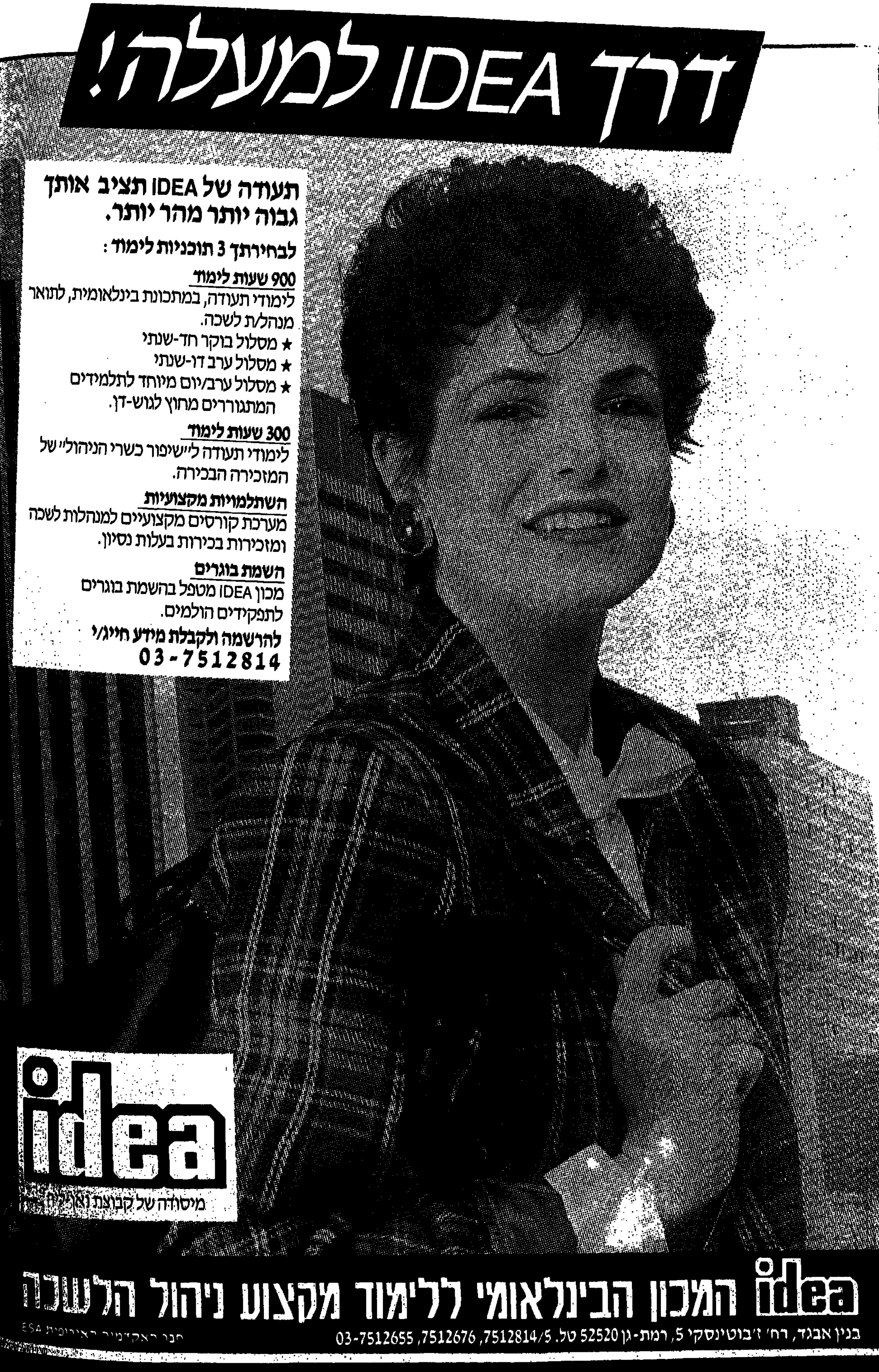

אומרים ישנה ארץ

כפר גלעדי והאריה השואג

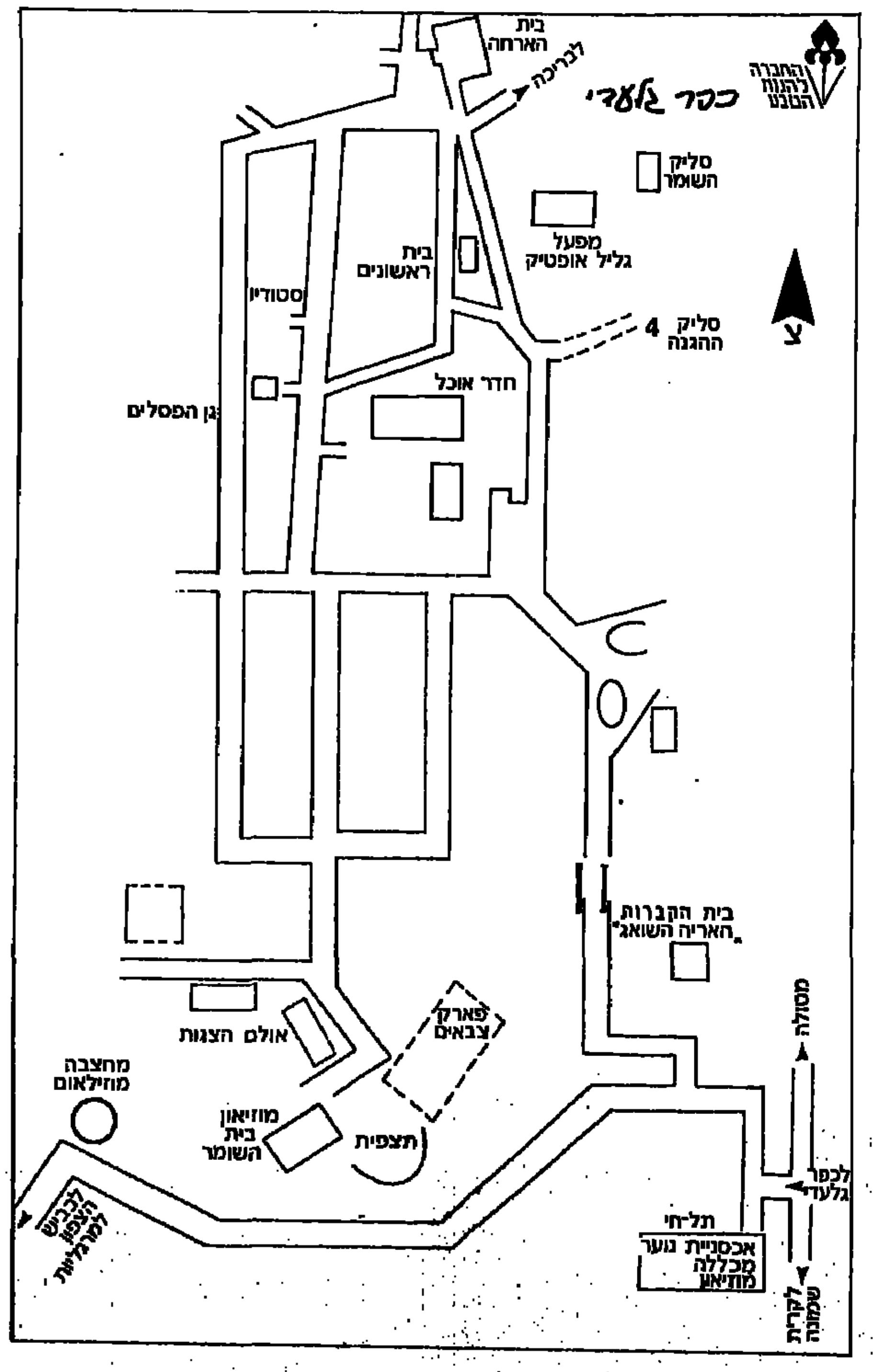

בשנת 1916, בעיצומה של מלחמת העולם, כאשר ארץ־ישראל היתה נתונה לשילטון תורכי, מנותקת מן העולם היהודי בארצות הגולה, וקומץ היהודים כאן עמד בפני השמדה, ראו אנשי „השומר", ובראשם ישראל גלעדי, לנכון לעשות צעד מעודד ולהקים יישוב חדש בגבול הצפון.

למרות שהוצעו להם מקומות נוחים יותר להתיישבות, בחרו הם במקום זה דווקא, מתוך נאמנות לעקרונות שלהם, שהכתיבו להם כי „השומר חייב להתיישב בגבולות הארץ ולהוות לה שרשרת מגן".

תחילה קיבלו על עצמם את השמירה במטולה, כדי שבינתיים יהיה להם במה להתקיים, ובמקביל החלו לעבד את אדמת המרא, ועל כן ניקראו אז קבוצת חמארה.

מספר המתיישבים לא עלה אז על 10 אנשים. הם גרו במטולה, בבית עזוב. לימים קיבלו צריף ישן, שעמד במושבת מתניים העזובה. הם פרקו אותו והעבירו אותו בעגלה. אבל אז התעוררה השאלה היכן להקימו. ישראל גלעדי בחר בגבעה שעליה יושב הקיבוץ כיום, באומרו: „כאן נחיה – ונהיה רואים ואיננו ניראים". הוא התכוון לכך, שהגבעה פונה במידרון קל כלפי מערב, כך שממיזרח, הצד שממנו נישקפת הסכנה הביטחונית, לא ראו את הנעשה על הגבעה. בגלל הצריף הזה קראו ערביי הסביבה ליישוב החדש בשם „תחשיבה" מהמילה הערבית „חשב" שפירושה עץ.

ב־1918 נפטר ישראל גלעדי, ואז הוחלט לקרוא ליישוב על שמו, „כפר גלעדי".

ב־1920, כשנפלה תל־חי, היה הכרח לנטוש את כפר גלעדי ורק כעבור 10 חודשים שוב עלו החברים והקימו מחדש את החריסות. אל החוזרים הצטרפו חברים אחרים והקבוצה מנתה כבר כ־25 איש ואישה. מכאן ואילך גדל הקיבוץ בהתמדה.

ב־1926, לאחר הצטרפותן של שתי הקבוצות הקטנות כפר גלעדי ותל־חי אל התנועה הארצית של „גדוד העבודה", הוחלט לאחד את שתיהן לקיבוץ אחד ומשק אחד. בכך, למעשה, חוסל משק תל־חי וחבריו עברו לכפר גלעדי.

ב־1937 הצטרף לכפר גלעדי גרעין מלוכד מתנועת נצ"ח (נוער ציוני חלוצי) מהארצות הבלטיות.

ב־1936 הגיע גרעין מתנועת „הבונים" בגרמניה. בשנות ה־50, עם הפילוג בקיבוץ המאוחד, עברו לכאן כמה משפחות מקיבוץ דפנה. לכל אלה יש להוסיף את דור ההמשך, דור שני, שלישי ורביעי: כ־150 בנים ובנות שהם כיום חברי משק. היום חיים בקיבוץ כ־400 חברים וחברות, המתפרנסים מחקלאות, ממחצבות, ממפעל למיסגרות משקפיים („גליל אופטיק"), מבית ההארחה שיש בו 160 חדרים, ומבית מלאכה לפנסיונרים.

חברי כפר־גלעדי, כחלוצי ההתיישבות הקיבוצית בגליל, רב חלקם בקבלת זיכיון־החולה מידי ממשלת המנדט, ברכישת קרקעות בסביבה בעמק ובהר, ביישוב הביצה והכשרתה להתיישבות.

בימי התיישבות חומה ומיגדל, בשנות ה־30, גם שימשה כפר גלעדי בסיס בו התרכזו המתיישבים החדשים. בה הוכן הציוד וממנה יצאו באישון לילה למקום ההיאחזות, מלווים ע"י חברי המשק להדרכה, לאבטחת החיים והרכוש ולעזרה בצעדים הראשונים של הקמת הקיבוץ.

כישוב ספר גם שימש כפר גלעדי תחנות מעבר לשיירות פליטים יהודיים מארצות ערב, וגם יוצאי ארצות אירופה, שהצליחו להגיע ללבנון. בסך הכל עברו בגניבה את הגבול, בעזרתם של כמה מחברי הקיבוץ, כ־8000 עולים חדשים.

במלחמת העולם השניה, כשפלשו הבריטים לסוריה, קבע מפקד הכוחות הפולשים, גנרל אוסטרלי, את מיפקדתו בקיבוץ – ודרש לפנותו מתושביו. תשובת החברים באה בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: „אותנו אין מפנים". הגנרל ויתר, אך דרש להוציא לפחות את הילדים, בגלל הסכנה הצפויה להם, ואכן הילדים נשלחו לתל־יוסף.

במילחמת השיחרור (1948) שוב פונו הילדים. הפעם – לפי דרישת מיפקדת הצפון של כוחות המגן, שהחלו להתארגן כ„צבא ההגנה לישראל".

כדי להנציח את מעשיהם ומעלליהם של אנשי „השומר", הוקם בכפר גלעדי „בית השומר", המוכר כאחד המוזיאונים של צה"ל. „בית השומר" נותן ביטוי במוצגים, רישומים גראפיים, תצלומים ומיסמכים, לחייהם ופועלים של „שבט הנועזים", הלא הם אנשי „השומר".

במיבנה האבן הראשון של הקיבוץ, הנקרא כיום „בית הראשונים" (הוקם בשנים 1918–1921 ושופץ בשנת 1985), מרוכזים מוצגים משקיים שונים, דיאגרמות ותצלומים מענפי המשק מימיו הראשונים. כן מצוי כאן הארכיון של הקיבוץ, על כל מסמכיו.

בית הקברות של כפר גלעדי הוא אחד המפורסמים במדינה, שכן בו מצוי האריה השואג, על קיברם של מגיני תל־חי. כן קבורים כאן 32 מחברי המשק שנפלו במערכות ישראל.

■ יוסף מלמוד ודב שלגי

בית ראשונים בתום שיקומו

בית השומר מצומת הכניסה לכפר גלעדי

תצלומים: יגאל אשוח

ברכות ל-מכן מחשבים

רשת המחשבים הגדולה בישראל

לחגיגות 5 שנים לקיומה ולרגל ההצטרפות לקבוצת כור

5 שנים ל־מכן מחשבים בע"מ

חברת מכן מחשבים הינה אחת החברות הגדולות בארץ הפועלות בתחום המיקרו־מחשבים בישראל. החברה חוגגת בימים אלה חמש שנים לקיומה.

בשנה האחרונה הצטרפה מכן מחשבים לקבוצת כור סחר פנים, דבר שמעניק למכן מחשבים גב כלכלי, צינורות שיווק וניהול מקצועי בהוויית קבוצת כור סחר פנים.

במשך חמש שנות קיומה עברה חברת מכן מחשבים תהליך גידול מואץ, מחנות לממכר מחשבים לקונצרן מחשבים מהגדולים והמובילים בענף, החברה פועלת באמצעות 20 סניפים ברחבי הארץ.

חברת מכן מחשבים הינה היבואנית הבלעדית בישראל של מחשבי היוקרה מתוצרת COPAM הידועים באיכותם המעולה COPAM P.C 401, COPAM 386 S, COPAM A1 386, כמו כן חברת מכן מיבאת ומשווקת מחשבי MORSE XT/AT, GALAXY XT/AT, MICROTEK, קורא אופטי ומוניטור צבעוני TVM.

חברת מכן מחשבים מתמחה בשיווק מערכות מושלמות הכוללות חומרה ותוכנה המותאמים לצורכי הלקוח, רשתות תקשורת ורבת משתמשים העובדות על מאגר נתונים אחד בו זמנית, מערכות חיב"ס ועוד.

חברת מכן משווקת מיגוון רחב של תוכנות המצויות בשוק, צוות מקצועי מיומן ומנוסה עומד לרשות הלקוחות לייעוץ, להתאמה ולהתקנת מערכות המחשב.

מחזור המכירות בשנת 1987 הגיע לכ־6 מיליון ש"ח.

בין הלקוחות מכן ומנות רבות מהחברות והגופים המובילים במשק כמו: משרד הביטחון, תעשיה אווירית, הטכניון, טלרד, בזק, הסוכנות היהודית, עיתון חדשות, עיתון הארץ, פרסומדחף, פקר פלדה, חב' טו ושו ועוד לקוחות פרטיים עסקיים וביתיים.

בחברת מכן מחשבים שמים דגש מיוחד על מערך השירות והתמיכה. לרשות לקוחות החברה עומדת מעבדת שירות משוכללת המאוישת ע"י מהנדסים, הנדסאים וטכנאים בעלי ניסיון רב. המעבדה מצוידת בחלקי חילוף מקוריים ובמיכשור חדשני ביותר.

לרשות לקוחות החברה עומדת ניידת שירות שמטרתה לתת שירות מהיר ואמין במקום העבודה ובבית הלקוח.

ל־מכן מחשבים

להמשך שותפות מוצלחת!

ישרא־טל בע"מ
מחשבים, תקשורת נתונים
תאומנים 7, תל־אביב
☎ 03-339712

כור סחר — החטיבה לסחר פנים

ל־מכן מחשבים

ברכות חמות ל־5 שנות פעילות

עמוס ומוטי „אופק" הדפסות שרותי דפוס
אבן־גבירול 140, ת"א ☎ 444467 • 03-442512

לקובי ומאיר ולכל צוות עובדי **מכן מחשבים**

זר ברכות בידידות

אמיל פרי וכל צוות „ביטוחית"
סוכנות לביטוח (1987) בע"מ
רח' רוטשילד 6, נס־ציונה ☎ 08-401184

ל־קובי
וכל החבר'ה **במכן**

הרבה הצלחה בהמשך הדרך

מאחל: **ישראל פלד**
וקבוצת עיתונים
„אנשים ומחשבים"

ל־מכן מחשבים

ברכות חמות לחגיגת 5 שנות פעילות

אלבהטרון
סוכנויות בע"מ
ספקי חדיסקים הגדולים בישראל
קרית־מוצקין, רח' הרב קוק א/73
☎ 04-731892, 04-712990

ל־מכן מחשבים

בהצלחה

„מסר חדש"
תתוכנה שנותנת הרבה
יותר תוצאות בפחות הוצאות!
דרך פ"ת 112, תל־אביב
☎ 03-336633

ל־קובי מרלין
ולכל צוות
מכן מחשבים

עלו והצליחו

מאחלים חבריך:
בני ואורלי מילר
ומשפחתם

ל־מכן מחשבים

ברכותינו לעסקים טובים

מאחלים: **רוני אדוט ודורון אבישי**
מכן רמת־גן, רח' הרואה 12
טל. 03-727258

ל־מכן מחשבים

ברכות חמות לחגיגות 5 שנות פעילות

מאחל: **מיכאל גרוס**
C.O.C פינת המחשב בע"מ
קרית־גת מרכז מסחרי 70 טל. 051-888792

ל־מכן מחשבים

אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג

מכן נתניה
רח' שמואל הנציב 16 (בפסז')
טל. 053-23449

ל־מכן מחשבים

הרבה... הרבה... הצלחה בהמשך

פאר מחשבים ותוכנה
בני־ברק רח' רבי עקיבא 31
טל. 03-5793049

ל־מכן מחשבים

אתכם כבר 5 שנים לאורך כל הדרך

מאחל: **אבי פטל**
„מיקרולנד" מחשבים אישיים
באר־שבע, רח' טרומפלדור
טל. 057-77538, 057-79095

ל־מכן מחשבים

המשך שיתוף פעולה

„חבות" ליסינג בע"מ
מימון יבוא וכל שרותי המימון האחרים
רח' אלנבי 17 ת"א
טל. 03-660341-2

ל־קובי מרלין
ולעובדי **מכן מחשבים**

לרגל חגיגות 5 שנים ולהצטרפות לקבוצת כור ולהמשך שיתוף פעולה פורה בין חברתנו

„גלובל"
תובלה בינלאומית בע"מ
רח' עמק יזרעאל 69 ת"א
טל. 03-379864-6

ל־מכן מחשבים

צרור ברכות המשך עבודה פוריה

„קומפיוסרב"
סניף מכן רמת־השרון
רח' אוסישקין 39
טל. 03-5405581, 03-5400683

ל־מכן מחשבים

להמשך שיתוף פעולה פורה

מאחל: **מאיר רבני**
„מאיר" תקשורת מחשבים
סניף מכן רחובות
רח' טלר 30 רחובות טל. 03-452163

ל־קובי מאיר
והחברה **מכן מחשבים**

שנצליח!

מאחל: **אלדר גלקר**
מכן סניף ראשון לציון
רח' רוטשילד 6
טל. 03-9667562

ל־מכן מחשבים
למנהלים ולצוות העובדים

הצלחתכם, הצלחתנו

אלי קרן
וצוות **פרסום אשכולות**
רח' מלצ'ט 13 ת"א
טל. 03-200070/1

ל־מכן מחשבים

אתכם לאורך כל הדרך

אמפיסל
יבואני מדפסות brother בישראל

ל־מכן מחשבים

ברכות לרגל 5 שנות פעילות

טופ מחשבים
סניף מכן הרצליה
רח' סוקולוב 91
טל. 052-82763

לכל צוות
עובדי **מכן מחשבים**

עלו והצליחו

מאחל: **שלמה מונט**
ש. מונט סוכנות לביטוח
חולון: שנקר 54 טל. 03-882492

ל־מכן מחשבים

אתכם ביד אחת להצלחה

רמון מחשבים
מכן סניף פתח־תקוה
פתח־תקוה, רח' חיים עוזר 80
טל. 03-9342916

מכן מחשבים (1988) בע"מ

משרד ראשי: תל־אביב רח' המרד 29 בית התעשיינים
טל' 5102040/1/2, 03-650705

תל־אביב רח' המרד 29 בית התעשיינים טל' 03-5103136/7	**רמת־גן** החא"ה 12 טל' 03-727258	**באר־שבע** טרומפלדור 67 טל' 057-79095 057-77538	**הרצליה** סוקולוב 91 טל' 052-82763	**חדרה** הנשיא 17-19 טל' 06-333517	**בני־ברק** רח' רבי עקיבא 31 טל' 03-5793049	**רחובות** טלר 30 טל' 08-452163	**פתח־תקוה** רח' חיים עוזר 80 טל' 03-9342916	**הוד השרון** [illegible]
חולון רח' סוקולוב 74 בפסג' 03-5030598	**קרית־גת** מרכז מסחרי 70 טל' 051-888792	**חיפה** רח' מוריה 58 04-244416/7/8	**כרמיאל** מרכז מסחרי ע"י המשטרה טל' 04-981596	**ירושלים** מרכז כלל חנות 217 טל' 02-240883	**קרית מוצקין** רח' קק"ל 22 טל' 04-707101	**ראשל"צ** רוטשילד 6 03-9667562	**נתניה** רח' שמואל הנציב 16, בפסז' טל' 053-23449	[illegible]

מכן מחשבים יבואני COPAM בישראל

להתחיל מחדש

■ התחלה חדשה לשיער.

■ מה לפרס נובל לכימיה ולשמפו שלך?

■ עם מוד הייר - הראשים מדברים בעד עצמם.

■ פתרונות אמיתיים טיפול נכון בכל בעיות השיער.

מאת קרן בנימיני

מאז ומתמיד נחשב השיער כאחד הקריטריונים ליופי - אצל נשים וגברים כאחד.
מאז ימי קדם, שקדו בכל התרבויות על המצאת ושיכלול נוסחאות לחומרים אשר יזינו את השיער וישמרו על חיוניותו ורעננותו.
גם כיום, ענף תכשירי השיער בעולם כולו שוקד על המשך פיתוח והעמקת הידע בנושא.
במוד־הייר הצליחו להגיע לנוסחאות חדשניות הנותנות פתרון אמיתי לכל בעיות השיער. איך עשו זאת?

השינוי שבא בשערה

פרופ' ל. פאוליק, חתן פרס נובל לכימיה, במחקרו על מבנה השיער, גילה כי השיער מורכב מ־97% פרוטאין, גילוי זה הוליד את גל תכשירי השיער המכילים פרוטאין במידה מסויימת, אשר אכן תורמים לייצובו, מראהו והזנתו.
במעבדות המחקר של "קאריין קוסמטיקס" בבלגיה, בעלות 30 שנות מוניטין מקצועי בינלאומי בנושא תכשירי שיער, החליטו להתרכז במחקרו של פרופ' פאוליק ולפתח תכשירים מיוחדים. תוצאות המחקר והפיתוח הולידו את הסדרה הייחודית של מוד הייר.
לא עוד סתם תכשיר המכיל פרוטאין, אלא נוסחה מהפכנית המחקה במדוייק את ההרכב הביולוגי האמיתי של השערה - כלומר - 97% פרוטאין. נוסחה זו נבדקה בתנאי מעבדה קפדניים, והוכחה כיעילה ביותר לכל בעיות השיער.
נוסף, מקפידים מוצרי מוד הייר להשתמש בחומרים טבעיים במינון גבוה במיוחד של ויטמינים, תמציות צמחים וחומרי הזנה טבעיים.

אתך בראש אחד

הסדרה המהפכנית של מוד הייר נותנת תשובות אמיתיות ופתרונות מיידיים לכל בעיה בשיער. עכשיו כל אחד יכול להתחיל מחדש בטיפול בשיער. טיפול נכון ויעיל המכוון בדיוק לסוג השיער, המעניק שיפור משמעותי ופתרון מיידי לבעיות השיער לכל סוגיהן. ולהשלמת התהליך - טיפוח נכון ומקצועי לשמירת התוצאות.

מה הבעיה?

רק מי שסובל - יודע...

שיער שמן - החפיפה יום־יומית, התסרוקת שאינה מחזיקה, הגירויים בעור הקרקפת, המראה השמנוני והתחושה הלחה והבלתי־נעימה.

שיער יבש - מראה חסר ברק, שיער חסר גמישות, לא נעים למגע והיובש אחרי כל חפיפה.

קשקשים - בעיה הדורשת טיפול מתמיד, חפיפות תכופות והרבה החלפות בגדים...

קצוות מפוצלים ושרופים - בעיות הנגרמות כתוצאה מצביעה, סילסול, חימצון ומזג האויר.

אפשר להתחיל מחדש. לכל אלה מציעה מוד הייר פתרונות חדשניים ואמיתיים. כל בעיה והמוד הייר שלה...
התוצאות מדהימות ומיידיות, השינוי נראה לעין כבר מהטיפול הראשון.

הראשים מדברים בעד עצמם

מגוון המוצרים של מוד הייר לטיפול ולטיפוח השיער כולל:

קונדישונר ביו פרוטאין

כאמור, היחיד המכיל עד 97% פרוטאין וזהה בהרכבו להרכב הביולוגי של השיער. הקונדישונר מייצב את השיער, מזין אותו ומחזיר לו מייד את הרכות והברק הטבעיים. הרכבו המיוחד מאפשר לו להתמזג באופן מושלם עם השיער ולהעניק לו הגנה עמוקה, חיוניות ומראה חדש ורענן.

ביו־פרוטאין, הקונדישונר של מוד הייר מתאים לכל סוגי השיער, ומומלץ במיוחד לשימוש לאחר כל טיפול כימי בשיער כגון טיפול צבע, סילסול, חימצון וכו'.

ביו־פרוטאין יוצר מייד את שכבת המגן הטבעית שהוסרה עקב הטיפול.

תכשירי חפיפה

טבעיים, מכילים ריכוזים גבוהים במיוחד של ויטמינים ותמציות צמחים, ומותאמים לכל סוגי השיער ובעיותיו:

שמפו לשיער שמן - לא צריך לחפוף כל יום: חפיפה רגילה אחת מספיקה להסרת כל השומן והרגעת הקרקפת - והתוצאה מחזיקה מעמד מספר ימים.

שמפו לשיער יבש ומצבע - עדין ביותר, אינו מייבש ואפשר לחפוף כמה שרוצים מבלי לחשוש.

שמפו נגד קשקשים - מסיר את כל הקשקשים ומאט בצורה משמעותית היווצרות קשקשים חדשים.

שמפו לשיער רגיל - שומר על חיוניות השיער ואינו פוגע בשכבת המגן הטבעית.

* את השמפו לשיער שמן, יבש ורגיל ניתן להשיג גם באריזות חסכוניות של חצי ליטר.

מסיכת הזנה

לטיפול עמוק, מקצועי והחזרת הברק הטבעי. יעילה במיוחד לשיער מפוצל או מקורזל. המסיכה מבוססת על תמציות חוחובה, הממליס וקמומיל המסייעים גם להרגעת והזנת עור הקרקפת.

מוס

מוס בהרכב חדיש, המכיל פרוטאין ומעניק לשיער יציבות ורכות מבלי לפגוע בגמישותו. בניגוד למקובל, מוס זה אינו מקשה את השיער ושומר על נפחו ומראהו האוורירי תוך כדי שמירת עיצובו.

ג'ל

להשגת מראה רטוב במספר דרגות לבחירתך:

הבקבוק האדום - למראה רטוב. מומלץ לתלתלים טבעיים.

הבקבוק הירוק - מעצב ומעניק נפח לשיער.

הבקבוק הצהוב - מקשה את השיער - מומלץ לתסרוקות עמידות.

הבקבוק הלבן - חזק במיוחד - מומלץ לתסרוקת פאנק ותספורות קצרצרות.

ספריי גלאנץ

למראה רטוב וזוהר, מעניק ברק נפלא ללא כל שמנוניות, שומר על התסרוקת לאורך זמן, אינו דביק ודוחה לחות ולכלוך הגורמים להדבק לשיער משחה בספריי.

ספריי לעיצוב

לעיצוב ושמירת התסרוקת - דוחה לחות ואינו משאיר סימנים על השיער לאחר ההברשה.

שעה בים

[illegible]

תכשירי מוד הייר:
● [illegible]
● להשיג בפרפומריות המובחרות, רשתות השיווק ובתי מרקחת.
שיווק: [illegible] רח' [illegible] 23, קרית אריה, פתח תקוה, ת.ד. 4055, טל' 03-9244004

אומרים ישנה ארץ

ידיעות אחרונות
החברה להגנת הטבע

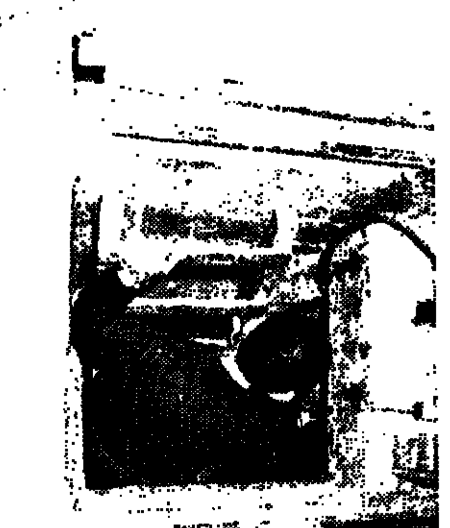

ירידה לפתח הסליק פנימה

„הסליקים"

מחבואי הנשק התת־קרקעיים של כפר גלעדי

„השומר" היה הגוף שנטל על עצמו בראשית המאה הנוכחית את השמירה העברית במושבות, ודחק מהן את השומר הערבי. מקימי כפר גלעדי המשיכו בעיסוק הבטחוני והיו מסורים לו לחלוטין.

בשנת 1920 התפרק „השומר", לאחר כ־13 שנות פעילות, והעביר בצורה מסודרת את כל תפקידיו לאירגון חדש, שהיה לו חלק בהקמתו – ההגנה. אולם קבוצה בתוך „השומר" (לאו דווקא בכפר־גלעדי) המשיכה בפעילות צבאית חשאית, במסגרת גדוד־העבודה ע"ש יוסף טרומפלדור בתל־יוסף. הם הקימו מחנה אימונים להכשרה צבאית, ושלחו שליחים לחו"ל, כדי לאסוף נשק ואמצעי לחימה. שם האירגון היה „הקיבוץ".

דעתם של המוסדות לא היתה נוחה מקיומו של אירגון, שלא סר למרות ההנהגה, וזו היתה סיבה נוספת לשמירה על הסודיות והחשאיות של חבריו. אבל הסיבה העיקרית לסודיות המוחלטת היתה, כמובן, האיסור המוחלט שהטילו הבריטים, השליטים החדשים בארץ־ישראל, על החזקת נשק ואמצעי לחימה מכל סוג שהוא. העונשים על עבירות כאלו היו כבדים למדי.

שלושה אנשי „הקיבוץ" התארגנו לחפירת מחסן תת־קרקעי בחצר כפר־גלעדי, ליד אורוות הסייחים, קרוב ל„פינת הזכרון" שבה היו קבורים באותו זמן טרומפלדור ושאר חללי תל־חי. עקב הסודיות המוחלטת, הוסתר דבר המחסן אפילו מן הרעיות, ואחת מהן, שחשדה משום כך כי בעלה מתתיהו שטייף, בוגד בה, נטשה אותו והוא חי ערירי עד סוף ימיו.

הבעיות הטכניות הקשות של איוורור המיכהרה נפתרו לאחר מספר כשלונות, בעזרת המהנדס וילבושביץ', אחיה של מניה שוחט. למחסן זה הוכנס הנשק שנרכש בחו"ל ושנאסף באמצעים אחרים ע"י חברי אירגון „הקיבוץ".

בשנת 1926 לערך, עקב אירועים שונים הקשורים בגדוד העבודה, תל־חי, והמפלגות, חדל האירגון מפעולותיו, והנשק בסליק הפך להיות רכוש כפר גלעדי, בידיעת מספר מצומצם של חברים, כנחום הורביץ ואליעזר קרול.

לא מעט חיכוכים היו להנהגת ההסתדרות עם כפר גלעדי, על רקע הסרוב למסור נשק זה לשימוש הכללי של המוסדות. הקיבוץ אף הוצא מן ההסתדרות לתקופת־מה, כתגובה על התנהגות זו.

איסוף הנשק למטרות לאומיות נמשך במסלולים שונים, וסליקים מאולתרים נחפרו בכל מקום, בחצרות הלולים, במכבסה, ברפת, בפרדסים, ובבתי החברים.

בעיצומה של מלחמת העולם השניה, החליט אברשה שמוקלר (רביד), שנתמנה למא"ז (מפקד האיזור), להזמין את יהודה ארזי, מראשי ה„הגנה", לכפר גלעדי, להראות לו את כמויות הנשק ומצב איתסונו, ולהתייעץ עימו מה לעשות בו. זו היתה נקודת מיפנה חשובה ביותר בהתייחסות כפר גלעדי לנשק שברשותו.

יהודה ארזי התרשם מאד ממה שראה, והביע דעתו שיש להקים בכפר גלעדי מחסן מרכזי גדול ורציני ולמסד את איסוף הנשק, שהפך מלאכת קודש לחברים.

הצורך במחסנים חדשים היה דחוף, שכן הנשק בסליק „השומר" הישן נהרס לחלוטין עקב איחסון לא נכון, והתחמושת הישנה היתה נושא ללעגם של הצעירים („הקליעים נפלו לקרקע לאחר 10 מטרים").

כך הוטל אל אברשה לבחור שלושה חברים, ולהקים סליק לפי תוכנית שסיפקה ההגנה. במקום המתאים נבחר המחסן של שימעל'ה (שמעון זמירי) שהיה שתקן. במחסן הזה היו מאוחסנים שקי תבואה, ארגזים, שמן מכונות, פחי נפט, בקבוקים – בקיצור: הסוואה טובה למדי. הצוות שלח את שימעל'ה הביתה למספר ימים, פינה את הקטע המזרחי של המחסן (5x5 מטר בערך) והקים קיר זמני מקונסטרוקציה של עץ ופח גלי, לשם הפרדה מוחלטת של איזור החפירה מפעולות המחסן השוטפות. שימעל'ה מעולם לא התערב בנעשה, לא שאל שאלות, ולא ירד למחסן.

החפירה נמשכה כחצי שנה והתבצעה בידיים, במכושים, טוריות ואתים. העפר פונה לפנות בוקר ע"י אחד מנהגי המשאית היחידה של כפר גלעדי, יעקב זייל וגרישה שינקמן, שנהגו לפזר את העפר במחצבה בדרך למטולה, ליד המעיין, מחשש עינא בישא.

מיבנה המחסן נעשה מבטון מזויין ואברשה כיסה את הפתח בקרשים, והיסווה אותו בשקי סובין.

נותרה רק בעיית הדלת, שבלעדיה לא ניתן היה להשתמש במחסן. שוב פנה אברשה למיפקדת ההגנה בחיפה וקיבל הוראה להתקשר עם מהנדס שעבד בביח"ר „שמן", לשם תיכנון הדלת.

אברשה נסע להביא את המהנדס בג'יפ של המשק. כל הדרך שאל המהנדס שאלות על הסליק ואברשה החל חושד, שמא האיש אינו אמין ואין לבטוח בו. אומר אברשה: „כבר בירידות של צפת החלטתי: אני את הבן־אדם הזה למחסן של כפר גלעדי – לא מביאו".

המהנדס דרש לראות את מקום המחסן האמיתי, על מנת לתכנן דלת בהסוואה נכונה ומתאימה. אולם עקב החשדנות היתרה, הובא זה, לא לסליק האמיתי, אלא למפעל „לחץ" למרצפות ורעפים, ששכן 300 מטר מן הסליק. שם, בפינה, עמד קומפרסור (מדחס) שהיה מורכב על גוש בטון גדול. „זהו המקום", אמר אברשה, „מתחת לקומפרסור". „לשם כך הבאת אותי מחיפה?" שאל, „לא יכולת לומר לי בטלפון שמדובר בבסיס של קומפרסור?", חזר לחיפה ותיכנן דלת שהיא בסיס של קומפרסור. ואכן ניתן לומר, שהדלת שנעשתה לבסוף בהחלט אינה מתאימה לסביבתה. הדלת כבדה מאוד, מספר טונות, והיא נוסעת על פסים נסתרים של קרונית מחצבה, שהותאמו לצורך זה. היה צורך להקציע את הפסים ולבצע עבודות מסגרות מכנית ועיבוד שבבי. אך מה עושים, ובכפר גלעדי לא היו ציוד ולא בעלי מקצוע שהוכנסו בסוד העניין. איך, איפוא, שומרים על סודיות כשמוסרים עבודה כזאת החוצה?

הפתרון נמצא בדמות בוגר ביה"ס המקצועי „מקס פיין", שמוליק רבינוביץ', שהגיע למשק. שלחו את שמוליק לטכניון בחיפה (כיום בסמ"ח) עם הפסים ושאר החלקים, ואמרו לו שמתוכננת מרגמה מיוחדת, הנוסעת מביצורי בטון החוצה בעד חלון, וחוזרת פנימה לאחר הירי. רק מאוחר יותר נודע לשמוליק מה בעצם עשה, אך הסודיות, אפילו בתחום הפנימי של הקיבוץ, נשמרה יפה.

בסוף 1941 הושלמה בניית הסליק. בערך באותה תקופה זרמו לחוגשי הנשק של ההגנה והקיבוץ כמויות נכבדות של נשק מסוריה ומלבנון. היה זה נשק שאבד או נגנב ממחסניהם של הצבאות השונים שהיו אז באיזור: אוסטרלים, אנגלים, צרפתים וסנגלים. תושבי לבנון ידעו על פעולות אנשי כפר גלעדי ולא החמיצו הזדמנות להרויח כסף ממכירת נשק שנאסף בשדה הקרב. הסליק בכפר גלעדי הפך, איפוא, למחסן־ביניים, שהנשק אוחסן בו תקופה קצרה ואחרי כן נשלח למרכז הארץ.

הסליק שימש גם מחסן פלוגתי. כלומר: אוחסן בו הנשק הדרוש להגנת היישוב עצמו שהיה מאורגן בגוחות (קטעים) וחלוקות־מישנה.

כאחראי אל המחסן נתמנה מאיר בריל, שהיה אחד החופרים, ובהיותו רווק ומסוייג מבחינה חברתית, התאים במיוחד לפעילות חשאית.

לאחר מספר שנים הועבר התפקיד לאושר גליק, שהתמיד בו גם לאחר הקמת המדינה. הסודיות והחשאיות היו כה מפותחים, עד שאפילו אנשים כאברשה ואושר, לא חשפו את הסליק בפני השלטונות. ב־1951, שנת הפילוג הידוע בתנועת העבודה, עבר אברשה לקיבוץ הגושרים. נוהג היה לבקר בקיבוצו הראשון – ביתו – כפר גלעדי, בחגים וארועים. באחד הביקורים בשנת 1956, פגש את אושר ושאל אותו: „תגיד אושר, אתה עדיין מחזיק נשק בלתי לגלי מתחת לאדמה?" וזה ענה: „כן". שאל אברשה: „לא שמעת, במקרה, שכבר יש לנו מדינה וצבא ומשטרה ומשמר הגבול ושרותי בטחון? אתה צריך את הנשק הזה למסור!" „אני לא קיבלתי פקודה למסור, ואני לא מוסר שום דבר" השיב אושר.

ואכן, אושר המשיך לרדת למחסן מספר פעמים בשבוע, שמר על הנשק וטיפל בו באהבה, ואפילו ניצל את התנאים הטובים במרתף, לייצור יין [illegible].

רק לימים, בשנת 1975, כשכל אותו הסליק עבר בניה מחודשת, ומבנה מחסן ההלבשה החדש עם מפעל המשקפיים, נטל גדעון גלעדי את הסליק לאחריותו, דאג לקבלת רשיון לנשק באמצעות יגאל אשות, ופתח אותו לביקורים.

מצבו של הסליק היה כפי שהיה בשנת 1941, אם כי לדאבוננו חרב [illegible] חלק מהכלים במשך השנים, ע"י אנשים שידעו על קיומו.

לאחר שיפור המיבנה, והתקנת אמצעי המחשה מודרניים יכולים להתקיים בסליק ביקורים מאורגנים גדולים.

■ גדעון גלעדי

סארקופאג – ארון אבן

המאוזוליאום

המאוזוליאום, שנחשף בקירבת כפר גלעדי, הוא מצבת זיכרון מעל קברו של אדם אמיד או בעל שררה, שהכינו עוד בעודו בחיים ונטמן בו עם אשתו לאחר מותם, בארונות אבן (סארקופאגים).

המאוזוליאום שליד כפר גלעדי משתרע על שטח של 9x9 מטרים. פיתחו במזרח. קירותיו בנויים אבני גזית, שעוביין 1.40 מ'.

משני ארונות האבן שהיו כאן נשתמר רק ארון אחד, עם מיכסהו. ארון זה ניצב היום על גבי הקיר הדרומי. על הדופן המזרחי של הארון חקוקה כתובת עברית של השם „חזקיה" המעיד שהנקבר במאוזוליאום היה יהודי.

בחפירות שנערכו כאן נתגלה סארקופאג נוסף, עשוי שיש לבן, שדפנותיו הצרים מעוטרים בתבליט של שושן בעל שישה עלים ועל דפנותיו הארוכים מצוייה. כתובת יוונית זהה, משוחה בצבע אדום. בכתובת מוזכר שמו של הנפטר – הראקלידס – ולידה ראשי התיבות „פ.פ." ראשי התיבות חללו הם של תוארים שניתנו להראקלידס, שהועסק בשרות השלטון הרומי (מכאן גם מסתבר שמו הנוכרי). הראקלידס היה, כנראה, בנו של חזקיה, שבחר להיקבר במאוזוליאום, מתחת לקבר אביו.

המאוזוליאום מתוארך לראשית המאה השלישית לספירה.

בשעת החפירות נתגלו שיבעה קברי פיר דחוסים בין תחתית ארון חזקיה לבין ראש מיכסה ארון השיש של הראקלידס. בקברי הפיר נמצאו ארונות עופרת מעוטרים, עצמות הנפטרים ותכשיטיהם. זמנם של הקברים האלה הוא סוף המאה השלישית – ראשית המאה הרביעית לספירה.

השם חזקיה מזכיר את חזקיה הגלילי, מראשוני הקנאים של תקופת החשמונאים, שנשפט עם אנשיו על ישובי הצורים שמעבר לגבול. הורדוס העונישו והמיתו ביחד עם חבריו ללא משפט הסנהדרין (יוסף בן מתתיהו [פלאביוס], קדמוניות היהודים, י', ח'; מלחמות, א', ה'). אבל קשה לקבוע בשלב הנוכחי של חקירת המקום, אם חזקיה הקבור בארון האבן הוא מצאצאי חזקיה הגלילי, הנזכר בסיפורו של בן מתתיהו.

החפירות נערכו על־ידי יעקב קפלן, מטעם החברה לחקירת א"י ועתיקותיה ואגף העתיקות והמוזיאונים, משרד החינוך והתרבות.

עורכת: דפנה מרון

הטיול בראש השנה: לנדידת הדורסים הגדולה

תחנת מידע וסיורים

בשבת, ה־3 בספטמבר, תקיים החברה להגנת הטבע, בשיתוף חברי קיבוץ כפר גלעדי, סיור באתרי הסליקים בקיבוץ ובסביבתו. תחנת המידע, ממנה ייצאו הסיורים, תוצב בבית הארחה של הקיבוץ, בין השעות 13.00–10.00. להשלמת הסיורים יתקיים בכפר גלעדי ערב שירת [illegible] תנועות ואירגונים, ביום [illegible] בספטמבר.

מידע כללי

● משך הסיור: כשעתיים–שלוש.
● גיל המטיילים: כל המשפחה.
● עונה מועדפת: כל השנה.
● מפה: מפת טיולים וסימון שבילים גליל עליון 1:50.000, בהוצאת החברה להגנת הטבע.
● מידע נוסף: בי"ס שדה חרמון – 06-941091.
● אתרים לביקור: מוזיאון השומר, טל. 06-941565. בית ראשונים, והארכיון של כפר גלעדי, 06-946395.

מודיעין טבע וסיורים

מרכז המידע של החברה להגנת הטבע, בשיתוף הקק"ל, פתוח בימים ג' ה' ו', מ־9 עד 12, ברח' השפלה 3 ת"א ([illegible] ת.ה מרכזית), טל. 03-35222.

„בוקר טוב, אדוני. אני עושה סקר על אבטחת בתים"

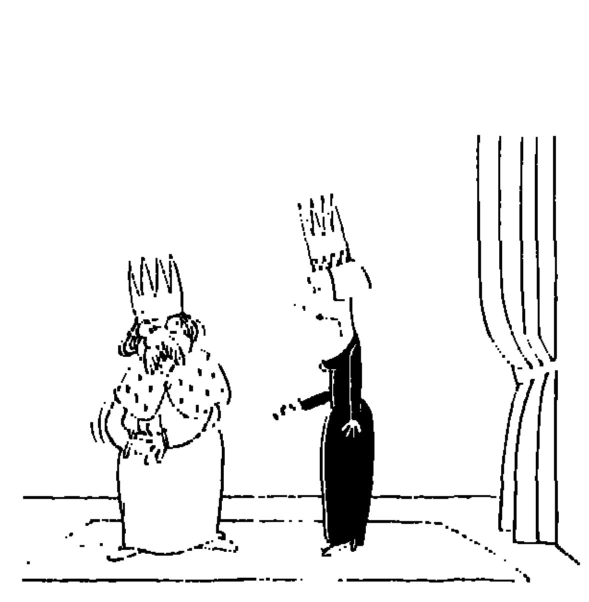

„ומה עשית במיליון שנתתי לך אתמול?"

„אדם באמת ניכר בכוסו"

„זה כלום. שכר הלימוד עבורן הורס אותי"

„רואים לך את התחתונים!"

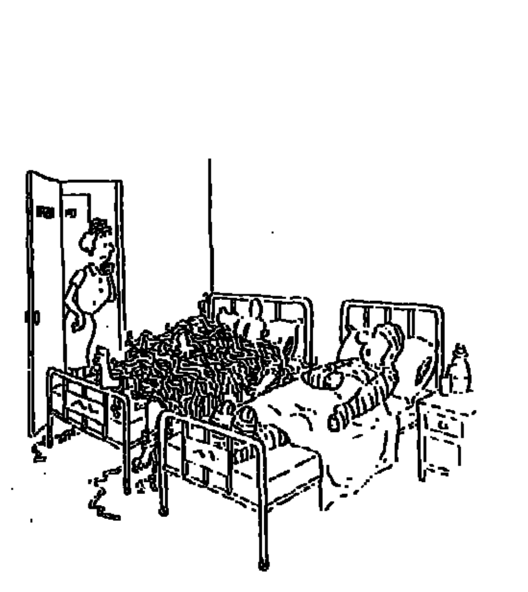

„הוא התהפך במיטה כל הלילה"

רהיטים מסידרת "שושלת" עכשיו בישראל

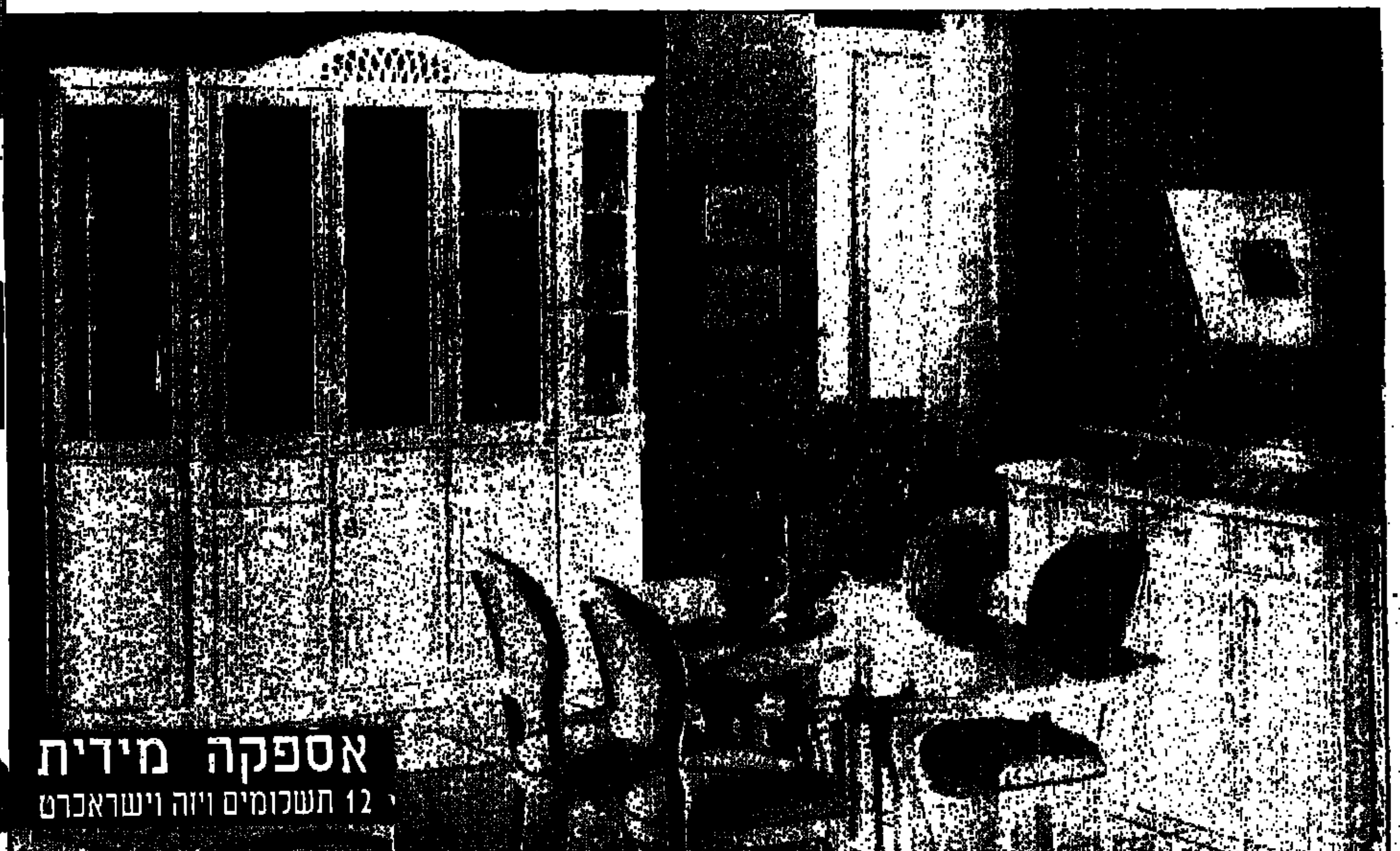

CAMEL

קמל - רהיט[ים]
אינטרנשיונל בע[״מ]

קמל - יצרן הרהיטים בעל מוניטין ב[...] העולם. בשל עיצובם המיוחד תוכל[ו] לפגוש אותם בסידרה "שושלת" עכשיו ניתן להשיגם גם בישראל ב[...] סוכנויות בלבד.

קמל - רהי[טים]
איכות ללא תחר[ות]

יבוא ושיווק - האורגים, 1 חולון אזור תעשיה.
טל' 03-5565533, 5566655

שעות פתיחה: ■ מוצאי שבת: מ־20:00 עד 23:00
■ כל השבוע: מ־08:00 עד 19:00 ■ ביום שישי: מ־08:00 עד 13:00

לעיצוב הבית
מגאזין בנין דיור

במגאזין בנין דיור תוכל למצוא רעיונות וחידושים לתכנון הבית, כתבות בנושאי עיצוב פנים, סביבה, גן, מוצר וטקסטיל. כל זאת בכ־180 עמודי צבע מרהיבים באיכות של מגאזין עיצוב בינלאומי. במגאזין מיוצגות כ־70 חברות המציגות את מיטב המוצרים לעיצוב הבית.

ניתן להשיג ברשתות הספרים ודוכני העיתונים, מפיץ "גד הפצות"

מגאזין בנין דיור גאה להציג את רשימת החברות המובילות והמומלצות לבניה ועיצוב

באמצעות טופס הנמצא במגאזין תוכל לקבל מידע על כל אחת מהחברות ומוצריהן

א. בראון שיטות בניה – אריה קצנשטיין 28 בלר־בנד טל' 04-724879 ● **אגא לבנין** – יבוא קרמיקה וכלים סניטרים – מגרשי התערוכה הישנים, ביתן 21 טל' 03-458977 ● **אגמי** – מפעלי ריהוט – שמעיה 4 יפו טל' 03-837865 ● **אגנטה** – סוכנויות ליבוא והיטים – אבן גבירול 18 ת"א טל' 03-257415 ● **אורגל** – יבואני ברזי גרוה – הרצל 65 ראשל"צ טל' 03-9666721/2 ● **אי.די.אר** – איטום שיקום ושימור מיבנים – מושב רשפון טל' 052-573432 ● **אי.טי.אי.** – יבואני קרמיקה וג'קוזי – נמל ת"א מחסן 2א' טל' 03-458167 ● **אינטרנובה** – וילונות, בדי ריפוד, שטיחים וטפטים – דיזנגוף 212 ת"א טל' 03-232964 ● **אינטרסל** – יבואני שיש, קרמיקה וכלים סניטרים – סוף רח' דיזנגוף (מול גלידה מונטנה) ת"א טל' 03-546185 ● **אלרם** – חברה לבניה – שד' רוטשילד 133 ת"א טל' 03-203341 ● **ארדר** – יצור רהיטים – סוקולוב 20, חולון טל' 03-5032634 ● **אשדר** – חברה לבניה – בן יהודה 190 ת"א טל' 03-245375 ● **ב.ד.ס** – תקרות אקוסטיות – רח' הברזל 10, רמת החייל, טל' 03-475112 ● **בן־טל** – יצרני רהיטים – תאומים 8, א. התעשיה החדש אור יהודה טל' 03-347170 ● **ברזילי** – חדרי ילדים – הרצל 66 ת"א טל' 03-822530 ● **ג. בביוף ובניו בע"מ** – יבוא מוצרים חדרי אמבטיה – ז'בוטינסקי 36 ר"ג טל' 03-726004 ● **גוונים** – תעשיות ריהוט – העמל 1 א. תעשיה חדש אור יהודה טל' 03-347662/3 ● **גיים** – יצור רהיטים – מעון 12 ת"א טל' 03-810332 ● **G.M.A.I** – ריהוט מודולרי – בן יהודה 178 ת"א טל' 03-5440526 ● **ג.ר.א.ס** – הדפסי משי אומנותיים – אחד אילת פינת הנוטר 33 ק. חיים טל' 04-722066 ● **דקו רהיט** – יצרני ריהוט ומטבחים – אזור תעשיה ישן בית דגון טל' 03-993405 ● **זכוכית 2000** – יצור שולחנות, מחיצות ומראות – חלוצי התעשיה 12 מפרץ חיפה טל' 04-722974 ● **חיים ואיציק** – יצור נברשות – התחיה 6 ת"א־יפו טל' 03-810918 ● **חיים כץ** – מוצרי בנוה וגינה – אצ"ל 9 א. תעשיה חדש ראשל"צ טל' 03-9611988 ● **ח. כהן – עין חרוד** – יבוא ושיווק ריהוט משרדי – [illegible] 10 חיפה 04-669384 ● **יאיר** – חברה להנדסת תאורה – שד' החרושת 6 ר"ג טל' 03-7515166/7 ● **י. אורבך דסות** – יצרני תריס שמשון – ההסתדרות 200 מפרץ חיפה טל' 04-724846 ● **לב הבית** – אמבטיות עיסוי, סאונות, ביליארד ובריכות שחיה – סוף רח' דיזנגוף (מול גלידה מונטנה) ת"א טל' 03-546557 ● **להד** – שיווק מוצרי בניה – בן גוריון, א. תעשיה א. נס ציונה טל' 08-470162/3 ● **מוטי פרי** – מוצרי שיש יצוק – פיק"א 31 א. תעשיה ראשל"צ טל' 03-9644218 ● **מודי** – יבוא קרמיקה וכלים סניטרים – נמל ת"א טל' 03-445065 ● **מיבר** – בריכות שחיה ומערכות מים – רח' משכית, [illegible] כלים הרצליה פיתוח טל' 052-555032 ● **מיטרני** – יבוא אביזרי אמבטיה ומטבח – אילת 45 ת"א טל' 03-659965 ● **מירמר** – יבואני שיש וקרמיקה – סוף רח' דיזנגוף מגרשי התערוכה הישנים ת"א טל' 03-5460406 ● **מטבחי אריסטון** – דיזנגוף סנטר קומה ב' ת"א טל' 03-282703 ● **מטבחי דלתא** – [illegible] יהודה 112 ת"א טל' 03-242617 ● **מטבחי הניה ישראל** – מודיעין 19 ר"ג טל' 03-5793172 ● **מטבחי הדקל** – סוקולוב 82 חולון טל' 03-841220 ● **מטבחי זיו** – בן יהודה 114 ת"א טל' 03-235073 ● **מטבחי און** – רבי עקיבא 20 בני־ברק טל' 03-5791973 ● **מטבחי נוי** – המנור 57 [illegible] התעשיה חולון טל' 03-5560412 ● **מטבחי קרן** – המנור 57 חולון טל' 03-5568717 ● **מטבחי שביט** – בן יהודה 126 ת"א טל' 03-5440304 ● **נגרי[illegible]** טופ – יצור מטבחים וריהוט – המלאכה 14 בת־ים טל' 03-5518466 ● **סגנונות** – יבוא אביזרי אמבטיה ומטבח – דיזנגוף סנטר, טל' 03-299720 ● **ס[illegible]** ניסים – יבואני קרמיקה וכלים סניטרים – אצ"ל 21 ת"א טל' 03-376130 ● **עיצובית** – יצרני ריהוט [illegible] – מגדל הנביאים [illegible] חיפה 04-672582 ● **פדגו פלסטיק** – תעשיות פרספקס – אבן [illegible] 186 ת"א טל' 03-5465435 ● **פוליגל** – לוחות פוליקרבונט וכיסו[illegible] – קיבוץ [illegible] השופט טל' 04-898501 ● **פוקס** – בריכות שחיה ואביזרי [illegible] – משכית 5 הרצליה א. התעשיה טל' [illegible] ● **פטרה** – [illegible] אבנים ארומה טרה קוטה – המלך ג'ורג' 93 ת"א טל' 03-285010 ● **[illegible]** – התקנת פנלים דקורטיביים – אזר 13 [illegible] 052-442204 ● **[illegible]** – מפעל [illegible] א. תעשיה צפוני לוד ת"ד 69 טל' 08-244438 ● **פלסאו[illegible]** – יצרני פלסטיק – קיבוץ מעגן מיכאל, טל' [illegible] ● **פ.מ.מ.** – [illegible] [illegible] ת"א טל' 03-441461 ● **פיניצית** – מפעלי זכוכית [illegible] 168 חיפה טל' 04-723261 ● **צב צריבה** – [illegible] בזכוכית ומראות [illegible] 10 ת"א טל' 03-822976 ● **ציפוון** – יצור ספות נוער וחדרי שינה [illegible] יפו טל' 03-826495 ● **קמל** – רהיטים אינטרנשיונל – האורגים [illegible] א. תעשיה חולון טל' 03-556665 ● **קנמיד** – יבואני קרמיקה ולבני זכוכית – [illegible] 11 ת"א טל' 03-455012 ● **רדיוס** – [illegible] יבוא ויצור [illegible] – ז'בוטינסקי [illegible] ר"ג טל' 03-722663 ● **רהיטי ברוך** – יצור פינות אוכל [illegible] באייר 60, כפר המדינה, טל' 03-449601 ● **[illegible] מילנו** – יצור [illegible] ילדים [illegible] החרושת 22 ק. ביאליק טל' 04-707358 ● **רהיטי [illegible]** [illegible] החרושת 55 א. תעשיה ק. ביאליק טל' [illegible]61031 ● **שטיחי גליל** – שטיחים בעבודת יד [illegible] מרכזים, קיבוץ גלויות ת"א טל' 03-832307 ● **שלו[illegible]** – ריהוט רחוב [illegible] א. תעשיה [illegible] טל' 06-752[illegible] ● **שליף לאק** – צביעה וייצור [illegible] – מושב רשפון טל' 052-77728 ● **שלובים** – [illegible] עם השתות [illegible] המסגר 4 א. תעשיה [illegible] 052-910981 ● **תריס מחיר** – עבודות [illegible] ותריסים – א. תעשיה נהריה טל' 04-925910

אם ברצונך להמנות עם תפוצתו הקבועה של הרבעון "בנין דיור" [illegible] את הספח ושלח בצירוף [illegible] עבור מנוי משנה שנתי (6 גליונות) החל מגליון מספר ______

טופס מנוי שם: ______ מיקוד: ______ טלפון: ______

בנין דיור תל־אביב: רח' [illegible] 03-[illegible] (ניתן לשלם באמצעות ויזה וישראכרט)

מתנות לחג?

קחי מוצרים שיודעים לעבוד

עכשיו במבצע

1988 המוצר הנבחר

אבקת כביסה אווה
מנקה ביסודיות, מפרקת כתמים עקשניים, מלבינה אריגים ומשמרת את הצבע באריגים צבעוניים.
מכילה גרגרים כחולים המקנים לבד מראה חדש.
מותירה על הבד ריח בושם נפלא.

קלינדה
חול ניקוי מעולה בריח לימון, מכיל חומרים פעילים.

פיניש - מוצרי הניקוי הנבחרים למדיח כלים
הסידרה כוללת אבקת ניקוי ונוזל ניקוי, נוזל הברקה ומלח מרכך מים. מוצרי פיניש מנקים ומבריקים את הכלים ביסודיות ומגינים על המדיח מפני הצטברות אבנית.

סדרת מוצרי ג'ונסון
יצרנית מוצרי הניקוי מס' 1 בעולם.

גלייד שייק אנד ואק
אבקה החודרת לשטיח, מפיגה ריחות לא נעימים של טבק, בישול, חיות בית וכו', ומעניקה לשטיח ניחוח נעים של בושם המחזיק לאורך זמן ופועל גם בכל חלל החדר.

גודרס כלי כסף
מנקה ומבריק כלי כסף, שומר על הברק לאורך זמן (פי 7 יותר מכל מוצר אחר).

גודרס כלי נחושת
מנקה ומבריק כלי נחושת. מונע היווצרות כתמים כהים לאורך זמן.

ג'ונסון תנורים
לניקוי תנורים. היחידי שפועל היטב גם כשהתנור קר. ממיס בקלות כתמי שומן ולכלוך עקשניים, מתאים גם לניקוי כיריים ותבניות אפיה מאמייל.

ג'ונסון [illegible]
לניקוי כללי במטבח - סירים, מחבתות, תבניות, כיריים ואפילו תנורי אפיה. היחיד שמטפל ביעילות גם בשומנים שרופים.

ספריקל
לניקוי והברקת חלונות, מראות, זגוגיות ומשטחים שונים בבית.

ג'ונסון פלדג'
לניקוי והברקת רהיטים, משטחי פלסטיק, סקאי, קרמיקה ומשטחים צבועים. מונע אבק ומסיר כתמים, ריחני ומעניק לרהיט ברק ושכבת ואקס להגנה.

ג'ונסון גלייד
מטהר אויר מוצק - סופג ריחות בכל חלקי הבית ומפיץ ריחות נעימים למשך שבועות.
מטהר אויר יבש (אירוסול) - מנטרל ריחות רעים מחדרים, בדים, בגדים, וילונות, שטיחים וכו'. משאיר ריח רענן ונעים.

מהפיכה בצחצוח נעלים -
ONE STEP SHOE-SHINE
ספוג הפלא לצחצוח והברקת נעליים. מבריק ברגע, נוח בשימוש ואינו מלכלך. נותן 100 צחצוחים מבריקים.

Johnson
תשלובת דנשר

יבואו: דנשר בע"מ, שיווק: ברק אבנר מפיצים בע"מ

„אני מבטיח לך שאין מה לדאוג, לא משנה מה זה"

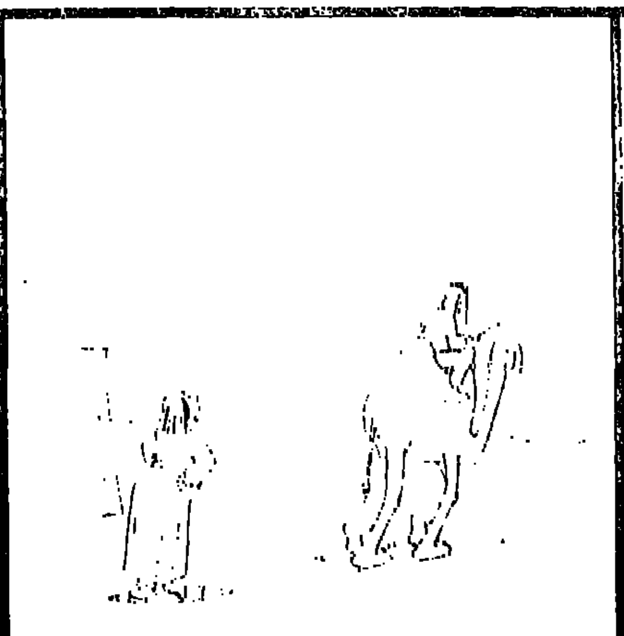
„ותבטיח שלא תשתה משהו בכל נווה מידבר בדרך!"

„את תפגשי גבר גבוה ושחור שיער ותעבדי כמו שפחה עבורו כל חייך!"

„אני מחפש מישהו שיוכל לחיות על המשכורת שאני מציע"

„אני מניחה שפירסמו סוף סוף את המכתב למערכת שכתבת!"

„הילדים התעקשו לבוא. הם רוצים לצייר על הגבס שלך"

להצליח בבגרות

בחירת בית־ספר היא החלטה חשובה ביותר. לפני שאתה מחליט · שאל את חבריך. למד מנסיונם של אחרים!
נמשכת ההרשמה לכיתות בוקר וערב למועד ינואר 1989 לכל מקצועות הבגרות
כולל מתמטיקה 5 יח' ★ פיזיקה 5 יח' (כולל מעבדה) ★ בחינות פסיכומטריות.

באולפן לבגרות: 1. 80% מהתלמידים עברו בהצלחה את בחינת הבגרות במתמטיקה במועד יוני 1986. 27% קבלו ציונים 9 ו־10. 2. לימוד עד להצלחה בבחינה, (ציון 8 או יותר) ללא תשלום נוסף. או החזר שכר לימוד במקרה של כשלון שני, (ציון 6 או פחות). 3. מורים מעולים בכיתות קטנות. 4. לומדים את כל החומר הדרוש לבחינה כך שלא נדרש ידע מוקדם. 5. זהו ביה"ס היחידי שבו מגישים התלמידים את שעורי הבית למורה בכל שעור 6. בסקרי דעת קהל של חברת "קלע" נבחר האולפן לבגרות כביה"ס האקסטרני הטוב ביותר בישראל זה **שלש שנים ברציפות**. לכן, אם אתה זקוק לציונים גבוהים בבגרות - מקומך באולפן לבגרות. הנך מוזמן להתייעצות בלתי מחייבת.
סיוע כספי לחיילים משוחררים שסיימו פחות מ־12 שנות לימוד באמצעות היחידה להכוונת חיילים משוחררים.

ראיון בלעדי עם מנהל האולפן לבגרות, ביה"ס ערב לבגרות הגדול ביותר בישראל, אינג' א. לחמן (מחבר הספרים).

15% הנחה לנרשמים הש[illegible]

שחר בן־יעקב
"כשבאתי לאולפן לבגרות [illegible] ידע מוקדם [illegible] 9 בפיזיקה ו־9 [illegible]"

הפתרון הגואל

מורה מקסים, מקסים, אוירה נהדרת בשעורים וממש כיף ללמוד ביחד. זוהי תגובתה של תלמידה אחת מיני רבות הממליצות בחום על הלימודים באולפן לבגרות המשמש כביה"ס בוקר וערב לאקסטרנים.
שאלנו את מר לחמן: האמנם נמצא הפתרון הגואל לתלמידים המעוניינים להשיג תעודת בגרות?

תשובתו: האולפן לבגרות שנוסד בשנת 1979 הציב לעצמו מטרה לא רק ללמד את כל מקצועות הבגרות, אלא אף להביא את התלמידים לאהוב מקצועות אלה ולהנות מן הלימודים.

הצלחה מדהימה

האם הצלחתם במשימתכם? תשובה: בסקר שערכנו בקרב בוגרי האולפן לבגרות, שניגשו לבחינות במתמטיקה במועד יוני 1986 התקבלו התוצאות הבאות: 80% עברו את הבחינה בהצלחה (ציון 6 או יותר). 27% קיבלו ציון 9 או 10. ציון ממוצע: 7.4. שאלה: ומה בדבר המטרה השניה, אהבת המקצוע? תשובה: ראה את תגובות הבוגרים (מקצתן ניתן בעמוד זה).

אליהו חבזה:
"מ־6 בתיכון ל־10 באולפן לבגרות בפיזיקה 5 יחידות".

האולפן לבגרות
א. לחמן
בהנהלת המהנדס
תל־אביב: דרך [illegible] (בניין מרכז חדש [illegible]) טל: 5461106
ירושלים: רח' [illegible] טל: 222376
חיפה: רח' [illegible] בית ליגת נשים טל: 667411
באר־שבע: רח' [illegible] טל: 71690
ראשון לציון: [illegible]

בפיקוח משרד החינוך והתרבות.

תפוח ועץ
לילדים ולהורים 369

מדף הצעצועים

טוב זה טוב

טפיחה על השכם למוזיאון תל אביב, שהחליט לחבב ולקרב את המוזיאון על הילדים, ולהפוך כל ביקור בו לחויה.

ראשית – יש עתון חביב שהוא גם משחק קוביה על לוח, שהוא מפת המוזיאון, משורטטת בגוף העתון. לקוביות ו"חיילים" צריך לדאוג לבד.

מרכז המשחק הוא המוזיאון ויצירות האמנות שבו, המתוארות ומתיחסות לילדים.

בחוברת הקטנה ששמה "כחול, צהוב, אדום" יש מידע מעניין על המתרחש במוזיאון ולא רק בנוגע לילדים. בין השאר מסופר גם על כספת המוזיאון, בה נשמרות כל היצירות שאינן מוצגות. חוברת חמודה המחבבת את המוזיאון על קוראיה.

אבל זה לא הכל. בקיץ זה נפתח במקום מרכז הפעלה חדש, לילדים ולמבוגרים, וכו תערוכות שאפשר גם להתנסות בהן, כמו באלה הנערכות בהצלחה רבה במוזיאון ישראל, בירושלים.

נושא הקיץ: האור בציור. איך מציירים אור, איזה צורות יש לצל, מה בין אור שמש לאור מנורה, מאיזה כיוון מאיר האור, איך נראים אור וצל כמו קפלי בד, ואיך אור וצל יוצרים תחושה של מרחב. המבקרים בוחנים איך משפיע האור על אוירת התמונה, יוצרים בעצמם משחקי אור וצל, ומרכיבים משקפיים מיוחדים כדי להביט באור מסנוור ולבדוק את השפעתו.

ובסימן השנה החדשה שבפתח, לאלה שאינם מסתפקים באיחולי שנה טובה בטלפון, מקיים המוזיאון (בימים ב' וד' בשעות 17 – 19) סדנת ברכות ואיחולים לראש השנה. הסדנה מכוונת לבני כתות א'–ה', בימים א' וג' אפשר להגיע בהרכב משפחתי מלא, מסבא עד נכד (באותן שעות).

שושנה חן

יין המשפחה

[illegible]

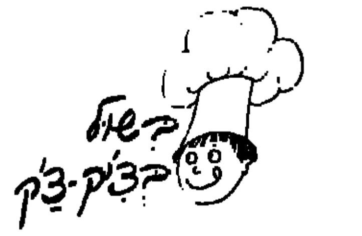

מְרַק־סָלָט קַר

חֲבֵרָה שֶׁלִּי סִפְּרָה לִי, שֶׁבַּקַּיִץ הַחַם הִיא יְכוֹלָה לֶאֱכֹל רַק שְׁנֵי דְּבָרִים: סָלָט יְרָקוֹת וְלֶבֶּן אוֹ אֶשֶׁל. עוֹד סִפְּרָה לִי הַחֲבֵרָה שֶׁשְּׁנֵי הַדְּבָרִים נוֹרָא נִמְאֲסוּ עָלֶיהָ, וְשָׁאֲלָה אִם יֵשׁ לִי אֵיזֶה רַעְיוֹן.

אָז לֹא הָיְתָה לִי בְּרֵרָה וְהִמְצֵאתִי רַעְיוֹן: מְכִינִים סָלָט יְרָקוֹת מֵעַגְבָנִיָּה אַחַת, מְלָפְפוֹן אֶחָד, פִּלְפֵּל אֶחָד, קְצָת גֶּזֶר מְרֻסָּק, בְּצַל יָרֹק, צְנוֹנִית קְטַנָּה וּמַכְנִיסִים אֶת הַכֹּל לְתוֹךְ מְעַבֵּד מָזוֹן כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה מֵהֶם מִשְׁחָה. אֶת הַמִּשְׁחָה מְעַרְבְּבִים עִם לֶבֶּן וּמְקָרְרִים הֵיטֵב. בִּזְמַן הַגָּשַׁת הַמָּרָק הַקַּר הַזֶּה, בּוֹזְקִים לְמַעְלָה קְצָת יָרָק צִבְעוֹנִי חָתוּךְ לְקֻבִּיּוֹת. גַּם בִּשְׁבִיל הַצֶּבַע וְגַם בִּשְׁבִיל שֶׁיִּהְיֶה מַשֶּׁהוּ לִלְעֹס. הַחֲבֵרָה נִסְּתָה וְאָמְרָה שֶׁזֶּה טָעִים, אָז אוּלַי תְּנַסּוּ גַּם אַתֶּם.

דניאלה שמי

"יה, איזה יופי לגור במקום כזה. אין שם ויכוחים מי יראה מה בטלויזיה."

*

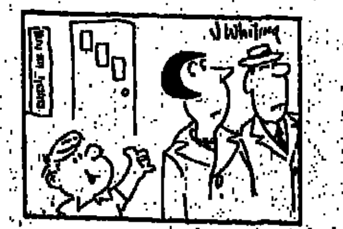

*

להתחיל לחסוך!

התזמורת הפילהרמונית של וינה מצדיעה למנצח ליאונרד ברנשטיין בן השבעים, ומגיעה לשלושה קונצרטים חגיגיים בישראל, בניצוחו.

הקונצרט הראשון ייערך בבנייני האומה בירושלים במוצאי שבת, כ"ח באלול תשמ"ח (10 בספטמבר), השני בהיכל התרבות בתל־אביב ביום שלישי, ב' בתשרי תשמ"ט (13 בספטמבר), והשלישי למחרת באותו מקום, והכל בשיתוף מועדון וראייטי בישראל.

הכרטיסים למופעים אלה הם יקרים במיוחד, אך ילדים שמעוניינים בחוויה מיוחדת זו יוכלו לפנות אל מיכאל שושן בחברת ארטיס (טל. 03-664419/650605), שהבטיח הנחה של 50%. גם כך יהיה הכרטיס יקר מאוד. כדאי על כן, להתחיל לחסוך.

ממדף הספרים

קולטים עליה

שבועת ה„אורהי" • מאת: דורית אורגד • צייר: אבי כץ • הוצאת הקיבוץ המאוחד • 165 עמודים.

הווי החיים ומנהגי יהודי אתיופיה הם הגיבורים האמיתיים של הספר הזה. מבחינה זו עושה ספר זה שירות חשוב לכולנו. יש לנו כאן "עסק" עם עדה גדולה של בני־ארם, של אחינו היהודים, שאין לנו מושג על חייהם, צורת חשיבתם ומנהגיהם. עובדה זו עלולה להביא לאי־הבנות ולמצבים בינאישיים קשים. כך אמנם קרה במציאות לא אחת, ובכך עוסק הספר.

ידע הוא מפתח להבנה, והספר הזה גדוש בידע. בכל עמוד בספר ניכר המחקר המקיף והמעמיק שהמחברת ערכה במהלך הכתיבה.

אך ידע בלבד אין די בו לכתיבת ספר לבני נוער. המידע מקופל אמנם בתוך עלילה כמו־הרפתקנית, אלא שההסוואה לא עולה יפה. במילים אחרות – המסרה ה"חינוכית" גלויה מדי. העלילה מתקדמת בקצב טבעי, המתח נבנה צעד אחר צעד אבל שיחות הנערים גדושות הסברים ארכניים, לא אמינים ומייגעים. "הרצאות" אלה קוטעות את רצף הסיפור ואין ספק שהן לא נמצאות שם במקרה, וכי למעשה, הן העילה לכתיבה של הספר הזה כולו.

כשאתה מבין את זה, אתה יכול רק לכעוס על שנפלת בפח בקלות שכזאת. אבל בינתיים למדת משהו על יהודי אתיופיה, ענין חיובי וחשוב מאוד.

אין ספק – לפנינו "ספר סוכנות" שראה אור על פי הזמנה מפורשת מצד גורמים שאין להם ולא כלום עם ספרות. הספר הזה ירשם בוודאי כציון דרך חשוב בקליטתם של יהודי אתיופיה בארץ, אבל על הספרות העברית, לצערי, לא ישאיר רושם רב.

יבשם עזגד

מה מסתובב

מה יש לנו פה

הקלטת הבלתי גמורה... וילדך ישלים בשירה • שירים, מלים, מנגינות, קטעי קישור ושירה: מוטי דיכלידקל • שירה: חני נחמיאס • תופים: איקי לוי • לילדי הגן.

אם לא היה בה "משהו אחר" – אפשרות למאזין הצעיר מאוד להשלים בשירה [illegible] רמיזות פרטים מסויימים בשירה – לא היתה קלטת זו שונה מאחרות, יותר או פחות טובות ממנה. הרעיון מצויין, אבל רק שומעים אותו – מתאכזבים.

מה יש לנו פה? תשעה שירים מחיי הילד, על השמש, על אוכל, על לילה טוב ועוד. אחד השירים הנה דוגמאות: „בואו נשחק [illegible] טלויזיה / הרי כולנו בה אוהבים לצפות". „יש לי המון צעצועים / איתם נשחק כמו ילדים גדולים" ועם צעצועים קשה לשחק, משחקים בהם. ש.א.). „כל בוקר ניתן לגוף לאכול / שיהיה לנו כוח ונוכל גם לגדול". נו?!

והרי יש לנו שירי משוררים יפים, נהדרים: המוסיקה – כבר שמענו כמוה. ומה עוד? חני נחמיאס. שחקנית אחת נחמדה, עם כל הכבוד, אינה מסוגלת להרים קלטת כזאת לגבהים הרצויים.

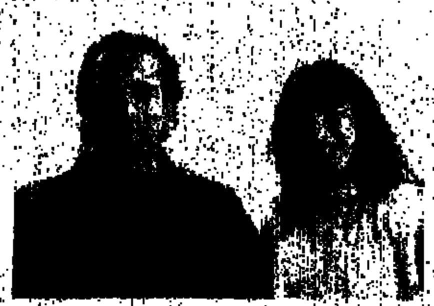

ברוך שצורף לקלטת קבאתי, שגם לילדון בריטניה הגדולה תהיה בקרוב קלטת כזאת, בשפתם כמובן. כמה הקל שרוקא תומר כוח מתורגמים לאנגלית.

שרה ארכין

ברידג' מאת רחל שמיר

ברידג' מישחק קשה

כרמלה קיבלה את פנינו בפנים צוהלות. „הפעם הכינותי מזנון עם שרות עצמי" אמרה והוסיפה: „בטרמוס יש קפה חם ובקנקן הזכוכית קפה קר".

„אפשר, אם כן, לגשת מיד לעבודה", אמרה מישהי.

לאחר מיספר חלוקות שיגרתיות נתקבלה החלוקה הבאה:

צפון
♠ J 5 2
♡ 7 2
◇ A 10 7 3
♣ Q 7 6 5

מערב
♠ 6 4 3
♡ 9 6 4 3
◇ Q 8 5 4 2
♣ 9

מזרח
♠ 7
♡ A Q J 10 8
◇ K J 9
♣ J 10 3 2

דרום
♠ A K Q 10 9 8
♡ K 5
◇ 6
♣ A K 8 4

חילקה כרמלה – דרום.
ההכרזות:

דרום	מערב	צפון	מזרח
2 ספייד	פאס	2 בלי שליט	3 הארט
3 ספייד	פאס	4 ספייד	פאס
4 בלי שליט	פאס	5 דיאמונד	פאס
6 ספייד	פאס	פאס	פאס

הייתי שותפתה של כרמלה ותמכתי בהכרזותה הנועזות, אולם כאשר לביצוע יש מה להעיר. כשראיתי שהמישחק מיסתבך מיהרתי לרשום את החלוקה לפרטי פרטיה כי כאן כל קלף חשוב היה.

מערב הובילה ב־9 קלאב ולכרמלה היה ברור שזה קלף בודד. היא זכתה באלוף קלאב ביד ומשכה את כל השליטים מידי יריבותיה בהישארה ברומם עם הנסיך ספייד. עכשיו עקפה בהארט. מזרח זכתה באלוף הארט והמשיכה בהארט. כרמלה זכתה במלך הארט ולבסוף נאלצה להפסיד קלאב אחד לכשלון התוזה.

„כנראה שהפרזתי בהכרזותי", אמרה כרמלה. „לאחר תשובתך השלילית, הייתי צריכה להסתפק ב־4 ספייד", הצטדקה.

„למרות זאת, החוזה ניתן לביצוע", אמרתי.

„הוכיחי", המקהלה פה אחד.

„אולי מישהי אחרת מוכנה לנסות?" שאלתי.

אין קול ואין עונה.

„ובכן, הייתי משחקת כך", הסברתי. „אני מבינה שגם לכרמלה היה ברור שמערב יצאה בקלאב בודד, מאחר שלא הובילה בהארט. על סמך שיקול זה הרי צריך לחשב מה מחזיקה מזרח בידה בקלאבים. על סמך מידע זה הייתי זוכה ברומם במלכה קלאב וזורקת מן היד את ה־8 קלאב."

„מה זה חשוב איזה קלף קטן את זורקת?" המקהלה.

„כאן קבור הכלב", עניתי והמשכתי. „לאחר צער ראשון זה הייתי מושכת שליטים וחונה ברומם עם הנסיך ספייד. עכשיו הייתי משחקת מן הדומם את ה־7 קלאב שמזרח חייבת לכסות בעשירית כדי למנוע ממני לזכות בלקיחה ברומם. כשהייתי זוכה ברומם באלוף דיאמונד היה נוצר המצב הבא:

צפון
♠ –
♡ 7 2
◇ 10 7 3
♣ 6 5

מערב
♠ –
♡ 9 6 4
◇ Q 8 5 4
♣ –

מזרח
♠ –
♡ A Q J
◇ K J
♣ J 3

דרום
♠ K 10 9
♡ K 5
◇ –
♣ K 4

עכשיו הייתי משחקת את ה־6 קלאב. אם מזרח מכסה בנסיך קלאב הייתי זוכה ביד במלך קלאב וחוזרת לדומם ב־5 קלאב. היה אם מזרח לא היתה מכסה בנסיך קלאב, הייתי זוכה ב־5 קלאב ועוקפת מיד בהארט, כי בעיית הקלאבים כבר היתה באה על פתרונה.

„ברידג' מישחק קשה", המקהלה.

שחמט מאת אורי צחור

הבלתי מנוצחים

הפעם הם עשו זאת בצמד. גארי קספארוב ואנאטולי קארפוב, יחדיו, ראשונים באליפות ברית המועצות. שניהם ללא הפסד. 11.5 נקודות ב־17 משחקים כל אחד. כהרגלם, קספארוב ניצח במשחקים מרהיבי עין. קארפוב ניצח בשיטת „לאט אבל בטוח". גם משחק התיקו בין השניים היה מעניין. קספארוב, שהירבה לנקוט בהגנת גרינפלד באליפות, „נמלט" מהגנה זו נגד קארפוב. התוצאה: 64:66 לטובת קספארוב. אחריהם סימנו, ואלרי סלוב, שפתח את התחרות בתנופה רבתי וארתור יוסופוב, 10 נקודות כל אחד. היו שם, בתחרות, מרבית גדולי השחמט הסובייטי, מיכאל טל שהוזמן, פרש. במקומו שיחק וייצ'סלאב איינהורן.

המנצחים היו אמורים להתמודד ביניהם, בדו קרב בן ארבעה משחקים, על האליפות. קארפוב ביקש לדחות את הדו קרב, שנועד להתחיל ביום שני שעבר, בטענה שהוא עייף. קספארוב התנגד. עד סגירת המדור לא נתקבלה החלטה בנדון.

להלן קרב מהאליפות בו שיחק קספארוב כמו אלוף עולם נמיטבו. יש במשחק זה הקרבות מלהיבות, אך לנו נראה משחק הרצים, של קספארוב, לא פחות מלהיב.

הודית של המלך

לבן: קספארוב

שחור: סמירין

מוסקבה, אוגוסט 1988

1. פ3ו, פו6; 2. ג4, ז6; 3. פג3, רז7; 4. ה4, ד6; 5. ד4, 0־0; 6. רה2, ה5; 7. 0־0, פג6; 8. ד5, פה7; 9. פד2, א5; [הלבן פועל לרכישת היוזמה באגף המלכה ואילו השחור מנסה להשיב לו באגף מנגד]

10. א3, [התקפה נמרצת יותר מזו ששיחק, נגד קארפוב, במשחק ה־17 בדו קרב על אליפות העולם בסביליה, 10. ב3, פג5; 11. א3, פה8; 12. צב1, ו5; 13. ב4, מטע המפתח ליוזמה הלבן] 10...פד7; 11. צב1, ו5; 12. ב4, ג6; 13. 3ו, 4ו; 14. פא4, א:ב4; 15. א:ב4, 5ו; 16. ג5, פו6; 17. ג:ד6, ג:ד6; 18. ג5, רד7; 19. פג4, פג8; 20. רא3, פה8; 21. 4ז! [הלבן מיסד את יתרונו העמדתי באגף המלכה ועתה הוא מנסה לבלום את היוזמה הנגדית. לכן נאלץ השחור להכות את הרגלי ז', אחרת הוא לחוץ]

21...ז:ו3 דרך הילוכו, 22. ח:ו3, 4ז; 23. רג1! [הרץ, שלחץ על ד6, מונע רח6, וגם מתכונן לפעול באגף המלך] 23...ז:ו3; 24. ר:ו3, פו6; 25. רז5, צא7; 26. צב2, צב7; 27. צב3, צא7; 28. צב1, צב7; 29. צב3, צא7; 30. צב4 מח8; 31. מהו1! [מקריב רגלי ובה בשעה מפעיל לחץ על ו6] 31...ר:ב5? [לוכד את הפתיון ו...נקלע לצרות. מוטב 31...צב7; אך אז לשחור משחק פאסיבי] 32. צ:ב5, צ:א4; 33. רו1, ח6; 34. רח4, מהה8; [הדרך היחידה להשתחרר מהלחץ על ו6, אך כתוצאה מכך מתאפשרת תחבולה נהדרת] 35. ר:ו6, צ:ו6; 36. צ:ו6, מה:ב5; 37. צהו6 מו8; [37...מה:ג4? 38. צה8+ והמט בלתי נמנע. או 37...צ:ג4? 38. מה:ו1! והתקפה מכרעת]

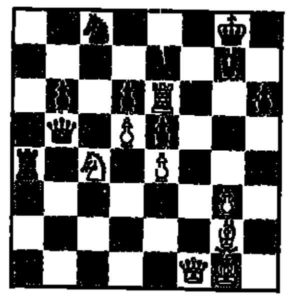

תור הלבן

כאן באה תחבולה מלווה בהקרבות מרהיבות שהביאה לכניעה מהירה של השחור. כיצד? הפתרון בסוף המדור במהופך.

אלופי הנערים

רמי אופק מבאר שבע ורונן הר צבי, בן ה־12, מתל אביב, סיימו במקומות ראשון־שני משותף באליפות ישראל לנערים עד גיל 14. כל אחד מהשניים צבר 7 נקודות בתשעה משחקים. אחריהם: דותן גנור, פז הולנדר ודוד לדר 6.5 כל אחד. בין שני הראשונים ייערך דו קרב על התואר.

התחרות נערכה, בפנימיית מוסינזון בהוד השרון, בהשתתפות 40 מתחרים. ניהלו: אבנר ברי וערן סטפק. ערן ליס, אלוף העולם לנערים עד גיל 14, העפיל להתחרות באליפות ישראל לנוער עד גיל 20, ועשה זאת בהצטיינות.

שפילמן לחצי הגמר

יונתן שפילמן, מאנגליה, הפתיע בהוציאו את בן ארצו, נייג'ל שורט מהמרוץ לאליפות העולם. שפילמן שהוא החמישי בדרוג העולמי הכיס את שורט, שהוא השלישי בדרוג העולמי, בשלב רבע גמר דו קרבות המועמדים, 1.5:3.5 (2+ 3=). ניצחונו של שפילמן במשחק השלישי בדו קרב, יובא במדורנו בשבוע הבא.

תחבולות בשפע

האמן הבינלאומי אליהו שוורצלר, מהטובים בשחמטאינו, הציג משחק מבריק מלווה בהקרבות מרהיבות, נגד האמן הראל אליוסף. היה זה בתחרות הבינלאומית שהסתיימה השבוע במרכז ביכורי העתים בתל אביב. להלן המשחק היפה, המובא בלא הסברים, הנראים לנו כמפריעים להנאה מ„הכומים" שהנחית שווידלר.

גמביט המלכה

לבן: שווידלר

שחור: אליוסף

1. ד4, ד5; 2. פו3, פו6; 3. ג4, ג6; 4. פג3, ר:ג4; 5. א4, רו5; 6. פה5, ה6; 7. ז3, רב4; 8. רז2, פה4; 9. 0־0, פ:ג3; 10. ב:ג3, ר:ג3? 11. רא3!! מה:ד4;

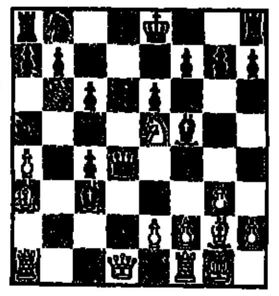

12. פ:ג4! מה:ג4; 13. מה:ו6, רו6; 14. צוד1, ה5; 15. מהג7, מהא6; 16. צאב1, ב5; 17. צבג1, מהג8; 18. צ:ג6, מהג7; 19. צ:ג7, ה4; 20. ר:ה4! רד8; 21. צג5, פר7; 22. צ:ו5, צג8; 23. א:ב5, והשחור נכנע.

סוף המשחק

קספארוב־סמירין

המשחק נמשך 38. רח:ו8! צוג4; [אין דרך להצלה. על 38...צא7; כא 39. צו6, ולמשל: 39...מח7; 40. רו5, פח7; 41. צ:ח6++! והמט בלתי נמנע] 39. צ:ח6! רח:ו6; [או 39...מה:ג5+ 40. מח1, צג1! 41. רה:X6! 40. רח6+ מח8; 41. מה:ו6+ והשחור נכנע שכן על 41...ר:ז7; בא 42. מהה4+ מלווה במט. או 41...מח7; 42. מהו7+ רו7; 43. ר:ו5+ מח8; 44. מהה5+ מו8; 45. רה6+ ומט במסע הבא. או 44...רח:ו6; 45. מה:ו6+ מו8; 46. רח:X6]

מטבעות ומדליות מאת חיים לנגלבן

התנועה האולימפית בשוויץ

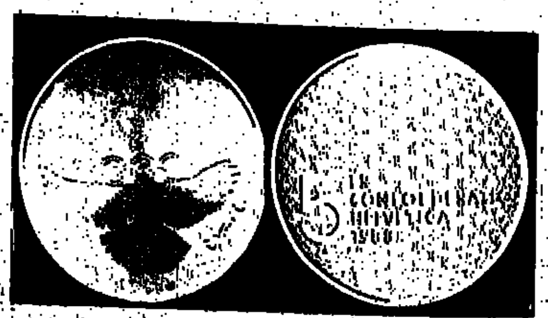

מטבע זכרון חדש בעריך של 5 פראנקים שווייצרים, הונפק לציון התנועה האולימפית. הוועד האולימפי הבינלאומי יושב בלוזאן מאז 1915. גודלו של מטבע הקופרו־ניקל, הוא כגודל המטבע הנוכחי בן 5 פר"ש. כתובת הולמת לאירוע וכן 13 כוכבים יסומנו על הדופן החיצונית של המטבע.

המטבע עצמו מעורר אסוציאציות של כדור־הארץ. הצד הקידמי מכוסה במעגלים משותפים, שמרכזם הוא מרפז את חמשת הטבעות של הסמל האולימפי הבינלאומי. מטרתו היא להמחיש את התפשטות התנועה האולימפית בכל רחבי העולם. היונה פרושה הכנפיים מסמלת את פעולת השכנת השלום של התנועה האולימפית.

הצד האחורי של המטבע מראה מבנה של מעגלים הנתונים זה בזה. ציור, שקיבל השראה גם הוא מן הסמל האולימפי, הוא ממחיש את תלות־הגומלין ואת הסולידאריות בין כל האומות. מופיעה עליו הכתובת 1988 העריך בן 5 פר' האות "ב"', לציון העובדה שהמטבע הוטבע בברן; בתוספת כתובת: HELVETICA CONFEDERATION. הרגמים הם יצירתו של רודה מסנר, אמן גראפי הפעיל בג'נבה. המטבע החדש לציון התנועה האולימפית, ראה אור ב־14 ביוני 1988 ומופץ ברוב הבנקים המסחריים וכן בבנק השווייצי הממלכתי, ויימכר עד לאוזלת המלאי. כמות המהדורה היא כרלקמן: 1,026,000 יחידות בתגמיר רגיל ו־68,300 בגימור קשוטה עם שטח פנים בוהק.

הכנסות המכירה ממטבע מיוחד זה יוקדשו למטרות תרבותיות הקשורות לספורט. המועצה הפדרלית החליטה כי הקונפדרציה השווייצרית תהיה חברה במוסד המוזיאון האולימפי, המתוכנן לקיבנות בלוזן.

תשבץ תרתי־משמע מאת נדיב אבירן ©

מספר 247

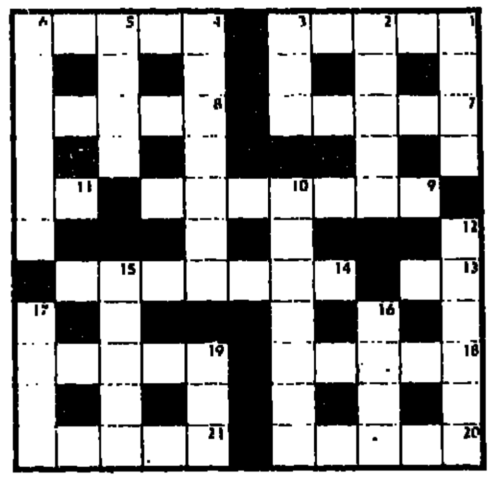

מאוזן:
1. מחוץ לעיר הוא הרגיש, שזו העבודה של המשטרה (מ) (5)
4. ויקטור, נפל להם בית (3,2)
7. רוצים לראות שלגו סעו לאוסטריה (5)
8. באיזה חודש נולד סטיב אוסטין? (5)
9. שוב שדור משובשו איזו קטסטרופה! (4,3)
11. אות מבשר רע (2)(עפ"י אילן גולדהירש)
13. חבר של „11 אופקי" (2)
14. „אזרח קטן" נופל בבנק (3,4) (4,3) (עפ"י אילן גולדהירש)
18. קיבוץ על שפת־הים של תל־אביב (5)
19. רבינו בורג (5)
20. שחקנית נאה – ממש מדליקה (מ) (5)
21. ביפן עושים הרבה כסף – כך מאשרים ברוסיה (5)

מאונך:
1. רחמים, היא לא זקוקה לתאור (4)
2. ברצועה ירביצו לרוצח מטורף (5)
3. למשל, סירה מעץ (3)
4. הוא מופיע לפני קהל של בעלי מקצוע (7)
5. בשורה השניה באמצע (4)
6. אני לא מוכן להישבע, שהוא זקוק למשקפיים (6)
10. האלטרנטיבה היא צ'לי (עפ"י הלחקה) (7)
12. הצטרף לחוזה עם גדעון רייכר (3,3) (עפ"י אילן גולדהירש)
15. נמצא מנוף ונרגע (5)
16. לא חולצה מהים (4)
17. היא תעלה באופן מתוחי (4)
19. שום דבר לא צומח במשקה (3)

בין הפותרים יוגרל סך 25 ש"ח
את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע „ידיעות אחרונות" ת.ד. 9177, מיקוד 61091 תל־אביב.

שעה של פנאי

תשבץ

מאת הלל הרשושנים

מספר 1488

21 פרסים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר „ביבליוגרפיה", לאורי צבי גרינברג (טור־מלכא); ועוד 20 פרסי ספרים שונים. המען למשלוח פתרונות: „הלל", תשבץ השבוע מס' 1488, ת"ד 20227, ת"א, (61201).

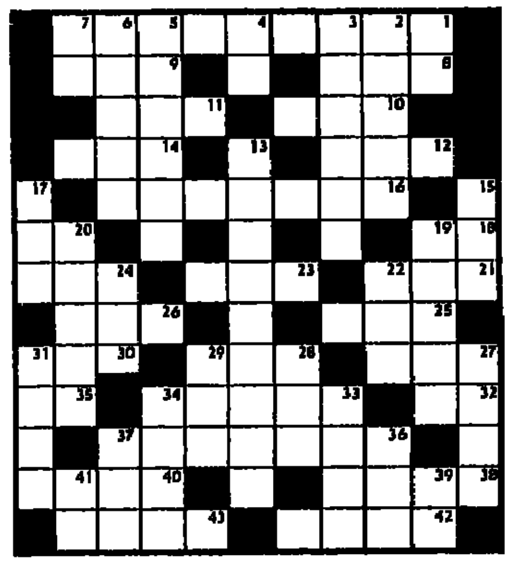

במאוזן – מימין לשמאל: 1) „תרדיף" ל„כוכב־הבוקר" 8) כינוי בתלמוד – ליהודה הנשיא 9) הצטמק; נבל 10) מחול סלוני – בלעז 11) חסר כות 12) „תרדיף" ל„מנהיג" 14) מי שמרבה לטייל 16) כלי נגינה קדמון בעל עשרה מיתרים 18) ידוע למתי מספר בלבד 20) מיפתן 21) דרגת קצונה בצה"ל 23) אבן מאבני החושן 24) מין ארבה 25) בן־בקר 26) בת שאול המלך 27) „לוקח" לא שלו 28) מקום דישת התבואה 30) מין קוץ 32) נעלה 33) מתכסים בה בלילה 35) „תרדיף" ל„אוייב" 36) קלקול מוסרי 38) „תרדיף" ל„רקיע" 40) מין; אפיקורוס 42) חכמה להרע 43) „תרדיף" ל„הר־חרמון".

במאונך – מלמעלה למטה: 1) מקום נישא; גבוה 2) „אימפורטר" בעברית – מתחדישי הלשונאי הלל הרשושנים 3) עם כניסתו מדליקה האישה נרות 4) אחת מסידרות התורה 5) כושר החשיבה הנכונה 6) שיר משעשע בן חמש שורות 7) אביון 13) דרך שער זה פרצו צנחני צה"ל – בשנת 1967 – לעיר העתיקה בירושלים 15) „תרדיף" ל„רעל" 17) כיס בוושט העוף 19) אחד משישה סדרי המשנה 20) בקבוק ענק נתון בתוך סל קלוע – מתחדישי הנ"ל 22) חתך בשיניים 24) „תרדיף" – למאור הקטן 27) מין צמח תבלין 28) סוף 29) ארץ זרה 31) בהמת משא 33) גרם לחוטר ענין 34) איה 36) בהמת גסת טוחורת 37) דרך חיים של ציבור 39) ידיד 41) „פרפר" – ש„נקרע לשניים".

חשבון קטן

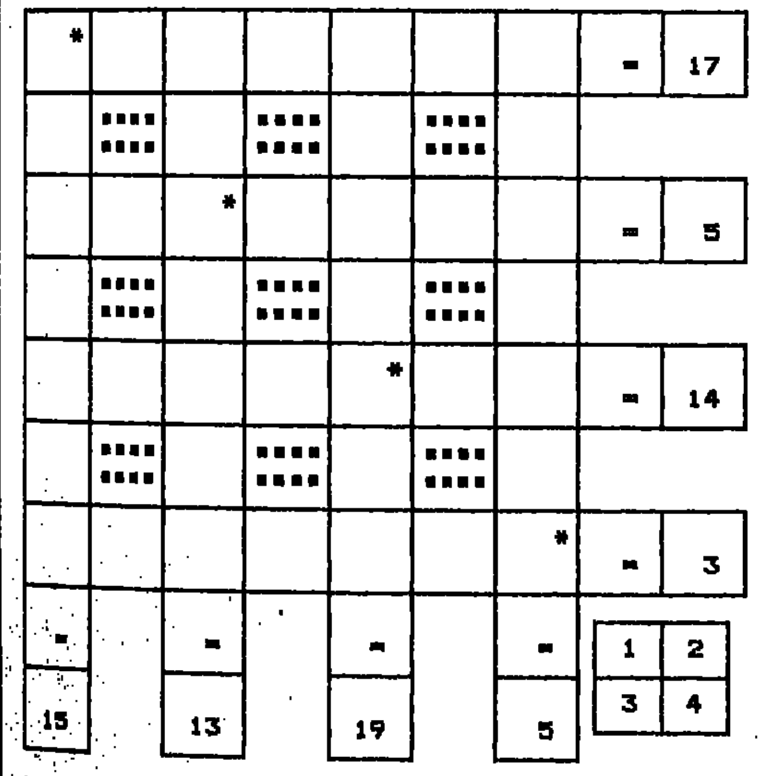

יש להציב בכל שורה (אופקית או אנכית) את ארבע הספרות חרשומות בארבעה תאי הבית שבפינה הימנית התחתונה של התשבץ. בכל שורה, (אופקית או אנכית), יופיעו כל ארבע הספרות. בין ארבע הספרות בכל שורה יש להוסיף סימן חיבור אחד, סימן חיסור אחד וסימן כפל אחד באופן שתקבל התוצאה המופיעה בתשבץ.

ביצוע החישובים הוא בסדר הכתיבה: (משמאל לימין ומלמעלה למטה) ולא לפי כללי חחשבון המקובלים (כך למשל 5 = 4 – 3 x 2 + 1 ולא 3). בכל שלב של החישוב צריך שיתקבל מספר חיובי.

כפתרון יש לשלוח את סכום ארבע הספרות במשבצות האלכסון הראשי המסומנות בכוכבים.

בין הפותרים יוגרל הספר לחיות עם התנ"ך מאת משה דיין.

אותיות ומספרים

מספר 1220

לפניכם חידת „אותיות ומספרים". בפעולת הכפל הוחלפו הספרות באותיות. יש לשחזר את פעולות החשבון ולמצוא את הספרות המשתתפות בה

```
   מעמד
     שוה
  ------
   לכלהם
  שעשמב
 עכעלכ
--------
לטליהבכ
```

★ כתשובה יש לרשום את המלים 3749 508
★ 12 פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים. בכתובת ★ המען למשלוח הפתרון: „אותיות ומספרים" מס' 1220, ת"ד 20227, ת"א.

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 245

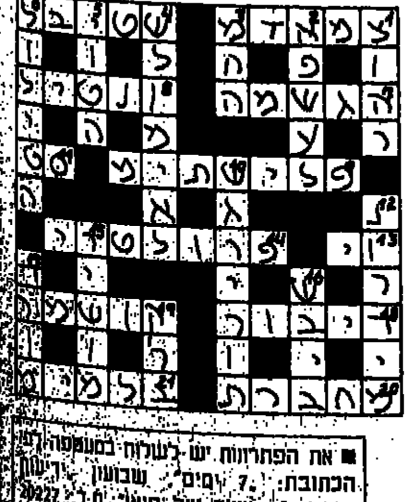

■ את הפתרונות יש לשלוח במעטפה אל הכתובת: „7 ימים" שבועון ידיעות אחרונות. „שעה של פנאי". ת"ד 20227 ת"א, מיקוד: 61201.
■ ישותפו בהגרלה רק אלה שמעטפותיהם יגיעו תוך 10 ימים מיום פרסום החידה.
■ וא לציין את שם החידה ומספר הגליון על המעטפה.

הפתרונות והזוכים

פתרון גליון 1260

• עושים חושבים: ד.
• כתב סתרים: איש חמוה לא יצדק ומשובת רוחו תוהרגהו.

פתרון חידת „אותיות ומספרים" מספר 1216

```
      4 5 0 8
    ×   4 3 2
    ---------
      9 0 1 6
    1 3 5 2 4
  1 8 0 3 2
  -----------
  1 9 4 7 4 5 6
```

כל הספרות 9:0 משתתפות בחידה. שמות הזוכים בתגרולת 12 פרסי הספרים – „אותיות ומספרים" מס. 1216 בנימין כהן, ת"א; אינה שק, שמשון, עתיקות; מירנוש מבטחי, רחובות; אורלי בלס, בני־ברק; יוסף גלם, כפר־סבא; יובל לובינסקי, ר"ג; אתי סמולה, ק. נגבה; שוקי כהן, ירושלים; יגאל שחר, נתניה; נהוראי אטיאס, יושיביה; משפחת אבני, בת־ים; שרה ברוך, חיפה.

פתרון תשבץ השבוע מס. 1482

במאוזן: 1) „ממתנה" 8) משמעת 10) דונש (בן־לברט) 11) מה 13) דרבן 15) גאון 17) ירי 18) „מדינת היהודים" 21) תמר 22) לוה 23) שהם 25) מק 27) מט 29) שתף 32) דרדר 35) כתם 36) סלך 37) „קנרס" 38) חגו 39) עד 40) קש 42) באר 44) דר 46) כסא 49) „יוסף־חיים ברנר" 53) צרף 54) פלגס 55) פקע 56) „הדסה" 58) „תה" 59) נרוי 60) „רמת־גן" 61) „העתרה".

במאונך: 1) מרגם 2) מולדת 3) תנאים 4) נש 6) שר 7) מרידה 8) „עברים" (ארץ־ישראל משני עברי הירדן) – תחלישו של הלשונאי הלל הרשושנים 9) תנים 11) מאהל 12) חויה 15) „גת" 16) נה 19) נדם 20) ושט 24) משפחה 26) קרקר 27) „מרסק" – מתחדישי הנ"ל 28) „תמוז" 30) חל 31) פך 33) רן 34) (ח)דר 35) כח 38א) (חסר המספר) חג 39) ערף 41) שכב 42) בורדם 43) אספסת 44) דילת 45) „ריגה" 47) סרפדת 48) אנקור 49) יצהר 50) תף 51) מס 52) רעיה (לא רעים) 57) „תג" 59) נח.

הערה לפותרים: בטעות לא הוכנסו כל התיקונים וזה הקשה על הפתירה. רוב הפותרים הצליחו למלא את החסר, ואיתם הסליחה.

שמות הזוכים בתגרולת 21 פרסי הספרים, תשבץ השבוע מס. 1482

פרס א': „רצח נפוליון", מאת בן וידר – מלכה פליישון, גבעתיים.

עמוס לוינברג, חיפה; שלומית יהלום, חיפה; שרגא מייברגר, רמת־גן; בלהה פנר, ת"א; גילה גנץ, קרית־אתא; ירחמיאל שורץ, ת"א; רחל הלר, קבוצת בארות־יצחק; בנימין מלובני, קרית־חיים; צבי ויצמן, באר־שבע; לאה ברובין, ירושלים; עוזיה רוטנברג, ת"א; שלום רוזן, נצרת־עלית; שפרה חסידוף, ירושלים; יהודה זוקמן, קרית־מוצקין; משה נוימן, רמת־הכובש; אבי אוחיון, קרית־שמונה; חנה ומשה צפרירי, כפר־סבא; רחל מרקוס, גדרה; אהובה כהן, ראשון־לציון; אבנר זרארץ, משאבי־שדה.

שמות 5 חיילי צה"ל, שזכו ב"א בספר, בתגרולת תשבץ השבוע מס. 1481

סרן ד"ר הייגריך אילן; שירלי צאיג; סמל צביקה ורצברגר; גלית בן־ייפת; רס"ן אבי דרזון.

שמות 5 חיילי צה"ל, שזכו ב"א בספר, בתגרולת תשבץ השבוע מס. 1480

רס"ן יעקב קליין, בני ארזיאשוילי; רונן צאיג; רס"ן דני עמית; רס"ן ברוך גרניט.

גליון 1274 1.7.88

תרתי משמעו: ב־25 ש"ח זכה: אייל כץ, עמק ברכה 23, ת"א. 67456.

חשבון קטן: בספר „שצרנסקי" מאת מרטין וילברט, זכתה: סמדר קרא, ביאליק 41, נס־ציונה.

גליון 1274
„לאן החרב עפה?" 1.7.88

גלבוע שחיקי, מעלה אדומים; ענת שאולי, רחובות; הראל עינת, חולון; רונית כמיה, קיראון; רועי כהן, מושב אלקוש; קלימי אבישי, עפולה; אלי הורוביץ, קריית אתא.

הציור השבועי לילד

היכן הכובע?

הילדים שושי ואודי יצאו לטייל עם כלבם כפיר. לפתע גילה אודי כי כובעו אבד. אנא, עיזרו לאודי ולשושי למצוא את הכובע שנעלם

הרשמו עכשיו!

הרשמו לפני ראש השנה, תהנו עדיין משכה"ל המוזל והחלו את לימודכם עכשיו או אחרי החגים!

1988 השנות הנכבד

מדור לימודים

נפתחים קורסי בוקר וערב בת"א, חיפה, ירושלים באר־שבע

עיצוב פנים

מתקבלים/ות בעלי/ות כישרון ונתונים לאחר מבחן התאמה.

הקורס לעיצוב פנים מיועד לבעלי נטייה אסתטית ויצירתית המתעניינים בעיצוב ...

תכנית הלימודים

הינך מוזמן/ת לשיחת יעוץ ומבחן התאמה חינם ללא כל התחייבות מצידך.

חינם - 24 שעות ביממה חיוג: 02-221933, 03-291858 ...

גם בלילות ובשבתות. מסור/י פרטיך ותקבל/י לביתך פרוספקט, כמו כן תוזמן/י לראיון ומבחן התאמה - חינם

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.30 רצוף	תל־אביב בן־יהודה 32 בנין אל על ח. 510 טל. 295529	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו טל. 669041	באר־שבע העצמאות 49 טל. 73714	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל. 221933

מכון להכשרה מקצועית

למד בגרות בקלות

וחסוך 1,000 $

הרשמה לקורסים מוזרזים למועדי ינואר 89', יוני 89' לימוד בכתב, לימוד ערב או משולב לפי בחירה.

רק במכונים האמריקאים • סה"כ זול ב־20%-50% מבתי־ספר אחרים. למשל, הנרשם ל־2 מקצועות בכתב משלם 225 ש"ח למקצוע. הנרשם לכל המקצועות בכתב משלם 165 ש"ח למקצוע. הנרשם ל־2 קורסי ערב, מקבל 3 קורסים נוספים בכתב חינם.

• 25% הנחה לחיילים • 35 שנות נסיון • 95% הצלחה בבגרות • 8 רמות במתמטיקה ואנגלית • חומר הלימוד מסוכם בתמצירים • ביטוח הצלחה: אם תלמיד לא מצליח בבחינות יוכל לחזור על הקורסים חינם.

• הכנה לכל מועדי הבגרות לאוניברסיטה ולטכניון.

לכ' ת.ד. 28124 ת"א למיקוד 61291 ...

אבקשכם לשלוח אלי חינם חוברת הסבר

שם וכתובת ______ טל ______

חינם - 24 שעות ביממה

חייגו ברגע זה לטל. 03-201392, 04-669041, 02-221933, 057-73714

גם בלילות ובשבתות מסור/י פרטיך וקבל/י לביתך חוברת הסבר - חינם

משרדינו פתוחים בין השעות 9:00-19.00 רצוף

תל־אביב בן־יהודה 32 בנין אל־על חדר 510 טל 201392	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו טל 669041	בת־ים ...	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 221933	פתח־תקוה ...

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשתוף המכונים הבריטיים. 35 שנות נסיון. 95% הצלחה

תקשורת

מכון ישראלי למינהל — מרכז ישראלי לתקשורת המונים

קורס דו שנתי לקומוניקציה ברמה אקדמאית לעיתונאות, יחסי ציבור, דוברות, פרסום וטלויזיה בהנהלת מר נח הלפרין.

לימודי תקשורת המונים כמקצוע, ברמה אקדמאית, עם מיטב מומחים בשטח.

פרט להרצאות והדגמות, הלימודים ילוו גם בסדנאות ופרויקטים מעשיים, הפקת סרטי ווידאו, מסיבות עיתונאים, הוצאת עיתון וראיונות עם אישים מרכזיים

הלימודים בשעות הערב

תכנית הלימודים כוללת:

עתונות — מבואות בעתונות • תחקיר עיתונאי • ידיעות וכתבות • דרכים להשגת ידיעות ומידע • טיפול בנושאים רגישים • שיכתוב • תורת הראיונות • סיקור עיתונאי ועוד **דוברות ויחסי ציבור** — מבואות • טכניקות עבודה • ייעוץ תקשורת • יחסי ציבור למוצר • בניית תדמית • עיצוב תדמית לאישות • מסיבת עתונאים • ניסוח תגובות • דובר שר • יעוץ והחלטות הדובר ועוד • **פרסום** — מבואות • השפעת הפרסום • סוגי מדוות • טכניקות לבניית תכנית פרסום • הרעיונות • קהל המטרה • תקציבאי • תמללן • מעצב • סרט הפרסום • פרסום חוצות • שיווק • הפסיכולוגיה בפרסום • כתבה פרסומית ועוד • **תקשורת אלקטרונית** — מבואות • הראיון הפסיכולוגי • המגיש • התחקירן • כתבת תחקיר • חומר תיעודי • חדשות • התפיסה החזותית • המרואיין והמראיין • קריינות • כתב חוץ • כתבת שטח • כתבת אולפן • עבודה בוידאו • שידור חי • "בישולי" אולפן ועוד •

תל־אביב בן־יהודה 32 בית אל־על ח. 510 טל: 291858, 295529, 201392

תכנית לימודים מפורטת והרשמה בין השעות 9.00-19.30 רצוף

הנהלת חשבונות

כולל לימוד הנהלת חשבונות ממוחשבת בחשבשבת

הרשמה לקורסים סוג 1+2;3

קורסי ערב סדורים פעמיים בשבוע במשך 5 חודשים קורסי בוקר וערב אינטנסיביים 3 פעמים בשבוע במשך 7 שבועות השיטה המשולבת מקצרת את תקופת הלימודים לחצי, ומוזילה את שכר הלימוד בשליש

• הכנה לבחינות סיווג ממשלתיות • קבוצות לימוד קטנות • מרצים מנוסים • לימוד אינטנסיבי • תירגול בעבודה מעשית • השתלמות במיכון י.ב.מ • כולל לימוד הנהלת חשבונות ממוחשבת

קורס בהנהלת חשבונות חינם לכל ... נרשם

לכבוד המכון הישראלי למינהל, ת.ד. 28124 תל־אביב 61281

אבקשכם לשלוח אלי חינם מדריך ללימוד הנהח"ש

שם וכתובת ______ טל ______

חינם 24 שעות ביממה — חייגו ברגע זה לטל 03-295529, 03-291858, 04-665501, 02-221933, 057-73714 גם בלילות ובשבתות מסור/י פרטיך, ותקבל/י לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה - חינם.

מכון ישראלי למינהל

אנגלית מדוברת שוטפת

תוך זמן קצר להפליא, תוכל ללמוד, לשמוע, לדבר, לקרוא ולכתוב אנגלית נכונה בשיטת הוראה אינדיבידואלית המותאמת במיוחד לך!

קורסי ערב / בוקר או שעורים פרטיים טיפול אישי. משקה חם. לימוד בקבוצה קטנה.

• 12 רמות לימוד (לכל גיל ורמה).
• אנגלית לבגרות • הכנה ל־TOEFEL
• קורסים למתחילים — A.B.C (מיועד למחוסרי כל ידע קודם באנגלית) השיטה האמריקאית מבטיחה לך התגברות מהיר על מחסום השפה והפחד "לפתוח את הפה".
• קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים (שכה"ל - הוצאה מוכרת ע"י שלטונות המס)
• אנגלית לתלמיד בשעות אחה"צ לכל הכיתות

חינם — 24 שעות ביממה: חייג/י ברגע זה לטל. 02-221933, 03-295529, 03-726132, 04-669041, ותקבל/י לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה — חינם.

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00 19.30 רצוף

המכונים האמריקאים לשפות

גם מזכירה רפואית וגם מזכירה בכירה בקורס אחד

הרשמה לקורסי בוקר וערב.

עיון במדור הדרושים בעיתונים, מראה על 2 מקצועות נדרשים ביותר — מזכירה רפואית ומזכירה בכירה. הקורסים למזכירות רפואיות של מ.י.ל מוכרים ע"י בתי חולים וכן מכינים אותך לתואר - מזכירה בכירה.

בפיקוח איגוד הרשמים הרפואיים בישראל

חינם 24 שעות ביממה

מכון ישראלי למינהל

טכנאי שירות וידאו - טלוויזיה

• מסלול שנתי למחוסרי ידע באלקטרוניקה.
• מסלול חצי־שנתי לאלקטרונאים.
• לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים.
• רוב הקורס בעבודה מעשית - הכוונה לעבודה למסיימים.

כולל קורס לאנטנות צלחת לווינים!

לקליטת שידורי לוויינים וטלוויזיה בכבלים

ללא תלות בגיל, השכלה או ידע באלקטרוניקה

סידור מיוחד למשרתים במילואים

חינם 24 שעות ביממה: חייגו ברגע זה לטל. 03-660881, 04-664505, 057-73714, גם בלילות ובשבתות. מסור/י פרטיך, ותקבל/י לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה - חינם.

לימודי ערב פעמיים בשבוע

מכון להכשרה מקצועית

קורס עיצוב אופנה

נפתחים קורסי בוקר וערב לעיצוב אופנה בת"א, חיפה, ירושלים, ב"ש. אם את/ה מחפש/ת מקצוע מעניין, יצירתי ומקורי, עיצוב אופנה הוא האתגר בשבילך.

קורס רגיל

עיצוב וציור אופנה, תדמנרת, תפירה והכנת קולקציה רוב הקורס מוקדש לעבודה מעשית משך הלימודים. 8 חודשים עד שנה.

קורס למתקדמים

פיתוח כישרון לעיצוב ופיתוח דגמים מקוריים כולל תדמנרת, דיגום חופשי, דירוג תדמירת ופרוייקטים. משך הקורס שנה.

לימודי תעודה משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.30 רצוף	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 221933	תל־אביב בן יהודה 32 בנין אל־על ח 510 טל 295529	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו 669041	באר־שבע העצמאות 49 פסגי גולן ק"ג טל. 73714

מכון להכשרה מקצועית

למד/י גרפיקה וציור בתנאים הטובים ביותר

קבלת פרוספקט חינם ומבחן התאמת כשרון גרפיקה ללא כל התחייבות מצידך

טלפנ/י 24 שעות ביממה 03-868418

המכונים האמריקאים להשכלה

גרפיקה

הרשמה לקורסי בוקר וערב בת"א

הקורס לגרפיקה ועיצוב מיועד לבעלי נטיה למקצוע ונתונים כמו דייקנות וסדר, נטיה אסתטית, קריאטיביות וכד'.

יתקבלו רק בעלי טעם וכשרון בולטים לאחר מבחן פסיכומטרי לבוגרים. הפנייה למקומות עבודה - בהתאם לכישורים

לכ' המדרשה לגרפיקה ולציור ת.ד 38239 ת"א מיקוד 61361 נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה

שם וכתובת ______ טל' ______

משרדנו פתוח כל יום בין השעות 9.00-19.30 רצוף

ת"א בן־יהודה 32 בית אל־על ח. 510 טל. 295529

חינם 24 שעות ביממה חייג כבר ברגע זה לטלפון 03-295329, 03-291858 גם בלילות ובשבתות. מסור את שמך וכתובתך ותוזמן לראיון ומבחן התאמה חינם.

המכונים — המכונים האמריקאים לשפות, המכון הישראלי למינהל, המכון להכשרה מקצועית. 28 שנות נסיון. 250,000 בוגרים

יעוץ מס באישור נציבות מס הכנסה

הרשמה לקורסי בוקר וערב

לקראת תעודת הסמכה מטעם נציבות מס הכנסה • קורסים רגילים למחוסרי ידע • קורסים מזורזים למנהלי חשבונות.

דרישה ליועצי מס בארץ

ההתפתחות העצומה של הכלכלה והמסחר וחוקי המס החדשים גורמים לדרישה הולכת וגדלה ליועצי מס כל עצמאי זקוק ליועץ מס או רואה חשבון על מנת למלא אחרו הוראות השלטונות.

מטרת הקורס

להכשיר תוך תקופה קצרה יועצי מס לקראת בחינת הסמכה ממשלתית ולהקנות להם ידע ונסיון שיוכלו להתחיל בעבודתם מיד עם תום הקורס

חינם 24 שעות ביממה

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00 19.30 רצוף

מכון ישראלי למינהל

הלוואות ללימודים

הלוואות לנרשמים עד 36 חודש בתשלומים נוחים

המכונים — המכונים האמריקאים לשפות, המכון הישראלי למינהל, המכון להכשרה מקצועית. 28 שנות נסיון. 250,000 בוגרים

מכללת הנגב ע"ש פנחס ספיר

ה-B.A קרוב גם אליך

הלימודים האקדמיים במכללת הנגב פתוחים לכל. ניתן לשלב לימודים ועבודה.

החטיבה האקדמית- אוניברסיטת בן-גוריון

לימודים לתואר ראשון במחלקות: מדעי התנהגות, כלכלה, היסטוריה, חינוך, פילוסופיה, עבודה סוציאלית, תולדות האמנות, לימודים כלליים.

ניתן להשלים שנה אקדמית ב-1-2 ימים בשבוע.

האוניברסיטה הפתוחה- ה- B.A המשולב

*B.A בתחום כלכלה וניהול
*B.A במדעי הרוח והחברה

התכנית משלבת קורסים של אוניברסיטת בן-גוריון המתקיימים במכללה, וקורסים של האוניברסיטה הפתוחה

מומלץ ביותר לתלמידים שצברו נקודות או"פ ומעונינים לקדם לימודיהם לסיום התואר.

אין צורך בתעודת בגרות, אין צורך בבחינה פסיכומטרית.

פרטים ניתן לקבל בטל.: 051-802765/7 מזכירות: 051-802770

שירה • שקולניק

מכללת הנגב ע"ש פנחס ספיר

ביה"ס להנדסאים

אצלנו מצליחים

נמשכת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ט

במגמות:

☐ הנדסאי אלקטרוניקה ☐ הנדסאי מחשבים ☐ הנדסאי תעשיה וניהול

פטור משכר לימוד בשנה א' לחיילים משוחררים.

לימודים ברמה גבוהה כיתות קטנות, יחס אישי

● מילגות לימוד ● מעונות

חיסכון בשנת לימודים

תלמידים עם בגרות חלקית, החסרים ציונים בפיזיקה ו/או אנגלית ילמדו ... במקצועות אלה במהלך שנת הלימודים הראשונה.

לימודים באוירה של קולגי כפרי

פרטים נוספים בדבר ההרשמה, תנאי קבלה ותחבורה.

נא לפנות: 051-802772/770 ימים א'-ה' 8.30-15.00. יום ו' 8:30-13.00

ידיעון בית הספר ישלח חינם לכל דורש.

מכללת הנגב: 25 דקות מאשקלון, 25 דקות מקרית גת, 35 דקות מקרית מלאכי

שירה • מעדינה

מכללת הנגב ע"ש פנחס ספיר

מכינות קדם אקדמאיות

חיילים משוחררים משוחררים משכר לימוד

☐ מכינה תלת-שלבית - תיכוניה
☐ מכינה דו-שלבית לבגרות
☐ מכינה חד-שלבית להשלמת בגרות
☐ מכינת רוח וחברה בחסות אוניברסיטת בן-גוריון.
☐ מכינה למדעים מדוייקים בחסות אוניברסיטת בן-גוריון
☐ מכינה למדעי הטבע בחסות אוניברסיטת בן-גוריון
☐ מכינה קדם טכנאים-הנדסאים בחסות מה"ט
☐ מכינה אינטנסיבית להשלמת בגרות באנגלית ובמתמטיקה
☐ תיכונייה לחברי קיבוצים

הטבות מיוחדות לחיילים משוחררים

שכר לימוד חינם ● מילגות קיום ● מעונות

לימודים באוירה של קולגי כפרי

לפרטים נא לפנות: א-ה 8:00 - 15:30 ג' 8:00 - 19:00, ו' 8:00-13:30

טלפונים: 051-802784/5/6

שירה • שמיר • ...

מכללת הנגב ע"ש פנחס ספיר

החטיבה למינהל קהילה ורווחה

לימודי תעודה תוך כדי עבודה

● מינהל עסקים
● מינהל בשילטון מקומי ומינהל ציבורי
● גרונטולוגיה

מינהל עסקים-

קורס דו-שנתי יום וחצי בשבוע (16 ש"ש) מבואות, קורסים יעודיים, פיתוח פרוייקטים ועוד.

מינהל בשילטון מקומי ומינהל ציבור-

קורס דו-שנתי יום וחצי בשבוע (16 ש"ש) בשיתוף עם משרד הפנים

גרונטולוגיה-

קורס דו שנתי יום בשבוע (12 ש"ש) מבואות בפסיכולוגיה, סוציולוגיה, זיקנה בקהילה, זיקנה כתופעה כללית ועוד.

פרטים והרשמה: מר ארנולד גרוס טל. 051-802732, 802776, 051-802770

שירה • שקולניק

הנהלת חשבונות - יועצי מס

שי שמושי לכל תלמיד

★ הנהלת חשבונות סוגים 1+2 וג'3.
לימודי בוקר וערב בפיקוח משרד העבודה והרווחה.
★ הנהלת חשבונות מדופלמים.
מסלול גמיש לפי בחירת התלמידים.
★ קורס יועצי מס - באישור נציבות מס הכנסה
★ הנהלת חשבונות ממוחשבת על ידי מדריכי "חשבשבת"
★ קורס חשבי שכר.

ידע בית ספר לחשבונאות

רח' בן־יהודה 67 ת"א
03־230440

בגרות ב־3 חודשים!

מבצע "מכון שחר" חורף 88': תלמיד אחד, לפי הגרלה, יקבל דמי הקורס בחזרה!

מתמטיקה 5—4—3 יח' מתחילים בשבוע הבא!

אנגלית 4-5 יח' מכון שחר - פעמיים ברציפות במקום 1 במשאל דעת קהל בחסות חשר י. מודעי.

הכנה לפסיכומטריות 98% הצלחה גם לתלמידים חלשים ביותר

אורה שינרמן, מכון שחר

תל־אביב, בית בני ברית טלפון 252637
חיפה, יוסף 3 טל. 642635

הבינלאומי